

**PROGRAM OCHRONY
ŚRODOWISKA
DLA POWIATU
WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014
z uwzględnieniem
perspektywy na lata
2015-2018**

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	5
1.1. FORMALNO – PRAWNE PODSTAWY DO WYKONANIA OPRACOWANIA	5
1.2. CEL I ZAKRES PROGRAMU	7
1.3. METODYKA WYKONANIA OPRACOWANIA.....	9
1.4. OKRES OBJĘTY PROGRAMEM	11
2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU WĄGROWIECKIEGO.....	11
2.1. PODSTAWOWE DANE	11
2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE.....	13
2.3. UŻYTKOWANIE TERENU	13
2.4. DEMOGRAFIA POWIATU.....	14
2.5. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE.....	18
2.5.1. Aktywność ekonomiczna ludności	22
2.6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	23
2.7. DZIEDZICTWO KULTUROWE POWIATU	27
2.8. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	28
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	31
3.1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	31
3.1.1. Ujęcia wody i sieć wodociągowa	31
3.1.2. Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków	34
3.1.3. Obiekty małej retencji.....	40
3.1.4. Budowle piętrzące	42
3.2. CIEPŁOWNICTWO I GAZYFIKACJA.....	44
3.3. ELEKTROENERGETYKA.....	45
3.4. TELEFONIZACJA.....	45
3.5. KOMUNIKACJA	47
3.5.1. Drogi.....	47
3.5.2. Koleje i transport zbiorowy	51
3.6. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	52
3.7. GOSPODARKA ODPADAMI	54
4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	55
4.1. RZEŻBA TERENU I GEOLOGIA.....	55
4.2. POKRYWA GLEBOWA	59
4.3. ZASOBY WODNE.....	59
4.3.1. Wody podziemne.....	59
4.3.2. Wody powierzchniowe.....	60
4.3.2.1. Rzeki	60
4.3.2.2. Jeziora.....	62

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018**

4.4. WARUNKI KLIMATYCZNE	65
4.5. WALORY PRZYRODNICZE	66
4.5.1. Lasy	66
4.5.2. Ogólna charakterystyka flory	67
4.5.3. Ogólna charakterystyka fauny	67
4.6. FORMY OCHRONY PRZYRODY	68
4.6.1. Rezerваты przyrody	68
4.6.2. Obszary chronionego krajobrazu	70
4.6.3. Pomniki przyrody	70
4.6.4. Użytki ekologiczne	74
4.6.5. Parki krajobrazowe	78
4.6.6. Ochrona gatunkowa	80
4.6.7. Natura 2000	82
4.6.8. Zieleń urządzone	87
5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ	88
5.1. RZEŻBA TERENU I PRZYPowierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej	88
5.1.1. Wpływ wydobycia kopalin na rzeźbę terenu	89
5.2. GLEBY	90
5.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	94
5.3.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza	99
5.4. WODY PODZIEMNE	105
5.5. WODY POWIERZCHNIOWE	108
5.5.1. Stan czystości rzek	110
5.5.2. Stan czystości jezior	115
5.6. KLIMAT AKUSTYCZNY	120
5.7. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	126
5.8. POWAŻNE AWARIE	128
5.9. PRZYRODA OŻYWIONA	130
5.9.1. Flora powiatu	130
5.9.2. Fauna powiatu	130
5.9.3. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny	131
5.10. KRAJOBRAZ	131
6. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE – POLITYKA EKOLOGICZNA	132
6.1. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA	132
6.1.1. Cele i zadania Polityki ekologicznej Państwa	134
6.1.2. Limity krajowe	140
6.2. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	141
6.3. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU WĄGROWIECKIEGO	155
7. GŁÓWNE USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	157
7.1. CELE EKOLOGICZNE DLA POWIATU WĄGROWIECKIEGO	157
7.1.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego	158

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018**

7.1.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych dla Powiatu Wągrowieckiego	170
8. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	201
8.1. EMISJA OBLIGACJI KOMUNALNYCH	201
8.2. FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ.....	202
8.3. FINANSOWANIE OCHRONY ŚRODOWISKA Z BUDŻETU POWIATOWEGO I GMINNEGO	204
8.4. EKO FUNDUSZ	205
8.5. WSPARCIE FINANSOWE UE.....	206
8.5.1. Fundusze strukturalne	206
8.5.2. Programy pomocowe-operacyjne	207
8.5.3. Inne instrumenty finansowe wspomagające ochronę środowiska	211
8.6. BANK OCHRONY ŚRODOWISKA	215
9. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	216
9.1. KONCEPCJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	216
9.1.1. Instrumenty prawne	217
9.1.2. Instrumenty finansowe	218
9.1.3. Instrumenty społeczne	219
9.1.4. Instrumenty strukturalne	220
10. WDROŻENIE I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	221
10.1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM.....	221
10.2. MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	222
10.2.1. Mierniki realizacji Programu	224
11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	229

1. WPROWADZENIE

Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem wszystkich obywateli oraz władz publicznych, które poprzez politykę zrównoważonego rozwoju powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne oraz nieograniczony dostęp do zasobów naturalnych zarówno współczesnemu jak i przyszłemu pokoleniu. Ogólnym celem ochrony środowiska naturalnego jest właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników środowiska naturalnego. Prowadzone działania mające na celu chronić środowisko przyrodnicze powiatu polegają głównie na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i właściwym gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu powstawaniu zanieczyszczeń,
- utrzymywaniu i przywracaniu elementów środowiska przyrodniczego do stanu właściwego.

Polityka proekologiczna prowadzona przez władze Powiatu Wągrowieckiego w pełni wyraża się poprzez ideę ekorozwoju, widoczną w planowaniu i realizacji zadań strategicznych. Niniejsza aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018” stanowi podstawę realizacji strategicznych działań z zakresu ochrony środowiska naturalnego.

1.1. Formalno – prawne podstawy do wykonania opracowania

Program ochrony środowiska jest podstawowym instrumentem realizacji polityki ekologicznej Państwa. Działania z zakresu ochrony środowiska w powiecie muszą być podejmowane na podstawie aktualnego programu ochrony środowiska, który opracowano zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), a w szczególności zgodnie z:

Art. 14.

1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne,
- 2) priorytety ekologiczne,
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Art. 17.

1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

2. Projekty programów ochrony środowiska podlegają zaopiniowaniu przez:

- ministra właściwego do spraw środowiska – w przypadku projektów wojewódzkich programów ochrony środowiska,
- organ wykonawczy województwa – w przypadku projektów powiatowych programów ochrony środowiska,
- organ wykonawczy powiatu – w przypadku projektów gminnych programów ochrony środowiska.

3. Uchylony.

Art. 18.

1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

2. Z wykonania Programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio Sejmikowi Województwa, Radzie Powiatu lub Radzie Gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego opracowano w oparciu o obowiązujące akty prawne, tj. :

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
- Ustawa o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001 roku (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.),
- Ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2008r. Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.),
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2007r. Nr 75, poz. 493 z późn. zm.),
- Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.),
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.),
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2010r. Nr 185, poz. 1243),
- Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2001r. Nr 63, poz. 638 z późn. zm.),
- Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2004r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.),

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2007r. Nr 90, poz. 607 z późn. zm.),
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2003r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
- Ustawa o ochronie roślin z dnia 18 grudnia 2003 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 11, poz. 94 z późn. zm.),
- Ustawa o ochronie zwierząt z dnia 21 sierpnia 1997 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2003r. Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.),
- Ustawa o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (tekst pierwotny Dz. U. z 2001r. Nr 97, poz. 1051 z późn. zm.),
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 z późn. zm.),
- Ustawa o rolnictwie ekologicznym z dnia 20 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 898)- uchylona z dniem 07.08.2009r. przez art. 30 ustawy z dnia 25 czerwca 2009r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116, poz. 975),
- Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 10 lipca 2007 roku (Dz. U. Nr 147, poz. 1033),
- Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest z dnia 19 czerwca 1997 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2004r. Nr 3 poz. 20 z późn. zm.),
- Ustawa o substancjach zubożających warstwę ozonową z dnia 20 kwietnia 2004 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 121, poz. 1263 z późn. zm.),
- Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska z dnia 20 lipca 1991 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 112 poz. 982 z późn. zm.),
- Ustawa o utrzymywaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005r. Nr 236, poz. 2008 z późn. zm.),
- Ustawa o krajowym systemie ek zarządzania i audytu (EMAS) z dnia 12 marca 2004 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 70, poz. 631 z późn. zm.).

Do opracowania **Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 – 2018** przystąpiono w oparciu o podpisaną umowę pomiędzy Starostwem Powiatowym w Wągrowcu, ul. Kościuszki 15, a firmą EKO-GLOBE, Os. Armii Krajowej 126/8 w Poznaniu.

1.2. Cel i zakres programu

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja uchwalonego w 2004 roku Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego, Uchwałą Nr XVI/70/2004 Rady Powiatu Wągrowieckiego z dnia 25 lutego 2004 roku.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie powiatu. Głównym celem aktualizacji Programu jest dostosowanie polityki ekologicznej powiatu wynikającej ze „Strategii Rozwoju Powiatu Wągrowieckiego” do realizowanej polityki ekologicznej Państwa. Dokument ten definiuje podstawowe kierunki, zadania oraz cele ekologiczne, które są niezbędne do realizowania polityki ekologicznej Państwa w obszarze powiatu. Pozwoli to na zarządzanie w sposób strategiczny oraz na wyeliminowanie

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

wszystkich niekorzystnych elementów, które powstały wskutek niezrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska prezentuje aktualną sytuację ekologiczną na terenie powiatu oraz określa politykę jego zrównoważonego rozwoju. Program ochrony środowiska przekazuje społeczeństwu oraz funkcjonującym przedsiębiorcom aktualne informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska. Uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, ekonomiczne oraz społeczne. Dokument prezentuje aktualny stan zagadnień z zakresu ochrony środowiska, a są to pojęcia związane z ochroną powierzchni ziemi, ochroną wód podziemnych i powierzchniowych, ochroną powietrza atmosferycznego, środowiska akustycznego oraz charakterystyką poszczególnych zasobów przyrodniczych na terenie powiatu.

Aktualizacja dokumentu prezentuje także główne uciążliwości dla środowiska przyrodniczego, a więc zjawiska wpływające ujemnie na stan otaczającego środowiska, które utrudniają lub pogarszają komfort życia ludzi, np. hałas, drgania, zanieczyszczenie powietrza itp. Przekroczenie dopuszczalnych wartości parametrów, charakteryzujących stan środowiska stwarza zagrożenie zdrowia ludzi lub degradacji środowiska. Ponadto dokument zawiera także konkretne rozwiązania w celu minimalizacji tych zagrożeń lub całkowitego ich wykluczenia. Jednym z ważniejszych celów niniejszego dokumentu jest również nakreślenie sposobów współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska na terenie powiatu. Opracowany Program daje także możliwość do występowania o środki finansowe potrzebne do realizacji zadań ekologicznych wyszczególnionych w dokumencie. W pewnym stopniu dokument ten organizuje system informacji o stanie środowiska i działań zmierzających do jego poprawy na terenie powiatu.

Ponadto celem opracowania niniejszego programu jest nakreślenie ogólnych zasad zrównoważonego rozwoju oraz działań dla gmin powiatu wągrowieckiego. Do prac nad programem ochrony środowiska winny być włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziałujące na środowisko, a także przedstawiciele społeczeństwa. W celu merytorycznego przedstawienia i uszczegółowienia zapisów Programu Ochrony Środowiska w odniesieniu do konkretnych gmin powiatu należy kierować się poniższą metodyką:

- Programy gminne powinny się składać z dwóch części: zadań własnych (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy), oraz zadań koordynowanych (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).
- Gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z: lokalnym, miejscowym planem (planami) zagospodarowania przestrzennego, lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeśli są): mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w energię, itd.; gminnym planem gospodarowania odpadami sporządzonym

zgodnie z ustawą o odpadach, obejmującym teren gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, jeśli takie programy (dla obszarów obejmujących teren danej gminy) zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (zgodnie z tą ustawą naprawcze programy ochrony powietrza opracowuje się dla obszarów, gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, natomiast programy ochrony wód – dla wchodzących w skład dorzeczy obszarów, na których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód) oraz programami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

1.3. Metodyka wykonania opracowania

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011 - 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018” opracowany został przez firmę EKO-GLOBE z siedzibą w Poznaniu, przy stałej współpracy z pracownikami Starostwa Powiatowego w Wągrowcu. Do realizacji opracowania wykorzystano materiały uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Wągrowcu, Urzędów Gmin, przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie powiatu, urzędów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych. Dokument został przygotowany zgodnie z „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, a także z obowiązującymi przepisami prawa.

W trakcie realizacji opracowania pt. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018” uwzględniono uwarunkowania dokumentów krajowych, tj.:

- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
- Raport o stanie lasów w Polsce,
- Polityka Energetyczna Polski do roku 2030,
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej.

Nakreślone podstawowe kierunki, zadania oraz cele ekologiczne dla Powiatu Wągrowieckiego niezbędne do realizowania własnej polityki ekologicznej są zgodne z dokumentami regionalnymi oraz lokalnymi, tj.:

- Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012-2019, Aktualizacja,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego,
- Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest dla Województwa Wielkopolskiego,
- Strategia Rozwoju Powiatu Wągrowieckiego,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- Wieloletnim Planem Inwestycyjnym dla Powiatu Wągrowieckiego,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2004-2014,
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wągrowieckiego na lata 2006-2015.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska została przygotowana w oparciu o ww. dokumenty.

Program przyjmuje podstawowe zasady ogólne, leżące u podstaw polityki ochrony środowiska UE i Polski. Są to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
  - ✓ sprawiedliwości międzypokoleniowej,
  - ✓ sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
  - ✓ równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

W trakcie prac nad Programem:

- przeprowadzono ocenę relacji pomiędzy programami na szczeblu centralnym, wojewódzkim oraz powiatowym,
- ustalono zakres i formę opracowywanego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego w oparciu o spotkania z władzami powiatu,
- przeprowadzono analizę stanu środowiska powiatu poprzez zgromadzenie aktualnych informacji na temat stanu poszczególnych zasobów środowiska przyrodniczego oraz poszczególnych komponentów środowiska,
- przeprowadzono analizę do określenia podstawowych kierunków, zadań oraz celów ekologicznych, które są niezbędne do realizowania polityki ekologicznej Państwa w obszarze Powiatu Wągrowieckiego,
- określono priorytetowe działania ekologiczne dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011 – 2014 i 2015 – 2018,
- określono metody oraz kierunki realizacji Programu oraz monitorowania jego wdrażania,
- zweryfikowano i skonsultowano opracowany dokument z władzami Starostwa Powiatowego w Wągrowcu w celu jego zaakceptowania.

Niniejsze opracowanie składa się z następujących części:

1. Wprowadzenie,
2. Charakterystyka Powiatu Wągrowieckiego,
3. Infrastruktura techniczna,
4. Charakterystyka środowiska przyrodniczego,
5. Analiza stanu środowiska oraz źródła jego przeobrażeń,
6. Uwarunkowania zewnętrzne – polityka ekologiczna,
7. Główne ustalenia Programu Ochrony Środowiska,
8. Instrumenty realizacji Programu Ochrony Środowiska,
9. System zarządzania Programem Ochrony Środowiska,

10. Wdrożenie i monitoring Programu Ochrony Środowiska,
11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

1.4. Okres objęty Programem

Zgodnie z ustaleniami Prawa ochrony środowiska art. 14 ust. 2, polityka ekologiczna przyjmowana jest co cztery lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata, program zawiera zatem zadania dla dwóch faz:

- cele krótkoterminowe - lata 2011 - 2014,
- cele długoterminowe - do roku 2018.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań Programu dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy, co 2 lata od przyjęcia Programu.

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU WĄGROWIECKIEGO

2.1. Podstawowe dane

Powiat Wągrowiecki usytuowany jest w północno-wschodniej części województwa wielkopolskiego w niedalekiej odległości od Poznania, Bydgoszczy oraz Piły. Powiat zajmuje powierzchnię 1040,8 km² i jest jednym z większych powiatów w województwie. Gospodarka powiatu ma charakter rolniczy, użytki rolne zajmują 69,31 % powierzchni. Powiat Wągrowiecki od wschodu graniczy z Powiatem Nakielskim (woj. kujawsko – pomorskie), Żnińskim (woj. kujawsko – pomorskie) oraz Gnieźnieńskim (woj. wielkopolskie). Granicę północną wyznacza Powiat Piłski (woj. wielkopolskie). Od strony zachodniej graniczy z Powiatem Obornickim (woj. wielkopolskie) oraz Powiatem Chodzieskim (woj. wielkopolskie), natomiast od południa z Powiatem Poznańskim (woj. wielkopolskie). Administracyjnie powiat podzielony jest na:

- dwie gminy miejsko-wiejskie: Gołańcz, Skoki,
- jedną gminę miejską: Wągrowiec,
- cztery gminy wiejskie: Damastówek, Mieścisko, Wapno, Wągrowiec.

Całkowita liczba ludności na terenie powiatu zgodnie z danymi uzyskanymi z Głównego Urzędu Statystycznego w 2009 roku wynosiła 68.552 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła około 66 osób na km².

Powiat wągrowiecki w większości leży w historycznym i etnograficznym regionie zwanym Pałuki, zaś gminy: Mieścisko i Skoki leżą na jego pograniczu. Pałuki stanowią północno - wschodnią część Wielkopolski, zajmują obszar ok. 2.000 km² między rzekami: Noteć – Wełna - Struga Margonińska – Dymnica i są najstarszymi polskimi terenami osadniczymi (o czym świadczą liczne wykopaliska archeologiczne) zachowującymi do dziś bogate elementy kultury ludowej.

Powiat i jego poszczególne gminy podpisały umowy partnerskie z powiatem Lüneburg w Dolnej Saksonii w Niemczech. Powiaty wymieniają się doświadczeniami

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

na płaszczyźnie samorządowej oraz współpracują w zakresie kulturalnym, sportowo-turystycznym i socjalnym. Partnerzy poszczególnych gmin Powiatu Wągrowieckiego to:

- Powiat Wągrowiecki - powiat Lüneburg (Niemcy), Rejon Czerwonoarmijski (Ukraina),
- miasto Wągrowiec - miasta: Adendorf i Schönwalde (Niemcy), Gyula (Węgry), Krasnogorsk (Rosja), Le Plessis-Trevise (Francja),
- gmina Damasławek - gmina Dahlenburg (Niemcy), gmina Oirschot (Holandia),
- gmina Gołańcz - Związek Pielęgnacji Stosunków Międzynarodowych Allendorf (Lumda - Niemcy), gmina Ilmenau (Niemcy), gmina Kamyk nad Wełtawą (Czechy),
- gmina Skoki - gmina Bardowick (Niemcy); gmina Drechterland (Holandia),
- gmina Mieścisko - gmina De Bilt (Holandia), gmina Retiers (Francja), gmina Scharnebeck (Niemcy),
- gmina Wapno - gmina Amelinghausen (Niemcy).

Podział administracyjny Powiatu Wągrowieckiego na poszczególne jednostki samorządowe przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Podział administracyjny Powiatu Wągrowieckiego

Źródło: www.gminypolskie.pl

2.2. Położenie fizyczno-geograficzne

Analizowany obszar położony jest w północno- wschodniej części województwa wielkopolskiego. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski wg J. Kondrackiego, teren powiatu należy do megaregionu Pozadłpejska Europa Środkowa, prowincji – Niż Środkowoeuropejski, podprowincji – pojezierze Południowobałtyckie, makroregionu– Pojezierze Wielkopolskie. Powiat zlokalizowany jest w granicach mezorogionów: Pojezierze Chodzieskie, Kotlina Gorzowska oraz Pojezierze Gnieźnieńskie.

Mezoregion Pojezierze Chodzieskie – mezoregion fizyczno-geograficzny, stanowiący północną część Pojezierza Wielkopolskiego. Region graniczy od północy z Doliną Środkowej Noteci, od zachodu z Kotliną Gorzowską, od południa i południowego wschodu z Pojezierzem Gnieźnieńskim, a od północnego wschodu z Kotliną Toruńską. Pojezierze Chodzieskie leży na pograniczu województwa wielkopolskiego oraz województwa kujawsko – pomorskiego. Mezoregion charakteryzuje się licznym występowaniem niewielkich jezior, które rozpościerają się pomiędzy dolinami Noteci i Wełny. Północną część regionu stanowi wysoczyzna morenowa, której glaciektoniczne spiętrzenie w trejonie Chodzieży dochodzi do 192m n.p.m. (Wzgórze Gotyniec, najwyższy punkt Pojezierza Wielkopolskiego). Na południu regionu występują równiny sandrowe z wytopiskowymi rynnami jezior (m.in. Jezioro Żnińskie Duże). Obszary leśne położone są w zachodniej części pojezierza. Mezoregion ma charakter rolniczy.

Mezoregion Kotliny Gorzowskiej – obejmuje południowo – wschodnią część Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej (Warty – Noteci), dominują tu więc obszary, których rysem przewodnim budowy geomorfologicznej jest budowa terasowa pochodzenia fluwialnego (równiny terasowe), na którą nakładają się utwory pochodzenia eolicznego mające niekiedy formy falistych parabolicznych wydmy śródlądowych. Na obszarze tym często spotyka się formy wytopiskowe będące czynnymi zbiornikami wodnymi, bagnami lub torfowiskami.

Mezoregion Pojezierze Gnieźnieńskie - mezoregion fizyczno-geograficzny, stanowiący północną część Pojezierza Wielkopolskiego. Region od zachodu ograniczony jest doliną Warty, a na wschodzie rynną jezior Goplańskich. Na powierzchni pojezierza zalegają głównie gliny morenowe. Pojezierze jest krainą rolniczą o dobrze rozwiniętym osadnictwie. W północnej części regionu, na przedłużeniu wału kujawskiego, spotyka się wysady soli permskiej. Występują liczne jeziora, największe to jezioro Gopło (21,8 km²), a najgłębsze to jezioro Popielowskie (głębokość do 50,5 m). Powierzchnia regionu wynosi 4362 km².

2.3. Użytkowanie terenu

Łączna powierzchnia Powiatu Wągrowieckiego zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Wągrowcu wynosi **1.040,80 km²** (stan na dzień 31.12.2009r.). Gospodarka powiatu ma charakter rolniczy, użytki rolne zajmują 69,31 % jego powierzchni, natomiast leśne oraz zadrzewione około 19,37 %. Taki sposób użytkowania gruntów, przy niewielkiej ilości przemysłu na obszarze jest sprzyjający dla rozwoju turystyki. Szczegółową strukturę użytkowania gruntów na terenie powiatu przedstawia tabela 1.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Tabela 1.

Struktura użytkowania gruntów na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Powierzchnia [km ²]	w tym %						
		Lasy	Użytki rolne			Tereny zurbanizowane	Wody	Tereny inne
			Ogółem	Grunty orne	Łąki			
Damastówek	104,70	1,7	89,0	79,0	10,0	1,6	1,3	6,4
Gołańcz	192,10	15,2	70,0	62,0	8,0	0,4	1,8	12,6
Mieścisko	135,60	15,8	75,7	67,7	8,0	1,6	0,1	6,8
Skoki	198,50	35,5	54,9	46,5	7,4	0,5	2,8	6,3
Wapno	44,20	7,7	83,0	73,0	10,0	1,8	0,0	7,5
g. Wągrowiec	347,80	19,7	69,3	58,4	10,9	1,3	4,2	5,5
m. Wągrowiec	17,90	12,7	41,0	33,0	8,0	20,1	6,5	19,7
Powiat Wągrowiecki	1.040,80	18,92	69,31	60,12	9,19	1,41	2,33	8,03

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wągrowcu

Powyższe zestawienie obrazuje, iż przeważającą część obszaru na terenie powiatu stanowią użytki rolne oraz lasy. Użytki rolne zajmują 69,31% powierzchni powiatu, świadczy to o tym, iż rolnictwo to bardzo ważny sektor gospodarki lokalnej. Na terenie powiatu znajduje się łącznie 3.286 gospodarstw rolnych, a przeciętna ich powierzchnia wynosi 15,8ha. W strukturze zasiewów na terenie dominuje pszenica, żyto i jęczmień. Mniejsze znaczenie ma uprawa ziemniaków, buraków cukrowych oraz rzepaku. W hodowli zwierząt dominuje chów trzody chlewnej.

Powierzchnie leśne w powiecie zajmują około 18,92 % - z tego 89,48 % lasów jest w zarządzie 4 nadleśnictw, a pozostałe 10,52 % stanowią własność prywatną. Największą lesistością charakteryzuje się gmina Skoki oraz gmina Wągrowiec.

2.4. Demografia powiatu

Całkowita liczba ludności zamieszkująca teren Powiatu Wągrowieckiego wg stanu na dzień 31.12.2009r., zgodnie z danymi uzyskanymi z Głównego Urzędu Statystycznego wynosiła 68.552 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła około 66 osób na km². Rozmieszczenie ludności na terenie powiatu jest stosunkowo równomierne. Największa liczba ludności zamieszkuje miasto Wągrowiec, a w dalszej kolejności gminę Wągrowiec, Skoki oraz Gołańcz. Ogólne dane dotyczące demografii na terenie poszczególnych gmin Powiatu Wągrowieckiego w 2009 roku prezentuje tabela 2.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 2.

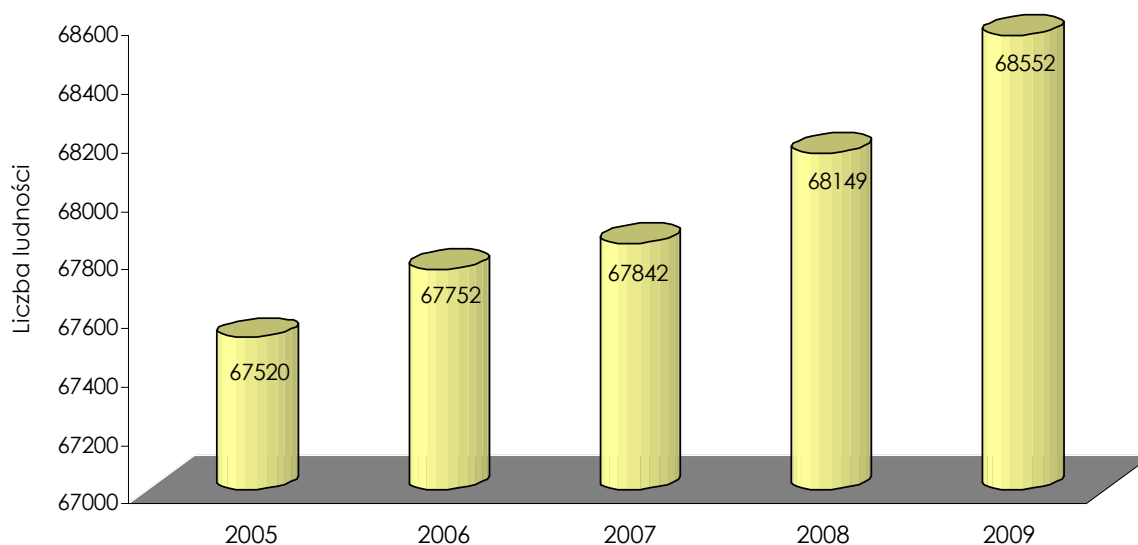
Ludność na terenie gmin Powiatu Wągrowieckiego (stan na dzień 31.12.2009r.)

Jednostka administracyjna	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności	Mężczyźni	Kobiety
Damaśławek	104,70	5.584	2.748	2.836
Gołańcz	192,10	8.424	4.264	4.160
Mieścisko	135,60	5.992	3.015	2.977
Skoki	198,50	8.953	4.481	4.472
Wapno	44,20	3.007	1.471	1.536
g. Wągrowiec	347,80	11.587	5.892	5.695
m. Wągrowiec	17,90	25.005	12.041	12.964
Powiat Wągrowiecki	1.040,80	68.552	33.912	34.640

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Starostwo Powiatowe w Wągrowcu

W ostatnich latach stan liczby ludności w powiecie przyjął tendencję wzrostową. Od 2005 roku zanotowano wzrost 1.032 osoby, tj. 1,51%. Liczbowo jest to dość znacząca cyfra, natomiast procentowo niewielki ułamek nie nakazujący poszukiwania rozwiązań tej tendencji. Ogólną charakterystykę wzrostu liczby ludności na terenie Powiatu Wągrowieckiego w latach 2005 – 2009 przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Liczba ludności w latach 2005 – 2009

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Struktura ludności wg płci i wieku ma duże znaczenie dla całej sfery życia społecznego i gospodarczego powiatu. Określa ona natężenie urodzeń i zgonów, a co za tym idzie, tempo rozwoju ludności. Z kolei liczba ludności w wieku produkcyjnym jest czynnikiem warunkującym rozwój lokalnego rynku pracy.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Szczegółowe dane dotyczące struktury ludności wg wieku kształtującej się na przełomie lat 2005 – 2009 prezentuje tabela 3.

Tabela 3.

Struktura ludności wg wieku na terenie Powiatu Wągrowieckiego

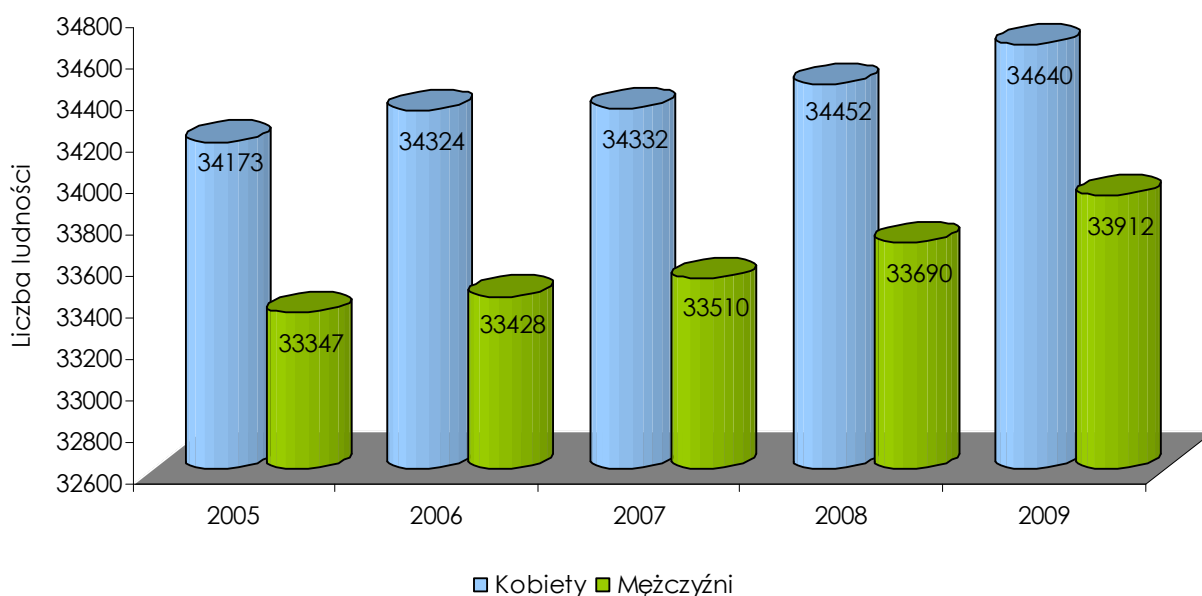
ROK	WIEK PRZEDPRODUKCYJNY	WIEK PRODUKCYJNY	WIEK POPRODUKCYJNY
2005	12.592	46.339	8.589
2006	12.387	46.610	8.755
2007	12.227	46.713	8.902
2008	12.151	46.918	9.080
2009	12.277	46.981	9.294

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Starostwo Powiatowe w Wągrowcu

W poszczególnych latach widać wyraźną tendencję spadkową w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym. Zgodnie ze stanem z 2009 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tylko 17,90% ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy w roku 2005 wskaźnik ten był o jeden punkt procentowy wyższy i stanowił około 18,65%. Powyższa tabela wskazuje także, iż w ostatnich latach zwiększył się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, który wynosił w roku 2005 - 12,72%, natomiast w 2009 roku – 13,56%.

Powiat Wągrowiecki charakteryzuje się nadwyżką liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Kobiety stanowią około 50,53 % całkowitej populacji, a mężczyźni 49,47 %. Strukturę nadwyżki kształtującej się w latach 2005 –2009 prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Liczba ludności wg płci na terenie powiatu w latach 2005 – 2009

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Wzrost liczby ludności na terenie powiatu zależny jest od wielu czynników stałych oraz zmiennych. Stałym czynnikiem jest przyrost naturalny ludności, tj. różnica pomiędzy liczbą urodzeń, a liczbą zgonów w danym okresie na obszarze powiatu. Na przestrzeni ostatnich lat w powiecie kształtował się dodatni przyrost naturalny tzn. liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Charakterystykę kształtowania się przyrostu naturalnego w ostatnich latach przedstawia tabela 4.

Tabela 4.

Kształtowanie przyrostu naturalnego na terenie Powiatu Wągrowieckiego w latach 2005 - 2009

ROK	PRZYROST NATURALNY	URODZENIA	ZGONY
2005	211	763	552
2006	232	833	601
2007	232	869	637
2008	310	911	601
2009	348	962	614

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Migracje obejmują ruch wędrowniczy ludności w ciągu roku, związany ze zmianą miejsca zamieszkania. W ostatnich latach w powiecie obserwuje się ujemną wartość salda migracji – przewaga wymeldowań nad zameldowaniami. Przyczyną tego zjawiska jest brak miejsc pracy na rynku lokalnym oraz niedostatek lokali mieszkaniowych w tym komunalnych. Charakterystykę kształtowania się procesu migracyjnego w ostatnich latach przedstawia tabela 5.

Tabela 5.

Kształtowanie procesu migracyjnego na terenie Powiatu Wągrowieckiego w latach 2005 - 2009

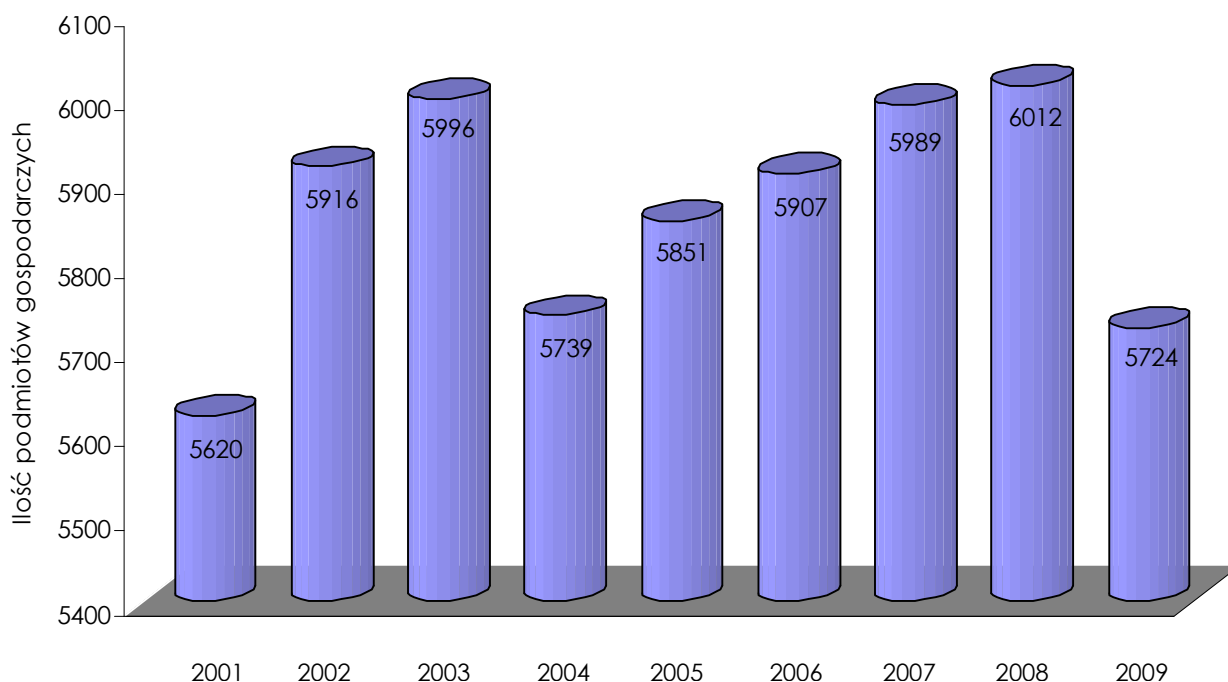
ROK	ZAMELDOWANIA	WYMELDOWANIA	SALDO MIGRACJI
2005	784	770	14
2006	868	922	-54
2007	905	1.020	-115
2008	860	905	-45
2009	856	870	-14

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

2.5. Uwarunkowania gospodarcze

W Powiecie Wągrowieckim na koniec 2009 roku zarejestrowanych w rejestrze REGON było 5.724 podmiotów gospodarczych, z czego 183 w sektorze publicznym, a 5.541 w sektorze prywatnym. W ostatnich latach liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych na terenie powiatu wzrosła. Ogólny wzrost ilości podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie powiatu w latach 2001-2009 prezentuje wykres 3.

Wykres 3. Ilość podmiotów gospodarczych w latach 2001-2009

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na przestrzeni ostatnich lat liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w granicach Powiatu Wągrowieckiego stopniowo się zwiększała. Wyjątek stanowił rok 2001, 2004 i 2009, w którym odnotowano jej niewielki spadek. Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w powiecie dominują podmioty działające w handlu hurtowym i detalicznym oraz w branży budowlanej. Dość znaczną ilość stanowią także podmioty zajmujące się przetwórstwem przemysłowym oraz obsługą nieruchomości. Charakterystykę funkcjonujących podmiotów gospodarczych wg rodzaju branży na terenie Powiatu Wągrowieckiego prezentuje tabela 6.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Tabela 6.

Ilość podmiotów gospodarczych wg rodzaju branż (stan na dzień 31.12.2009r.)

Rodzaj branży	Ilość podmiotów
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	283
Rybacktwo	5
Górnictwo	4
Przetwórstwo przemysłowe	588
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	9
Budownictwo	1.001
Handel hurtowy i detaliczny, usługi	1.738
Hotele i restauracje	131
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	290
Pośrednictwo finansowe	188
Obsługa nieruchomości	596
Administracja publiczna i obrona narodowa	61
Edukacja	152
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	254
Działalność usługowa, komunalna i społeczna	424

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Szczegółową charakterystykę ilości podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie poszczególnych gmin powiatu w 2009 roku prezentuje tabela 7.

Tabela 7.

Ilość podmiotów gospodarczych w gminach Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Ogólna ilość podmiotów gospodarczych	Ilość podmiotów w sektorze publicznym	Ilość podmiotów w sektorze prywatnym
Damaszewek	420	15	405
Gołańcz	554	32	522
Mieścisko	350	13	337
Skoki	661	13	648
Wapno	147	10	137
g. Wągrowiec	629	14	615
m. Wągrowiec	2.963	86	2.877
Powiat Wągrowiecki	5.724	183	5.541

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W ostatnich latach nastąpił wzrost ilości funkcjonujących podmiotów gospodarczych w gminach Powiatu Wągrowieckiego. Największa ilość podmiotów gospodarczych funkcjonuje w Mieście Wągrowiec oraz w gminie Wągrowiec i Skoki. Najważniejsze firmy funkcjonujące na terenie gmin Powiatu Wągrowieckiego przedstawione zostały w tabeli 8.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 8.

Wykaz najważniejszych firm Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Przedsiębiorstwo oraz branża
Damasławek	PPHU "KRYŚ-PAK" s.c. - suszenie i pakowanie soli
	ECOR Product Spółka z o.o. - produkcja opakowań
	Zakład Handlowy Józwiakowscy - skup żywca i sprzedaż pasz
	MUHR Gesellschaft M.B.H Sp. z o.o. oddział w Polsce - firma spedycyjna
	Przedsiębiorstwo Zbożowo - Młynarskie "DAMŁYN" - produkcja mąki i przetworów
	ZHU PAK SOL - konfekcjonowanie soli
	M.M.H. ECO - PAL Maciej Piotrowski i Wspólnicy - produkcja opatu ekologicznego
	EUROBRIKS Sp. z o.o. - produkcja wysokiej jakości brykietu drzewnego z kory, buku i dębu
Gołańcz	Masarnia - Ubojnia BRONEX s.c. - ubój i przetwórstwo zwierząt rzeźnych, sprzedaż mięsa, wędlin i wyrobów wędliniarskich
	Piekarnia - Cukiernia "Maciuś"
	Wojciech i Wiesława Piotrowscy - Piekarnictwo - Cukiernictwo
	Przedsiębiorstwo SPOMIS sp. z o.o. - produkcja pasz
	MARTYNA - Przerób drewna, tarcicy, produkcja elementów drewnianych, import-eksport
	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Ryszard Kuchta - produkcja wyrobów z drewna
	MARGIPS - produkcja wyrobów gipsowych
	Zakład Przemysłu Drzewnego "ROMA" - tartak
Mięścisko	ERGO PLUS Krzysztof Kusz - komputerowe wspomaganie projektowania budowlanego i architektonicznego, projektowanie graficzne, projektowanie stron internetowych
	Land o Lakes Limited sp. z o.o. - produkcja koncentratów i pasz dla trzody, bydła oraz koni
	BOWI-SERWIS - nasączanie maty szklanej żywicą, produkcja wyposażenia samochodów i autobusów
Skoki	SERPOL Zakład Pracy Chronionej - produkcja chemii gospodarczej, kosmetyków, zniczy oraz opakowań z tworzyw sztucznych
	Deminiak Franciszek - produkcja mebli
	Bałażyk Edmund – produkcja mebli
Wapno	Deminiak Marian – produkcja mebli
	Bałażyk Mariusz – produkcja mebli
	PPUH "BLACK WATER" - produkcja odzieży
g. Wągrowiec	OKNO F.C.B s.c. - produkcja stolarki PCV i AL
	PPH "GIPSICO" s.c. - produkcja materiałów budowlanych (gipsu szpachlowego, kleju do glazury)
	Wytwórnia Lamp Oświetleniowych s.c. - produkcja sprzętu oświetleniowego i lamp elektrycznych
	Martyna Sp. z o.o. - produkcja i handel eksportowy elementów ogrodowych
	Meble Dębowe Ludwik Olech - produkcja mebli dębowych; tartak
	Wytwórnia Elementów Betonowych, Usługi Brukarskie - produkcja materiałów budowlanych z betonu, sprzedaż kostki brukowej i obrzeży
	Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe ROMEX - masarnia i ubój zwierząt, skup żywca, sprzedaż wyrobów mięsno-wędliniarskich
	Zakład Produkcyjno-Handlowy "PILEX" Szczecin Oddział Łęgowo - sprzedaż maszyn przemysłowych; produkcja i sprzedaż przecinarek do metalu, ceramiki, drewna, zaginarek do blach; sprzedaż nagrzewnic powietrza, betoniarek oraz maszyn używanych
	BGW sp. z o.o. Zakład produkcji etanolu i pasz w Rąbczynie – produkcja alkoholu i pasz
	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe spółka jawna „WIGROPIL” Bogusław Piechocki, Mariusz Wiórkowski – Żelice - produkcja koncentratów paszowych opartych na białku rybnym

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

m. Wągrowiec	Zakład Przemysłu Drzewnego LINDNER - produkcja drewna - trumny
	MECAPOL Sp. S.A. - produkcja sztucznej skóry
	Mechanika Maszyn i Urządzeń Rolniczych - Tomasz Pinkowski - produkcja części zamiennych do maszyn rolniczych
	Ubojnia i Masarnia Emilia i Mirosław Czaban - produkcja wędlin, rozbiór i wykrawanie mięsa; sklepy firmowe: Wągrowiec, Budzyń, Chodzież
	Działalność Handlowo - Usługowa Katarzyna Przysiek - sprzedaż detaliczna i hurtowa, mięso, wędliny, art. spożywcze, chemia, alkohol; sklepy: Wągrowiec, Łęgowo, Piła, Chodzież, Poznań, Gniezno, Mogilno, Strzelno Janikowo, Żnin, Inowrocław, Trzemeszno, Pakość, Unieście, Szczecin, Bydgoszcz
	MYSKAL Sp. z o.o. (firma powstała na bazie zakładu produkcyjnego H. CEGIELSKI filia Wągrowiec) - obróbka skrawaniem - produkcja części do silników okrętowych
	Wielobranżowa Spółdzielnia Inwalidów - branża metalowa - komplety okuć do mebli z funkcją, podnośniki sprężynowe i bez sprężynowe, mechanizmy wysuwu szuflad, zaczepy, nakrętki i usługi krawieckie.
	Poznańska Centrala Materiałów Budowlanych S.A. - handel, urządzenia sanitarne, wyroby drewnopochodne, chemia budowlana, materiały sypkie, płytki ceramiczne, wykładziny, stolarka budowlana
	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "KOMPLEXMŁYN" - Zakład Pracy Chronionej - produkcja mąki i przetworów
	SKAR-POL Skarbińscy spółka jawna - produkcja mebli -drewno lite sosna: biurka, komody, zestawy
	ALMAT S.C. - Produkcja stolarki aluminiowej i PCV
	Nelba s.c. - produkcja części rolniczych
	Ośrodek Rehabilitacyjno Wypoczynkowy Wielspin - działalność usługowa
	Zakład Produkcyjno-Usługowy Stal – Beł - produkcja betonów i wyrobów stalowych
	Piekarnia Cukiernia Spółka Jawna W. i K. Zborowski - piekarnia, cukiernia i wytwórnia makaronu
	Przedsiębiorstwo Budowlano Produkcyjne Wargobud S.A. - budownictwo
	PPHU Keda Klemens Skibiński - cukiernia
	GIEMA POLSKA Sp. z o.o. - produkcja części i maszyn do budownictwa
	Wągrowieckie Fabryki Mebli spółka z o.o. – produkcja mebli
	MIGLAND Michał Gapiński - sprzedaż materiałów eksploatacyjnych do drukarek, obsługa informatyczna firm, projektowanie stron www
	P.H.U.P. "TOMKO" Tomasz Ziętowski - przedstawiciel firmy leasingowej
	EUROPOL MEBLE S.A. - produkcja mebli tapicerowanych - materiał, skóra
	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe POLMAT Sp. z o.o. - produkcja odzieży damskiej - eksport
	Mechanika Maszyn i Urządzeń Rolniczych - Jolanta Pinkowska - produkcja części zamiennych do maszyn rolniczych
	Przedsiębiorstwo Handlowe AGROMA S.A. - sprzedaż sprzętu rolniczego, środków ochrony roślin, narzędzi rolniczych i ogrodniczych
	Cukiernia Królewska Mariusz Kilian - wypiek i sprzedaż ciast
	ZPUH "GRAJAN" - Zakład realizuje kompleksowo zadania w następujących dziedzinach inwestowania, ciepłownictwo, termorenowacja, działania proekologiczne, roboty budowlano-montażowe i inżynierskie.
	PPUH Meble - produkcja mebli, wyposażenie wnętrz: banki, hotele, restauracje
	"JAROMI" sp. z o.o. - produkcja mebli tapicerowanych
	HORSTMANN - Budowa Urządzeń i Technika Ekologiczna sp. z o.o. - urządzenia do segregacji odpadów komunalnych i ściekowych, siła do segregacji odpadów i kompostownie
	DRACHPOL - Jacek Górski - producent toreb i plecaków, latawców, drukarnia sitodrukowa
	P.U.H. MONTBUD Jacek Hemmerling - usługi wykończeniowo-budowlane,
	Piekarnia Magdziarz - wypiek pieczywa
	Mechanika Precyzyjna Export - Import Ryszard Kotacki - produkcja elementów metalowych, usługi w zakresie obróbki metali, mechanika i blacharstwo

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	pojazdowe
	Tiger Swiss Sp. z o.o. - produkcja i eksport towarów i usług
	Motel Restauracja Jamajka - hotel
	Przedsiębiorstwo Budowlane - Budownictwo
	PPHU Meblo – System - stolarstwo - produkcja mebli
	Firma Krawiecka GRACJA - szycie odzieży
	Przedsiębiorstwo Budowlano-Produkcyjne "Wagrobud" S.A. – budownictwo
	PPHU Piotr Szalaty – serwis ogumienia

Źródło: www.wagrowiec.pl

2.5.1. Aktywność ekonomiczna ludności

Wskaźnik bezrobocia na terenie Województwa Wielkopolskiego wynosił 8,7% (stan na 31.11.2009). Ten sam wskaźnik dla Powiatu Wągrowieckiego był o 7,6% większy i wynosił 16,3%. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Wągrowcu na koniec 2009 roku zarejestrowanych było 4.168 osób, z czego ponad połowę stanowiły kobiety – 2.547 kobiet. Dane przedstawione w poniższej tabeli wykazują, iż największa ilość bezrobotnych zarejestrowana jest na terenie Miasta Wągrowiec oraz Gminy Wągrowiec. Strukturę funkcjonującego bezrobocia w powiecie z podziałem na poszczególne jednostki administracyjne wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wągrowcu prezentuje tabela 9.

Tabela 9.

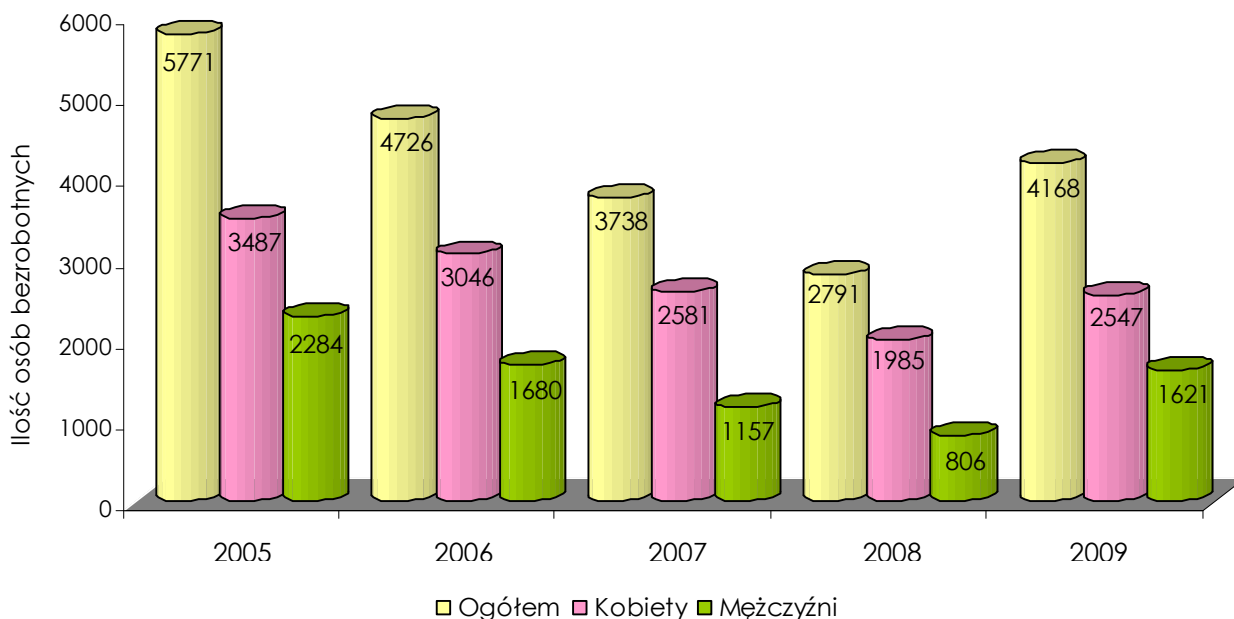
Struktura bezrobocia na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Bezrobotni	Liczba bezrobotnych uprawnionych do zasiłku
Damastówek	336	55
Gołańcz	535	78
Mieścisko	365	57
Skoki	476	80
Wapno	253	44
g. Wągrowiec	741	123
m. Wągrowiec	1.462	283
Powiat Wągrowiecki	4.168	721

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wągrowcu (stan na dzień 31.12.2009r.)

Aktywność ekonomiczna ludności Powiatu Wągrowieckiego jest coraz większa, o czym świadczy dość duży wzrost ilości funkcjonujących podmiotów gospodarczych oraz spadek ilości osób bezrobotnych. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Wągrowcu w ostatnich latach ilość osób bezrobotnych w powiecie systematycznie spadała, jednak w roku 2009 nastąpił znaczący wzrost. Dane dotyczące kształtującego się bezrobocia na terenie Powiatu Wągrowieckiego w latach 2005 – 2009 prezentuje wykres 4.

Wykres 4. Ilość osób bezrobotnych w Powiecie Wągrowieckim

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wągrowcu

Istniejące bezrobocie to głównie niekorzystny skutek przemian strukturalnych w rolnictwie, a także niechęć podjęcia pracy w zakładach pracy oferujących niskie wynagrodzenie. Główne przyczyny bezrobocia to także restrukturyzacja gospodarki, regres gospodarczy w sektorze rolniczym i innych gałęziach gospodarki, brak kapitału inwestycyjnego zarówno własnego, jak i obcego oraz zasobów pieniężnych. Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Głównym problemem bezrobocia jest niewystarczająca ilość miejsc pracy na terenie poszczególnych gmin powiatu oraz w ich otoczeniu, a także praca za minimalną stawkę. Przy obecnym niedoborze ofert pracy stałej dla wielu bezrobotnych lub nieodpowiednich warunkach płacowych, wiele osób decyduje się na wyjazdy zagraniczne, gdzie często pracują bez legalnego zatrudnienia, utrzymując zasiłek w kraju. Ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, walka z bezrobociem oraz tworzenie nowych miejsc pracy powinny być najważniejszymi celami działania gmin Powiatu Wągrowieckiego. Proces przechodzenia od polityki rolnej do wielofunkcyjnego rozwoju wsi jest szansą dla ludności wiejskiej.

2.6. Infrastruktura społeczna

Służba zdrowia

Realizowanie zadań w dziedzinie ochrony zdrowia na terenie Powiatu Wągrowieckiego zawiera się przede wszystkim w działalności: podmiotów podstawowej opieki zdrowotnej, podmiotów ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, stomatologii oraz Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej.

Na terenie powiatu znajduje się Szpital Powiatowy, który został powołany dla zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców. Szpital jest jednostką 7 oddziałową

wchodzącą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wągrowcu. Na terenie szpitala znajduje się izba przyjęć zapewniająca udzielanie świadczeń zgodnych z profilem oddziałów szpitalnych. Do tego działająca diagnostyka laboratoryjna i obrazkowa pracuje w trybie ciągłym. W głównym budynku znajduje się Szpitalny Oddział Ratunkowy. W tym oddziale udzielona zostaje choremu pierwsza pomoc, a pacjenci szpitalni kwalifikowani są na dalsze specjalistyczne leczenie. Dla pacjentów ambulatoryjnych, na zlecenie lekarza rodzinnego lub prywatnie, szpital świadczy usługi w zakresie badań laboratoryjnych, bakteriologicznych, cytologicznych oraz zabiegów fizykoterapeutycznych. Placówka zapewnia wysoki poziom świadczeń przez doświadczony zespół lekarzy, pielęgniarek i położnych.

Ambulatoryjna opieka specjalistyczna obejmuje udzielanie świadczeń w ramach poradni specjalistycznych lub domu chorego przez lekarza specjalistę. Porada specjalistyczna obejmuje przeprowadzenie badania lekarskiego zakończonego postawieniem diagnozy, zlecenie koniecznych leków, zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, skierowania na konsultacje, rehabilitacje. W wyniku postępowania konkursowego z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej na terenie powiatu wągrowieckiego zabezpieczono świadczenia w 22 specjalnościach medycznych (alergologia, chirurgia, chirurgia onkologiczna, chirurgia urazowo – ortopedyczna, choroby płuc, dermatologia z wenerologią, diabetologia, endokrynologia, kardiologia, leczenie uzależnień, logopedia, neurologia, okulistyka, ortodoncja, ortopedia, otolaryngologia, położnictwo i ginekologia, psychiatria, psychologia, rehabilitacja, reumatologia, urologia), które realizowane są przez 45 podmiotów.

Ponadto w Powiecie Wągrowieckim funkcjonuje 21 poradni stomatologicznych w tym 1 dla dzieci i młodzieży. W Wągrowcu działa również gabinet ortodontyczny. Na terenie powiatu znajduje się także 14 aptek oraz 2 punkty apteczne.

Oświata i edukacja

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego funkcjonują 24 Szkoły Podstawowe, 9 Gimnazjów, 14 przedszkoli oraz liczne szkoły ponadgimnazjalne, kształcące młodzież analizowanego terenu.

Aktualny wykaz szkół i ośrodków dydaktycznych działających na terenie powiatu, tj.:

- **Miasto Wągrowiec:** 3 Szkoły Podstawowe (Szkoła Podstawowa Nr 2, Szkoła Podstawowa Nr 3, Szkoła Podstawowa Nr 4), 1 Gimnazjum Nr 1 w Wągrowcu oraz 6 przedszkoli (Przedszkole Nr 1, Przedszkole Nr 2, Przedszkole Nr 3, Przedszkole Nr 6, Przedszkole Nr 7, Przedszkole Nr 9),
- **Miasto i Gmina Skoki:** 6 Szkół Podstawowych (Szkoła Podstawowa w Skokach, Szkoła Podstawowa w Jabłkowie, Szkoła Podstawowa w Pawłowie Skockim, Szkoła Podstawowa w Lechlinie, Szkoła Podstawowa w Rejowcu, Szkoła Podstawowa w Łosińsku), 1 Gimnazjum w Skokach oraz 1 Samorządowe Przedszkole w Skokach,
- **Miasto i Gmina Gołańcz:** 4 Szkoły Podstawowe (Szkoła Podstawowa w Gołańczy, Szkoła Podstawowa w Panigrodzku, Szkoła Podstawowa w Smogulcu, Szkoła Podstawowa w Marakowie), 1 Gimnazjum w Gołańczy oraz 1 Przedszkole,
- **Gmina Wągrowiec:** 6 Szkół Podstawowych (Szkoła Podstawowa w Żelicach, Szkoła Podstawowa w Łeknie, Szkoła Podstawowa w Pawłowie Żońskim, Szkoła Podstawowa w Siennie, Szkoła Podstawowa w Łaziskach, Szkoła Podstawowa

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

w Wiatrowie), 3 Gimnazja (Gimnazjum Gminne w Wągrowcu, Gimnazjum Gminne w Żelicach, Gimnazjum Gminne w Rąbczynie) oraz Przedszkole w Łeknie i jego filie w Wiatrowie,

- **Gmina Mieścisko:** 2 Szkoły Podstawowe (Szkoła Podstawowa w Popowie Kościelnym, Szkoła Podstawowa w Mieścisku), 1 Gimnazjum w Mieścisku oraz 1 Przedszkole,
- **Gmina Damasławek:** 2 Szkoły Podstawowe (Szkoła Podstawowa w Niemczynie, Szkoła Podstawowa w Damasławku), 1 Gimnazjum w Damasławku oraz 1 Przedszkole,
- **Gmina Wapno:** 1 Szkoła Podstawowa w Wapnie, 1 Gimnazjum w Wapnie oraz 1 Przedszkole,

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego zlokalizowane są także liczne placówki oświatowe kształtujące młodzież po zakończeniu szkół gimnazjalnych. Organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Wągrowcu. Na terenie powiatu zlokalizowane są następujące szkoły i placówki oświatowe:

- I Liceum Ogólnokształcące w Wągrowcu,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Wągrowcu,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Wągrowcu,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Gołańczy,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Wągrowcu,
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Antoniewie,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wągrowcu,
- Ognisko Pracy Pozaszkolnej w Wągrowcu,
- Bursa Szkolna nr 1 w Wągrowcu,
- Liceum Profilowane, Zasadniczej Szkoły Zawodowej i Wieczorowego, Technikum Rolniczego wchodzących w skład Zespołu Szkół Powszechnych w Damasławku.

Kultura

Powiat Wągrowiecki jest bardzo silnym ośrodkiem kulturalnym. Odbywa się tutaj szereg imprez istotnych dla życia kulturalnego nie tylko regionu Wielkopolski, ale i niemal całego kraju. Najsilniejszym kulturalnie miastem powiatu jest bez wątpienia Wągrowiec. Działają tutaj amatorskie teatry, chóry, młodzieżowa orkiestra dęta, liczne zespoły muzyczne, artyści ludowi, sekcja tańca towarzyskiego. Większość z nich wielokrotnie zaznaczyła swoją obecność na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej. Bogate życie kulturalne Wągrowca to w dużej mierze zasługa Muzeum Regionalnego i Miejskiego Domu Kultury. Warto zwrócić uwagę zwłaszcza na muzeum, które oprócz wystaw czasowych posiada ekspozycje stałe dotyczące historii miasta oraz etnograficzną wystawę "Chata rybacka". Wśród imprez odbywających się regularnie w powiecie można wymienić:

- Regaty żeglarskie - "Puchar o Błękitną Wstęgę Jeziora Durowskiego" - Wągrowiec (czerwiec),
- Noc św. Jana przy zamku w Gołańczy - historyczne widowisko plenerowe (czerwiec),
- Dni Skoków - szereg imprez rekreacyjno-kulturalnych (czerwiec),

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- Lato na Pałukach - jest to cykl imprez kulturalno – rekreacyjno - sportowych, odbywających się w okresie letnim (lipiec i sierpień), w formie m.in.: koncertów i kina plenerowego,
- Dni Wągrowca (lipiec),
- Festyn Cysterski (lipiec),
- Rockmeeting - koncerty rockowe w Damastawku (lipiec),
- Ogólnopolska Ostoja Artystyczna "Baszta" - artystyczny przegląd połączony z konkursem muzycznym i koncertem gwiazd - zamek w Gołańczy (sierpień),
- Pożegnanie lata - festyn rekreacyjny w Skokach (sierpień),
- Dożynki Powiatowo-Gminne (sierpień, wrzesień),
- Gorąca Poezja - ogólnopolska impreza prezentująca dokonania tzw. piosenki poetyckiej w Gołańczy (listopad),
- Targi Michałowskie - impreza kulturalno-handlowa w Mieścisku (wrzesień),
- Złoty Klon - konkurs recytatorski w Łeknie (październik).

Ponadto na terenie powiatu znajduje się wiele obiektów, które dają mieszkańcom powiatu wiele możliwości w ramach korzystania z różnych form życia kulturalnego. Główne ośrodki kulturalne w Powiecie Wągrowieckim, tj.:

- Muzeum Regionalne w Wągrowcu, ul. Opacka 15, 62-100 Wągrowiec,
- Miejski Dom Kultury w Wągrowcu, ul. Kościuszki 55, 62-100 Wągrowiec,
- Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wągrowcu, ul. Kościuszki 49, 62-100 Wągrowiec,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Wągrowcu, ul. Średnia 18, 62-100 Wągrowiec,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Skoki, ul. Ciastowicza 11a, 62-085 Skoki,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Mieścisku, ul. Kościuszki 11, 62-290 Mieścisko,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Wojciecha Kubanka, ul. dr P. Kowalika 1, 62-130 Gołańcz,
- Gołaniecki Ośrodek Kultury, ul. dr P. Kowalika 1, 62-130 Gołańcz,
- Gminny Ośrodek Kultury w Wągrowcu z siedzibą w Łeknie, ul. Podgórna 5, 62-105 Łekno,
- Gminny Ośrodek Kultury Damastawek, ul. Żnińska 9, 62-110 Damastawek,
- Gminne Centrum Informacji w Wapnie, ul. Świerczewskiego 12, 62-120 Wapno.

Turystyka

Dużym atutem Powiatu Wągrowieckiego jest przyjazne środowisko naturalne, piękno przyrody i malowniczość krajobrazów. Na terenie powiatu występują 54 jeziora, które stwarzają wymarzone warunki do wypoczynku i uprawiania sportów wodnych, takich jak: żeglarstwo, kajakarstwo, pływanie skuterami i motorówkami, a także windsurfing. Większość jezior rynnowych powiatu położona jest wśród lasów w pięknej okolicy co sprawia, że ścieżki piesze i dobrze oznakowane szlaki rowerowe są bardzo chętnie odwiedzane zarówno przez mieszkańców powiatu jak i przez turystów. Przez Powiat Wągrowiecki przepływają cztery rzeki: Wełna, Nielba, Struga Gołaniecka i Mała Wełna. Ciekawostką jest fakt, że rzeka Nielba i Wełna krzyżują się tworząc unikalne zjawisko hydrograficzne, jedno z niewielu na świecie, tzw. bifurkację.

Jedną z form turystyki aktywnej, która z roku na rok zdobywa coraz liczniejsze grono zwolenników jest turystyka rowerowa. Właśnie z myślą o miłośnikach aktywnego wypoczynku połączonym z kontaktem z przyrodą oraz poznawaniem ciekawych zabytków oddano do użytku 16 tras rowerowych po najpiękniejszych zakątkach ziemi wągrowieckiej. Trasy obejmują swoim zasięgiem cały Powiat Wągrowiecki, wszystkie jego gminy wraz z miastami: Wągrowcem, Skokami i Gołańczą. Wytyczone trasy łączą się z trasami przebiegającymi przez sąsiednie powiaty: gnieźnieński, chodzieski, nakielski, poznański, obornicki i żniński.

Niewątpliwym uzupełnieniem atrakcji turystycznych oferowanych przez Powiat Wągrowiecki są imprezy kulturalne i sportowe o zasięgu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim. Działają tutaj teatry amatorskie, chór, młodzieżowa orkiestra dęta, artyści ludowi oraz liczne zespoły muzyczne.

2.7. Dziedzictwo kulturowe powiatu

Świadectwem bogatej przeszłości powiatu są liczne zabytki zlokalizowane na jego terenie. Powiat Wągrowiecki leży na przecięciu Szlaku Piastowskiego ze Szlakiem Cysterskim. Szlak Cysterski przebiega przez Wągrowiec, Tarnowo Pałuckie i Łekno. Początki Wągrowca związane są z ekspansją terytorialną cystersów sprowadzonych ok. 1142 roku z Altenbergu do Łekna. W roku 1319 opat Gotszalk kupuje od Sędziwoja z Zarembów obszar ziemi w rozlewiskach Warty i Nielby. Na tym obszarze zaczynają pojawiać się budowle cystersów. Rozbudowująca się osada Wągrowiec, już w roku 1381 posiadała młyn, tamę i kościół parafialny. Wówczas także po raz pierwszy pojawiają się wzmianki o Wągrowcu jako mieście.

Najważniejsze zabytki dziedzictwa kulturowego powiatu to m. in.:

- Kościół Farny p.w. św. Jakuba w Wągrowcu, wzmiankowany już w 1381 roku. Budowa obecnie znajdującej się tu świątyni rozpoczęła się na początku XVI w. Jest to przykład późnogotyckiej architektury murowanej z cegły w układzie polskim ze szczytami wczesnorenesansowymi,
- Kościół i klasztor pocysterski w Wągrowcu – pierwotna zabudowa powstała zapewne w latach 1383 – 1396. Jednak pożar w 1747 roku zniszczył prawie całkowicie kościół i klasztor, które odbudowano w 2 połowie XVIII w. Rekonstrukcja objęła najpierw klasztor, a dopiero potem kościół. Po raz drugi ogień strawił zabudowania w 1945 roku, ale już w latach 1946 – 1962 rozpoczęła się ich odbudowa. Zarówno kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Piotra i Pawła, jak i klasztor to dzieła późnobarokowe. Świątynia jest murowana, otynkowana, wzniesiona na rzucie prostokąta,
- „Opatówka” – dawna siedziba opatów cysterskich, aktualnie mieści się tu Muzeum Regionalne w Wągrowcu,
- ponad 6 – metrowy grobowiec Franciszka Łakińskiego (1767 – 1845) w Łaziskach – rotmistrza wojsk napoleońskich, wzniesiony w kształcie piramidy,
- Kościół p.w. św. Mikołaja w Tarnowie Pałuckim – przeprowadzone badania wykazały, że wzniesiono go w ostatniej ćwierci XIV w. Wieża oraz więźba dachowa postawione zostały w 1639 roku. Świątynia położona na wzgórzu, w pobliżu Jeziora

Rgielskiego. Jest to budynek drewniany o zrębowej konstrukcji i niezwykle bogatej ornamentyce,

- wykopaliska archeologiczne w Tarnowie Pałuckim – odkryto tam fundamenty klasztoru cysterskiego z połowy XII w.,
- Kościół drewniany w Potulicach zbudowany w 1728 roku, a ufundowany przez sędziego kcyńskiego Aleksandra Samuela Biegańskiego,
- wiatrak typu holenderskiego w Bracholinie z 2 połowy XIX w., murowany z cegły na wysokiej podmurówce kamiennej. Cechuje go drewniana kopulasta głowica kryta papą,
- Kościół p.w. św. Stanisława Kostki bpa. w Damasławku, zbudowany w 1923 roku z rokokowym ołtarzem głównym, a także z balustradą również z fragmentami w stylu rokokowym,
- zespół pałacowo-parkowy w Kołybkach wzniesiony w 1882 roku,
- zamek gotycki Pałuków Gołanieckich z połowy XIV w. w Gołanicy,
- kościół pobernardyński p.w. NMP w Gołanicy, zbudowany zapewne w XV/XVI w. W latach 1695 – 1700 dzięki staraniom Marcina Smoguleckiego – początkowo zamierzano go przebudować, jednak ostatecznie dokonano również jego rozbudowy,
- drewniany kościół Zwiastowania NMP w Popowie Kościelnym, odbudowany w 1730 roku,
- pałac z 2 połowy XIX w. w Żabicy,
- drewniany kościół św. Anny w Podlesiu Kościelnym z 1712 roku, wystawiony przez stolnika poznańskiego Jana Rydzyńskiego,
- Kościół św. Michała z lat 1875 – 76 wraz z plebanią z ok. 1880 roku i kapliczką z 1845 roku w Mieścisku,
- eklektyczny dwór z ok. 1870 roku w Skokach, obecnie dom plenerowo-wypoczynkowy poznańskiej Akademii Sztuk Pięknych,
- kościół poewangelicki p.w. św. Piotra i Pawła z lat 1855 – 56 w Skokach,
- kościół drewniany z 1754 roku p.w. św. Archaniola w Jabłowie,
- kościół drewniany z lat 1780 – 82 p.w. Wszystkich Świętych w Raczku,
- zespół dworski w stylu klasycystycznym z ok. 1799 roku w Srebrnej Górze, obecnie przekształcony w Dom Pomocy Społecznej i park krajobrazowy,
- układ urbanistyczny wsi Łekno.

2.8. Edukacja ekologiczna

Każdy człowiek korzysta ze środowiska przyrodniczego otrzymując z niego nie tylko surowce czy energię, ale także czerpiąc inspiracje i doznania, które wyływają z piękna natury. Korzysta również z dóbr środowiska społecznego i kulturowego - wytworzonych przez ludzi i dla ludzi. Mimo to, niewiele osób rozumie, jaki wpływ na stan i jakość tych środowisk mają zachowania poszczególnych osób, rodzin i grup społecznych jak również ich przyzwyczajenia, style życia, mody, sposoby wypoczynku lub odżywiania. Dlatego też edukacja ekologiczna, wspomagająca zrozumienie zależności między człowiekiem, jego wytworami i przyrodą, obejmować musi wszystkich ludzi bez wyjątku - w pierwszej kolejności

najmłodszych, którzy mogą skutecznie przekazywać osobom starszym wzorce zachowań proekologicznych.

Edukacja ekologiczna w potocznym rozumieniu to wszelkie formy działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. Działania te prowadzone są przez szkoły, przez specjalistyczne placówki edukacyjne zarówno publiczne jak i niepubliczne, a także przez liczne organizacje ekologiczne.

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego zdania z zakresu edukacji ekologicznej realizowane są przez **Centrum Edukacji Ekologicznej w Wągrowcu**. Powstałe w 2003 roku Centrum jest jednostką służącą powszechnej edukacji ekologicznej obejmującej przede wszystkim dzieci i młodzież szkolną z całego Powiatu Wągrowieckiego. Zajmuje się również doskonaleniem zawodowym nauczycieli prowadzących zajęcia szkolne i pozalekcyjne, a także osób dorosłych, poprzez organizowanie różnorodnych form popularyzujących wiedzę ekologiczną. Centrum stanowi również punkt konsultacyjny z bazą materiałów edukacyjnych, obejmujących bibliotekę ekologiczną, czasopisma, filmy video o tematyce szeroko pojętej ekologii, dostępny dla innych mieszkańców miasta aktywnie zajmujących się ochroną środowiska. Do zadań statutowych centrum należy realizacja własnych programów i projektów oraz popularyzacja krajowych i zagranicznych programów z dziedziny edukacji ekologicznej i akcji na rzecz środowiska. Edukacja ekologiczna jest wykorzystywana w celu aktywizowania społeczeństwa do działań na rzecz ochrony środowiska i harmonizowania życia człowieka. Edukacja ekologiczna jest tu rozumiana nie tylko jako przekazywanie ekologicznej wiedzy o środowisku, lecz ma również wpływać na indywidualne postawy mieszkańców miasta względem otaczającego świata. Jest to kształtowanie umiejętności aktywnego udziału w tworzeniu podstaw bezpiecznego rozwoju społeczeństwa. Działania Centrum są uzupełniane elementami edukacji nieformalnej stanowiącymi ofertę dla pracujących w szkole nauczycieli oraz instytucji profesjonalnie zajmujących się ochroną środowiska, a także udostępnia najszerszym kręgom społeczeństwa informacje o stanie środowiska, rzetelną i przygotowaną w sposób możliwie dostępny. Centrum Edukacji Ekologicznej posiada salę wykładową wyposażoną w nowoczesne środki audiowizualne (ekran, projektor multimedialny, nagłośnienie oraz pięć stanowisk komputerowych ze stałym dostępem do Internetu). Pozwala to na prowadzenie zajęć według własnych lub publikowanych scenariuszy z aktywną działalnością uczestników zajęć poprzez wykorzystanie ww. sprzętu. Udostępnianie stanowisk komputerowych dla dzieci i młodzieży oraz zainteresowanych osób pozwala im uzyskać dostęp do ogromnej bazy informacji z zakresu ekologii znajdującej się w Internecie. Więcej szczegółowych informacji na temat funkcjonowania Centrum Edukacji Ekologicznej oraz realizacji konkretnych zadań znajduje się na stronie internetowej centrum, pod adresem www.cee.wagrowiec.eu.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Dodatkowo poszczególne gminy znajdujące się na terenie powiatu prowadzą działania z zakresu edukacji ekologicznej mieszkańców. Celem prowadzenia edukacji jest zintegrowanie wszystkich mieszkańców wokół działań służących ochronie środowiska przyrodniczego a to doprowadzi m.in. do:

- ✓ ogólnego rozwoju poczucia odpowiedzialności i potrzeby szybkiej reakcji mieszkańców na problemy ekologiczne,
- ✓ właściwego kształtowania postaw człowieka wobec środowiska,
- ✓ kształtowania świadomości zagrożeń ekologicznych,
- ✓ zrozumienia zależności istniejących w przyrodzie i związku człowieka z naturą.

Gminy Powiatu Wągrowieckiego prowadzą szereg ekologicznych przedsięwzięć:

- ✓ organizacja Dnia Ziemi, Akcji Sprzątania Świata,
- ✓ prowadzenie licznych konkursów oraz programów ekologicznych związanych z tematyką poprawy systemu gospodarki odpadami oraz ochroną środowiska przyrodniczego,
- ✓ prenumerowanie czasopism ekologicznych oraz przyrodniczych,
- ✓ utrzymywanie ścisłej współpracy z placówkami oświatowymi poprzez zapewnienie im możliwości do prowadzenia edukacji ekologicznej (wspieranie szkół w potrzebne pomoce naukowe wykorzystywane podczas realizacji przedsięwzięć),
- ✓ udział pracowników samorządowych w licznych zajęciach terenowych organizowanych przez placówki oświatowe oraz koła przyrodnicze,
- ✓ udostępnianie oraz popularyzowanie informacji związanych z działaniami poszczególnych gmin na rzecz poprawy środowiska przyrodniczego,
- ✓ tworzenie ścieżek edukacyjnych o tematyce przyrodniczej, np. na terenie gm. Wągrowiec funkcjonują dwie ścieżki edukacyjne, jedna z nich o tematyce leśnej – pieszo – rowerowa ścieżka edukacyjna Sienno –Przysieczyn oraz druga o tematyce ornitologicznej „Galeria Budek Łęgowych na Jeziorze Łęgowym”.

Ponadto działania edukacyjne na terenie poszczególnych gmin powiatu prowadzą także Nadleśnictwa na nim funkcjonujące, tj. Nadleśnictwo Durowo, Nadleśnictwo Łopuchówko, Nadleśnictwo Kaczory oraz Nadleśnictwo Podanin. Nadleśnictwo Durowo dodatkowo prowadzi ośrodek edukacji ekologicznej, który został utworzony na terenie Nadleśnictwa Wągrowiec. Główną częścią ośrodka jest ścieżka edukacyjna o długości 600 m, przy której rozmieszczono 35 tablic dydaktycznych, tablicę informacyjną z planem ośrodka oraz tablicę "Wskazówki leśnika". Atrakcją ośrodka jest „rotunda leśna” z paleniskiem mogąca pomieścić kilkudziesięcioosobowe grupy. Mogą się w niej odbywać spotkania, pogadanki, prelekcje wsparte prezentacjami multimedialnymi. Leśna ścieżka edukacyjna Nadleśnictwa Durowo początkowo prowadzi brzegiem rezerwatu „Dębina”, następnie skręca w prawo i biegnie tzw. „duktem klasztornym”. Następnie ścieżka zwraca się w kierunku południowym, prowadzi przez lasy o urozmaiconym składzie gatunkowym i kończy się w rejonie linii kolejowej Wągrowiec – Rogoźno. Głównym celem utworzenia ścieżki, obok oczywistych walorów rekreacyjnych, jest atrakcyjne przybliżenie problematyki gospodarki leśnej i ochrony przyrody turystom i miejscowej społeczności.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Powiat Wągrowiecki należy do obszarów o dość wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z ujęć wodociągowych. Sieć wodociągowa wykonana jest z rur PCV, oraz rur azbestowo – cementowych, które w przyszłości podlegać będą wymianie. Około 95% obszaru powiatu jest zwodociągowana. Brak jest natomiast dostatecznej infrastruktury kanalizacyjnej służącej odprowadzaniu ścieków.

3.1.1. Ujęcia wody i sieć wodociągowa

Zaopatrzenie w wodę na terenie powiatu odbywa się za pomocą studni głębinowych. Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Wągrowcu aktualnie eksploatowanych jest 27 ujęć wód podziemnych. Szczegółowy wykaz eksploatowanych ujęć w poszczególnych gminach Powiatu Wągrowieckiego przedstawia tabela 10.

Tabela 10.

Wykaz ujęć wód podziemnych na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Ujęcie	Rok oddania/modernizacji	Wydajność rzeczywista średnia dobową [m ³ /dobe]
Miasto Wągrowiec	Wągrowiec	1989	10.098
Gołańcz	Gołańcz	1975/1996	846
	Morakowo	1973/1999	190
	Lęgniszewo	1970/1986	133
	Grabowo	1985	205
Damastówek	Damastówek	1975	536
	Mokronosy	1988	101
	Międzylesie	1998	241
	Kozielsko	1984	109
	Niemczyn	1974	228
Mieścisko	Miłosławice	1992	469
	Popowo Kościelne	-/1995	874,3
	Gołaszewo	-/1995	70
	Żabiczyn	-/2003	90
Skoki	Pawłowo Skockie	1984	888
	Raszkowo	1985	1.056
	Raszkówko	1999	1.820
	Jabłkowo	1982	263
Wapno	Stołężyn	1992	450
Wągrowiec	Łukowo	1994	408,6
	Kobylec	1979	417,9
	Żelice	1984	568
	Łekno	1983	741,6
	Ochodza	1977	158,6
	Pawłowo Żońskie	1982	342
	Kaliszan	1980	336,6
	Rudnicze	1990	462,8

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wągrowieckiego na lata 2006-2015

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Woda dla potrzeb Miasta Wągrowca dostarczana jest za pomocą wodociągu publicznego o produkcji od 1.000 do 10.000 m³/dobę. Zgodnie z danymi Państwowej Inspekcji Sanitarnej na koniec 2009 roku wodociąg ten zaopatrywał 28.350 ludzi. Ujęcia wody zasilające wodociąg to przede wszystkim 8 studni głębinowych o głębokości od 120 do 125m (5 z nich znajduje się na terenach rolniczych a pozostałe na terenach należących do przedsiębiorstw wodociągowych). Studnie głębinowe są monitorowane w sposób ciągły. Dla ujęcia wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej, zgodnie z pozwoleniami wodno-prawnymi strefy zostały oznakowane i zagospodarowane w sposób prawidłowy. Do uzdatniania wody stosuje się filtrację oraz napowietrzanie, natomiast proces dezynfekcyjny oparty jest na stosowaniu podchlorynu sodu.

Woda na terenie całego Powiatu Wągrowieckiego dostarczana jest poprzez scentralizowaną sieć wodociągową o łącznej długości **972,3 km** (stan na 31.12.2009r.). Jeszcze nie wszystkie miejscowości na terenie poszczególnych gmin powiatu objęte są zbiorowym zaopatrzeniem w wodę. Do **sieci wodociągowej** podłączonych jest około **95%** mieszkańców powiatu. Zgodnie z danymi GUS w 2009 roku 64.884 mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej. Miasto Wągrowiec jest prawie całkowicie zwodociągowane, do sieci podłączonych jest około 98,28% mieszkańców. Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej na terenie samego Miasta Wągrowiec wynosi 66,5km. Szczegółowe informacje dotyczące długości sieci wodociągowej oraz stopnie zwodociągowania poszczególnych jednostek administracyjnych powiatu przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11.

Systemy wodociągowe na terenie Powiatu Wągrowieckiego

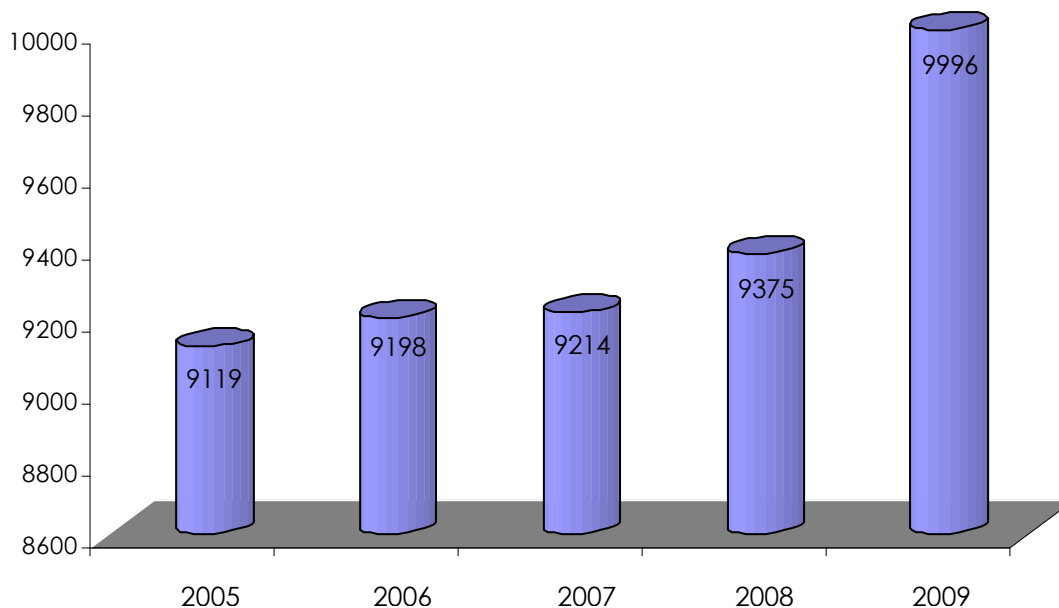
Jednostka administracyjna	Długość sieci wodociągowej [km]	Liczba połączeń do budynków mieszkaniowych i zbiorowego zamieszkania	Stopień zwodociągowania terenu [%]	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej
Damaśławek	116,2	982	97,39	5.438
Gołańcz	185,1	1.191	95,17	8.017
Mieścisko	110,6	1.442	93,22	5.586
Skoki	168,4	1.559	88,85	7.955
Wapno	55,4	432	84,20	2.532
g. Wągrowiec	270,1	1.937	93,07	10.784
m. Wągrowiec	66,5	2.453	98,27	24.572
Powiat Wągrowiecki	972,3	9.996	94,65	64.884

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Poznaniu, Starostwo Powiatowe w Wągrowcu

W ostatnich latach nastąpił wzrost ilości podłączeń do sieci wodociągowej. Przyrost ilości podłączeń budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania do sieci wodociągowej na terenie Powiatu Wągrowieckiego w latach 2005 – 2009 obrazuje wykres 5.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

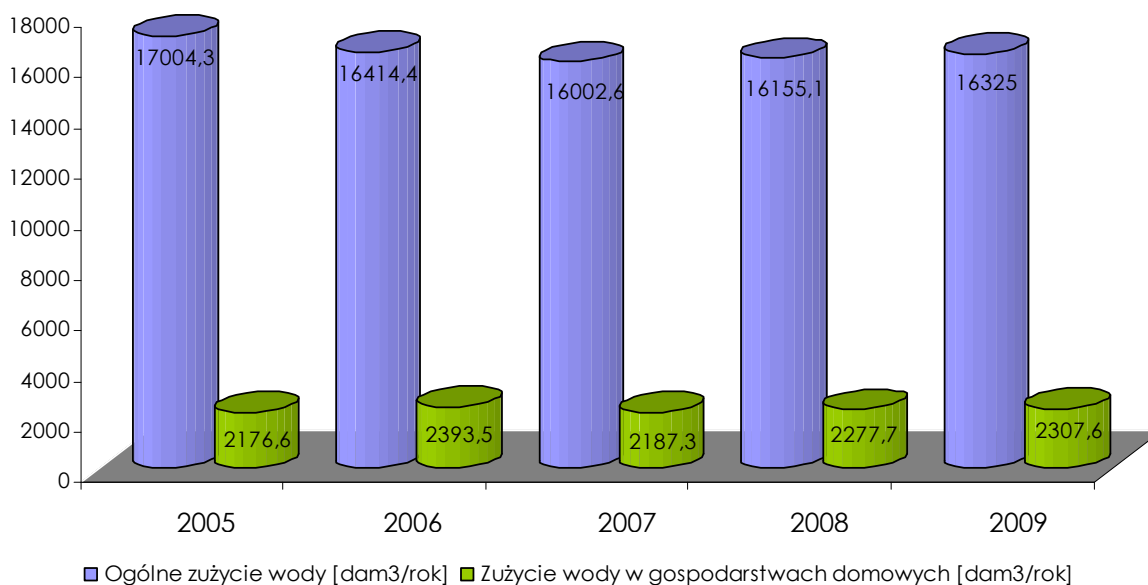
Wykres 5. Przyrost podłączeń [szt.] do sieci wodociągowej

Źródło: Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny

W kolejnych latach na terenie powiatu zaobserwowano ograniczenie zużycia wody co obrazuje poniższy wykres. Przyczyną tego ograniczenia może być urealnienie opłat za pobór wody oraz stawek eksploatacyjnych w gospodarce komunalnej, przy równoległym wprowadzeniu liczników wody dla indywidualnych odbiorców. Ogólne dane dot. zużycia wody w powiecie [tys. m³/rok] w latach 2005-2009 przedstawia wykres 6.

Wykres 6. Zużycie wody w powiecie [tys. m³/rok]

Źródło: Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny

Zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) wynika, że wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest zobowiązany do informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (art. 12 ust. 5).

Badania jakości ujmowanych wód na terenie Powiatu Wągrowieckiego prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Wągrowcu. Prowadzi ona ocenę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ramach nadzoru sanitarnego w okresach kwartalnych. Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny stwierdza przydatność wody w przypadku urządzeń wodociągowych dostarczających wodę na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007, Nr 61 poz. 417).

Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Wągrowcu dokonała oceny stanu jakości wody w roku 2009, a szczegółową ocenę wody z wodociągów na terenie miast Powiatu Wągrowieckiego przedstawiono poniżej.

Wodociąg publiczny Wągrowiec: do przeprowadzenia oceny jakości wody pobrano 19 próbek w ramach monitoringu kontrolnego i 3 próbki wody w ramach monitoringu przeglądowego. Prowadzona analiza wykazała, iż 1 próba nie odpowiadała wymaganiom z powodu przekroczenia zawartości żelaza. W wyniku przeprowadzenia analizy stwierdzono, iż woda była przydatna do spożycia przez ludzi. W wyniku przeprowadzenia oceny końcowej stwierdzono, że wodociąg produkuje wodę dobrą, a stan sanitarno –techniczny wodociągu jest zachowany.

Wodociąg publiczny Gołańcz: do przeprowadzenia oceny jakości wody pobrano 4 próbki w ramach monitoringu kontrolnego i 1 próbkę wody w ramach monitoringu przeglądowego. W wyniku przeprowadzenia analizy stwierdzono, iż woda była przydatna do spożycia przez ludzi. W wyniku przeprowadzenia oceny końcowej stwierdzono, że wodociąg produkuje wodę dobrą, a stan sanitarno –techniczny wodociągu jest zachowany.

Wodociąg publiczny Skoki: do przeprowadzenia oceny jakości wody pobrano 4 próbki w ramach monitoringu kontrolnego i 1 próbkę wody w ramach monitoringu przeglądowego. W wyniku przeprowadzenia analizy stwierdzono, iż woda była przydatna do spożycia przez ludzi. W wyniku przeprowadzenia oceny końcowej stwierdzono, że wodociąg produkuje wodę dobrą, a stan sanitarno – techniczny wodociągu jest zachowany.

3.1.2. Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków

Ścieki z terenu Powiatu Wągrowieckiego odprowadzane są za pomocą systemów kanalizacji sanitarnej. Do **sieci kanalizacyjnej** podłączonych jest około **56%** ludności powiatu. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu wynosi **189,7km** (stan na dzień 31.12.2009r.). Zgodnie z danymi GUS w 2009 roku około 38.648 mieszkańców powiatu korzystało z sieci kanalizacyjnej. Na terenie samego Miasta Wągrowiec całkowita długość sieci kanalizacyjnej wynosi **61,0 km**. Szczegółowe informacje dotyczące długości sieci kanalizacyjnej oraz stopnie skanalizowania poszczególnych jednostek administracyjnych powiatu przedstawiono w tabeli 12.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 12.

Systemy kanalizacyjne na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Liczba połączeń do budynków mieszkaniowych i zbiorowego zamieszkania	Stopień skanalizowania terenu [%]	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej
Damastawek	19,6	533	45,92	2.564
Gołańcz	19,0	370	35,98	3.031
Mieścisko	23,2	483	38,63	2.315
Skoki	35,8	878	46,58	4.170
Wapno	19,1	242	62,75	1.887
g. Wągrowiec	12,0	190	16,25	1.883
m. Wągrowiec	61,0	1.568	91,18	22.798
Powiat Wągrowiecki	189,7	4.264	56,36	38.648

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Poznaniu, Starostwo Powiatowe w Wągrowcu

Obecny stan sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu nie gwarantuje jeszcze dostatecznej przepustowości i należy w sposób ciągły modernizować wyeksploatowane odcinki sieci jak i budować nowe w celu uregulowania gospodarki ściekowej. System gospodarki ściekowej Powiatu Wągrowieckiego oparty jest na 17 oczyszczalniach ścieków. Ogólną charakterystykę oczyszczalni ścieków przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13.

Oczyszczalnie ścieków na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Lokalizacja/ Zakład	Rok oddania/ modernizacji	Typ oczyszczalni	Ważność pozwolenia wodno prawnego	Przepustowość	
					Q _{śr} [m ³ /d]	Q _{max} [m ³ /d]
Damastawek	Gminna Oczyszczalnia ścieków w Damastawku	2001	mechaniczno - biologiczna	26.06.2016r.	436,00	-
	Euro Hernia Clinic, Szpital Przepuklin Z.J. Pezacki Sp. z o. o.	Brak danych	mechaniczno - biologiczna	07.01.2021r.	7,09	9,43
Gołańcz	Oczyszczalnia ścieków ATA -670	1992/2002	mechaniczno - biologiczna	22.08.2016r.	670,00	809,00
	Oczyszczalnia Smogulec	1999	mechaniczno - biologiczna	23.12.2015r.	65,00	84,50
Mieścisko	Oczyszczalnia ścieków w Mieścisku	1997	mechaniczno - biologiczna	30.01.2017r.	400,00	520,00
	Oczyszczalnia ścieków w Popowie Kościelnym	2002	mechaniczno - biologiczna	15.01.2018r.	150,00	194,00
Skoki	Gminna Oczyszczalnia ścieków w Skokach	brak danych	mechaniczno - biologiczna	04.02.2020r.	480,00	580,00
	Oczyszczalnia ścieków w Rejowcu, właściciel „NAFTOBAZY”	1989/1998	mechaniczno - biologiczna	21.07.2013r.	204,00	-
	Oczyszczalnia ścieków w Antoniewie	1989/2002	mechaniczno - biologiczna	16.04.2018r.	25,23	43,16
Wapno	Gminna Oczyszczalnia ścieków w Wapnie	1992	mechaniczno - biologiczna	22.12.2019r.	320,00	384,00

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

g. Wągrowiec	Oczyszczalnia ścieków w Potulicach	brak danych	mechaniczno - biologiczna	16.04.2018r.	38,50	50,00
	Oczyszczalnia ścieków w Wiatrowie (osiedlowa oczyszczalnia ścieków)	1979	mechaniczno - biologiczna	10.06.2019r.	70,00	-
	Oczyszczalnia ścieków w Żelicach (oczyszczalnia przyszkolna)	2003	biologiczna	01.10.2020r.	10,00	-
	Oczyszczalnia ścieków w Grylewie	2008	mechaniczno - biologiczna	22.10.2018r.	60,00	-
	Oczyszczalnia Redgoszcz, właściciel prywatny	Brak danych	Brak danych	11.08.2016r.	2,37	2,60
	Oczyszczalnia Redgoszcz, właściciel prywatny	Brak danych	Brak danych	11.08.2016r.	1,25	1,37
m. Wągrowiec	Oczyszczalnia ścieków w Wągrowcu	1996/2002	mechaniczno - biologiczna	10.02.2020r.	8.000,00	12.000,00

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wągrowcu (stan na dzień 30.06.2011r.)

Na terenie **gminy Damasławek** eksploatowane są dwie oczyszczalnie ścieków, jedną z nich jest gminna oczyszczalnia ścieków. Oczyszczanie ścieków następuje z chemicznym usuwaniem związków biogenych wg technologii ATA z możliwością wsparcia procesu flokulantem żelazawym PIX. Na terenie oczyszczalni ścieków w latach 2010-2011 mają być prowadzone prace modernizacyjne oraz budowlane. Prace modernizacyjne będą obejmowały następujące obiekty: stacja dmuchaw SD, zbiorniki osadu nadmiernego ZON, reaktor biologiczny RD. Ponadto planuje się budowę: stacji odwadniania i higienizacji osadu SOHO, składowiska osadu odwodnionego SKO, pompowni osadu i części pływających POF, osadnika wtórny OWR oraz pompowni ścieków oczyszczonych PSO. Na terenie istniejącej oczyszczalni projektowane są nowe obiekty wraz z infrastrukturą techniczną. Do obiektów zaprojektowano nowe utwardzenia. Rozbudowa będzie miała miejsce na terenie znajdującym się w obrębie tej samej działki, przyległej do istniejącej oczyszczalni. Wokół nowych terenów dołączonych do oczyszczalni projektowane jest ogrodzenie. Teren wolny od utwardzeń przewidziano pod trawniki. Dodatkowo projektowana jest zieleń ostonowa w postaci drzew iglastych i liściastych. Wody opadowe z projektowanych obiektów odprowadzane będą na teren oczyszczalni ścieków i nie będą wykaczały poza obręb działki. Odwodnienie z projektowanych utwardzeń odbywać się będzie przez spływ wód opadowych na przyległe tereny zieleni, a dla fragmentów narażonych na zabrudzenie do kanalizacji włączonej do sieci zakładowej.

W **gminie Gołańcz** aktualnie eksploatowane są dwie mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków, tj. Gołańcz ATA (670m³/d) oraz Smogulce- ELA -5- (65 m³/d). Ścieki są dowożone z okolicznych wsi, a ich znaczna część może trafiać razem ze ściekami zwierzęcymi na pola uprawne. Oczyszczalnia ścieków Gołańcz składa się z reaktora biologicznego ATA- 670 z komorami, 2 osadników wtórnych, komory pomiarowej, stacji odwadniania i dmuchaw, składowiska worków, poletek osadowych, budynku socjalnego. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków w oczyszczalni Gołańcz jest rów o długości 950m wpadający do Strugi Gołanieckiej.

W oczyszczalni ścieków w Smogulcu znajduje się punkt zlewny ścieków dowożonych z kratą ręczną, zbiornik retencyjno-uśredniający o średnicy 3m i poj. czynnej 13 m³, płyta ociekowa,

przepompownia ścieków surowych o średnicy 2m z kratą koszową, ciąg technologiczny ELA-5: komora niedotleniona, komora tlenowa, 2 osadniki wtórne, stacja dmuchaw, instalacja dozowania PIX-u, filtr piaskowo-roślinny, zbiornik nadawy, urządzenia do odwadniania osadu typu DRAIMAD, składowisko worków z osadem. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków (Smogulec) jest rzeka Kcynka (Kcyninka) w km 7+320.

Na terenie **Gminy Mieścisko** eksploatowane są dwie oczyszczalnie ścieków. Oczyszczalnia ścieków w Mieścisku została wybudowana w roku 1997. Ciąg technologiczny oczyszczalni przeznaczony jest do oczyszczania ścieków komunalnych doprowadzanych do oczyszczalni za pośrednictwem systemów kanalizacji sanitarnej oraz dowożonych taborem asenizacyjnym z pobliskich miejscowości. Oczyszczalnia może przyjąć max. 520 m³/dobę ścieków. Podstawowym procesem oczyszczania ścieków jest biologiczne ich oczyszczanie przez reaktor PAH 150/100 produkcji Z.U.T. „AGH” Poznań. Ciąg technologiczny składa się z przepompowni ścieków surowych, punktu zlewnego ścieków dowożonych, zbiornika retencyjno-uśredniającego ścieki dowożone o pojemności 50m³, reaktora biologicznego z wydzielonymi strefami: tlenową i beztlenową-niedotlenioną, osadnika wtórnego, komory stabilizacji tlenowej, stacji dmuchaw, stacji mechanicznego odwadniania osadu typu DRAIMAD, poletka ociekowego worków z osadem nadmiernym, punktu pomiarowego ścieków surowych, pomieszczenia sterowni. Zastosowana technologia oczyszczania ścieków oparta jest na procesach filtracji, sedimentacji oraz biologicznego oczyszczania ścieków i biologicznej defosfatacji oraz denitryfikacji, zapewniając efektywność działania oczyszczalni w zakresie usuwania zanieczyszczeń, w tym związków azotu i fosforu. W przypadku bardzo dużych ilości fosforu w ściekach surowych, jego usuwanie może być wsparte przez uruchomienie chemicznego usuwania fosforu, przy użyciu ustalonych ilości PIX-u.

Oczyszczalnia ścieków w Popowie Kościelnym posiada ciąg technologiczny taki sam jak oczyszczalnia w Mieścisku i przeznaczony jest do oczyszczania ścieków sanitarnych doprowadzanych do oczyszczalni za pośrednictwem kolektora kanalizacyjnego oraz dowożonych taborem asenizacyjnym z pobliskich miejscowości. Na oczyszczalni w Popowie Kościelnym ścieki dowożone zrzucają się do zbiornika retencyjno – uśredniającego poprzez punkt kontrolno – pomiarowy w którego skład wchodzi zasuw elektro – mechaniczna i przepływomierz elektromagnetyczny.

Na terenie **Gminy Skoki** aktualnie eksploatowane są 3 oczyszczalnie ścieków. Na terenie Miasta Skoki znajduje się mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków z komorą nityfikacji i denitryfikacji. Do oczyszczalni doprowadzane są ścieki bytowo – gospodarcze z terenu Miasta Skoki od mieszkańców, zakładów użyteczności publicznej, a także z niewielkich zakładów przemysłowych. Ścieki prowadzone są siecią kanalizacji grawitacyjnej, ciśnieniowej i podciśnieniowej, jak również wozami asenizacyjnymi. Do punktu zlewnego dowożone są także ścieki z miejscowości: Potrzebno, Grzybowo, Grzybowice, Sławica, Szczodrochowo. Średnia przepustowość oczyszczalni to: 480 m³/d, a maksymalna wynosi: 580 m³/d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych, odprowadzanych kolektorem z oczyszczalni, jest rzeka Mała Wętna. Pozwolenie wodnoprawne eksploatowanej oczyszczalni jest ważne do dnia 4 lutego 2020 roku.

Oczyszczalnia ścieków w Rejowcu zlokalizowana jest w Zakładzie Magazynowania Paliw nr 4 NAFTOBAZY Sp. z o.o. Zasięgiem swym obejmuje Pawłowo Skockie, Stawiany oraz teren zakładu. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do stawu retencyjnego, a następnie do rzeki

Małej Wełny za pośrednictwem rowu melioracyjnego. Ścieki dopływające oczyszczane są w dwóch ciągach technologicznych, z których jeden obejmuje ścieki przemysłowo-deszczowe, natomiast drugi bytowo-gospodarcze. Po oczyszczeniu ścieki mieszają się w zbiorniku retencyjnym i następnie odprowadzane są do zbiornika. Oczyszczalnia spełnia parametry zawarte w operacie wodnoprawnym.

Oczyszczalnia ścieków w Antoniewie zlokalizowana jest w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym. Urządzenia w oczyszczalni to osadnik wstępny, zbiornik retencyjny, kontenerowa oczyszczalnia ścieków ELIOT-100, linia wytrącania fosforu, złożo trzcinowo-korzeniowe, poletka osadowe. Oczyszczone ścieki odprowadzane są rowem melioracyjnym do jeziora Antoniewskiego, a dalej dopływem rzeki Mała Wełna.

We wsi Rakojady (gmina Skoki) znajduje się oczyszczalnia typu KOS-50. W chwili obecnej oczyszczalnia nie pracuje, ścieki przepływają przez nią bez oczyszczania i odprowadzane są do odbiornika przez rów melioracyjny.

W ramach działania Związku Międzygminnego „Puszcza Zielonka”, do którego należy Gmina Skoki przewidywana jest realizacja zadania pn. „Kanalizacja obszaru Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i okolic”, finansowanego z Funduszu Spójności. Przedmiotem projektu jest uporządkowanie gospodarki ściekowej w obrębie gmin należących do Związku. Zgodnie z założeniami przewiduje się likwidację oczyszczalni ścieków w mieście Skoki oraz stworzenie w miejscu oczyszczalni punktu zlewnego ścieków. Natomiast ścieki z terenu gminy będą kierowane do oczyszczalni ścieków w Szlachęcinie.

Na terenie **Gminy Wapno** znajduje się jedna mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków, która zbiera ścieki z terenu miejscowości systemem kanalizacji do piaskownika pionowego. Następnie ścieki przepływają do przepompowni ścieków surowych, gdzie znajduje się kratka koszowa ręczna, a z stamtąd płyną do komory denitryfikacji. Przepływają dalej na trzy komory napowietrzania i grawitacyjnie wpływają na trzy osadniki wtórne, gdzie osad jest oddzielany od wody czystej. Osady ściekowe usuwane są na poletka osadowe lub odwadniane w stacji „Draimad”. Osady wykorzystywane są do rekultywacji terenu wokół oczyszczalni ścieków, a w przyszłości będą wykorzystywane rolniczo. Oczyszczalnia posiada płytę kompostową do przeróbki osadu.

Na terenie **Gminy Wągrowiec** znajduje się 6 oczyszczalni ścieków, są to mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków oraz oczyszczalnia biologiczna. Oczyszczalnia ścieków w Potulicach pracuje w oparciu o metodę osadu czynnego, tj. wykorzystując jedynie napowietrzanie ścieków. W skład ciągu technologicznego wchodzi: kratka płaska, kompostownik skratek, przepompownia ścieków surowych, moduł technologiczny typu OSA-1, komora tlenowa, 3 osadniki wtórne, 4 komory fermentacyjne osadu nadmiernego. Osad z komór fermentacyjnych wywożony jest do oczyszczalni w Wągrowcu, z kratki na składowisko odpadów. Ścieki oczyszczone odprowadzane są rurociągiem PVC do rzeki Ciemnicy.

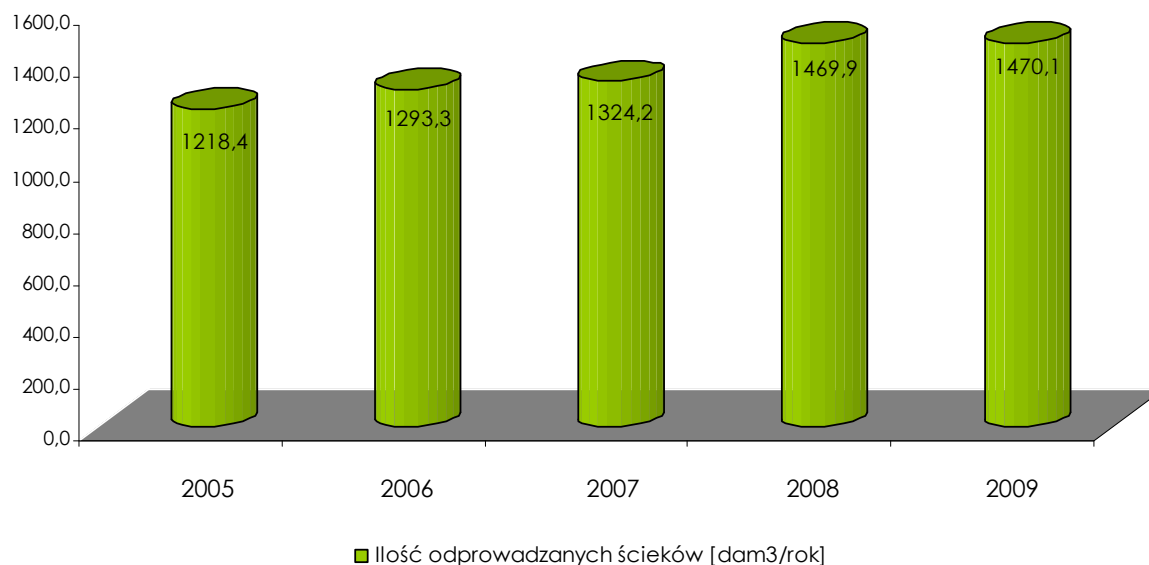
Miejska oczyszczalnia ścieków dla **Miasta Wągrowiec** zlokalizowana jest tuż poza granicami Wągrowca w obrębie łąkowa, wyłącznie w otoczeniu gruntów rolnych. Do oczyszczalni dopływają ścieki socjalno - bytowe pochodzące z zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej, szkół, przedszkoli, ośrodków zdrowia, szpitala, jednostek handlowych i usługowych, jednostek administracyjnych i przemysłu. Ścieki surowe dopływają do oczyszczalni przewodem tłocznym z przepompowni ścieków zlokalizowanej

w centrum Wągrowca. Podstawowym elementem oczyszczalni jest reaktor biologiczny składający się z czterech komór: komory anaerobowej denitryfikacji wstępnej osadu, komory anoksycznej defosfatacji, komory anaerobowej denitryfikacji oraz komory nitrifikacji-część "A" i "B". Do reaktora otwartym korytem dopływają ścieki wstępnie oczyszczone mechanicznie w osadniku wstępnym Imhoffa, które można kierować do komory denitryfikacji wstępnej osadu, komory defosfatacji lub do komory denitryfikacji. W wielofunkcyjnym reaktorze biologicznym zachodzą procesy biologicznego usuwania związków węgla, azotu i fosforu. W komorze anaerobowej denitryfikacji wstępnej osadu następuje usunięcie związków azotu zawartych w recyrkulowanym osadzie. W komorze defosfatacji biologicznej w warunkach beztlenowych następuje uwolnienie fosforu zawartego w komórkach zawiesiny bakteryjnej osadu czynnego. Fosfor przechodzi w postać prostych nieorganicznych związków, które są wbudowywane ponownie do masy organicznej osadu w części tlenowej reaktora. W komorze trzeciej denitryfikacji następuje denitryfikacja. W wyniku recyrkulacji wewnętrznej pomiędzy komorą napowietrzania (nitrifikacji), a komorą denitryfikacji do komory denitryfikacji wprowadzany jest azot w postaci azotanowej będący nośnikiem tlenu. W warunkach niedotlenienia azotany są redukowane do gazowego azotu usuwanego ze środowiska, a tlen jest wykorzystywany do utleniania związków węgla. Czwarta komora (część "A" i "B") nitrifikacji napowietrzana jest za pomocą dyfuzorów drobno pęcherzykowych. Sprężone powietrze dostarczane jest ze stacji dmuchaw. W osadnikach wtórnych podłużnych poziomych następuje rozdział osadu czynnego i oczyszczonych ścieków. Oczyszczone ścieki poprzez koryto z przelewami trójkątnymi kierowane są do komory doczyszczającej. Po mechaniczno - biologicznym oczyszczeniu w poszczególnych obiektach oczyszczalni, ścieki odprowadzane są grawitacyjnie przewodem zamkniętym do odbiornika, którym jest rów melioracyjny, będący dopływem przepływowego Jeziora Łęgowskiego zaliczanego do wód pozaklasowych.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na terenie funkcjonujących oczyszczalni ścieków w Powiecie Wągrowieckim wytworzono łącznie 515 Mg osadów ściekowych, z czego 392 Mg były wykorzystywane do celów rolniczych, a pozostałe 121 Mg przekazane do składowania.

W 2009 roku oczyszczalnie ścieków znajdujące się w powiecie odprowadziły łącznie 1.470,1 tys. m³ oczyszczonych ścieków, z czego razem oczyszczonych zostało 1.278,0 tys. m³. Łączna ilość ścieków oczyszczonych metodą biologiczną wynosiła 407,0 tys. m³, a łączna ilość ścieków oczyszczonych metodą z podwyższonym usuwaniem biogenów wyniosła 871 tys. m³. Łączną charakterystykę ilości ścieków oczyszczonych odprowadzanych z terenu całego Powiatu Wągrowieckiego w latach 2005-2009 prezentuje wykres 7.

Wykres 7. Produkcja ścieków [tys. m³]

Źródło: Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mieszkańcy terenów wiejskich powiatu, na których sieć kanalizacyjna nie została jeszcze wybudowana gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych (szambach). Zgromadzone nieczystości przewożone są do punktów zlewowych na eksploatowanych oczyszczalniach ścieków. Zagrożenie dla środowiska wodno – gruntowego powiatu może stwarzać nielegalne opróżnianie zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli i zrzut ścieków bezpośrednio do rowów melioracyjnych.

3.1.3. Obiekty małej retencji

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego istnieje szereg obiektów małej retencji, tj. zbiorniki, stawy rybne, glinianki, zbiorniki p.poż. i inne. Aktualny stan obiektów małej retencji na terenie powiatu zgodnie z danymi Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu, Inspektorat w Wągrowcu przedstawiono w tabeli 14.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 14.

Obiekty małej retencji na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Nazwa obiektu	Zlewnia cieku	Rodzaj urządzenia	Rok realizacji	Istniejące parametry techniczne		Cel
				Pow. zalewu [ha]	Pojemność w tys. m³	
Gmina Damasławek						
Turza	K. Łekiński	staw rybny	1999	1.00	12000,0	rybacy
Gmina Gołańcz						
Morakowo	Wapno-Laskownica	staw rybny	1998	0,3	5000,0	rybacy
Panigródz	Kcynka	staw rybny	1998	0,2	3000,0	rybacy
Konary	Margoninka	staw rybny	1998	4,0	48000,0	rybacy
Rybowo	Margoninka	staw	2001	0,7	10500,0	rybacy
Rybowo	Margoninka	staw rybny	2001	1,3	19500,0	rybacy
Smogulec	Kcynka	gosp. rybackie	1939	190,0	900000,0	rybacy
Gołańcz	Str. Gołaniecka	staw rybny	2002	1,0	15000,0	rybacy
Gołańcz	Str. Gołaniecka	staw rybny	2003	0,2	1590,0	rybacy
Gołańcz	Str. Gołaniecka	staw rybny	2003	0,2	4135,0	rybacy
Rybowo	Margoninka	staw rybny	2008	3,1	48078,0	nawodnienia /rybacy
Gmina Mieścisko						
Zbietka	rz. Wełna	staw rybny	2002	0,2	2590,0	rybacy
Zbietka	rz. Wełna	staw rybny	2002	0,3	2710,0	rybacy
Zbietka	rz. Wełna	staw rybny	2002	0,2	2570,0	rybacy
Budziejewo	Ruda Koźlanka	staw rybny	1980	0,5	6500,0	rybacy
Podlesie Kościelne	Ruda Koźlanka	staw	1980	0,7	10500,0	p.poż.
Sarbia	Popowo Kaścielne	staw	1980	0,5	7500,0	p.poż.
Popowo Kościelne	Roszkowo-Popowo	staw rybny	1990	2.50	37500,0	rybacy
Imielinko	K. Kłodziński	staw rybny	1995	0,5	7500,0	rybacy
Miłosławice	Ruda Koźlanka	staw	1980	0,7	10500,0	p.poż.
Żabiczyn	rz. Wełna	staw	1940	0,5	10000,0	p.poż.
Gmina Skoki						
Rakojady	rz. Mała Wełna	staw rybny	1965	58,7	b.d.	rybacy
Piłka Młyn	rz. Mała Wełna	staw rybny	1965	79,0	550000,0	rybacy
Karolewo	rz. Mała Wełna	staw rybny	1965	55,1	b.d.	rybacy
Antoniewo	rz. Mała Wełna	staw rybny	1965	8,7	b.d.	rybacy
Potrzanowo	K. Dzwonowski	staw rybny	2001	1,5	5500,0	rybacy
Kakulin	Pląskowo Pomarzany	staw rybny	2001	6,0	72000,0	rybacy
Kakulin	Pląskowo Pomarzany	staw	2001	1,0	12000,0	rybacy
Jabłkowo	Pląskowo Pomarzany	staw	2002	1,2	6000,0	nawodnienia
Potrzanowo	K. Dzwonowski	staw rybny	2002	1,2	15000,0	rekreacyjny
Skoki	M. Wełna	staw	2003	0,9	16200,0	rekreacyjny
Kakulin	Pląskowo Pomarzany	staw rybny	1980	1,7	25500,0	rybacy
Kakulin	Pląskowo Pomarzany	staw rybny	1980	0,8	12000,0	rybacy
Kakulin	Pląskowo Pomarzany	staw rybny	1980	0,4	6000,0	rybacy
Kakulin	Pląskowo Pomarzany	staw rybny	1980	1,0	13000,0	rybacy
Gmina Wapno						
Aleksandrowo	Wapno Laskownica	staw	1998	0,3	4500,0	p.poż
Wapno	Wapno Laskownica	zbiornik	2003	4,9	1147,0	p.poż
Gmina Wągrowiec						
Przysieczyn	rz. Wełna	staw	1998	0,5	7500,0	p.poż
Wągrowiec	rz. Nielba	staw	1998	0,3	6000,0	rybacy
Runowo	rz. Wełna	staw	1998	0,8	12000,0	p.poż.
Brzezno Stare	Wapno-Laskownica	staw rybny	1999	0,5	7500,0	rybacy
Rgielsko	rz. Nielba	staw	2000	1,2	4200,0	nawodnienia

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Rgielsko	rz. Nielba	staw rybny	2000	1,4	21800,0	rybacy
Wągrowiec	rz. Wełna	staw rybny	2001	4,9	80025,0	rybacy
Łukowo	Wapno-Laskownica	gosp. rybackie	1972	155,0	620000,0	rybacy
Ostrowo Młyn	rz. Wełna	staw rybny	2003	0,9	18000,0	rybacy
Oporzyn	rz. Rudka	staw rybny	2003	0,3	6000,0	rybacy
Brzezno Stare	Wapno Laskownica	staw rybny	2003	0,7	10500,0	rybacy
Brzezno Stare	Wapno Laskownica	staw rybny	2003	0,5	10000,0	rybacy
Przysieka	rz. Wełna	staw rybny	2003	1,9	33875,0	rybacy
Przysieka	rz. Wełna	staw rybny	2004	1,4	21500,0	rybacy
Kaliszany	Rudka	staw rybny	2003	0,7	8500,0	rybacy

Źródło: Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu, Inspektorat w Wągrowcu

3.1.4. Budowle piętrzące

Dane dotyczące aktualnego stanu budowli piętrzących na terenie powiatu zgodnie z wykazem Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu, Inspektorat w Wągrowcu przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15.

Budowle piętrzące na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Budowla	Lokalizacja ciek, km, miejscowość	Parametry techniczne		
		max H	św. B	rodzaj zamk.
Gmina Skoki				
jaz koźłowy nr - 1	Mała Wełna,26 + 330, Nadmłyn	1,4	7,25	szandory
jaz koźłowy nr - 2	Mała Wełna, 30 + 200, Glinno	1,2	5,75	szandory
jaz zasuwowy nr - 3	Mała Wełna,32 +800, Bliżyce	1,2	6	zasuwy metalowe
Jaz szandorowy nr - 4	Mała Wełna, 19 + 380, Skoki	0,9	4	szandory
Jaz szandorowy nr - 1	K. Ulga I, 0 + 470, Skoki	0,9	3	szandory
Zastawka szandorowa nr - 1	K. Płaskowo – Pomarzanki, 0 +226, Jagniewice	0,7	1,15	zasuwy metalowe
Zastawka szandorowa nr - 1	K. Roszkowo - Popowo Kość., 5 + 690, Roszkowo	0,8	1,9	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 2	K. Roszkowo - Popowo Kość., 6 + 528, Roszkowo	0,8	1	szandory
Gmina Mieścisko				
Zastawka szandorowa nr - 3	K. Roszkowo - Popowo Kość., 7 + 870, Podlesie Wysok.	0,8	1,2	szandory
Zastawka zasuwowa nr - 4	K. Roszkowo - Popowo Kość., 9 + 000, Podlesie Wysok.	0,8	1,5	zasuwy metalowe
Przepust z zastawką nr - 5	K. Roszkowo - Popowo Kość.,9 + 276, Podlesie Wysok.	0,8	1	szandory
Zastawka zasuwowa nr - 6	K. Roszkowo - Popowo Kość., 9 + 900, Podlesie Wysok.	0,8	1,5	zasuwy metalowe
Przepust z zastawką, szandorową nr - 1	K. Kłodzin, 3 + 875, Kłodzin	0,9	1,2	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 2	K. Kłodzin, 6 +324, Kłodzin	0,85	1,2	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 3	K. Kłodzin, 8 + 670, Jaroszewo	0,9	0,8	szandory
Zastawka szandorowa nr - 1	K. Ruda Koźłanka- Nieświatowice, 0 + 150, Ruda Koźłanka	0,8	1,35	szandory

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Zastawka szandorowa nr - 2	K. Ruda Koźlanka- Nieświatowice, 3 + 400 Budziejewo	0,8	1,25	szandory
Zastawka szandorowa nr - 3	K. Ruda Koźlanka- Nieświatowice, 3+ 690, Budziejewo	0,8	1,25	szandory
Zastawka szandorowa nr - 4	K. Ruda Koźlanka- Nieświatowice 4 + 050, Budziejewo	0,8	1,25	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 5	K. Ruda Koźlanka- Nieświatowice 4 + 703, Budziejewo	0,8	1,25	szandory
Zastawka szandorowa nr - 6	K. Ruda Koźlanka- Nieświatowice 4 + 950, Budziejewo	0,8	1,25	szandory
Zastawka szandorowa nr - 7	K. Ruda Koźlanka- Nieświatowice 8 + 310, Nieświatowice	0,9	1	szandory
Jaz iglicowy nr - 3	rz. Wełna, 56 + 180, Żbietka	1,4	6	iglice
Jaz iglicowy nr - 4	rz. Wełna, 62 + 710, Gorzewo	1,4	6	iglice
jaz zasuwowy nr - 5	rz. Wełna, 64 + 800, Zakrzewo	1,9	7	zasuwowo klapowo
Gmina Wągrowiec				
Jaz żelbetowy nr - 1	rz. Wełna, 45 + 500, Łęgowo	1,4	9	zasuwy metalowe
Jaz koźłowy nr - 2	rz. Wełna, 54 + 070, Łaziska	0,8	6,5	iglice
Zastawka szandorowa nr - 1	rz. Ciemnica, 7 + 500, Potulice	0,8	2,4	szandory
Zastawka szandorowa nr - 5	rz. Ciemnica, 20+670, Kamienica	0,8	1	szandory
Jaz betonowy nr - 1	rz. Nielba, 6 + 300, Rgielsko	0,8	3	szandory
Zastawka szandorowa nr - 2	rz. Nielba, 10 + 700, Bracholin	0,9	1,2	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 3	rz. Nielba, 16 + 200, Redgoszcz	0,8	1,2	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 1	St. Gołaniecka, 10+200, Danabórz - Grylewo	0,9	3	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 1	Str. Rudka, 0 + 500, Potulice	0,6	3,2	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 2	Str. Rudka, 1 + 500, Potulice-Jakubowo	0,6	3,2	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 3	Str. Rudka, 3 + 900, Żelice	0,6	3,2	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 4	St. Rudka, 6 + 500, Sarbka	0,6	3,2	szandory
Przepust z zastawką metalową nr - 5	Str. Rudka, 7 + 100, Sarbka	0,6	2	zasuwy metalowe
Przepust z zastawką szandorową nr - 6	Str. Rudka, 11 + 080, Nowe-Kamienica	0,6	3,8	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 7	Str. Rudka, 12+600, Nowe-Kamienica	0,6	2,2	szandory
Przepust z zastawką metalową nr - 8	Str. Rudka, 13+100, Toniszewo	0,6	2	zasuwy metalowe
Przepust z zastawką szandorową nr - 9	Str. Rudka, 13+600, Toniszewo	0,6	2,7	szandory
Zastawka metalowa nr -10	Str. Rudka, 14+980, Toniszewo	0,6	2	zasuwa metalowa
Zastawka metalowa nr -11	Str. Rudka, 15+200, Toniszewo	0,6	2	zasuwa metalowa
Zastawka szandorowa nr - 1	K. Łekiński, 14+980, Mokronosy	0,9	1,2	szandory
Zastawka szandorowa nr - 2	K. Łekiński, 14+980, Mokronosy	0,8	0,9	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 3	K. Łekiński, 17+900, Mokronosy	0,6	1,2	szandory
Gmina Gołańcz				
Zastawka szandorowa z progiem nr - 1	rz. Kcynka, 2 + 840, Nowy Dwór	0,9	1,2	szandory

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Jaz szandorowy nr - 2	rz. Kcynka, 3 + 512, Prostkowo	2,6	4	szandory
Zastawka szandorowa nr - 3	rz. Kcynka, 5 + 900, Smogulec	0,6	1	szandory
Zastawka szandorowa nr - 1	K. Wapno-Laskownica, 7 + 966, Łukowo	0,9	2	szandory
Zastawka szandorowa nr - 2	K. Wapno-Laskownica, 15 + 900, Kujawki	0,6	1	szandory
Rurociąg Ø 1500 mm + zastawka szandorowa nr - 2	St. Gołaniecka, 21+169 - 22+050 Gołańcz	0,6	1,6	szandory
Gmina Damasławek				
Zastawka szandorowa nr - 4	rz. Nielba, 21 + 750, Stępuchowo	0,6	1	szandory
Zastawka szandorowa nr - 4	K. Łekiński, 18+080, Starężynek	0,6	1,2	szandory
Zastawka szandorowa nr - 2	K. Łekiński, 14+980, Mokronosy	0,6	6	Szandory
Zastawka szandorowa nr - 3	K. Łekiński, 15+900, Mokronosy	0,6	6	Szandory
Zastawka szandorowa nr - 4	K. Łekiński, 17+400, Kopanina	0,6	5	Szandory
Zastawka szandorowa nr - 5	K. Łekiński, 18+080, Kopanina	0,6	5	szandory
Gmina Wapno				
Przepust z zastawką szandorową nr - 3	K. Wapno-Laskownica, 17 + 360, Wapno	0,6	1,4	szandory
Zastawka szandorowa nr - 4	K. Wapno-Laskownica, 19 + 800 Graboszewo	0,6	1	szandory
Przepust z zastawką szandorową nr - 5	K. Wapno-Laskownica, 21+600 Srebrnagóra	0,6	0,8	szandory

Źródło: Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu, Inspektorat w Wągrowcu

3.2. Ciepłownictwo i gazyfikacja

Na obszarze Powiatu Wągrowieckiego dominuje system lokalnych źródeł ciepła ogrzewających obiekty, w które są wbudowane piece ciepłownicze bądź, które umieszczone są na zewnątrz budynków. Do ogrzewania stosuje się zarówno paliwa stałe, jak i płynne. Gospodarkę ciepłą na potrzeby komunalne prowadzi Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (PEC) w Wągrowcu. Główną działalnością MPEC Sp. z o.o. jest produkcja i sprzedaż ciepła na potrzeby mieszkańców. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na terenie powiatu funkcjonuje łącznie 48 kotłowni. Ponadto teren Miasta Wągrowiec wyposażony jest w centralne źródła ciepła. Całkowita długość sieci ciepłej przesyłowej wynosi 12,6km, a długość połączeń sieci ciepłej do budynków i innych obiektów wynosi 11,8km. Gospodarka ciepła Miasta Wągrowiec jest rozwiązana, głównie dla zabudowy wielorodzinnej w centrum, poprzez system sieci wysokoparametrowych i węzłów wymiennikowych, zasilanych z kotłowni osiedlowej przy ul. Jeżyka. Poza wymienionym układem, w mieście funkcjonują kotłownie osiedlowe i zakładowe, obsługujące lokalnych odbiorców ciepła.

Siecią gazową zarządza Wielkopolska Spółka Gazownicza sp. z o.o. Mieszkańcy podłączeni do sieci gazowej powiatu zaspokajani są w gaz ziemny zaazotowany GZ-50(E) z gazociągu wysokiego ciśnienia Odolanów – Piła. Miasto Wągrowiec zaopatrywane jest w gaz z odgałęzienia z kierunku Rogoźna, o średnicy 100mm i zdolności przesyłowej 5.000 Nm³/h. Odgałęzienie doprowadza gaz do stacji redukcyjno - pomiarowej I^o o wydajności 8.000 Nm³/h. Po redukcji ciśnienia gaz przesyłany jest gazociągami średniego ciśnienia do czterech stacji redukcyjno-pomiarowych II° na terenie miasta. Gazociągi niskiego ciśnienia ze stacji redukcyjnych II° rozprowadzają gaz do odbiorców w mieście. Funkcjonujący system gazowniczy pokrywa potrzeby miasta. Warunkiem dalszego rozwoju gazownictwa w mieście jest zwiększenie dopływu gazu z kierunku

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Rogoźna. Łączna długość sieci gazowej na terenie Powiatu Wągrowieckiego wynosi około 102,90 km. Charakterystykę długości sieci gazowej na terenie powiatu przedstawia tabela 16.

Tabela 16.

Sieć gazowa na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Długość czynnej sieci gazowej [m]	Przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	Odbiorcy gazu
Damastawek	-	-	-
Gołańcz	6.977	b.d.	b.d.
Mieścisko	-	-	-
Skoki	9.173	b.d.	b.d.
Wapno	-	-	-
g. Wągrowiec	5.629	5	5
m. Wągrowiec	81.118	2.296	6.621
Powiat Wągrowiecki	102.897	2.301	6.626

Źródło: Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny

Znaczna część mieszkańców Miasta Wągrowiec korzysta z gazu ziemnego dla celów grzewczych. Mieszkańcy, którzy nie posiadają przyłączy gazu sieciowego, do celów kuchennych korzystają z gazu propan-butan, dowożonego w butlach.

3.3. Elektroenergetyka

Miasto Wągrowiec, które stanowi główną siedzibę władz Powiatu Wągrowieckiego zaopatrywane jest w energię elektryczną z rozdzielni (GPZ) przy ul. Kcyńskiej. Rozdzielnia ta powiązana jest liniami wysokiego napięcia WN 110 kV z GPZ Gniezno, GPZ Chodzież oraz GPZ Rogoźno. Miasto zasilane jest liniami napowietrznymi i kablowymi SN 15 kV poprzez sieć stacji transformatorowych typu MST i STS 15/0,4 kV. Zasilanie w energię elektryczną przy obecnych potrzebach jest wystarczające. Stan techniczny sieci energetycznej wysokiego napięcia, średniego napięcia i niskiego napięcia można ocenić jako dobry. Infrastruktura energetyczna we wszystkich jednostkach administracyjnych powiatu jest dobrze rozwinięta, zapewniona jest ciągła dostawa energii elektrycznej do gospodarstw domowych, ośrodków administracji państwowej i samorządowej oraz na potrzeby zakładów wytwórczych i usługowych. Szczytowe zapotrzebowanie na energię elektryczną jest w pełni pokrywane.

3.4. Telefonizacja

Teren całego powiatu obsługiwany jest przez Telekomunikację Polską S.A. w zakresie sieci telefonicznej, telefaksowej i sieci transmisji danych. Miejskowa placówka telekomunikacyjna dysponuje automatyczną centralą telefoniczną numerów. Centrala została przyłączona do nowo zrealizowanej linii światłowodowej, umożliwiającej świadczenie operatorowi nowoczesnych (cyfrowych) usług. Na terenie powiatu dostępna

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

jest telefonia bezprzewodowa GSM (w systemach ERA, PLUS, PLAY, ORANGE). Aktualnie w granicach powiatu znajdują się 33 maszty telefonii komórkowej. Szczegółową charakterystykę oraz lokalizację stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie powiatu w oparciu o ogólnodostępny wykaz pozwoleń radiowych urzędu komunikacji elektronicznej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17.

Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Operator	Lokalizacja	Rodzaj telefonii komórkowej
Miasto Wągrowiec		
ORANGE	Wągrowiec, ul. Gnieźnińska 62/64	GSM1800 (1281) GSM900 (1281) UMTS2100 (1281)
PLAY	Wągrowiec, ul. Gnieźnińska 62/64	E-GSM900(WAG3001) UMTS2100 (WAG3001)
ERA	Wągrowiec, ul. Gnieźnińska 62/64	GSM1800 (44021) GSM900 (44021)
PLUS	Wągrowiec, ul. Gnieźnińska 62/64	GSM1800 (33264) GSM900 (33264) UMTS2100 (33264)
ORANGE	Wągrowiec, ul. Rogozińska 1	GSM1800 (9808) GSM900 (9808) UMTS2100 (9808)
PLUS	Wągrowiec, ul. Projektowana , dz. nr 2243/9	GSM1800 (32196)
ERA	Wągrowiec, ul. Leśna 1a, dz. nr 224	GSM900 (44068) UMTS2100 (44068)
ERA	Wągrowiec, Pl. Kardynała Wyszyńskiego 1, dz. nr 798	GSM1800 (44119) GSM900 (44119) UMTS2100 (44119)
ORANGE	Wągrowiec, Pl. Kardynała Wyszyńskiego 1, dz. nr 798	GSM1800 (4791) GSM900 (4791)
PLAY	Wągrowiec, ul. Kcyńska 22	E-GSM900(WAG3002)
PLAY	Wągrowiec, ul. Kcyńska 20	UMTS2100(WAG3002)
PLUS	Wągrowiec, ul. Kcyńska 20	GSM1800 (32048) GSM900 (32048) UMTS2100 (32048)
Gmina Wągrowiec		
PLUS	Łekno dz. nr 10	GSM900 (33878) UMTS2100 (33878)
PLUS	Pawłowo Żońskie, dz. nr 213/9 (teren przylegający do rekultywowanego składowiska odpadów)	GSM900 (32048)
ERA	Pawłowo Żońskie, dz. nr 213	GSM900 (44107)
Gmina Damasławek		
PLUS	Damasławek, oczyszczalnia ścieków	GSM900 (33860)
ORANGE	Damasławek, dz. nr 79	GSM1800 (3764) GSM900 (3764)
ERA	Damasławek, ul. Janowiecka, dz. nr 543/2	GSM900 (44055)
Gmina Gołańcz		
ORANGE	Gołańcz, ul. Margonińska 8, dz. nr 417/1	GSM1800 (3762) GSM900 (3762)
PLUS	Gołańcz, ul. Margonińska 8, elewator zboża, dz. nr 417/1	GSM900 (33852) UMTS2100 (33852)
ERA	Gołańcz, ul. Margonińska 8, dz. nr 417/	GSM900 (44051)
Gmina Mieścisko		
ORANGE	Mieścisko, ul. Strzelecka, dz. nr 186/1	CDMA (4758) GSM1800 (4758) GSM900 (4758)
ERA	Mieścisko, ul. Poczтовая, dz. nr 434/4	GSM900 (40085)
PLUS	Mieścisko, ul. Strzelecka, baza GS	GSM900 (33869)

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Gmina Skoki		
PLUS	Rejowiec, baza paliw	GSM900 (33864)
ORANGE	Rejowiec, dz. nr 198/3 i 198/4	CDMA 450 (5940)
ORANGE	Sławica, dz. nr 12/1	GSM900 (3903)
ERA	Skoki, ul. Kościuszki 1	GSM900 (40138)
PLUS	Skoki, ul. Zamkowa 3b, dz. nr 80/3	GSM900 (33353) UMTS2100 (33353)
ORANGE	Skoki, ul. Zamkowa 3b, dz. nr 80/3	GSM1800 (2287)
ORANGE	Skoki, ul. Zamkowa 3b, dz. nr 80/3	GSM900 (6068)
Gmina Wapno		
PLUS	Wapno, dz. nr 71/8	GSM900 (33862)
ERA	Wapno, ul. Długa, dz. nr 308	GSM1800 (44141) GSM900 (44141)

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wągrowcu, www.mapabtsearch.pl

3.5. Komunikacja

3.5.1. Drogi

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego istnieje dość dobrze rozbudowana sieć dróg. Główne powiązania z województwem i krajem zapewnia sieć dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Całkowita długość dróg wojewódzkich przebiegających przez teren powiatu wynosi 142,78km. Sieć komunikacyjną na terenie powiatu tworzą następujące drogi wojewódzkie, tj.: droga nr 190 Krajenka – Gniezno (34,429km), droga nr 191 Chodzież – Lipa (1,623km), droga nr 193 Chodzież – Gołańcz (7,341km), droga nr 194 Wyrzysk – Morakowo (23,109km), droga nr 196 Poznań – Murowana Goślina – Wągrowiec (23,472km), droga nr 197 Sława – Kiszewo – Gniezno (7,746km), droga nr 241 (Tuchola) gr. woj. – Wągrowiec – Rogoźno (27,411km) oraz droga nr 251 Kaliska – Inowrocław (19,649km). Z czego najważniejszą dla rozwoju powiatu jest droga wojewódzka nr 196 Poznań – Murowana Goślina – Wągrowiec, droga nr 241 (Tuchola) gr. woj. – Wągrowiec – Rogoźno oraz droga nr 251 Kaliska – Inowrocław. Drogi te pozwolą na swobodny transport osób i towarów w kierunku Poznania, Bydgoszczy jak również dojazd poprzez Rogoźno do drogi krajowej nr 11 Kołobrzeg – Poznań – Bytom oraz droga wojewódzka nr 251 w kierunku Żnina, która stanowi niezbędne połączenie z drogą krajową nr 5 Świecie – Bydgoszcz – Gniezno – Poznań – Wrocław. Połączenia lokalne zapewniają drogi powiatowe i gminne. Zgodnie z danymi Powiatowego Zarządu Dróg w Wągrowcu, całkowita długość dróg powiatowych w granicach powiatu wynosi 398,014km. Uzupełnieniem sieci drogowej w powiecie są drogi gminne, których długość wynosi 586,20km, niektóre z nich wymagają modernizacji i naprawy. Ogólną charakterystykę dróg wojewódzkich i powiatowych znajdujących się w granicach Powiatu Wągrowieckiego przedstawia tabela 18.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 18.

Układ drogowy na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Numer drogi	Nazwa odcinka	Długość [km]
Drogi wojewódzkie		
190	Krajenka - Gniezno	32,429
191	Chodzież - Lipa	1,623
193	Chodzież - Gołańcz	7,341
194	Wyrzysk – Morakowo	23,109
196	Poznań – Murowana Goślina - Wągrowiec	23,472
197	Sława – Kiszkowo – Gniezno	7,746
241	(Tuchola) gr. woj. – Wągrowiec – Rogoźno	27,411
251	Kaliska - Inowrocław	19,649
Drogi powiatowe		
1489P	(Budzyń) gr. pow. wągrowieckiego - Kamienica - Nowe - Bartodzieje - Wągrowiec (ul. Bartodziejska)	13,824
1490P	(Brzeźno Nowe) gr. pow. wągrowieckiego - Żelice - Rudnicze	5,463
1491P	(Dziewoklucz) gr. pow. wągrowieckiego - Kamienica	2,178
1492P	(Zbyszewice) gr. pow. wągrowieckiego - Oporzyn	0,463
1553P	dr. woj. 194 - gr. woj. kujawsko - pomorskiego (Mieczkowo)	0,830
1554P	Smogulec - gr. woj. kujawsko - pomorskiego (Smogulecka Wieś)	0,707
1555P	Chojna - Potulin	1,642
1556P	Częstawice - Buszewo	2,189
1557P	(Dobieszewo) gr. woj. wielkopolskiego - Oleszno - Gołańcz (ul. Osada)	3,855
1558P	Panigródz - dr. woj. 241	2,276
1559P	(dr. woj. 193) Grabowo - Rybowo	3,104
1560P	Gołańcz (ul. Klasztorna) - Czerlin - Łęgniszewo - Stołężyn - Wapno	13,705
1561P	Morakowo - Czeszewo - Kujawki - Wapno	7,273
1562P	Gołańcz (ul. Lipowa) - Brzeźno Stare - Łekno - Rąbczyn	18,733
1563P	Laskownica Mała - Laskownica Wielka	2,029
1571P	ul. Polna (m. Gołańcz)	0,359
1580P	(Głogowiniec) gr. woj. Wlkp. - Wapno - Damasławek - Dąbrowa - gr. woj. kujawsko - pomorskiego (Janowiec Wlkp.)	20,468
1581P	Wapno - Srebrna Góra	1,302
1590P	Smuszewo - Podolin - Wapno	5,380
1591P	Turza - Piotrkowice	1,673
1592P	Damasławek - Piotrkowice - gr. woj. kujawsko - pomorskiego (Paryż)	3,826
1539P	Niemczyn - Werkowo	4,111
1594P	dr. pow. 1606P - Kozielsko	1,311
1595P	Międzylesie - Dąbrowa	2,608
1600P	Pawłowo Żońskie - Rybowo - Gołańcz (ul. Walki Młodych)	10,209
1601P	dr. woj. 190 - Kaliszany - Kaliszanki	4,805
1602P	Kamienica - Kopaszyn - Grylewo - Laskownica Mała - Krzyżanki	13,720
1603P	Łekno - Kołybki - Turza	13,809
1604P	Wiśniewo - Smuszewo - Mokronosy	5,844
1605P	Kamienica - Sarbka - Żelice - gr. pow. chodzieskiego - gr. pow. wągrowieckiego - Potulice - Runowo - Jakubowo - gr. pow. obornickiego (Pruśce)	13,667

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

1606P	Łukowo - Wiśniewo - Kołymbki - Niemczyn - Stępuchowo - Gruntowice	15,754
1607P	Potulice - Rudnicze - Wągrowiec (ul. Bobrownicka)	10,560
1608P	Wągrowiec (ul. Rgielska) – Rgielsko	1,182
1609P	Wągrowiec (ul. Janowiecka) - Rąbczyn - Mirkowice - gr. woj. Kujawsko - pomorskiego (Janowiec Wlkp.)	14,947
1610P	Wągrowiec (ul. Jankowska) - Marcinkowo - Sienno - Czekanowo	9,617
1611P	(dr. pow.1610P) Marcinkowo - Ochodza - Sarbia	6,393
1612P	Łaziska – Ochodza	2,358
1622P	ul. Grzybowa (m. Wągrowiec)	0,598
1623P	ul. Klasztorna (m. Wągrowiec)	1,429
1626P	ul. Lipowa (m. Wągrowiec)	0,687
1627P	ul. Nad Nielbą (m. Wągrowiec)	1,254
1628P	pl. Dworcowy (m. Wągrowiec)	0,118
1629P	ul. Reja (m. Wągrowiec)	1,021
1631P	ul. Straszewska (m. Wągrowiec)	1,801
1651P	Roszkowo - Łosiniec - gr. gminy Mieścisko (Sarbia)	4,952
1652P	(dr. woj.196) Roszkowo - Popowo Kościelne - Ruda Kozłanka	11,818
1653P	Skoki (ul. Parkowa 1) - Rościnnio - Lechlin - Roszkowo	6,668
1654P	Skoki (ul. Rakojedzka) - Rakojady - Kakulin - Kuszewo - Jaroszewo - Kłodzin - gr. pow. gnieźnieńskiego (Łopienno)	20,426
1655P	Skoki (ul. bez nazwy)- Raczkowo - Jabłkowo	7,731
1656P	Skoki (ul. Antoniewska) - Glinno - Jagniewice - dr.pow.1698P	10,559
1657P	Glinno - Bliżyce - Wysoka - Pawłowo Skockie	7,482
1658P	(dr. pow. 1657P) Wysoka - gr. pow. gnieźnieńskiego (Kiskowo)	1,076
1659P	Rejowiec - Stawiany - Pawłowo Skockie	4,772
1660P	Sławica - Niedźwiedziny - Dzwonowo - gr. pow. poznańskiego (Zielonka)	6,979
1671P	ul. Ciastowicza (m. Skoki)	0,231
1672P	ul. Dworcowa (m. Skoki)	0,665
1673P	ul. Kazimierza Wielkiego (m. Skoki)	0,279
1674P	ul. Parkowa (m. Skoki)	0,209
1675P	ul. Rościńska (m. Skoki)	0,245
1676P	ul. Topolowa (m. Skoki)	0,857
1677P	ul. Zamkowa (m. Skoki)	0,471
1691P	Mirkowice - Gruntowice - dr. pow. 1580P	7,999
1692P	(dr.pow.1609P) Żabiczyn - Zakrzewo - Mieścisko	7,030
1694P	Mieścisko - Wiela - Gołaszewo - gr. woj. kujawsko - pomorskiego (Janowiec Wlkp.)	7,872
1695P	Podlesie Kościelne - Sarbia - Podlesie Wysokie - Popowo Kościelne	6,015
1696P	Mieścisko - Budziejewko - Budziejewo (dr. pow. 1697P)	3,597
1697P	Popowo Kościelne - Nieświastowice - dr. woj. 190	7,572
1698P	Popowo Kościelne - Kuszewo - Jabłkowo - gr. pow. gnieźnieńskiego (Rybno Wielkie)	9,413
1700P	(Płaskowo) gr. gm. Skoki - gr. pow. gnieźnieńskiego (Michalcza)	1,089
2022P	(Tarnowo) gr. pow. wągrowieckiego - Potulice	2,150
2032P	(Sierniki) gr. pow. wągrowieckiego - Przysieka	1,542
2034P	(Budziszewko) gr. pow. wągrowieckiego - Skoki (ul. Rogozińska)	1,644
2393P	(Głęboćek) gr. pow. wągrowieckiego - gr. pow. poznańskiego (Dąbrówka Kościelna)	0,880
2397P	(Długa Goślina) gr. pow. wągrowieckiego - Skoki (ul. bez nazwy)	6,709

Źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich, Powiatowy Zarząd Dróg w Wągrowcu

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Zgodnie z danymi Zarządu Powiatowego Dróg w Wągrowcu wśród dróg powiatowych dominują zdecydowanie drogi o nawierzchni twardej stanowiące 84,6% pozostałe 15,4% to drogi gruntowe. Najwięcej dróg powiatowych o nawierzchni twardej posiada gmina Wągrowiec, bo aż 25,7% a najmniej gmina Wapno 4,8%. Natomiast gmina Skoki dysponuje największym udziałem dróg powiatowych gruntowych, bo aż 6,6%.

Całkowita długość dróg gminnych w Powiecie Wągrowieckim wynosi 586,2km, z czego 271,9km posiada nawierzchnię twardą, stanowiąc niecałe 50% ogółu tych dróg. Drogi gminne to głównie drogi gruntowe, stąd zachodzi pilna konieczność ich przebudowy, co pozwoli doprowadzić je do właściwego stanu technicznego i użytkowego. Ogólną charakterystykę długości poszczególnych dróg gminnych w jednostkach administracyjnych powiatu Wągrowieckiego prezentuje tabela 19.

Tabela 19.

Drogi gminne na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Jednostka administracyjna	Długość dróg gminnych [km]		
	Ogółem	w tym drogi o nawierzchni	
		twardej	gruntowej
Damastawek	60,2	36,7	23,5
Gołańcz	70,0	48,0	22,0
Mieścisko	94,5	44,6	50,0
Skoki	133,0	31,5	101,5
Wapno	60,4	44,0	16,4
g. Wągrowiec	134,7	45,3	89,4
ulice m. Wągrowiec	33,4	21,8	11,6
Powiat Wągrowiecki	586,2	271,9	314,4

Źródło: Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że Powiat Wągrowiecki posiada wystarczającą ilość połączeń komunikacyjnych stanowiących podstawę rozwoju regionu, lecz jednak ich zły stan techniczny może mieć wpływ na ogólny rozwój wielu inicjatyw społeczno-gospodarczych.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, co 5 lat prowadzi badania dotyczące pomiaru natężenia ruchu na drogach województwa wielkopolskiego. Ostatni pomiar natężenia ruchu był przeprowadzony w 2005 roku, kolejny pomiar realizowany jest aktualnie (rok 2010). Dane dotyczące natężenia ruchu i jego struktury przedstawione przez Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w odniesieniu do dróg wojewódzkich powiatu wskazują, że natężenie na tych drogach kształtuje się na poziomie poniżej 5.000 pojazdów na dobę na terenach wiejskich, np. na drodze wojewódzkiej nr 193 odcinek Margonin – Gołańcz (14,7km) - średnie natężenie ruchu wynosiło 1.216 pojazdów na dobę. Natomiast natężenie ruchu w mieście Wągrowiec było znacznie większe. Przykładowo na odcinku drogi wojewódzkiej nr 241 relacji Miasto Wągrowiec – obwodnica ul. 11 Listopada (6,2km), średnie natężenie pojazdów na dobę wynosiło 5.807. W otoczeniu dróg mogą znajdować się tereny wymagające ochrony przed hałasem, na których występują przekroczenia wartości dopuszczalnych. Szczegółowe dane dotyczące natężenia ruchu na przykładowych odcinkach dróg wojewódzkich przechodzących przez Powiat Wągrowiecki wg pomiarów przeprowadzonych w 2005 roku prezentuje tabela 20.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Tabela 20.

Natężenie ruchu na drogach wojewódzkich (SDR)

Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych						
Pojazdy samochodowe ogółem	Motocykle	Samochody Osobowe Mikrobusy	Lekkie Samochody ciężarowe (dostawcze)	Samochody ciężarowe	Autobusy	Ciągniki rolnicze
Droga Wojewódzka Nr 190: WĄGROWIEC - MIESCISKO (9,9 KM)						
3.421	21	2.802	294	236	44	24
Droga Wojewódzka Nr 193: MARGONIN - GOŁAŃCZ (14,7 KM)						
1.216	7	949	129	89	19	23
Droga Wojewódzka Nr 194: GOŁAŃCZ - MAROKOWO (5,8 KM)						
976	10	755	86	95	6	24
Droga Wojewódzka Nr 196: SKOKI - WĄGROWIEC (15,4 km)						
4.302	13	3.600	357	271	52	9
Droga Wojewódzka Nr 241: MIASTO WĄGROWIEC - OBWODNICA UL. 11 LISTOPADA (6,2 km)						
5.807	35	4.814	494	406	23	35
Droga Wojewódzka Nr 251: NIEMYCZN – DAMASŁAWEK (8,3 km)						
2.648	19	2.113	236	188	50	42

Źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich

W gestii samorządów leży utrzymanie dróg na terenie powiatu. W ostatnich latach oprócz bieżących remontów i inwestycji przeprowadzono także uzupełnianie znaków drogowych oraz przeprowadzono modernizację oświetlenia ulicznego. Stan techniczny wielu odcinków dróg jest jednak niezadowalający. Większość z nich jest zbyt wąska, a ich nawierzchnie są bardzo zużyte i wymagają remontów i modernizacji. W najbliższych latach jednym z priorytetów winna być poprawa infrastruktury drogowej na terenach poszczególnych gmin powiatu.

3.5.2. Koleje i transport zbiorowy

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego przewozy kolejowe obsługuje Wielkopolski Zakład Przewozów Regionalnych w Poznaniu. Przewozy te mają charakter regionalny, służą głównie do przemieszczania osób do pracy, szkół i na uczelnie. Obecnie przewozy regionalne są ograniczone z uwagi na wysokie koszty utrzymania i remontów linii kolejowych, jak również z powodu niskiej frekwencji podróży. W celu utrzymania lokalnych linii kolejowych zamierzenia kierownictwa kolei skierowane są na wyrównanie warunków działalności poprzez uzyskanie dotacji od władz samorządowych. Jak wiadomo transport jest ważnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego każdego regionu i również transport szynowy jako bardziej przyjazny środowisku powinien być utrzymany, a nawet wspierany jego dalszy rozwój.

Duże zapotrzebowanie występuje na przewozy pasażerskie na odcinku Wągrowiec - Poznań. Szczególne zapotrzebowanie występuje na szybkie połączenie kolejowe, które ma największe szanse realizacji poprzez gminę Rogoźno. Reaktywacja przewozów pasażerskich na tej trasie wymaga remontu linii kolejowej na odcinku Wągrowiec – Rogoźno

o długości około 17km. Ponadto komunikacja między gminami Powiatu Wągrowieckiego realizowana jest także poprzez PKS oraz prywatnych przewoźników. Głównymi kierunkami podróży są miasto Poznań, Bydgoszcz, Gniezno, Sanok oraz Piła.

3.6. Odnawialne źródła energii

W ostatnich latach można zaobserwować coraz szybszy rozwój techniki, a co za tym idzie również przemysłu. Głównym motorem tego rozwoju miało być podniesienie standardu życia człowieka poprzez masową produkcję urządzeń powszechnego użytku. Ponadto rozwój przemysłu stał się równoznaczny ze wzrostem zapotrzebowania na paliwa kopalne - węgiel kamienny, węgiel brunatny, ropę naftową i gaz ziemny. Intensywna ich eksploatacja oraz zanieczyszczenia, jakie powodują zmusiły ludzkość do poszukiwań nowych źródeł energii, które nie byłyby tak bardzo uciążliwe dla środowiska naturalnego. Źródłami takimi są: promieniowanie słoneczne, energia wiatru, energia wodna, energia pozyskiwana ze spalania biomasy, energia rozszczepienia pierwiastków promieniotwórczych, energia geotermalna, energia przyływów i odpływów mórz oraz różnicy temperatury wody powierzchniowej i głębinowej. Wszystkie wymienione źródła energii charakteryzują się brakiem emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń do środowiska naturalnego.

Na szczycie Rady Europejskiej 8-9 marca 2007 r. przyjęto Plan Działań integrujący politykę klimatyczną i energetyczną Wspólnoty, aby ograniczyć wzrost średniej globalnej temperatury o więcej niż 2°C powyżej poziomu sprzed okresu uprzemysłowienia oraz zmniejszyć zagrożenie wzrostem cen i ograniczoną dostępnością ropy i gazu. Główne planowane działania to:

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do 2020r. co najmniej o 20 % w porównaniu do 1990 r.
- racjonalizacja wykorzystania energii i w konsekwencji ograniczenie jej zużycia o 20 %.
- zwiększenie udziału energii produkowanej z OZE do 20 % całkowitego zużycia energii średnio w UE w 2020 r.
- Osiągnięcie co najmniej 10 % udziału biopaliw w sprzedaży paliw transportowych w 2020 r.

Jedną z form energetyki odnawialnej wykorzystywanej aktualnie na terenie powiatu jest energia słońca. Najbardziej popularnymi metodami pozyskiwania energii z promieniowania słonecznego są systemy fototermiczne, wykorzystujące tzw. kolektory słoneczne oraz systemy fotowoltaiczne, przetwarzające promieniowanie słoneczne bezpośrednio na energię elektryczną. Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Wągrowcu kolektory słoneczne zostały zainstalowane na dachach budynków użyteczności publicznej, a są to m.in. Bursa Szkolna w Wągrowcu (ul. Kcyńska), MOW w Antoniewie, Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Wągrowcu, ZSP w Gołańczy oraz ZOZ Wągrowiec.

Ponadto nowe możliwości zaopatrzenia powiatu w energię stwarza wykorzystanie energii geotermalnej, poprzez zagospodarowanie wód geotermalnych, występujących w rejonie Wągrowca. Zalegają one na głębokości od 1.500 m do 2.100 m i posiadają

temperaturę dochodzącą do 90°C. Wody te mogłyby zostać wykorzystane zarówno w celach grzewczych, jak i rekreacyjnych. W 2008 Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wągrowcu zmodernizowało istniejącą instalację c.o. i c.w.u., zainstalowano pompy ciepła o mocy 160 kW. Całkowity koszt realizacji inwestycji wyniósł 300 tys. zł i została ona sfinansowana ze środków własnych.

W przyszłości na terenie powiatu planuje się także wykorzystywać inną formę energetyki odnawialnej, tj. energię wiatru. Jednym z najkorzystniejszych rejonów kraju pod względem zasobów energii wiatru jest region Wielkopolski. Dla potrzeb energetycznych użyteczna jest prędkość wiatru na poziomie 6-7 m/s, minimum 3-4 m/s. Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Wągrowcu na obszarze powiatu planuje się budowę farm wiatrowych. Jedną z gmin, na której rozpatruje się budowę elektrowni wiatrowych jest gmina Wągrowiec. Budowa rozważana jest na terenach w okolicach Pawłowa Żońskiego, Łazisk, Oporzyna, Rgielska i Grylewa. Dodatkowo realizacja takiej inwestycji rozważana jest także na terenie gminy Damasławek, w której podjęto działania mające na celu budowę 17 turbin wiatrowych na obszarze pomiędzy wsiami Niemczyn – Kobylki – Mokronosy i Kopanina. Inwestorem jest firma EPA Sp. z o. o. w Szczecinie. Podobna inwestycja ma zostać zrealizowana na terenie gminy Gołańcz, budowa siłowni wiatrowej planowana jest w miejscowości Morakowo. W przyszłości lokalizację ferm wiatrowych na swoim terenie rozważa także Gmina Mieścisko. Gmina przystąpiła już do opracowania koncepcji związanej z wykorzystaniem siłowni wiatrowych.

Warto jednak podkreślić, iż planując na terenie powiatu budowę instalacji obiektów energetyki wiatrowej należy szczegółowo przeanalizować ich przyszłą lokalizację. Zgodnie z opracowaniem pn. „Tymczasowe wytyczne dotyczące ocen oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” (Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra” oraz Porozumienie dla Ochrony Nietoperzy, wersja II, grudzień 2009), wynika, że nie zaleca się lokalizowania elektrowni wiatrowych w odległości mniejszej niż 200 m od granicy lasu i niebędących lasem skupisk drzew o powierzchni 0,1 ha lub większej oraz w odległości mniejszej niż 200 m od brzegów zbiorników i cieków wodnych wykorzystywanych przez nietoperze. Dokument ten posiada rekomendację Komisji ds. Ochrony Zwierząt przy Państwowej Radzie Ochrony Przyrody, jako dokument określający standardy, które na podstawie współczesnej wiedzy są zalecane do stosowania w Polsce dla celów badania oddziaływania elektrowni wiatrowych na środowisko, w części dotyczącej wpływu na nietoperze. Ponadto w przypadku wyznaczania lokalizacji dla budowy elektrowni wiatrowych należy uwzględnić następujące dokumenty, tj.: „Ocena ryzyka środowiskowego przy realizacji inwestycji w energetyce wiatrowej. Przewodnik inwestorów” (Polska Izba Gospodarcza Energetyki Odnawialnej), „Wytyczne w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki”, (Chylarecki P., Paślawska A. Szczecin 2008) oraz „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego” (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P. Poznań 2008).

3.7. Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami oparty jest na zbiórce odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie i nieselektywnie. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwienia na składowiska odpadów, zaś odpady zbierane selektywnie przekazywane do procesu odzysku i recyklingu. Zadania z zakresu zbierania odpadów komunalnych realizowane są przez firmy posiadające stosowne zezwolenia na zbiórkę tych odpadów. Gospodarowaniem odpadami na terenie województwa wielkopolskiego zajmują się utworzone międzygminne związki. Gospodarką odpadami na terenie gmin powiatu zajmuje się Związek Celowy Gmin Pojezierza Wielkopolskiego, który skupia w sumie 11 gmin, tj. Mieścisko, Skoki, Wągrowiec, Mieleszyn, Wapno, Gołańcz, Kłecko, Damasławek, Janowice Wlkp. oraz Rogoźno. Związek obsługuje łącznie 81.023 mieszkańców.

Zebrane odpady deponowane są na składowiskach odpadów zlokalizowanych w granicach Powiatu Wągrowieckiego. Zgodnie z danymi Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska na terenie powiatu w 2009 roku czynne były 3 składowiska odpadów. Składowiska usytuowane są w miejscowości Niemczyn (gm. Damasławek), miejscowości Kopaszyn (gm. Wągrowiec) oraz miejscowości Smogulec (gm. Gołańcz). Charakterystykę składowisk powiatu przedstawiono w tabeli 21.

Tabela 21.

Składowiska odpadów komunalnych na terenie Powiatu Wągrowieckiego w 2009 roku

Miejscowość	Ilość odpadów składowana w 2009 roku [Mg]	Powierzchnia całkowita składowiska [ha]	Data uruchomienia	Typ składowiska
Niemczyn (gm. Damasławek)	1.344,48	2,10	1996r.	IN
Kopaszyn (gm. Wągrowiec)	22.555,0	25,22	2000r.	IN
Smogulec (gm. Gołańcz)	1.598,04	4,72	1996r.	IN

Źródło: Informacje o stanie środowiska i działalności kontrolnej Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Powiecie Wągrowieckim w roku 2009

Odpady z terenu Powiatu Wągrowieckiego gromadzone są w pojemnikach usytuowanych w poszczególnych gminach oraz na terenie Miasta Wągrowiec, a następnie wywożone na wysypisko komunalne. Zbieranie odpadów komunalnych gromadzonych nieselektywnie prowadzone jest metodą „odbioru bezpośredniego”. Na terenie gmin obowiązują zorganizowane systemy gromadzenia, zbiórki i unieszkodliwiania odpadów kontrolowane przez Urzędy.

Do zadań gmin Powiatu Wągrowieckiego należy zapewnienie czystości i porządku na swoim terenie oraz tworzenie warunków niezbędnych do ich utrzymania m.in.: poprzez zorganizowanie selektywnej zbiórki, segregacji oraz magazynowania odpadów komunalnych przydatnych do odzysku i współdziałanie z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w zakresie gospodarowania tego rodzaju odpadami. Konsekwentnie

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

podejmowane od kilku lat działania w ramach selektywnej zbiórki odpadów przyczyniły się znacząco do wzrostu ilości i różnorodności odzyskiwanych surowców.

Na terenie powiatu wągrowieckiego w 2009 roku wszystkie gminy prowadziły selektywną zbiórkę odpadów. Charakterystykę ilości zebranych odpadów z poszczególnych gmin powiatu w wyniku prowadzenia selektywnego zbierania odpadów prezentuje tabela 22.

Tabela 22.

Ilość odpadów zebranych w wyniku prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów

Gmina	Odpady [Mg]				
	szkło	tworzywo sztuczne	papier i tektura	biodegradowalne	Razem
Damastówek	213	10	5,8	-	228,8
Gołańcz	38,1	15,6	8,0	-	61,7
Mieścisko	58,8	5,9	16,68	-	81,38
Skoki	250	3,4	3,0	-	256,4
Wapno	54,35	9,3	5,3	-	68,95
Miasto Wągrowiec	224,08	78,44	155,38	-	457,9
Gmina Wągrowiec	131,4	20,3	11,5	-	163,2
Ryczywół	61,0	13,0	-	-	74,0
Powiat Wągrowiecki	1.030,73	155,94	205,66	-	1.392,33

Źródło: Informacje o stanie środowiska i działalności kontrolnej Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Powiecie Wągrowieckim w roku 2009

Szczegółowe informacje dotyczące systemu gospodarki odpadami na terenie powiatu zawiera dokument pn. „**Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Wągrowieckiego**”.

4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

4.1. Rzeźba terenu i geologia

Powiat Wągrowiecki położony jest w regionie o nazwie Pałuki. Jest to region polodowcowych jezior i pofałdowanej równiny. Granice Pałuk na północy i wschodzie biegną Notecią, na południowym wschodzie - doliną Foluskiej Strugi, na południu - Wełną. Granica zachodnia przebiega przez Rogoźno, Budzyń i Margonin, choć czasem wyznacza się ją także na linii Wągrowiec - Jez. Krajobraz Pałuk został ukształtowany w wyniku ostatniego zlodowacenia i około 12 tysięcy lat działania różnych czynników po ustąpieniu lodowca.

Pod względem geograficznym opisywany teren wchodzi w skład czterech dużych mezoregionów (wg podziału prof. J. Kondrackiego). Część Pałuk na zachód od Łekna, Wapna i Kcyni położona jest na obszarze Pojezierza Chodzieskiego - wysoczyzny morenowej o poziomie "niższym", powstałej w czasie ostatniego zlodowacenia na terenie istniejącej tu przedtem nizin. Pojezierze Chodzieskie znajduje się pomiędzy Doliną Środkowej Noteci (część Pradoliny Toruńsko - Eberswaldzkiej) a doliną Wełny, prawego dopływu Warty, pełniącą funkcję doliny marginalnej podczas subfazy chodzieskiej zlodowacenia

wiślańskiego. Moreny tej subfazy ciągną się równoleżnikowo od Chodzieży poza Kcynię na wschodzie, a na zachodzie występują pod Czarnkowem. Jest to dość płaski i monotony obszar, wyniesiony na 80-95 m n.p.m., przeważnie użytkowany rolniczo. Na tym terenie występują liczne jeziora, różnej wielkości i pochodzenia. Największe jeziora rynnowe zgrupowane są w rynnę gołaniecko-wągrowieckiej, natomiast na wschód od Wągrowca oraz między Wągrowcem a Margoninem znajdują się owalne typu wytopiskowego. W rejonie Wągrowca i Rogoźna przebiega równoleżnikowo do jeziora niezbyt wielka Pradolina Wełny. Południowa i wschodnia część opisywanego terenu wchodzi w skład Pojezierza Gnieźnieńskiego. Jest to również wysoczyzna morenowa, ale o poziomie "wyższym" - wyniesionym na 100-110m n.p.m. Związane jest to z położeniem na Wale Kujawsko-Pomorskim - pokrytym warstwą utworów polodowcowych różnej grubości podłużnym wyniesieniu, spiętrzonemu w tym samym okresie, co Karpaty (ponad 60 milionów lat temu). Właśnie w tym wale znajdują się wysady solne w Wapnie i na wschód od Damasławka. Dzisiejszy krajobraz tego terenu to przede wszystkim falista morena denną. Wśród niej spotyka się zagłębienia powstałe wskutek wytopienia odosobnionych brył lodowca, dziś zajęte przez torfowiska lub maleńkie jeziorka (tzw. oczka). W północnej części tego Pojezierza leżą pojedyncze pagórki, pozostałość starszego pasma moreny czołowej (najwyższe są Chełmianki, zwane także Korfantówką - 162m n.p.m.). Wzgórza są oddzielone między sobą równinami i sprawiają wrażenie, jakby były "nałożone" na płaską morenę denną. Dalej na południe wysoczyzna ponacinana jest systemem długich rynien jeziornych, często o zawiłym przebiegu. Bezpośrednio po ustąpieniu lodowca wytworzyły się gdzieśgdzieś z lotnych piasków pola wydymowe. Na południe od pasma moren występują pola sandrowe i wytopiskowe rynny jeziorne zgrupowane zwłaszcza w okolicach Wągrowca nad Wełną.

Podłoże mezozoiczne obszaru budują jury i kredy synklinorium mogileńsko - łódzkiego część południowa powiatu oraz antyklinorium pomorskiego - część północna powiatu. W części granicznej antyklinorium i synklinorium występuje wysad solny Wapna oraz Damasławka. W jądrach wysadów występują sole permskie i anhydryty przykryte czapami gipsowymi, zaś w osłonach bocznych osady triasu i jury środkowej i górnej. Osady jury środkowej to piaski, piaskowce, mułowce i iłowce, zaś górnej to margle, wapienie margliste i mułowce margliste. Na tych osadach zalegają piaski i piaskowce drobnoziarniste, średnioziarniste, muły i mułowce kredy dolnej. Osady kredy górnej stanowią większość podłoża mezozoiku obszaru powiatu, a są to margle, opoki i wapienie.

Utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez utwory oligocenu i miocenu o miąższości 20-150m, najczęściej 100-140m lokalnie do 200m (Damasławek). Oligocen stanowią utwory piaszczyste (piaski drobne z glaukonitem), ilasto-mulaste o miąższości do 70m, lokalnie do ponad 130m w rejonie struktury Damasławka. Miocen to utwory burowęglowe, przechodzące ku górze w utwory mułowo-ilaste i ilaste iłów poznańskich o miąższości od 20 do 100m. W obrębie utworów burowęglowych o miąższości do 70m można wyróżnić cztery serie sedymentacyjne: 1 - dolna seria piasków drobnych, 2 - dolna seria węglowa z mułkami, 3 - seria piasków i mułowców górnych, 4 - górna seria węglowo-ilasta. Serię piasków dolnych stanowią piaski drobne i pylaste, lokalnie średnioziarniste ze żwirem i warstwami mułów i iłów. Miąższość tej serii dochodzi do 40m. Zaliczona jest ona do utworów miocenu dolnego. Bezpośrednio pod piaskami miocenu dolnego występuje

do kilku pokładów węgla brunatnych przewarstwionych piaskami, mułowcami i iltami zmiennej grubości zaliczonych do miocenu środkowego. Miąższość tej serii wykazuje dużą zmienność – od 5 do 40m. Serię piasków i mułków górnych stanowią piaski drobnoziarniste i pylaste, mułki piaszczyste i ilaste z drobnymi warstwami węgla brunatnych o miąższości do 30m. Górną serię węglową miocenu górnego tworzą ility i mułki oraz 1 lub 2 pokłady węgla brunatnego, o miąższości od kilku do 10m, przewarstwionych iltami. Najwyższy kompleks osadów ilasto – mulastych to seria iltów poznańskich o zmiennej miąższości, dochodzącej do 50m. Lokalnie w wąskim pasie najstarszej plejstoceńskiej doliny kopalnej w rejonie Groszkówka, jak również na wysadach solnych ility te zostały zerodowane.

Występowanie oraz litologia utworów czwartorzędowych związane są z działalnością akumulacyjną lądolodów oraz erozyjną i akumulacyjną wód lodowcowych i rzecznych w okresach interglacjalnych. Na obszarze powiatu utwory czwartorzędowe występują od zlodowaceń południowopolskich po holocen. Ich miąższość jest zależna od morfologii podłoża podczwartorzędowego i współczesnej powierzchni terenu i wynosi najczęściej od 20 do 90m. Najstarszymi osadami czwartorzędownymi są dwa poziomy gliny morenowych ze zlodowaceń południowopolskich występujące w obniżeniach podłoża podczwartorzędowego, rozdzielone lokalnie utworami rzeczными i fluwioglacjalnymi, o ogólnej miąższości do 60m. Znaczna miąższość – do 40m – osiągają osady fluwioglacjalne w północnej części gminy Gołańcz w GZWP nr 139 Smogulec – Margonin. Dolinę kopalną z najstarszego okresu interglacjalnego, o przebiegu SSE-NNW i szerokości około 0,5km, przy głębokim wcięciu – do 90m w osady trzeciorzędowe można śledzić również w rejonie Wysoka – Skoki – Roszkówko. Wypełniają ją najczęściej piaski różnoziarniste z przewagą średnioziarnistych oraz mułki i ility zastoiskowe o miąższości 20 – 30m. W okresie interglacjalu wielkiego osady południowopolskie uległy silnej erozji, a doliny kopalne prawdopodobnie występowały na linii Piastowie – Mieścisko oraz w rejonie Skoków. Głęboki erozyjne przegłębienie charakteru dolinnego występuje w rejonie wysadu solnego Wapno. Doliny te wypełniają piaski ze żwirem, piaski różnoziarniste i pylaste oraz mułki i ility zastoiskowe o miąższości do 30m. Zlodowacenie środkowopolskie reprezentują osady wodnolodowcowe o zróżnicowanej miąższości do 30m i gliny morenowe o miąższości od kilku do 45m. Osady wodnolodowcowe występują ciągłą pokrywą w północnej części powiatu oraz w rejonie Kamienicy – Wągrowca. Interglacjał emski reprezentowany jest przez osady piaszczysto – żwirowe i mułkowo – ilaste o zróżnicowanej miąższości (maksymalnie do 30m) występujące w pasie doliny Wełny i rynien glacialnych obszaru oraz w pradolinie toruńsko – eberswaldzkiej.

Cały obszar powiatu pokryty jest osadami zlodowacenia bałtyckiego. Są to lokalnie transgresyjne osady fluwioglacjalne piasków i żwirów o miąższości do 10m (największe rozprzestrzenienie na południe od linii Gołańcz – Czeszewo), poziom gliny morenowych o miąższości 5-15m, lokalnie 20m oraz osady rynien lodowcowych, wykształcone w postaci piasków, mułków i glin o miąższości do 20m oraz osady wodnolodowcowe i rzeczne piasków i żwirów tarasów pradolinnych oraz sandrów. Osady sandrowe o większym rozprzestrzenieniu spotyka się na przedpolu moren czołowych oscylacji chodzieskiej Grabowo – Bogdanowo w obszarze nadnoteckim. W fazie pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego ukształtowała się pradolina toruńsko – eberswaldzka. Utwory holocenne stanowią wypełnienie tarasów holocennych dolin rzecznych oraz rynien lodowcowych. Są to piaski różnoziarniste, muły i torfy o miąższości zwykle od kilku m do około 10m w dolinie Wełny i Noteci.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Powiat wągrowiecki jest ubogi w surowce mineralne, które występują tu w niewielkich ilościach. Eksploatowane są one na potrzeby okolicznej ludności. Na terenie powiatu eksploatowane są kopaliny pospolite takie jak piaski i żwiry (dawniej kruszywa naturalne) oraz torfy. W rejonie jeziora Stępuchowskiego zostały rozpoznane złoża torfu i gytii, lecz nie są one jeszcze dobrze rozpoznane. Ponadto na terenie Gminy Wapno znajdują się złoża soli kamiennej. Złoże nie jest eksploatowane od czasu górniczej katastrofy, która miała miejsce w 1977 roku. Podczas katastrofy woda wdarła się do podziemnych wyrobisk kopalni. Podczas eksploatacji kopalnia w Wapnie dostarczała 0,5 mln Mg soli rocznie. Kopalinią towarzyszącą soli kamiennej są złoża gipsu i anhydrytu. W okolicach Damastawka w wypiętronym wsadzie solnym występują także złoża soli kamiennej. Zasoby surowców naturalnych Powiatu Wągrowieckiego zgodnie z „Bilansem zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce” (wg stanu na dzień 31.12.2009r.) prezentuje tabela 23.

Tabela 23.

Zasoby surowców naturalnych Powiatu Wągrowieckiego

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby	
		geologiczno - bilansowe	przemysłowe
Piaski i żwiry [tys. Mg]			
Bartodzieje	R	288	-
Kamienica dz. 97*	R	162	-
Kamienica II*	Z	21	-
Kamienica III	Z	171	-
Łęgowo	R	207	-
Niedźwiedziny*	E	8.754	1.958
Niedźwiedziny I	R	1.587	-
Niedźwiedziny DH	T	914	837
Niedźwiedziny KR	R	1.739	-
Pokrzywnica	R	3.456	-
Potuły	Z	11	-
Rąbczyn I*	Z	-	-
Rąbczyn II*	R	54	-
Rejowiec*	R	2.343	-
Rgielsko	Z	7	-
Rgielsko dz. 269	R	25	-
Rgielsko I	R	140	-
Rgielsko - Karasiewicz	Z	2	-
Skoki*	Z	265	-
Smogulec	Z	189	-
Szczodrochowo*	Z	824	-
Torfy [tys. m³]			
Łękno	Z	242,38	-
Rybowo	Z	232,29	-
Rybowo - I	E	39,13	39,13
Sól kamienna [tys. m³]			
Wapno	Z	tylko PZB	-

Źródło: www.pig.gov.pl (stan na dzień 31.12.2009r.), Skrótów literowych stanu zagospodarowania zasobów w wykazach złóż oznaczają: E – złożo eksploatowane, R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo (kategorie A+B+C), T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo, Z - złożo zaniechane.

Obecnie na terenie powiatu eksploatowane są dwa złoża. Jedno złożo piasków i żwirów – Niedźwiedziny. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego w 2009 roku wydobyto łącznie 359,0 tys. Mg piasków i żwirów. Ponadto eksploatowane jest jedno złożo torfów – Rybowo – I - w 2009 roku wydobyto łącznie 1,66 tys. m³ torfów.

4.2. Pokrywa glebowa

Na obszarze wysoczyzny morenowej dominują gleby pseudobielicowe (płowe), poprzedzielane enklawami gleb brunatnych czy bielicowych. Pozostały obszar zaliczono do kompleksu żyniego bardzo dobrego, przydatnego pod uprawę, co stało się przyczyną rozwoju rolnictwa i niewielkiej ilości lasów na Pałukach. Zalesienia dominują jedynie w północno-wschodniej części regionu, gdzie występują słabe gleby bielicowe i wydmy - należące do kompleksu żynio-łubinowego. Rozwijana od wieków kultura rolna owocuje dobrymi wynikami, mimo że region zalicza się do obszarów o najmniejszych opadach w kraju. Charakterystyka gleb występujących na terenie Powiatu Wągrowieckiego przedstawiona jest poniżej:

- Gleby brunatne płowe – (pseudobielicowe i pseudogleje). Są to gleby poleśne wilgotne, wytworzone z różnych materiałów morenowych, głównie z piasków naglinowych i glin zwałowych lekkich, w mniejszym stopniu z piasków słabo gliniastych bądź z pyłów różnej genezy.
- Gleby brunatne właściwe i wylugowane - są to gleby żyzne i bardzo żyzne, nadające się pod uprawę pszenicy, buraków cukrowych, jęczmienia i roślin pastewnych takich jak koniczyna. Należą w większości do III klasy bonitacyjnej.
- Gleby rdzawe – (skrytobielicowe i bielicowe). Bielice należą do V klasy bonitacyjnej i nadają się tylko do uprawy najmniej wymagających roślin.

4.3. Zasoby wodne

4.3.1. Wody podziemne

Wody podziemne ujmowane są do spożycia z utworów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Zasoby czwartorzędowe w powiecie są niewielkie. Na terenie powiatu eksploatowane są głównie wody trzeciorzędowe. Występują one na różnych głębokościach. Wody piętra trzeciorzędowego, w gminie Damasławek mają napięte zwierciadło i występują pod ciśnieniem kilku atmosfer. Ich zwierciadło stabilizuje się na głębokości 20-25 m p.p.t., są więc to wody subartezyjskie. Pierwszy poziom wodonośny wód podziemnych jest wykorzystywany przez rolnictwo i budownictwo. Na wysoczyźnie morenowej zwierciadło I poziomu występuje pod warstwą gliny, najczęściej kilka metrów pod ziemią. Na obniżeniach terenów, w sąsiedztwie rowów i jezior występuje znacznie płycej.

W utworach czwartorzędowych w rejonie Doliny Kopalnej Smogulec – Margonin został wydzielony Główny Zbiornik Wód Podziemnych. Zbiorniki w utworach czwartorzędowych pozbawione są przykrycia skał słabo przepuszczalnych, stanowiących osłonę przed zanieczyszczeniami z powierzchni ziemi. W celu rozpoznania warunków hydrogeologicznych

oraz zagrożeń użytkowych wód podziemnych związanych z zatopioną kopalnią w Wapnie zebrano i przeanalizowano archiwalne materiały geologiczne i hydrologiczne dla terenów położonych wokół kopalni o powierzchni ok. 500 km².

Obszar wsadu i jego otoczenie położone są w hydrologicznym subregionie zwanym wysoczyzną poznańsko-gnieźnieńską, która wchodzi w skład wielkopolskiego regionu hydrogeologicznego. W obrębie subregionu poznańsko – gnieźnieńskiego w trzeciorzędowym piętrze wodonośnym w rejonie Żnina i Gniezna oraz na północ od Wapna w obrębie doliny Noteci (w gminie Gołańcz) w utworach czwartorzędowych zostały wyznaczone obszary tzw. Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, które powinny podlegać szczególnej ochronie.

4.3.2. Wody powierzchniowe

Sieć wód powierzchniowych jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Występują tu zarówno wody płynące, sztuczne i naturalne akweny, jak i tereny podmokłe. W stosunku do całkowitej powierzchni powiatu wody zajmują 2,3% obszaru.

4.3.2.1. Rzeki

Przez teren Powiatu Wągrowieckiego przepływają następujące ciekі podstawowe:

- **Rzeka Wełna** - jest dopływem Warty o całkowitej długości 117,8km. Wypływa z położonego niedaleko Gniezna, Jeziora Wierzbiczańskiego. Wpada do Warty w Obornikach w 206,0 km jej prawego brzegu. Przepływa przez liczne jeziora, między innymi: Strzyżewskie, Tonowskie i Łęgowskie. System rzeczny Wełny jest dobrze rozwinięty. Rzeka przyjmuje szereg dopływów. Największe z nich to: Nielba, Struga Gołaniecka, Mała Wełna i Flinta. Ogółem Wełna odwadnia obszar o powierzchni 2.621,1 km². Na terenie powiatu wągrowieckiego długość rzeki Wełny wynosi 24,41 km (bez jezior) i przepływa przez gminy Wągrowiec i Mieścisko. Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 6.114 ha gruntów ornych oraz 954 ha użytków zielonych. Głównymi dopływami Wełny na terenie powiatu są rzeki: Mała Wełna, Dymnica, Struga Gołaniecka, Nielba, Kanał Ulga II, Ruda Kozłanka – Nieświastowice, Kanał Kłodzin, Kcyninka, Struga Margoninka. Tereny wokół rzeki Wełny są terenami rolniczymi. Stanowią one poważne źródło zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Poza nimi jakość rzeki kształtuje się pod wpływem zanieczyszczeń odprowadzanych z terenów miejskich. Poważne źródło zagrożenia stanowią: Wągrowiec i Rogoźno. Znaczna część ścieków wytworzonych na terenie tych miejscowości podlega oczyszczaniu w mechaniczno-biologicznych oczyszczalniach, po czym wprowadzana jest do Wełny (z Wągrowca do Jeziora Łęgowskiego, przez które rzeka przepływa). Oprócz wymienionych dwóch miejscowości większe ilości ścieków wprowadzane są do Wełny z terenu Mieściska i Kowanówka. W obu przypadkach ścieki poddawane są oczyszczaniu w oczyszczalniach mechaniczno-biologicznych.
- **Rzeka Mała Wełna** - lewy dopływ rzeki Wełny o długości 83,8km, wpływa do niej w 29,4km, w miejscowości Rogoźno. Na terenie powiatu wągrowieckiego długość rzeki wynosi 13,17km (bez jezior). Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 2.209ha gruntów ornych oraz 824ha użytków zielonych. Pod względem administracyjnym poszczególne

fragmenty zlewni wchodzi w skład gmin: Łubowo, Gniezno, Mieleszyn, Kłecko, Kiszkowo, Mieścisko, Skoki i Rogoźno. W środkowym biegu rzeka płynie torfiastą doliną, którą pokrywa szeroki pas zbudowany z gliny zwałowej. Omija od strony południowej miejscowość Kiszkowo kierując się na północ, a następnie na wysokości wsi Kuklin — na zachód aż do jeziora Rościno (Skockiego) w Skokach. Na tym odcinku rzeka przyjmuje wiele dopływów. Środkowy bieg rzeki posiada liczne urządzenia piętrzące, służące do nawadniania łąk oraz sterowania poborem i spustem wód z obiektów stawowych hodowli ryb. Od Jeziora Skockiego (Rościńskie, Rościno) zaczyna się dolny bieg Małej Wełny, która płynie doliną pokrytą torfem, otoczoną terasami rzecznyymi. Przed wpływem do Jeziora Budziszewskiego (o długości 7,5km) rzeka przyjmuje wody wypływające z jeziora Maciejak (dopływ z jeziora Maciejak). W dalszym biegu kieruje się na północny zachód, przepływając przez mające 4,7km długości jezioro Rogoźno. Prawie wszystkie jeziora dorzecza Małej Wełny są pochodzenia lodowcowego (dominują jeziora rynnowe) i stanowią zasadniczą część wód powierzchniowych w tej zlewni. Świadczy o tym ich łączna powierzchnia – 1.244,3ha. W okolicach Skoków występują licznie małe, z reguły bezodpływowe, jeziora wytopiskowe tzw. „oczka”. W miejscowości Owczę Głowy, pomiędzy jeziorami Budziszewskim i Rogoźno, rzeka jest spiętrzona dla celów rolniczych. Około 150m poniżej jeziora Rogoźno, Mała Wełna uchodzi do rzeki Wełny. Całkowita powierzchnia zlewni Małej Wełny wynosi 688,0 km². Główne dopływy rzeki Małej Wełny to:

- ✓ **Kanał Dzwonowski** o długości 7,7km (bez jezior) przepływający przez gminę Skoki. Obszar zmeliorowany to 377ha gruntów ornych oraz 255ha użytków zielonych.
- ✓ **Kanał Roszkowo Papowo Kościelne** o długości 10,25km przepływający przez gminy Skoki i Mieścisko. Obszar zmeliorowany to 1.505ha gruntów ornych oraz 341ha użytków zielonych.
- ✓ **Kanał Płaskowo Pomorzany** o długości 10,0km przepływający przez gminę Skoki. Obszar zmeliorowany to 691ha gruntów ornych oraz 142ha użytków zielonych. Kanał ten wpływa z powiatu gnieźnieńskiego.
- **Rzeka Dymnica (Ciemnica)** - przepływa w powiecie wągrowieckim przez teren Wągrowca o długości 21,97km i wpływa do rzeki Wełny. Obszar zmeliorowany to 3.120ha gruntów ornych oraz 970ha użytków zielonych. Dopływem rzeki Dymnicy jest Struga Rudka, płynąca przez teren gminy Wągrowiec 15,62km, obszar zmeliorowany to 2.505ha gruntów ornych oraz 546ha użytków zielonych.
- **Struga Gołaniecka** - jest prawobrzeżnym dopływem Wełny o długości 25,6km. Ogółem odwadnia obszar o powierzchni 231,6 km². Na terenie powiatu wągrowieckiego długość rzeki wynosi 13,50km (bez jezior), przepływa ona przez gminę Wągrowiec i Gołańcz. Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 3.853ha gruntów ornych oraz 451ha użytków zielonych. W strukturze użytkowania terenów dominują użytki rolne. Jakość górnego biegu rzeki kształtuje się również pod wpływem zanieczyszczeń odprowadzanych z terenu Gminy Gołańcz. Dopływem Strugi Gołanieckiej **jest Kanał Wapno – Laskownica** - o długości 21,223km (bez jezior), płynący przez gminy: Gołańcz, Wągrowiec i Wapno. Obszar zmeliorowany to 5.209ha gruntów ornych oraz 1.345 ha użytków zielonych.
- **Rzeka Nielba** - jest prawobrzeżnym dopływem Wełny o długości 26,1km i powierzchni zlewni 158,6km², uchodzącym do niej w rejonie Wągrowca. Na terenie powiatu

wągrowieckiego długość rzeki wynosi 19,15km (bez jezior) i przepływa przez gminy Wągrowiec i Damastówek. Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 2.505ha gruntów ornych oraz 546ha użytków zielonych. Dopływem rzeki Nielby jest **Kanał Łekiński** o długości 117,48km (bez jezior), przepływający przez gminy: Wągrowiec i Damastówek. Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 4.810ha gruntów ornych oraz 503ha użytków zielonych. Poza Wągrowcem nad rzeką nie rozwinęły się większe jednostki osadnicze.

- **Kanał Ulga II** - o długości 4,34km jest kanałem ulgi dla rzeki Wełny i płynie na terenie gminy Mieścisko.
- **Ruda Koźlanka - Nieświastowice** o długości 11,45km płynie na terenie gminy Mieścisko. Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 1.337ha gruntów ornych oraz 202ha użytków zielonych.
- **Kanał Kłodzin** o długości 10,70km płynie na terenie gminy Gołańcz. Kanał wypływa i wypływa z terenu gminy Kłecko powiat Gniezno. Obszar zmeliorowany to 773ha gruntów ornych oraz 152ha użytków zielonych.
- **Kcyninka (Kcynka)** stanowi lewobrzeżny dopływ Noteci o długości 29,7km. W górnym biegu połączona jest z Białą Strugą (dopływ Gąsawki) i Strugą Gołaniecką (dopływ Wełny). Odwadnia obszar o powierzchni 128,3km² (w tym tereny województwa kujawsko-pomorskiego). Na terenie powiatu wągrowieckiego długość rzeki wynosi 10,70km, przepływa ona przez gminę Gołańcz. Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 943ha gruntów ornych oraz 510ha użytków zielonych.
- **Struga Margoninka** o długości 9,60km przepływa na terenie gminy Gołańcz. Dalej wpływa na teren gminy Margolin, powiat Chodzież. Obszar zmeliorowany w dolinie rzeki to 4.276ha gruntów ornych oraz 279ha użytków zielonych.

W mieście Wągrowiec, przez który przepływają trzy rzeki: Struga Gołaniecka, Wełna i Nielba, skrzyżowanie Nielby i Wełny tworzy unikalne w Europie skrzyżowanie rzek zwane bifurkacją, na którym wody mieszają się w 10 % i płyną dalej swym odrębnym korytem. Jest to jedyne zjawisko w Europie i jedno z dwóch na świecie.

4.3.2.2. Jeziora

Na obszarze powiatu zlokalizowanych jest blisko 35 jezior, a największe z nich to:

- **Jezioro Kaliszańskie** jest największym jeziorem powiatu wągrowieckiego, leżącym na terenie Pojezierza Chodzieskiego. Jego powierzchnia wynosi 297,2ha. Jezioro to położone jest w morenie dennej typu wytopiskowego. Od północnej strony połączone jest z jeziorem Strzałkowskim i jeziorem Toniszewskim. Zwierciadło wody jeziora położone jest na wysokości 87,6m n.p.m. Średnia głębokość jeziora wynosi 8,8m, natomiast głębokość maksymalna 26,9m.
- **Jezioro Budziszewskie** położone około 2km na północny zachód od miejscowości Skoki, wschodnia linia brzegowa tego zbiornika wyznacza granicę gminy Skoki, tafla jeziora znajduje się w gminie Rogoźno. Jez. Budziszewskie jest typowym jeziorem rynnowym, usytuowanym w kierunku północno - zachodnim. Przez jezioro przepływa rzeka Mała Wełna łącząc je od północy z jez. Rogoźno, a od południa z jez. Rościńskim. Zbiornik połączony jest również ciekami z jez. Czarnym. Parametry Jeziora Budziszewskiego: powierzchnia - 162ha, objętość - 7842,9 tys.m³, głębokość

maksymalna - 14m, głębokość średnia - 4,8m, długość linii brzegowej – 10.025m, powierzchnia zlewni całkowitej - 631km², powierzchnia zlewni bezpośrednio 18,2 km². Pod względem rybackim jezioro zaliczane jest do typu sandaczowego, gospodarkę rybacką prowadzi prywatny dzierżawca. Jezioro zostało zagospodarowane dla potrzeb turystyki i rekreacji.

- **Jezioro Czeszewskie** położone jest w odległości 1,5km na południe od wsi Czeszewo, na terenie gminy Gołanecz. Zbiornik ma kształt nieregularny, o osi w kierunku wschodnio zachodnim. Dno akwenu jest wyrównane. W tym płytkim zbiorniku, poza wąskim pasem przybrzeżnym o dnie mineralnym, występują osady do 0,5m. Powierzchnia jeziora wynosi 148,3ha, objętość jeziora 5458,3 tys. m³, głębokość maksymalna 8,3m, głębokość średnia 3,7m, powierzchnia zlewni całkowitej – 97,6 km². Dorzecze: Struga Gołaniecka – Wełna – Warta – Odra – Bałtyk. Wokół akwenu rozciągają się podmokłe łąki i pastwiska, za którymi znajdują się grunty orne. Od strony północno-zachodniej Czeszewskie łączy się ze Stawami Łukowo, a od strony wschodniej rowem z Jeziorem Smuszewskim (prywatne). Roślinność wynurzona porasta 98% linii brzegowej i zajmuje około 25 % jeziora. Cała roślinność porastająca zbiornik stwarza dogodne warunki dla życia ryb. Zbiornik zaliczono do typu leszczowego. Nad jeziorem Czeszewskim nie ma zorganizowanych kąpielisk. Nad brzegami pobudowanych jest wiele kładek wędkarskich, zwiększających dostęp do zbiornika.
- **Jezioro Durowskie** jest zbiornikiem rynnowym, w rynnie jezior Strugi Gołanieckiej. Położone jest ono w centrum miasta Wągrowiec. Otoczone jest od północy i zachodu kompleksem leśnym z rezerwatem dębów szypułkowych i kolonią czapli siwej. Zbiornik ma kształt wydłużony, o orientacji północ-południe. Na przedłużeniu półwyspu znajduje się wyspa o powierzchni 0,1ha. Powstała ona na skutek przerwania istniejącego tu niegdyś półwyspu przez nurt wody strugi przemieszczający się przez jezioro. Wzdłuż całego wschodniego oraz południowego brzegu jeziora biegnie promenada łącząca ośrodki rekreacyjne. Przy plażach i przystaniach pobudowane są pomosty. Roślinność wodna w Jeziorze Durowskim sięga do 3,5m głębokości i zajmuje 23% powierzchni zbiornika. Roślinność brzegowa porasta 88% długości linii brzegowej. Roślinność wodna stwarza dogodne warunki dla rozwoju ryb. Jest to jezioro typu sandaczowo-leszczowego. Powierzchnia jeziora wynosi 143,7ha, objętość jeziora 11.322,9 tys. m³, głębokość maksymalna 14,6m, głębokość średnia 7,9m i powierzchnia zlewni całkowitej – 236,1 km². Dorzecze: Struga Gołaniecka – Wełna – Warta – Odra – Bałtyk.
- **Jezioro Rgielskie** jest zbiornikiem o urozmaiconej linii brzegowej położonym na obrzeżach Miasta Wągrowiec. Od strony południowej wypływa rzeka Nielba, która stanowi prawobrzeżny dopływ rzeki Wełny. Wody jeziora są połączone ciekami z jeziorem Brachocińskim. Powierzchnia jeziora wynosi 147ha, wysokość lustra wody 84m n.p.m., głębokość maksymalna 17,6m, głębokość średnia 5,3m. Nad jeziorem Rgielskim położone są trzy plaże, tj. Kamienista, Cypel oraz Rgielska.
- **Jezioro Stępuchowskie** położone jest w gminie Damasławek, w dorzeczu Nielby, stanowiącej prawy dopływ Wełny. Oprócz rzeki Nielby przyjmuje kilka drobnych, okresowych cieków. Ciek dopływający do akwenu od południa, obok zanieczyszczeń obszarowych, niesie odprowadzane w sposób niekontrolowany ścieki

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

wiejskie. Samo jezioro nie przyjmuje ścieków ze zorganizowanych, punktowych zrzutów ścieków. Nie stanowi też źródła zaopatrzenia w wodę pitną. Zbiornik nie jest również zagospodarowany dla potrzeb turystyki i rekreacji. Powierzchnia jeziora wynosi 112,9ha, objętość 5.307,8 tys. m³, głębokość maksymalna 8,9m, głębokość średnia 4,7m, powierzchnia zlewni całkowitej - 10,1 km². Dorzecze: Nielba - Wełna - Warta - Odra – Bałtyk. Pod względem rybackim zbiornik zaliczany jest do typu sandaczowego, prowadzona jest na nim gospodarka rybacka. Akwen zarybiany tołpygą i węgorzem, zasobny jest również w sandacza, leszcza oraz płoć. Wokół zbiornika rozciągają się tereny wykorzystywane rolniczo, z czego przeszło 75% stanowią grunty orne. Na obrzeżach jeziora zlokalizowane są niewielkie osady, tj.: Stępuchowo i Kozielsko. Miejscowości te są zwodociągowane, lecz pozbawione sieci kanalizacyjnej.

Charakterystykę jezior Powiatu Wągrowieckiego oraz ich cech morfometrycznych przedstawia tabela 24.

Tabela 24.
Jeziora i ich cechy morfometryczne

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Głębokość max. [m]
1.	Barcholin Duży	53,5	2,6
2.	Barcholin Mały	19,0	b.d.
3.	Borowe	2,7	b.d.
3.	Brzeźno	24,3	3,2
4.	Budziszewskie	162,0	14,0
5.	Bukowieckie	41,4	9,0
6.	Bukowieckie Małe	10,6	b.d.
7.	Czeszewskie	148,3	8,3
8.	Durowskie	143,7	14,6
9.	Dzwonowskie	20,1	2,2
10.	Grylewskie	119,1	6,5
11.	Jeziorka	18,4	3,1
12.	Kaliszany Małe	b.d.	b.d.
13.	Kaliszańskie	297,2	26,9
14.	Karolewskie (Czarne)	11,6	8,4
15.	Kobyleckie	65,7	14,3
16.	Konarskie	7,8	b.d.
17.	Księżę	10,6	b.d.
18.	Kujawki	5,6	b.d.
19.	Laskownickie	19,2	b.d.
20.	Lechlińskie	8,4	b.d.
21.	Lipka	12,2	6,8
22.	Liskówka	11,2	4,6
23.	Łekneńskie	85,2	2,85
24.	Łęgowo Małe	7,8	b.d.
25.	Łęgowskie	68,4	5,0

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

26.	Maciejak (Poznańskie)	62,0	6,8
27.	Redgoszcz	46,1	b.d.
28.	Rybowo	6,5	b.d.
29.	Rgielskie	147,0	17,6
30.	Skockie (Rościńskie)	77,1	5,5
31.	Smolary	2,0	b.d.
32.	Stępuchowskie	122,9	8,9
33.	Toniszewskie	44,6	b.d.
34.	Wiatrowskie	26,9	b.d.
35.	Włókna	74,4	7,5
36.	Żońskie	41,5	b.d.

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Wągrowieckiego na lata 2004 - 2008

4.4. Warunki klimatyczne

Według regionalizacji klimatycznej R. Gumińskiego powiat położony jest w obrębie Dzielnicy Środkowej. Kraina ta charakteryzuje się stosunkowo korzystnymi warunkami klimatycznymi. Amplitudy temperatury są tutaj mniejsze niż przeciętne w Polsce, wiosny i lata są wczesne i długie, zimy łagodne i krótkie z nietrwałą pokrywą śnieżną, zalegającą od 38 do 60 dni. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 210 – 220 dni. Charakterystyczna dla tej strefy jest także dość duża liczba dni pochmurnych około 120 – 140 dni w roku. Przeważającymi wiatrami są wiatry zachodnie (ich udział wynosi blisko 45 %) i północno-zachodnie w lecie, a w zimie zachodnie i południowo-zachodnie. Zimą i wiosną zwiększa się udział wiatrów wschodnich, natomiast latem i jesienią wzrasta odsetek cisz, które stanowią wówczas około 10 – 13 % ogółu wiatrów. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,0°C – 19,0°C, najchłodniejszym styczeń -1,6°C do +3,8°C. Charakterystyczne dla tego obszaru są jedne z najniższych w Polsce opady, sumy roczne wahają się w przedziale od 500 – 550mm. Najwyższe opady w ciągu roku, odnotowywane są w miesiącach letnich, najniższe w miesiącach zimowych od stycznia do marca. Średnia roczna wilgotność powietrza przekracza 80%. W warunkach klimatu lokalnego obserwuje się pewne różnice pomiędzy użytkowanymi rolniczo obszarami wysoczyzny morenowej a wilgotnymi, zajętymi przez użytki zielone i zadrzewienia oraz dolinami rzek. Te pierwsze charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością powietrza i dobrym przewietrzaniem. Mniej korzystnymi lub nawet niekorzystnymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi, częstym występowaniem mgieł, zastoisk chłodnego powietrza i inwersji temperatur oraz zdecydowanie ukierunkowanym przewietrzaniem wyróżniają się dna większych obniżów dolinnych. Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny leśne. Lasy charakteryzują się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniami dobowych, jednak z gorszymi warunkami solarnymi (zacielenie). Są to jednak tereny o wzbogaconym składzie fizyko-chemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne (fitoncydy) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.

4.5. Walory przyrodnicze

4.5.1. Lasy

Lasy w powiecie pełnią ważną funkcję ekologiczną i gospodarczą oraz podnoszą atrakcyjność turystyczną regionu. Tereny leśne pełnią funkcje:

- ekologiczną (ochronną) - gdyż zapewniają stabilizację stosunków wodnych, chronią gleby przed erozją, kształtują klimat, stabilizują skład atmosfery i ją oczyszczają, tworzą warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, wzbogacają krajobraz regionu,
- produkcyjną (gospodarczą) - gdyż umożliwiają pozyskiwanie drewna (surowca odnawialnego, ekologicznego, wszechstronnie wykorzystywanego, umożliwiającego rozwój wielu gałęzi przemysłu), prowadzenie gospodarki łowieckiej, rozwijanie turystyki,
- społeczną - gdyż służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa oraz tworzeniu różnorodnych form użytkowania lasu przez społeczność lokalną, zagospodarowują tereny zdegradowane i gleby marginalne.

Lasy i grunty zadrzewione zajmują obszar 20.160,9ha, co stanowi około 19,37% terenu powiatu, z czego same lasy zajmują około 18,92% powierzchni. Większa część obszarów leśnych administrowana jest przez cztery Nadleśnictwa, tj. Nadleśnictwo Durowo, Nadleśnictwo Łopuchówko, Nadleśnictwo Kaczory oraz Nadleśnictwo Podanin. Nadleśnictwo Durowo obejmuje swym zasięgiem miasto Wągrowiec, gminę Damasławek, część gminy Gołańcz, część gminy Mieścisko, część gminy Skoki, gminę Wapno oraz gminę Wągrowiec. Ponadto teren Nadleśnictw obejmuje gminy Powiatu Chodzieskiego i Obornickiego. Około 10,52% powierzchni leśnej stanowi własność prywatną. Ogólną charakterystykę pokrywy leśnej na terenie Powiatu Wągrowieckiego (stan na dzień 31.12.2009r.) prezentuje tabela 25.

Tabela 25.

Powierzchnia leśna na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Powierzchnia gruntów leśnych [ha]				
ogółem	las ogółem	grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzaniu Lasów Państwowych	grunty leśne prywatne
20.160,9	19.697,1	17.941,8	17.728,5	2.072,0

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl

Największą leśnością charakteryzuje się Miasto i Gmina Skoki, gdzie lasy zajmują powierzchnię 7.049,9ha, co stanowi około 35,52%. Drugą gminą co do zasobności w lasy jest Gmina Wągrowiec, gdzie lasy stanowią 19,69% jej powierzchni, czyli 6.847,7ha. Najmniejsza leśność występuje na terenie Gminy Damasławek, gdzie tereny leśne zajmują ogólną powierzchnię 174,2ha, co stanowi około 1,66% całkowitej powierzchni gminy.

4.5.2. Ogólna charakterystyka flory

Obszar Powiatu Wągrowieckiego wg podziału W. Szafera i B. Pawłowskiego położony jest w Krainie Wielkopolsko – Kujawskiej, w Okręgu Poznańsko – Gnieźnieńskim. Granice wyznaczonych jednostek oparto w głównej mierze na przebiegu naturalnych zasięgów drzew i ważniejszych gatunków krzewów oraz na rozmieszczeniu naturalnych zbiorowisk roślinnych. Na podstawie zróżnicowania potencjalnej roślinności naturalnej obszar powiatu pod względem podziału Polski na jednostki geobotaniczne J.M. Matuszkiewicza, przypisano do Prowincji Środkowoeuropejskiej, Podprowincji Środkowoeuropejskiej właściwej, Działu Brandenbursko – Wielkopolskiego, Krainy Środkowo-Wielkopolskiej, Okręgu Pojezierza Gnieźnieńskiego oraz Podokręgu Wągrowieckiego. Kraina Środkowo – Wielkopolska wyróżnia się m.in. brakiem występowania lasów bukowych oraz rzadkim występowaniem dąbrów świetlistych. Potencjalna roślinność naturalna wyraża stan graniczny tendencji sukcesyjnych roślinności zgodnych z obecnymi warunkami środowiska fizyczno – geograficznego i pośrednio informuje o jego potencjale ekologicznym. Zgodnie z podziałem J.M. Matuszkiewicza można stwierdzić, iż obszary leśne powiatu reprezentowane są w przewadze poprzez krajobrazy roślinne grądów (z fragmentami krajobrazów roślinnych borów mieszanych i grądów). Dominującym zespołem potencjalnej roślinności naturalnej w mezoregionie Pojezierza Wielkopolskiego jest grąd środkowoeuropejski. Najbardziej naturalny charakter zachowały zbiorowiska wodne i bagienne, w dalszej kolejności torfowiskowe, najmniej zaś zbiorowiska łąkowo - pastwiskowe, lasy zajmują stanowisko pośrednie.

4.5.3. Ogólna charakterystyka fauny

Na ogólny charakter fauny oprócz właściwości fizyczno – geograficznych obszaru ma także lesistość terenu oraz przemiany środowiska przyrodniczego, jakie zachodzą pod wpływem działalności człowieka w zakresie gospodarki wodnej, rolnej, leśnej oraz w zakresie rozwoju infrastruktury. Świat zwierzęcy Powiatu Wągrowieckiego jest typowy dla równinnych obszarów kraju, tj. Wielkopolski. Dość znaczne kompleksy leśne znajdujące się na jego obszarze umożliwiają swobodne przemieszczanie się zwierzyny, a łąki w dolinach rzecznych tworzą doskonałe warunki dla życia ptactwa, owadów oraz drobnych gryzoni. Na obszarach leśnych powiatu występują gatunki zwierzyny grubej reprezentowane przez jelenie, sarny, dziki oraz daniele. Ponadto na analizowanym obszarze mogą pojawiać się nawet wędrujące łosie. Wśród zwierzyny drobnej możemy wyróżnić następujące gatunki: lisy, zające, kuny, dzikie króliki, jeże, ryjówki, krety oraz nietoperze. W dorzeczu rzeki Wełny oraz Małej Wełny coraz częściej można spotkać wydry oraz bobry. Dość znacznie urozmaiconą i licznie reprezentowaną grupę stanowią ptaki, żerujące i gniazdujące głównie w okolicach dolin rzecznych. Najatrakcyjniejszymi przedstawicielami awifauny są orzeł bielik oraz bocian czarny, dla których wyznaczono strefy ochronne. Na polach spotkać można bażanty i kuropatwy. Stwierdzono też występowanie bociana białego, żurawia, łabędzia niemego, czajki, remiza, słowika rdzawego i szarego, liczne gatunki gęsi i kaczek, krogulca, orlika, rybołowa, kruka i innych.

Z gatunków gadów występujących na omawianym obszarze wymienić należy jaszczurkę zwinkę, padalce i zaskrońce. Płazy reprezentowane są przede wszystkim przez żaby, ropuchy, traszki grzebieniaste i zwyczajne, rzekotki i kumaki. W jeziorach zlokalizowanych na obszarze powiatu, ze względu na ich połączenia liczną siecią kanałów i strumieni występuje wielkie bogactwo ryb białych, tj. leszcz, krąp, karp, wzdręga, karaś, oraz ryb drapieżnych, tj. szczupak, sandacz, okoń, węgorz i wiele innych gatunków. Ponadto w jeziorach i ciekach wodnych mogą występować raki, w tym coraz częstszy rak amerykański, jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ ten obcy gatunek jest bardzo ekspansywny i wypiera rodzimy gatunek raka europejskiego.

Oprócz kręgowców stanowiących grupę zwierząt, która jest najlepiej poznana i bardzo dobrze charakteryzuje różnorodność fauny tego obszaru, występuje również bogata fauna bezkręgowców. W wyniku zanieczyszczeń wód oraz eutrofizacji coraz rzadziej na analizowanym terenie spotkać można małże szczeżuję i skójkę, a także pijawki. Spośród mięczaków występują ślimaki, tj. błotniarka, zawijka, rozdepta, zatoczka oraz ślimak winniczek. Coraz rzadziej występuje rak rzeczny, będący wskaźnikiem czystości wód. Najwięcej przedstawicieli bezkręgowców występuje w typie stawonogów w gromadzie owadów, żyjących w różnym środowisku. Na wyróżnienie wśród owadów zasługuje wiele gatunków motyli oraz pszczoły i trzmiele.

Najliczniejszą grupę stanowią następujące owady, tj. paż królowej, paż żeglarz, biegacz skórzasty, leśny, ogrodowy, koziorożec dębosz, rohatyniec nosorożec, modliszka. Najbardziej cenne i chronione gatunki występują w kompleksie Puszcza Zielonka.

4.6. Formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220), formami ochrony przyrody są w Polsce parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000 oraz obszary chronionego krajobrazu. Formę ochronną mogą mieć również pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Na terenie Powiatu Wągrowieckiego zlokalizowanych jest wiele form ochrony przyrody i krajobrazu.

4.6.1. Rezerваты przyrody

Obecnie na obszarze powiatu istnieje jeden rezerwat przyrody. **„Rezerwat Dębina”** jest rezerwatem leśnym i obejmuje swoim zasięgiem gminę Wągrowiec, znajduje się w granicach funkcjonowania Nadleśnictwa Durowo. Został on utworzony w 1957 roku zgodnie z zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 30 kwietnia 1957r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1957r. nr 44, poz. 277) i funkcjonuje nadal zgodnie z zarządzeniem Nr 2/09 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dn. 12 lutego 2009r. w sprawie rezerwatu przyrody „Dębina” (dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2009r. nr 49, poz. 711). Całkowita powierzchnia utworzonego rezerwatu wynosi 30,39ha. Rezerwat został utworzony w celu zachowania lasu grabowo – dębowego (zbiorowisk grądowych) o charakterze naturalnym. Na terenie rezerwatu chroniony jest starodrzew dębowy w wieku około 270 lat, jeden z najpiękniejszych w Wielkopolsce, unikalny także w skali Polski.

Dominującym zbiorowiskiem w rezerwacie jest las dębowo – grabowy (grąd środkowoeuropejski) występujący w pięciu jednostkach niższego rzędu, spośród których najbardziej rozprzestrzeniony jest podzespół grądu kokoryczkowego. Wśród starodrzewów dominują potężne dęby szypułkowe występujące w piętrze górnym z domieszką klonu, lipy, jaworu, grabu, wiązu i innych gatunków, a w całym rezerwacie występuje 25 gatunków drzewiastych. W warstwie drugiego piętra dominuje grab (występuje także w domieszcze w pierwszym piętrze oraz w warstwie podszytu). Ze względu na swój unikalny charakter rezerwat posiada szczegółowe opracowania geobotaniczne oraz opracowania dot. flory, fauny oraz warunków ekologicznych. W runie występują następujące rośliny podlegające ochronie ścisłej, tj. wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, lilia złotogłów, storczyki (kruszczyk szerokolistny, gnieźnik leśny oraz podkolan biały). Szata roślinna rezerwatu przedstawiona w opracowaniu zbiorowym pod redakcją prof. T. Wojterskiego pn. „Roślinność rezerwatu Dębina pod Wągrowcem w Wielkopolsce” obejmuje 448 gatunków roślin naczyniowych, 55 gatunków mszaków, 40 gatunków porostów, 233 gatunki grzybów oraz 68 gatunków glonów. Spośród licznej grupy ptaków (43 gatunki) można wyróżnić gatunki zalatujące, tj. bociana czarnego, dudka, a także kolonie czapli siwej. Przedmiotowy rezerwat posiada ustanowioną strefę ochronną o powierzchni 31,07ha. Ponadto w 2009 roku został opracowany Plan ochrony Rezerwatu Dębina. Został on ustanowiony zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dn. 17 kwietnia 2009 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Dębina” (dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 100, poz. 1522).

Na terenie powiatu znajduje się także dawniej projektowany rezerwat częściowy „Jeziora Bracholińskie”, będący rezerwatem faunistycznym. Analizowany obszar obejmuje kompleks jezior: Rgielskie, Bracholińskie Małe oraz Bracholińskie Południowe, szuwarów trzcinowych oraz przyległych łąk i pastwisk o łącznej powierzchni 246,0ha (w tym 60,46ha będących własnością Nadleśnictwa Durowo). Teren projektowanego rezerwatu znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka”. Celem utworzenia rezerwatu jest ochrona miejsc lęgowych i bytowych bardzo bogatej fauny ptaków wodno – błotnych, które znajdują doskonale warunki bytowania i odpoczynku w czasie wiosennych i jesiennych przelotów, a także jako miejsca lęgowe kilkudziesięciu gatunków ptaków w tym wielu rzadkich i zagrożonych wymarciem. Na tym obszarze stwierdzono występowanie 116 gatunków ptaków, w tym 45 związanych ze środowiskiem wodno – błotnym. W projektowanym rezerwacie stwierdzono występowanie jednego gatunku zagrożonego w skali międzynarodowej, 10 gatunków zagrożonych w skali krajowej oraz 10 gatunków skrajnie rzadkich i rzadkich. W okresie lęgowym na terenie projektowanego rezerwatu obserwuje się występowanie wszystkich gatunków kaczek krajowych, a gęś gęgawa ma tam jedno z najliczniejszych miejsc gniazdowania. Ponadto występują coraz radsze gatunki ptaków, tj. perkoz zauszniak, rybitwa czarna, bąk, bączek, wsałka, podróżniczek i sowa błotna. Na przelotach bywają bernikla, tracz bielaczek, rybołów oraz setki gęsi i żurawi. Łagodny klimat polodowcowej niecki nie spotykany na innych jeziorach Wielkopolski, powoduje, że na obszarze tym występują przedstawiciele fauny południowej, rzadkiej fauny bezkręgowców i pajków, a także rzadko występująca ropucha paskówka.

4.6.2. Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu jest formą ochrony przyrody, która ma na celu zapewnienie równowagi ekologicznej względnie nie zaburzonych systemów przyrodniczych danego obszaru. Stanowi wydzielone przestrzennie terytorium, obejmujące atrakcyjne krajobrazowo tereny o różnorodnych typach ekosystemów (zmienionych częściowo przez człowieka), objęte ochroną, pozwalającą zapewnić zachowanie stanu równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym. Zgodnie z danymi Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, aktualnie w granicach Powiatu Wągrowieckiego znajdują się dwa obszary chronionego krajobrazu, tj. Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka został utworzony na podstawie rozporządzenia nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dn. 15 maja 1998r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie piłskim (Dz. U. Woj. Wlkp. z 1998r. nr 13, poz.83). Obszar znajduje się w granicach Gminy Wągrowiec oraz Gminy Gołańcz, ponadto obejmuje swym zasięgiem gminy Powiatu Obornickiego, tj. Gminę Rogoźno oraz Gminę Ryczywół. Utworzony obszar obejmuje dolinę Wełny, rynnę Małej Wełny, rynnę Strugi Gołanieckiej oraz ujściowy odcinek rzeki Finty, o ogólnej powierzchni 22.640ha. Przedmiotem ochrony analizowanego obszaru jest malowniczy krajobraz dolin rzecznych, rynien polodowcowych z licznymi jeziorami wziętymi w równiny morenowe. Rzeka Wełna w dolnym biegu meandrując po kamienistym dnie tworzy liczne przełomy i miejscami ma charakter górskiego potoku (z krasnorostami). Na obszarze chronionego krajobrazu znajduje się Rezerwat Przyrody Dębina oraz projektowany rezerwat Jeziora Bracholińskie.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci został utworzony na podstawie rozporządzenia nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dn. 15 maja 1998r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie piłskim (Dz. U. Woj. Wlkp. z 1998r. nr 13, poz.83). Obszar znajduje się w granicach Gminy Gołańcz, ponadto obejmuje swym zasięgiem gminy Powiatu Chodzieskiego, Czarnkowsko – Trzcianeckiego oraz Piłskiego. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 72.020ha. Obejmuje część Doliny Noteci (Kotliny Gorzowskiej) oraz część Pojezierza Chodzieskiego. Obszar stanowi dość ważną ostoję dla ptactwa oraz trasę ich migracji.

4.6.3. Pomniki przyrody

Pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie nazywane są pomnikami przyrody.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego dotychczas **76 obiektów zostało uznanych i ustanowionych pomnikami przyrody**. Są to pojedyncze drzewa oraz drzewa występujące w grupach. Charakterystykę istniejących pomników przyrody zlokalizowanych na terenie poszczególnych gmin powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26.

Pomniki przyrody Powiatu Wągrowieckiego

Lp.	Forma ochrony przyrody	Lokalizacja
Gmina Wapno		
1.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.) – 2 drzewa (obw. 305, 250cm, wys. 20m, szer. korony 19m)	Miejscowość Wapno Drzewa rosną w parku przy małym stawie; w pobliżu szkoły podstawowej
2.	Drzewa: Miłorząb dwukłapowy (<i>Ginkgo biloba</i> L.) 2 drzewa: obw. 260, 345cm, wys. 22 m, szer. korony 25m, Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.): obw. 340cm, wys. 22m, szer. korony 15m. Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.): obw. 342cm, wys. 19m, szer. korony 20m	Miejscowość Stoleżyn Drzewa rosną w parku wiejskim, przy szosie Wapno-Kcynia
Gmina Mieścisko		
3.	Topola czarna (<i>Populus nigra</i> L.) obw. 510cm	Miejscowość Popowo Kościelne
4.	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.) obw. 340cm	Miejscowość Popowo Kościelne
5.	Lipa szerokolistna (<i>T. platyphyllos</i> Scop.) obw. 420, 405cm	Miejscowość Popowo Kościelne
6.	Głaz: Czerwony granit, obw. 2050 cm	Miejscowość Budziejewko
Gmina Wągrowiec		
7.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.), obw. 378cm, wys. 30 m, szer. korony 10 m	Nadleśnictwo Durowo, Drzewo rośnie w Rezerwacie „Dębina”
8.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.) – 2 drzewa, obw. 340, 570cm, wys. 28 m, szer. korony 18m	Miejscowość Łekno, drzewa rosną w parku wiejskim
9.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.), obw. 350, 570 cm, wys. 25 m, szer. korony 25 m	Miejscowość Przysieka, drzewo rośnie w parku RSP
10.	Wiąz polny (<i>Ulmus laevis</i> L.), obw. 340cm, wys. 30m, szer. korony 20 m	Miejscowość Rąbczyn, drzewo rośnie na dziedzińcu szkolnym
11.	Platan zachodni (<i>Platanus acerifolia</i> Willd.), obw. 385cm, wys. 25 m, szer. korony 18 m	Miejscowość Rąbczyn, drzewo rośnie na dziedzińcu szkolnym
12.	Platan zachodni (<i>P. acerifolia</i> Willd.), obw. 305cm, wys. 24m, szer. korony 18m	Miejscowość Rąbczyn, drzewo rośnie na dziedzińcu szkolnym
13.	Topola (<i>Populus</i> sp.), obw. 610 cm, wys. 26 m, szer. korony 20m	Miejscowość Potulice, drzewo rośnie przy wyjeździe z Potulic do Wągrowca
14.	Topola (<i>Populus</i> sp.), obw. 660 cm, wys. 26 m, szer. korony 15m	Miejscowość Potulice, drzewo rośnie przy wyjeździe z Potulic do Wągrowca
15.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) – 13 drzew, obw. 330-450cm, wys. 28 m, szer. korony 18 m	N-ctwo Durowo, L-ctwo Potulice oddział 11a, drzewo rośnie w lesie
16.	Dąb szypułkowy (<i>Q.robur</i> L.) – 7 drzew, obw. 330-450cm, wys. do 25 m, szer. korony do 18 m	N-ctwo Durowo, L-ctwo Potulice oddział 20b, c, d, drzewa rosną na skraju lasu obok łąki
17.	Park zabytkowy: dęby buki, graby modrzewie świerki, jesiony, obw. dębów do 350cm, wys. do 26 m, szer. korony do 20m	Miejscowość Potulice, Park PGR obok Kościoła
18.	Topola kanadyjska (<i>Populus canadensis</i>), obw. 710cm, wys. 30m, szer. korony 25m	Miejscowość Wiatrowo, drzewo rośnie obok parku Stacji Hod. Roślin; na końcu alei klon. przy pld-wsch stronie parku

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

19.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) – 4 drzewa, obw. 285, 322, 330, 440 cm, wys. do 25 m, szer. korony do 23 m	Miejscowość Przysieka, drzewa rosną w parku RSP
20.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) – 13 drzew - obw. 285, 322, 330, 440 cm, wys. 25 m, szer. korony 23 m	Miejscowość Grylewo, drzewa rosną w parku wiejski przy Jeziorze Grylewskim (zach. część parku)
21.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.) – 4 drzewa - obw. 310-400cm, wys. 30 m, szer. korony 18 m Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.) – 3 drzewa - obw. 310-400cm, wys. 30 m, szer. korony 20 m Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) – 2 drzewa - obw. 315, 370cm, wys. 30m, szer. korony 25 m	Miejscowość Wiatrowo, drzewa rosną w parku zabytkowy Stacji Hodowli Roślin
22.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) – 2 drzewa - obw. 430, 520cm wys. do 26 m, szer. Korony, 18, 25 m	N-ctwo Durowo, L-ctwo Rabczyn oddz. 168f, drzewa rosną na granicy dwóch drzewostanów sosnowych oraz olszowo-jesionowym.
23.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) – 4 drzewa - obw. 400-450 cm, wys. do 30 m, szer. Korony do 20 m	Miejscowość Grylewo, drzewa rosną na skraju lasu PGR Grylewo, pn. brzeg Jez. Grylewskiego
24.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.) - obw. 350cm wys. 30 m, szer. korony 20 m	Miejscowość Kaliszany, drzewo rośnie w parku
25.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 450cm, wys. 30m, szer. korony 15m	N-ctwo Durowo, L-ctwo Rabczyn oddz. 190d, drzewo rośnie przy drodze na skraju uprawy leśnej
26.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 320cm, wys. 25m, szer. korony 20 m	N-ctwo Durowo, L-ctwo Rabczyn oddz. 225c, drzewo rośnie przy drodze na skraju drzewostanu
27.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 351cm, wys. 28m, szer. korony 19m	N-ctwo Durowo, ob. Durowo, L-ctwo Rabczyn oddz. 231c drzewo rośnie przy łące na skraju drzewostanu olszowego w wieku ok. 65 lat
28.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 473cm, wys. 28m, szer. korony 22 m	N-ctwo Durowo, L-ctwo Rabczyn oddz. 172g, drzewo rośnie przy szosie Wągrowiec-Rabczyn na obrzeżu drzewostanu sosnowego w wieku ok. 80 lat
29.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 490cm, wys. 28m, szer. korony 22 m, wiek ok. 150 lat	N-ctwo Durowo, L-ctwo Bartodzieje, oddz. 172g drzewo rośnie w drzewostanie sosnowym ok. 45-letnim
30.	Akakcja (<i>Robinia pseudoacacia</i>) - obw. 300cm, wys. 25m, szer. korony 7 m, wiek ok. 100 lat	Miejscowość Siedlecze, drzewo rośnie przy drodze do Wiśniewa, na cmentarzu Ewangelickim
31.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.) - Drzewo o 2 pniach obw. 280 cm i 250 cm, wys. 29 m	m. Kaliszany, park, dz. nr 92/5
32.	Grusza pospolita (<i>Pyrus communis</i> L.) - obw. 200 cm, wys. 15m	m. Kaliszany, park, dz. nr 92/5
33.	Sosna czarna (<i>Pinus nigra</i> J.F. Arnold) – obw. 245cm wys. 20m	m. Kaliszany, park, dz. nr 92/5
34.	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.) – obw. 360 cm, wys. 24m	m. Kaliszany, park, dz. nr 92/5
35.	Jałowiec wirginijski (<i>Juniperus virginiana</i> L.) - 2 drzewa obw. 130 cm oraz 110 cm, wys. 15 m	m. Kaliszany, park, dz. nr 92/5
36.	Wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i> Pall.) - obw. 290cm wys. 27 m	m. Kaliszany, park, dz. nr 92/5
37.	Wiąz szypułkowy (<i>U. laevis</i> Pall.) - obw. 245cm, wys. 26 m	m. Kaliszany, park, dz. nr 92/5
38.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 440cm, wys. 28m, rozpiętość korony 30 m x 20 m	m. Potulice, Leśnictwo Olszyna, nr działki 9010, pododdział 10a

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Gmina Gołańcz		
39.	Głaz narzutowy - dł. 430 cm, wys. 147cm, szer. 340cm	Miejscowość Oleszno, głaz znajduje się w parku wiejskim, po prawej stronie toru kolejowego
40.	Platan (<i>Platanus acerifolia</i>) - obw. 365cm, wys. 20m, szer. korony 22m Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.) – 3 drzewa - obw. 365cm, wys. 20m, szer. korony 22m, Topola czarna - obw. 365cm, wys. 20m, szer. korony 22m	Miejscowość Smogulec Drzewa rosną w parku wiejskim
41.	Dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i> L.) – 3 drzewa- obw. 480, 410, 420 cm, wys. do 26 m, szer. korony do 20 m	N-ctwo Podanin, L-ctwo Smogulec oddział 95, drzewa rosną w kompleksie leśnym
42.	Dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i> L.) – 5 drzew - obw. 330, 340, 265, 310, 265 cm, wys. do 26 m, szer. korony do 20m	N-ctwo Podanin, L-ctwo Smogulec oddział 252c, drzewa rosną w kompleksie leśnym
43.	Dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i> L.) – 3 drzewa - obw. 420, 390, 340cm, wys. do 26 m, szer. korony do 20m	N-ctwo Podanin, L-ctwo Smogulec oddział 254b, drzewa rosną w kompleksie leśnym
44.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.) - obw. 350cm, wys. 28m, szer. korony 20m	Miejscowość Czeszewo, drzewo rośnie w parku, obok Kościoła
45.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.) - obw. 360cm, wys. 25m, szer. korony 20 m	Miejscowość Czeszewo, drzewo rośnie w parku, obok Kościoła
46.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.) - obw. 505cm, wys. 18m, szer. korony 19m	Miejscowość Kujawki, drzewo rośnie przy drodze Gołańcz-Wapno, obok zabudowań pana Zielińskiego
47.	Dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i> L.) - obw. 360cm, wys. 26m, szer. korony 22m	Miasto Gołańcz, ul. Libelta Drzewo rośnie obok plebani w ogrodzie parafialnym
48.	Kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i> L.) – obw. 365cm, wys. 25 m, szer. korony 16m	Miasto Gołańcz, ul. Walki Młodych drzewo rośnie obok sali Bractwa Kurkowego
49.	Kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesc. hippocastanum</i> L.) – obw. 270 cm, wys. 25 m, szer. korony 18m Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.) - obw. 290cm, wys. 25m, szer. korony 18m	Miejscowość Rybowo, drzewa rosną w parku należącym do pana Sławomira Winieckiego, nad jeziorem
50.	Kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocast. L.</i>) – 6 drzew - obw. od 220 do 360cm, wys. ok. 25 m, szer. korony do 18m	Miejscowość Czeszewo, drzewa rosną w parku, obok Kościoła; w pobliżu szosy z Morakowa do Wapna
51.	Gniazdo orła bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	N-ctwo Podanin, L-ctwo Smogulec oddział 91h, gniazdo znajduje się na modrzewiu.
52.	Gniazdo orła bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	N-ctwo Podanin, L-ctwo Smogulec oddział 6i
53.	Gniazdo orła bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	N-ctwo Podanin, L-ctwo Smogulec oddział 91f
54.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 350cm, wys. 26m, szer. korony 16m	N-ctwo Durowo, L-ctwo Stotężyn oddział 14f, drzewo rośnie na skraju uprawy leśnej, przy granicy leśno-polnej
55.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 220cm, wys. 16m, szer. korony 15m	Miejscowość Morakowo, drzewo rośnie w centrum wsi, przy Krzyżu
Gmina Skoki		
56.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Mill.) - 129 drzew – drzewa w alei	Miejscowość Stawiany – Pawłowo Skockie
57.	Lipa drobnolistna (<i>T. cordata</i> Mill.) - 8 drzew	Miejscowość Skoki - Rościnnio
58.	Sosna pospolita (<i>Pinus silvestris</i> L.) - obw. 220cm	Miejscowość Rejowiec

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

59.	Świerk zwyczajny (<i>Picea excelsa</i> Link.) - obw. 320cm	Miejscowość Rejowiec
60.	Głaz narzutowy gnejs - obw. 630cm	Miejscowość Antoniewo
61.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 390cm	Miejscowość Glinno
62.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 590cm	Miejscowość Skoki
63.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 490cm	Miejscowość Skoki
64.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - 51 drzew - drzewa w alei	Miejscowość Skoki – Lechlin
65.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - 3 drzewa - obw. 385cm, 265cm, 250cm	Miejscowość Nadmłyn
66.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 380cm, wys. 30m	miejsc. Grzybowo, pas drogowy - działka nr 81
67.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 330cm, wys. 30m	miejsc. Grzybowo, pas drogowy - działka nr 81
68.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 305cm wys. 30m	miejsc. Potrzebanowo, pas drogowy - działka nr 406
69.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 345cm, wys. 35m	miejsc. Potrzebanowo, pas drogowy - działka nr 406
70.	Wierzba biała (<i>Salix alba</i> L.) - obw. 545 cm, wys. 30 m	miejsc. Jagniewice, działka nr 18
71.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 370cm, wys. 35 m	miejsc. Raczkowo, działka nr 1
72.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 341cm, wys. 35m	m. Antoniewo, obok stawów rybnych, działka nr 58/2 (Glinno)
73.	Dąb szypułkowy (<i>Q. robur</i> L.) - obw. 342cm, wys. 35 m	miejsc. Antoniewo, działka nr 59 (obr. ew. Glinno)
74.	Buk zwyczajny (<i>Fagus silvatica</i> L.) „Buki w Dzwonowie” - Szpaler 10 drzew obw. - 270,394,338, 337,358,318,225, 388,288,275cm, wys. - 22,26,27,27, 27,27,25,27,25, 26m	droga na działce nr 39 (obr. Niedźwiedziny)
75.	Buk zwyczajny (<i>F. silvatica</i> L.) - obw. 355cm, wys. 34m	Leśn. Długa Goślina, oddz. 101f
76.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i> L.) - obw. 457cm, wys. 29m	Leśn. Brzeźno oddz. 75c

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wągrowcu

4.6.4. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Obecnie na obszarze powiatu istnieją 22 obiekty o statusie użytku ekologicznego, tj.:

- **„Uroczysko Pomorzanki” (gm. Skoki)** – użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXII/196/05 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dn. 9.02.2005r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w obrębie ewidencyjnym Skoki, Nadl. Durowo, działka nr 22, oddz. 119A pododdział d. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,74ha. Obiektem poddanym ochronie jest pastwisko V klasy, teren częściowo zabagniony, w 90% zarośnięty wierzbą łozą. Teren stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych – RDLP Piła Nadl. Durowo.
- **„Uroczysko Smolarki” (gm. Skoki)** – użytek ekologiczny utworzony Uchwałą nr XXXII/196/05 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dn. 9.02.2005r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w obrębie ewidencyjnym Skoki, Nadleśnictwo Łopuchówko, działki nr 90 30AL/3 i 90 32L, oddziały 32b, 30Acx, 31o. Całkowita powierzchnia obszaru

poddanego ochronie to 4,52ha. Obiektem poddanym ochronie są łąki klasy VI i nieużytki. Jest to teren trzcinowo – łąkowo – torfowy z kępami drzew o charakterze naturalnym z trwającymi procesami sukcesji, znajdują się tam też oczka wodne.

- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wapno)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą nr III/23/98 Rady Gminy w Wapnie z dn. 30.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest na terenie Nadleśnictwa Durowo, Leśnictwo Stołężyn, oddz. 5d. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 1,00ha. Obiektem poddanym ochronie jest torfowisko z rzadkimi gatunkami roślin. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych – RDLP Piła Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 27/95 z dn. 29.12.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Rąbczyn, oddział 225a, obr. ewidencyjny Rąbczyn 9225/2. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 1,53ha. Obiektem poddanym ochronie jest łąka porośnięta krzewami oraz samosiewy drzew. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 4/95 z dn. 16.03.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 2, poz. 5). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Rąbczyn, oddz. 165d-16,09ha (Bracholin 9165/2), oddz.165f-0,60ha (Bracholin 9165/2), oddz. 165l-5,54ha (Rąbczyn 9165/2), oddz. 166a – 9,56ha (Bracholin 9166/3), oddz. 166c-0,70ha (Bracholin 9166/4), oddz. 166h-0,91ha (Bracholin 9166/4), oddz. 166j-1,90ha (Bracholin 9166/4). Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 33,4ha. Obiektem poddanym ochronie jest łąka wraz z licznymi nieużytkami. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 4/95 z dn. 29.12.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 35d, obr. ewidencyjny Kamienica 9035/3. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 2,62ha. Obiektem poddanym ochronie jest łąka porośnięta wierzbą - 20%. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 27/95 z dn. 29.12.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 35f, obr. ewidencyjny Kamienica 9035/3. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 2,24ha. Obiektem poddanym ochronie jest nieużytek porośnięty wierzbą kruszyną w 60%, samosiewy brzozy, osiki. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 27/95 z dn. 29.12.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil.

Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 35i, obr. ewidencyjny Kamienica 9035/3. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,64ha. Obiektem poddanym ochronie jest łąka porośnięta wierzbą kruszyną w 70%. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.

- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 27/95 z dn. 29.12.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 41d, obr. ewidencyjny Sarbka 9041/1. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 1,10ha. Obiektem poddanym ochronie jest grunt zabagniony porośnięty brzozą i olszą. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 4/95 z dn. 06.03.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 41j, obr. ewidencyjny Sarbka 9041/2. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 1,65ha. Obiektem poddanym ochronie jest grunt zabagniony porośnięty brzozą i olszą. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 4/95 z dn. 06.03.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 41b, obr. ewidencyjny Sarbka 9041/1. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 2,27ha. Obiektem poddanym ochronie jest torfowisko niskie z brzozą i olszą. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pilskiego Nr 4/95 z dn. 06.03.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 41f, obr. ewidencyjny Sarbka 9041/2. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,90ha. Obiektem poddanym ochronie jest torfowisko niskie z brzozą i olszą. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Koźlanka, oddział 210s, obr. ewidencyjny Rąbczyn 9210/1. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 4,91ha. Obiektem poddanym ochronie jest torfowisko niskie z brzozą i olszą. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Orla, oddział 114a, obr. ewidencyjny Dębina Orla 9114/1. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,28ha. Obiektem poddanym ochronie jest torfowisko niskie z brzozą

i olszą. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.

- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 32d, obr. ewidencyjny Nowe 9032. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,50ha. Obiektem poddanym ochronie jest teren porośnięty bukiem oraz dębem I klasy w około 40%. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Dębina, oddział 146k, obr. ewidencyjny Dębina Orla 9146. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,78ha. Obiektem poddanym ochronie jest bagno z wierzbą i olszą- 30% powierzchni. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 39h, obr. ewidencyjny Sarbka 9039. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 1,30ha. Obiektem poddanym ochronie jest torfowisko niskie z kruszyną, brzozą i olszą – w 20% powierzchni. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Lechlinek, oddział 110h, obr. ewidencyjny Przysieka 9110. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,88ha. Obiektem poddanym ochronie jest bagno porośnięte olszą, czerechą, kruszyną w 30% powierzchni. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest w Nadleśnictwie Durowo, Leśnictwo Lechlinek, oddział 92c, obr. ewidencyjny Sienno 9092/1. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,30ha. Obiektem poddanym ochronie jest teren zabagniony porośnięty wierzbą w 20%. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych –Nadleśnictwo Durowo.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Wągrowiec)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr XXXIV/300/98 Rady Gminy Wągrowiec z dn. 28.04.1998r. Przedmiot ochrony usytuowany jest na terenie Nadleśnictwa Durowo, Leśnictwo Lechlinek, oddział 92d, obr. ewidencyjny Sienno 9092/1. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,32ha. Obiektem poddanym ochronie jest oczko wodne. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych -Nadleśnictwo Durowo.

- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Mieścisko)** - użytek ekologiczny utworzony Uchwałą Nr VI/55/2003 Rady Gminy Mieścisko z dn. 24.06.2003r. Przedmiot ochrony usytuowany jest na terenie Gminy Mieścisko, Nadleśnictwo Łopuchówko, działka 75L, w obrębie Leśnictwa Gołaszewo, oddz. 75i. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,28ha. Obiektem poddanym ochronie są łąki oraz bagna okresowo zalewane o dużych walorach przyrodniczych. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych – RDLP Poznań, Nadleśnictwo Łopuchówko.
- **Użytek ekologiczny bez nazwy (gm. Gołańcz)** - użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Wojewody Piłskiego Nr 27/95 z dn. 29.12.1995r. (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 16, poz. 65). Przedmiot ochrony usytuowany jest na terenie Nadleśnictwa Durowo, Leśnictwo Żelice, oddział 19a, obr. ewidencyjny Rybowo 8019. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,70ha. Obiektem poddanym ochronie jest nieużytek porośnięty wierzbą i leszczyną w 40%. Teren stanowi własność Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych – RDLP piła oraz Nadleśnictwo Durowo.

4.6.5. Parki krajobrazowe

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe, w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Aktualnie na terenie Powiatu Wągrowieckiego znajduje się jeden Park Krajobrazowy „Puszcza zielonka”. Park ten położony jest w środkowej części obszaru potocznie nazywanym puszcza Zielonką i znajduje się w kierunku północno - wschodnim od Poznania. Obejmuje swoim zasięgiem 5 gmin: Czerwonak, Murowana Goślina, Pobiedziska (gminy powiatu Poznańskiego), gmina Kiszewo (Powiat Gnieźnieński) oraz Skoki (Powiat Wągrowiecki). Park utworzony został zgodnie z Rozporządzeniem Nr 5/93 Wojewody Poznańskiego z dn. 20.09.1993r. Celem utworzenia jest zachowanie, ochrona oraz odnowa największego i najbardziej zbliżonego do naturalnego kompleksu leśnego środkowej Wielkopolski, o dużych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych oraz naukowo – dydaktycznych. Dla skuteczniejszej ochrony walorów Parku wyznaczona została wokół niego strefa ochronna, tzw. - otulina. Po przeprowadzonej w 2004r. korekcie granic Parku, część terenów otuliny włączona została w jego granice z mocy rozporządzenia nr 10/04 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 26 stycznia 2004 r. Obecnie powierzchnia Parku wynosi 11.999,61ha, a powierzchnia otuliny – 10.969,47ha. Specyficzną cechą Parku jest bardzo wysoki udział terenów leśnych – 78,4% jego powierzchni. Lasy charakteryzują się dobrze zachowanymi i urozmaiconymi zbiorowiskami leśnymi. Można tu wyróżnić aż 12 typów siedliskowych lasu. Przeważają siedliska boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego świeżego, gdzie dominuje sosna i dąb. Przez tereny Parku przebiegają wschodnie granice naturalnego występowania buka, klonu, jaworu i brekinii. Bogate i zróżnicowane jest także podszycie lasów, które tworzą m.in.: leszczyna, kalina, tarnina, głóg, kruszyna, bez czarny, dereń oraz występujący na kilku stanowiskach wawrzynek wilczełyko. Z osobliwości florystycznych występujących na terenie Parku wymienić należy m.in.: reliktowy żywiec dziewięciolistny, lilie złotogłów, kokorycz pustą, przylaszczkę pospolitą, sasankę łąkową, pełnika europejskiego i czerniec gronkowy.

Z rzadkich roślin wodnych i torfowiskowych występują tu m.in. grzybienie białe, grązel żółty, roszarki, jaskier wielki, kruszczyk błotny i kłoc wiechowata.

W parku rośnie około 200 szt. drzew pomnikowych, w tym - 4 grupowe pomniki przyrody. Są to przede wszystkim stare dęby i sosny, ale także graby, kasztanowce, wiązy i buki. Jedyny głąz o pomnikowych rozmiarach pełni dziś funkcję pomnika w Zielonce. Z fauny Parku najlepiej rozpoznaną grupą są kręgowce. Znaczne powierzchnie lasów sprzyjają bytowaniu jeleni, danieli, saren, dzików i licznej populacji lisów. Spotyka się tu również zające, borsuki, kuny, a także będące pod ochroną wydry i bobry. Stwierdzono występowanie 13 gatunków nietoperzy, w tym borowiaczka – jednego z najrzadziej spotykanych w kraju nietoperzy. Tereny Parku odznaczają się również dużymi walorami ornitologicznymi. Stwierdzono występowanie 134 lęgowych gatunków ptaków. Na uwagę zasługuje m.in. fakt gnieźdzenia się błotniaka stawowego, bociana czarnego, kani rudej, zimorodka i stosunkowo duża liczebność dzięcioła średniego, dzięciołka, siniaka, lerki oraz rzadkiej dla Wielkopolski muchołówki małej. Z ptaków wodno-błotnych gnieździ się żuraw, bąk i inne. W przypadku bezkręgowców, stosunkowo dobrze poznaną grupą systematyczną są motyle większe (Macrolepidoptera). Stwierdzono występowanie 541 gatunków motyli należących do 21 rodzin z tej grupy. Najliczniej reprezentowane rodziny to: Noctuidae (sówki) – 216 gatunków i Geometridae (miernikowce) – 152 gatunki.

W granicach parku utworzonych jest 5 rezerwatów przyrody: „Jezioro Pławno”, „Jezioro Czarne”, „Klasztorne Modrzewie koła Dąbrówki Kościelnej”, „Las Mieszany w Nadleśnictwie Łopuchówko” i „Żywiec dziewięciolistny” i 2 użytki ekologiczne: „Dolina Trojanki między Głębockiem a Głębockiem” i „Mokradła nad Jeziorem Kamińskim”. Wyznaczone są także 4 ścieżki edukacyjne: „Dziewicza Góra” na Dziewiczej Górze, „Zbiorowiska roślinne wokół Jeziora Zielonka” w Zielonce, „Walory przyrodnicze okolic Kiszkowa” oraz we Wronczynie „Ścieżka edukacyjna im. Maksymiliana Jackowskiego”. Główne szlaki komunikacyjne przebiegają poza terenami Parku. Na jego obszarze zachował się natomiast układ dawnych traktów komunikacyjnych, w większości o nawierzchni gruntowej, łączących znajdujące się tu miejscowości, a będących częścią historycznych szlaków handlowych. Są to trakty: poznański, annowski, bednarski, zielonkowski i pławiński.

Na podniesienie atrakcyjności terenu Parku w dużej mierze wpływają jeziora, których na terenie Parku jest około 30, w tym 19 akwenów o powierzchni powyżej 1ha. Większość, to śródlądne jeziora występujące w rynnach subglacialnych, przeważnie przepływowe, całkowicie otoczone lasami, o zarośniętych i często zabagnionych brzegach. Do największych jezior Parku należą: Stęszewsko - Kołatkowskie (78,4ha), Worowskie Wielkie (40 ha), Gackie (31ha), Dzwonowskie (27ha). Do najmniejszych jezior w grupie 19 akwenów należą: Kociotek (1ha), Głębocek (2ha) i Głębocko (3ha). Szczególną malowniczością odznaczają się jeziora: Miejskie (12ha) koło Okońca i Leśne (11ha) koło Głębocka. Ogółem wody na terenie Parku stanowią 3,6% jego powierzchni. Na terenie otuliny największym jeziorem jest Jez. Turostowskie.

Park krajobrazowy Puszcza Zielonka posiada ustanowiony Plan ochrony, który został przyjęty zgodnie z Rozporządzeniem Nr 4/05 Wojewody Wielkopolskiego z dn. 4 kwietnia 2005 roku w sprawie Planu ochrony Parku krajobrazowego Puszcza Zielonka (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2005r. Nr 49, poz. 1527).

4.6.6. Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin lub zwierząt i ich siedlisk w szczególności gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie bioróżnorodności. Obecnie podstawą prawną określającą szczegóły ochrony gatunkowej jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 lipca 2004 (lista roślin - Dz. U. Nr 168, poz. 1764; lista zwierząt - Dz. U. Nr 220, poz. 2237; lista grzybów – Dz. U. Nr 168, poz. 1765). Rozporządzenie zawiera między innymi listę gatunków objętych ochroną ścisłą (całkowitą) i ochroną częściową. Ochroną ścisłą obejmuje się gatunki szczególnie rzadkie (endemy, gatunki o niewielkiej liczbie stanowisk w skali kraju) lub zagrożone (gatunki na granicach zasięgu, o niewielkich populacjach lub związane z siedliskami szczególnie wrażliwymi na przekształcenia). Ochronę częściową stosuje się w odniesieniu do gatunków, które w chwili obecnej nie są zagrożone, jednak w przypadku ich niekontrolowanego pozyskiwania lub eliminowania należy się spodziewać pogorszenia ich statusu. Dotyczy to np. roślin leczniczych pozyskiwanych ze stanowisk naturalnych. Szczegółowy spis gatunków i stanowisk stwierdzonych na terenie Powiatu Wągrowieckiego przedstawiono w waloryzacjach przyrodniczych gmin powiatu.

Listę gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową oraz roślin rzadkich przedstawiono poniżej:

Listą gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą:

Rośliny nasienne: Barwinek pospolity, Bluszcz pospolity, Wiciokrzew pomorski, Śniadek baldaszkowaty, Lilia złotogłów, Czosnek winnicowy, Grązel żółty, Grzybienie białe, Kruszczyk szerokolistny, Gnieźnik leśny, Podkolan biały, Listera jajowata, Kukułka (storczyk) szerokolistna, Orlik pospolity, Petnik europejski, Pokrzyk wilcza jagoda, Wawrzynek wilcze tyko, Widłak jałowcowaty, Widłak goździsty, Widłak spłaszczony, Purchawica olbrzymia, Sromotnik bezwstydnny, Żagiew okółkowa, Szmaciak gałęzisty, Chrobotek widlasty, Chrobotek wysmukły, Chrobotek najeżony, Chrobotek cienki, Chrobotek łagodny, Chrobotek hubkowaty, Chrobotek reniferowy, Chrobotek leśny, Chrobotek smukły.

Listą gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową częściową:

Rośliny nasienne: Kopytnik pospolity, Kocanki piaszkowe, Kalina koralowa, Wilżyna ciernista, Konwalia majowa, Pierwiosnka lekarska, Pierwiosnka wyniosła, Przylaszczka pospolita, Kruszyna pospolita, Marzanka (przytulia) wonna, Porzeczka czarna, Cis pospolity, Gajnik lśniący, Rokitnik pospolity, Bielistka (modraczek) sina, Płonnik pospolity, Płonnik cienki, wszystkie gatunki grzybów wielkoowocnikowe.

Listą gatunków roślin rodzimych dziko występujących i rzadkich:

Rośliny nasienne: Poziomka twarda, Poziomka wysoka, Szczawik żółty, Klon polny, Poziwnik wąskolistny, Rutewka orlikolistna, Rutewka żółta, Wężymord niski, Pępawa błotna, Jastrzębiec gładki, Jastrzębiec sabaudzki, Miesięcznica trwała, Świerząbek gajowy, Świerząbek korzenny, Kokorycz pusta, Kokorycz pełna, Kokorycz wątła, Czosnek wężowy, Przęstka pospolita, Wiąz górski (brzość), Skrzyp łąkowy, Skrzyp zimowy, Paprotnica krucha.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Listę gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową oraz zwierząt rzadkich przedstawiono poniżej:

Lista gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą:

Pijawka lekarska, Biegacze (wszystkie gatunki), Tęczniki (wszystkie gatunki), Kozioróg Dębosz, Jelonek rogacz, Trzmiel ziemny, Trzmiel kamiennik, Trzmiel leśny, Trzmiel ogrodowy, Ślimak winniczek, Szczęzują spłaszczona, Skójką malarska, Piskorz, Kumak nizinny, Huczek ziemny, Ropucha szara, Ropucha paskówka, Ropucha zielona, Żaba moczarowa, Żaba jeziorkowa, Żaba trawna, Żaba wodna, Żaba śmieszka, Rzekotka drzewna, Traszka zwyczajna, Jaszczurka zwinka, Jaszczurka żyworodna, Padalec zwyczajny, Zaskroniec zwyczajny, Żmija zygzakowata, Perkoz, Perkoz dwuczuby, Perkoz rdzawoszyi, Zausznik, Bąk, Bączek, Bocian biały, Bocian czarny, Rożeniec, Łabędź niemy, Łabędź krzykliwy, Łabędź czarnodzioby, Świastun, Krakwa, Cyranka, Bielaczek, Nurogęś, Bernikla obrożna, Bernikla białolica, Płaskonos, Podgorzałka, Hełmiatka, Łódówka, Bielik, Błotniak stawowy, Błotniak zbożowy, Błotniak łąkowy, Jastrząb gołębciarz, Krogulec, Myszołów, Rybołów, Kania ruda (rdzawa), Kobuz, Pustułka, Przepiórka, Derkacz, Kropiatka, Zielonka, Kokoszka (kurka) wodna, Wodnik, Żuraw, Czajka, Szlamik rycyk, Rybitwa czarna, Rybitwa białoczelna, Rybitwa zwyczajna, Sieweczka obrożna, Bekas ksyk, Brodziec krwawodzioby, Batalion, Mewa pospolita, Śmieszka, Sierpówka, Turkawka, Kukułka, Pójdźka, Sowa uszata, Sowa błotna, Puchacz, Jerzyk, Zimorodek, Kraska, Dudek, Krętogłów, Dzieciotł czarny, Dzieciotł zielonosiwy, Dzieciotł duży, Dzieciotł średni, Dzieciotł mały, Skowronek polny, Górniczek, Brzegówka, Dymówka, Świergotek drzewny, Świergotek polny, Świergotek łąkowy, Pliszka siwa, Pliszka żółta, Strzyżek, Pokrzywnica, Rudzik, Słowiak szary, Podróżniczek, Pleszka, Kopciuszek, Pokląskwa, Wąsatka, Kos, Paszkoł, Kwiczoł, Drozd śpiewak, Brzęczka, Łozówka, Trzcinniczek, Trzcinia, Zaganiacz, Piegża, Pokrzewka ogrodowa, Pokrzewka czarno-biała, Świstunka, Pierwiosnek, Piecuszek, Muchotłówka szara, Muchotłówka żałobna, Muchotłówka mała, Raniuszek, Sikora uboga, Sikora sosnowka, Sikora modra, Sikora bogatka, Sikora czubata, Kowalik, Pełzacz leśny, Pełzacz ogrodowy, Remiz, Wilga, Gąsiorek, Srokosz, Sójka, Gawron, Kawka, Kruk, Szpak, Wróbel, Mazurek, Zięba, Jer, Kulczyk, Jemiołuska, Dzwoniec, Szczygieł, Czeczotka, Makolągwa, Dziwonia, Gil, Grubodziób, Trznadel, Ortolan, Potrzos, Potrzeszcz, Świerszczak, Rokitniczka, Białorzytka, Cierniówka, Dzierlatka, Jeź europejski, Kręć, Ryjówka aksamitna, Ryjówka mała, Nocek rudy, Nocek Natterera, Nocek duży, Mroczek późny, Mroczek pospolity, Karlik mały, Karlik większy, Borowiec wielki, Gacek brunatny, Borowiczek, Mopek, Wiewiórka, Łasica – łaska, Wydra.

Lista gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową częściową:

Ślimak winniczek, Wrona siwa, Sroka, Bóbr europejski, Wydra.

W granicach powiatu wągrowieckiego znajdują się także trzy obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji, a są to: „Jeziora koło Wągrowca (Rgielskie, Bracholińskie, Łękniewskie)”, „Jeziora Kaliszańskie” oraz „Stawy w Łukowie oraz Jeziora Czeszewskie”. Obszary te zostały wyznaczone w przygotowanym na zlecenie Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego opracowaniu pn. „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego”. Na terenie obszaru „Jeziora koło Wągrowca (Rgielskie, Bracholińskie, Łękniewskie)”

występuje ważne w regionie lęgowisko gęgawy (kilkadziesiąt par), błotniaka stawowego (10–14 par) oraz bąka (co najmniej 4–6 huczących samców). Ponadto obszar stanowi miejsce koncentracji ptaków w czasie migracji oraz noclegowisko gęsi zbożowych i białoczelnych (do 5500 osobników.). Na terenie wyznaczonego obszaru znajduje się użytek ekologiczny „Jeziora Bracholińskie”. Obszar „Jeziora Kaliszańskie” został wyznaczony ze względu na znajdujące się tam noclegowisko i żerowisko żurawi, które gromadzi do około 1000 osobników. Ostatnim obszarem tego typu na terenie powiatu jest obszar „Stawy w Łukowie oraz Jeziora Czeszewskie”. Na jego terenie występują ważne w regionie lęgowiska błotniaka stawowego (4–5 par). Ponadto stanowi on miejsce koncentracji ptaków w czasie migracji. Obserwowano tu m.in. duże skupiska czajek (do 500 osobników), siewek złotych (do 600 osobników), łabędzi czarnodziobych (do 60 osobników) i łabędzi krzykliwych (do 80 osobników). Dodatkowo teren stanowi noclegowisko gęsi zbożowych i białoczelnych (do 1650 osobników).

4.6.7. Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992r. w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci natura 2000 na terenie Polski jest zachowanie zarówno zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, ale też typowych, wciąż jeszcze powszechnie występujących siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla 9 regionów biogeograficznych (tj. alpejskiego, atlantyckiego, borealnego, kontynentalnego, panońskiego, makaronezyjskiego, śródziemnomorskiego, stepowego i czarnomorskiego). W Polsce występują 2 regiony: kontynentalny (96% powierzchni kraju) i alpejski (4% powierzchni kraju). Dla każdego kraju określa się listę referencyjną siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne. Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 jest dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, które zostały transponowane do polskiego prawa, głównie do ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.). Sieć Natura 2000 następująco określa następujące typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków- **OSO** – tworzone na podstawie Dyrektywy Ptasiej dla ochrony siedlisk.
- specjalne obszary ochrony siedlisk – **SOO** - tworzone na podstawie Dyrektywy Siedliskowej dla ochrony: typów siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt,
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty - **OZW** - projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk (zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt. 3 ustawy o ochronie przyrody).

Do chwili obecnej Rząd Polski ustanowił w drodze rozporządzenia 124 obszary specjalnej ochrony ptaków oraz wystąpił do Komisji Europejskiej, celem akceptacji, 364 propozycje specjalnych obszarów ochrony siedlisk. Dnia 13 listopada 2007 r. Komisja Europejska wydała decyzję zatwierdzającą listę 172 obszarów Natura 2000 regionu kontynentalnego. Dla 17 obszarów Natura 2000 regionu alpejskiego, podobna decyzja została wydana dnia 25 stycznia 2008 r.

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 obejmuje także obszary zlokalizowane na terenie Powiatu Wągrowieckiego. Zgodnie z danymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu na terenie Powiatu Wągrowieckiego ustanowiono jeden obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) pod nazwą „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” (kod obszaru: PLB30001) oraz jeden obszar specjalnej ochrony siedlisk (SOO) pod nazwą „Dolina Noteci” (kod obszaru: 30004). Ponadto w granicach powiatu znajduje się projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk „Jeziora Kaliszańskie” (kod obszaru: PLH 300044), który zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) jest obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty.

„Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” (kod obszaru: PLB30001):
Całkowita powierzchnia wyznaczonego obszaru to 32.672,10ha. Obszar ten znajduje się w granicach Gminy Gołańcz. Obszar obejmuje pradolinę rzeczną o zmiennej szerokości od 2 do 8km, która ma tu przebieg równoleżnikowy. Od północy obszar graniczy z wysoczyzną Pojezierza Krajeńskiego - maksymalne deniwelacje pomiędzy dnem doliny a skrajem wysoczyzny dochodzą tu do 140m. Od południa pradolina jest ograniczona piaszczystym Tarasem Szamocińskim, zajęтым w znacznej mierze przez lasy, stykającym się z krawędzią Pojezierza Chodzieskiego. Znaczne części pradoliny zostały zmeliorowane i prowadzona jest na nich gospodarka łąkowa. W kilku miejscach pradoliny założono stawy rybne, na których prowadzona jest intensywna hodowla ryb - stawy Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Występ i Ślesin. Zachodnia część pradoliny, objęta przez obszar, jest obecnie doliną Noteci. Część wschodnia jest doliną żeglowanego Kanału Bydgoskiego, wybudowanego w końcu XVIII w., łączącego dorzecza Odry i Wisły. Zagrożenie dla obszaru „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” (kod obszaru: PLB30001), stanowią zmiany reżimu hydrologicznego, zaniechanie pastersko-łąkarskiego użytkowania terenów zajętych przez użytki zielone, na stawach rybnych zarówno zaniechanie, jak i intensyfikacja gospodarki stawowej. Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryto rzeczne wymagają utrzymywania ich w należyłym stanie technicznym. Na obszarze będą prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód oraz lodu. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000. Wszystkie ww. założenia muszą być uwzględnione przy realizacji zadań zapisanych w projekcie Programu.

„Dolina Noteci” (kod obszaru: PLH300004): obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.). Całkowita powierzchnia wyznaczonego obszaru to 50,532ha. Obszar ten znajduje się w granicach Gminy Gołańcz. Obszar obejmuje fragment doliny Noteci między miejscowością Wieleń a Bydgoszczą. Obszar jest w dużej części zajęty przez torfowiska niskie, z fragmentami zalewowych łąk i trzcinowisk, z enklawami zakrzewień i zadrzewień. Na zboczach doliny znajdują się płaty muraw kserotermicznych. W okolicach Goraja, Pianówki i Góry oraz Ślesina występują kompleksy buczyn i dąbrów, w tym m. in. siedlisk przyrodniczych: ciepłolubnej dąbrowy i mieszanych lasów zboczowych. Teren przecinają kanały i rowy odwadniające. Liczne są starorzecza i wypełnione wodą doły potorfowe. Miejscami występują rozległe płaty łągów. Łąki są intensywnie użytkowane. Potencjalnym zagrożeniem dla unikalnych walorów przyrodniczych występującym na tym terenie to osuszanie oraz wycinanie drzew i krzewów. Ponadto dość negatywny wpływ na dopływ zanieczyszczeń z Gwdy oraz bliskie sąsiedztwo żwirowni (Walkowice), browaru (Czarnków), zakładów celulozowych (Czarnków). Wszystkie wymienione zagrożenia winny być uwzględnione przy planowaniu realizacji inwestycji zapisanych w projekcie Programu.

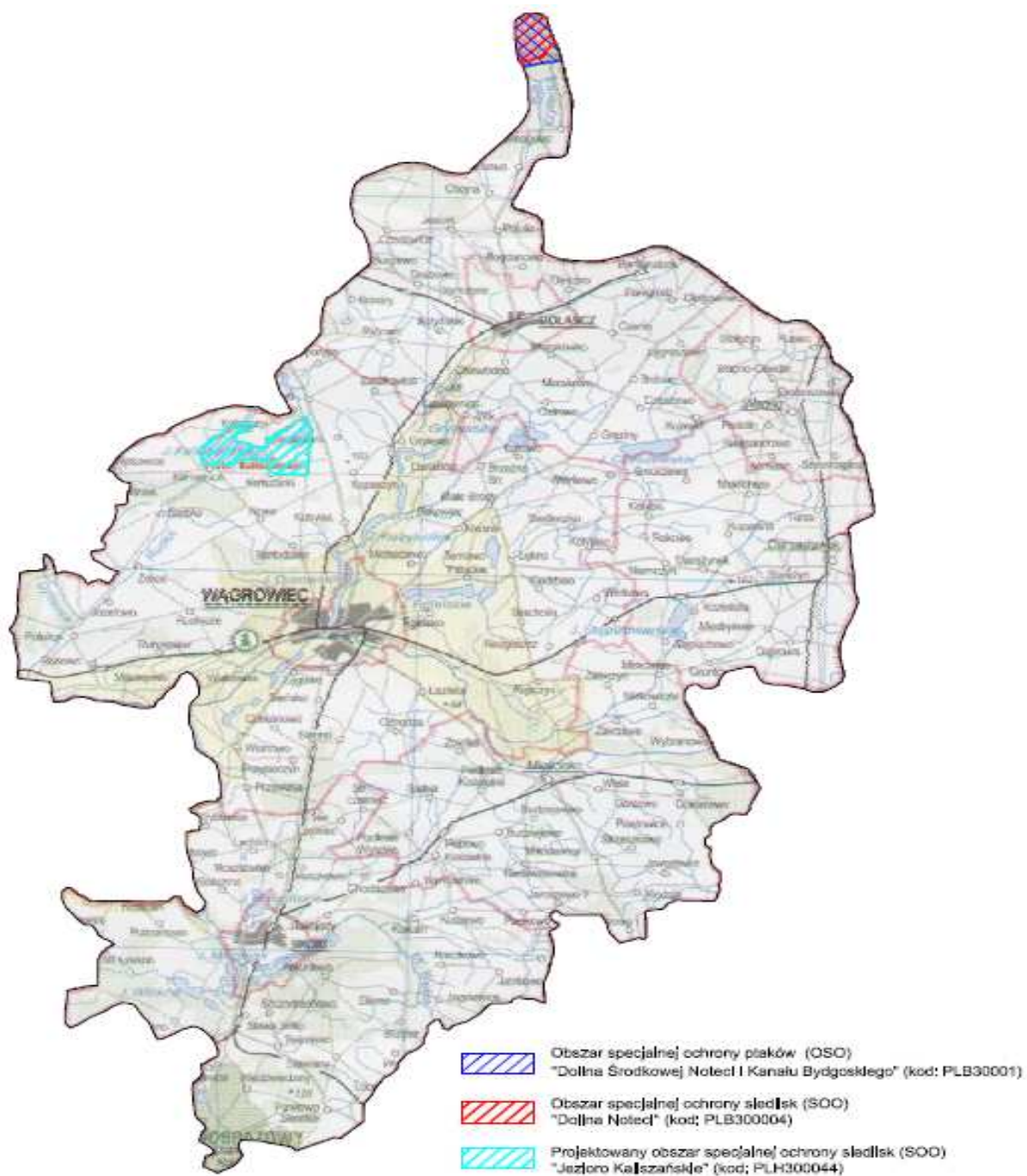
Ponadto w granicach powiatu znajduje się projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk **„Jeziora Kaliszańskie” (kod obszaru: PLH300044)**, który zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) jest obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty. Całkowita powierzchnia wyznaczonego obszaru to 719,1ha. Ostoja chroni jedno z największych jezior północnej Wielkopolski - Jezioro Kaliszańskie. W granicach obszaru znajdują się również Jezioro Toniszewskie i Jezioro Kaliszanki oraz liczne drobne zbiorniki wodne usytuowane w obrębie łąk i torfowisk niskich przylegających do fragmentu rzeki Rudki. Ostoja ma bardzo duże znaczenie w skali ponadregionalnej dla zachowania siedlisk łąk ramieniowych (klasa *Charetea fragilis*) w głębokowodnych jeziorach. Obszar położony jest na Pojezierzu Chodzieskim około 9,5km na północny-zachód od Wągrowca. Jezioro Kaliszańskie (Kaliszańskie Duże) jest głębokim (26,9m głęb.) zbiornikiem o powierzchni 282,5ha. Jest jednym z grupy jezior rynnowych położonych w okolicy Pawłowa Żońskiego, łączącym w swoim basenie dwie rynny glacialne. Rynnowa misa tego zbiornika wodnego, po pierwotnej konserwacji bryłami martwego lodu i wypełnieniu wolnych między nimi przestrzeni materiałami z wytopionego z lodowca, a w okresie późniejszym osadami jeziornymi, charakteryzuje się obecnie występowaniem kilku przegłębień i podwodnych progów. Od głównego basenu znajdującego się przy wsi Kamienica, w kierunku wschodnim i północno-wschodnim, odchodzą dwie zatoki (zwane odpowiednio - Duża Zatoka i Mała Zatoka). Podwodne zbocza, progi oraz obecność rozległych przybrzeżnych płycizn, to główne miejsca występowania łąk ramienicowych. Tym samym Jezioro Kaliszańskie reprezentuje typ twardowodnego mezotroficznego jeziora ramienicowego, w postaci wyjątkowo cennej - jeziora głębokiego. Cechuje się wysoką przejrzystością wody i stosunkowo niską produkcją pierwotną, a pod względem rybackim należy do jezior sielawowych. Dominująca roślinność ramienicowa, reprezentowana przez 6 zbiorowisk z klasy *Charetea fragilis*, zasiedla strefy do ponad 7m głębokości. Wzdłuż brzegu, zwłaszcza w części południowej i pomiędzy zatokami, rozpościerają się szerokie strefy szuwarowe

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

i wilgotne łąki, zajmujące zwykle dawne strefy akumulacji biogenicznej po pierwotnym zasięgu jeziora. Tereny otaczające jezioro są praktycznie bezleśne, jedynie przy brzegach północnym i północno-wschodnim wykształcają zbiorowiska nawiązujące do łągów wierzbowych i topolowych. Od północy, przez Małą Zatokę, jezioro połączone jest z eutroficznym Jeziorem Strzałkowskim (Strzałkowo, Kaliszańskie Małe), usytuowanym poza opisywanym obszarem. Od zachodu, poprzez Zatokę Dużą i system kanałów łączy się z rzeką Rudką przepływającą na analizowanym obszarze przez Jezioro Toniszewskie (pow. 36ha, głęb. maks. 3,2m) oraz jezioro Kaliszanki (pow. 7,75ha, w tym lustra wody ok. 6ha). W obrębie ostoi występuje ponad 20 drobnych zbiorników wodnych związanych z doliną rzeki Rudki. W dolinie tej dominują zbiorowiska szuwarowe, rzadziej łąki zmienne wilgotne, czy wierzbowiska. Podstawowym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych obszaru „Jeziora Kaliszańskie”(kod obszaru: PLH300044) jest wzrost trofii wód oraz obniżenie stanu sanitarnego (zwłaszcza w okresie letnim). Główną przyczyną jest presja rekreacyjno – turystyczna, która prowadzi do: zabudowywania brzegów jeziora oraz zanieczyszczenia jego wód. Ponadto Jezioro Kaliszańskie jest intensywnie wykorzystywane przez okolicznych rybaków oraz wędkarzy. Ochrona podstawowego siedliska naturalnego obszaru, winna polegać na ograniczeniu w planie zagospodarowania przestrzennego dalszych możliwości zabudowywania najbliższych brzegów jeziora, uregulowaniu gospodarki wodno-ściekowej oraz propagowaniu zasad tzw. rolnictwa proekologicznego w jego zlewni. Wszystkie ww. założenia muszą być uwzględnione przy realizacji zadań zapisanych w Programie.

Graficzne przedstawienie położenia obszarów Sieci Ekologicznej Natura 2000 w granicach Powiatu Wągrowieckiego przedstawia rysunek 2.

Rysunek 2. Obszary Natura 2000 w granicach Powiatu Wągrowieckiego

Źródło: Opracowanie własne

4.6.8. Zieleń urządzona

Zieleń urządzona jest elementem przyrody mającym na celu polepszenie walorów krajobrazowych lub zapobieganie erozji danych terenów, jest również czynnikiem kształtującym stosunki wodne na użytkach rolnych. Do terenów zagospodarowanych w taki sposób zaliczamy parki miejskie, kompleksy pałacowo-dworskie oraz zieleń śródpolną. Zieleń urządzona na terenie gmin Powiatu Wągrowieckiego reprezentowana jest przede wszystkim w formie pozostałości zabytkowych założeń zieleni parkowej, alei, szpalerów przydrożnych i śródpolnych, zieleni cmentarnej oraz przykościelnej.

Skupiskami wysokiej zieleni wśród krajobrazu rolniczego są parki wiejskie. Parki krajobrazowe występujące w Powiecie Wągrowieckim to:

- park dworski, krajobrazowy (gm. Damasławek),
- park pałacowy, krajobrazowy w m. Smogulec w którego drzewostanie występują: jesion wyniosły, kasztanowiec, potężny klon pospolity o średnicy 120cm (gm. Damasławek),
- park dworski, krajobrazowy w m. Kopanina (gm. Damasławek),
- park dworski, krajobrazowy w m. Starężyn (gm. Damasławek),
- park dworski, krajobrazowy w m. Dąbrowa (gm. Damasławek),
- park dworski, krajobrazowy w m. Mokronosy (gm. Damasławek),
- park krajobrazowy w m. Niemczyn (gm. Damasławek),
- dwór z I poł. XIX w. z parkiem krajobrazowym w m. Glinno (gm. Skoki),
- kościół drewniany z 1754 r. p.w. św. Michała Archanioła, grobowiec-mauzoleum Brzeskich; pałac z XIX w. z parkiem krajobrazowym w m. Jabłkowo (gm. Skoki),
- pałac z końca XIX w. wraz z parkiem krajobrazowym w m. Pawłowo Skockie (gm. Skoki),
- pałac neorenesansowy, z 1844 r. wraz z parkiem krajobrazowym w m. Roszkowo (gm. Skoki),
- pałac eklektyczny z 2 poł. XIX w. i park krajobrazowy w m. Rościnnio (gm. Skoki),
- pałac z 1854 r. i park krajobrazowy - 16 drzew – pomników przyrody oraz dwie aleje drzew: dębów i lip drobnolistnych oraz 10 parków dworskich o łącznej powierzchni 55,25ha objętych ochroną konserwatorską, w m. Stawiany (gm. Skoki),
- zabytkowy park krajobrazowy (o pow. 2,78ha) z przełomu XIX i XX w. w m. Aleksandrowo (gm. Wapno),
- dworski park krajobrazowy (o pow. 3,69ha) z poł. XIX w., z zachowanymi miłorzębami japońskimi w m. Stołężyn (gm. Wapno),
- zespół dworsko-parkowy z oficynami w m. Galewo (gm. Wągrowiec),
- park dworski w m. Kaliszan (gm. Wągrowiec),
- zespół dworsko-parkowy w m. Łaziska (gm. Wągrowiec),
- park pałacowy w m. Łęgowo (gm. Wągrowiec),
- zespół pałacowo- parkowy w m. Łukowo (gm. Wągrowiec),
- park dworski w m. Ochodza (gm. Wągrowiec),
- zespół dworsko-parkowy w m. Potulice (gm. Wągrowiec),
- park dworski w m. Przysieka (gm. Wągrowiec),
- park krajobrazowy w m. Radgoszcz (gm. Wągrowiec),
- park dworski w m. Rgielsko (gm. Wągrowiec),

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- zespół pałacowo-parkowy w m. Wiatrowo (gm. Wągrowiec),
- park dworski w m. Wiśniewo (gm. Wągrowiec),
- park dworski w m. Żelice (gm. Wągrowiec).

Charakterystykę powierzchni terenów zielonych zlokalizowanych na terenie Powiatu Wągrowieckiego w 2009 roku przedstawia tabela 27.

Tabela 27.

Tereny zielone w Powiecie Wągrowieckim (stan na dzień 31.12.2009r.)

Powierzchnia terenów zielonych [ha]			
Parki spacerowo-wypoczynkowe	Zieleńce i zieleń uliczna	Tereny zieleni osiedlowej	Cmentarze
24,40	31,60	17,60	44,20

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl

5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ

5.1. Rzeźba terenu i przypowierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej

Ukształtowanie terenu, rzeźba, gleby, wody oraz krajobraz powiatu, są pochodzenia polodowcowego. Powiat Wągrowiecki położony jest w regionie o nazwie Pałuki. Jest to region polodowcowych jezior i pofałdowanej równiny. Wśród form przypowierzchniowej warstwy skorupy ziemskiej na terenie powiatu występują udokumentowane złoża piasków i żwirów, torfów oraz soli kamiennej. Do czynników wywołujących zmiany w rzeźbie terenu należy przede wszystkim eksploatacja złóż piasków i żwirów oraz torfów. Eksploatacja piasków i żwirów prowadzona jest obecnie na złożu Niedźwiedziny, gdzie w 2009 roku wydobyto łącznie 359,0 tys. Mg tego surowca. Zasoby geologiczno – bilansowe tego złoża szacowane są na 8.754 tys. Mg, natomiast zasoby przemysłowe wynoszą 1.958 tys. Mg. Ponadto na terenie powiatu znajduje się jeszcze jedno złożo piasków i żwirów, które jest zagospodarowane i eksploatowane okresowo. Jest to złożo Niedźwiedziny DH, którego zasoby geologiczno – bilansowe oszacowano na 914 tys. Mg, natomiast zasoby przemysłowe wynoszą 837 tys. Mg. W 2009 roku na obszarze powiatu eksploatowano także złożo torfów Rybowo – I. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego w 2009 roku wydobyto łącznie 1,66 tys. m³ torfów.

Miejsca, w którym skala wydobywania może oddziaływać na ukształtowanie powierzchni ziemi, zlokalizowane są na terenach gdzie eksploatuje się ww. surowce naturalne. Ponadto w poprzednich latach na terenie powiatu prowadzono eksploatację soli kamiennej. Złożo nie jest obecnie eksploatowane, od czasu górniczej katastrofy górniczej, która miała miejsce w 1977 roku. Podczas katastrofy woda wdarła się do podziemnych wyrobisk kopalni. Podczas eksploatacji kopalnia w Wapnie dostarczała 0,5 mln Mg soli rocznie. Kopalnią towarzyszącą soli kamiennej są złoża gipsu i anhydrytu. Obecnie jednak eksploatacja złoża w miejscowości Wapno nie jest prowadzona.

5.1.1. Wpływ wydobywania kopalin na rzeźbę terenu

W większości przypadków wydobywanie kopalin zaliczone zostało do tzw. przedsięwzięć mogących oddziaływać lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 71-72 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Dotyczy to głównie odkrywkowego wydobywania kopalin na obszarze powyżej 2ha, a w pewnych sytuacjach nawet na obszarze do 2ha. Oznacza to, że inwestor ubiegający się o uzyskanie koncesji musi najpierw uzyskać decyzję w sprawie środowiskowych uwarunkowań przedsięwzięcia, przeważnie poprzedzoną raportem o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i podejmowaną z udziałem społeczeństwa (postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko). Wspomniana decyzja staje się wówczas elementem wniosku o uzyskanie koncesji, a określone nią wymagania są wiążące dla przyszłej decyzji koncesyjnej. Rozwiązanie to pozwala dowiedzieć się czy zamierzone wydobywanie kopalin pozostanie w zgodzie z wymaganiami szeroko pojmowanej ochrony środowiska, a w razie potrzeby pozwala ono na wprowadzenie do treści decyzji koncesyjnej szczególnych warunków zmierzających zarówno do ochrony złoża kopaliny, jak i ochrony przed skutkami związanego z wydobywaniem kopalin oddziaływania na środowisko. Pozwala to na identyfikację wszystkich zagrożeń dla środowiska, do których może dojść w toku wydobywania kopalin, a tym samym na podjęcie stosownych środków prewencyjnych.

W świetle art. 26b ustawy Prawo geologiczne i górnicze do odmowy udzielenia koncesji może dojść, jeżeli zamierzona działalność narusza wymagania ochrony środowiska, w tym związane z racjonalną gospodarką złożami kopalin (również w zakresie wydobywania kopalin towarzyszących), bądź uniemożliwia wykorzystanie nieruchomości zgodnie z ich przeznaczeniem. Natomiast uzyskana koncesja zobowiązuje użytkownika do:

- przestrzegania przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, a w szczególności przepisów w zakresie bezpieczeństwa powszechnego i ochrony środowiska,
- prowadzenia działalności objętej koncesją zgodnie z projektem zagospodarowania złoża i zatwierdzonym planem ruchu zakładu górniczego,
- prowadzenie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
- zapobiegania i likwidacji zagrożeń oraz szkód górniczych,
- utworzenie funduszu likwidacji zakładu górniczego.

Decydujący wpływ na długość ważności koncesji na wydobywanie kopalin ma zasobność udokumentowanych złóż, im zatwierdzone zasoby są większe, tym okres ważności jest dłuższy.

Z posiadanych informacji wynika, że na terenie Powiatu Wągrowieckiego aktualnie eksploatowane są dwa złoża piasków i żwirów w tym jedno okresowo oraz jedno złożo torfów. Zagrożenia dla środowiska powodowane wydobywaniem prowadzonym na podstawie koncesji podlegają stałemu nadzorowi górniczemu. Bieżący nadzór nad taką działalnością, obejmujący m.in. problematykę wpływu na środowisko, sprawuje dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego. Tereny na których prowadzono prace związane z wydobywaniem

surowców naturalnych po zakończeniu procesu eksploatacji poddawane są procesom rekultywacji, w celu nadania lub przywrócenia gruntom wartości użytkowych lub przyrodniczych.

5.2. Gleby

Ocena jakości gleb pod względem ich wartości użytkowej, biorąc pod uwagę żyzność gleby, stosunki wodne w glebie, stopień kultury gleby i trudność jej uprawy, w powiązaniu z agroklimatem, rzeźbą terenu oraz niektórymi elementami stosunków gospodarczych nazywana jest **bonitacją gleby**. Przy bonitacji gleb uwzględnia się następujące kryteria:

- 1) budowę profilu glebowego (typ i podtyp gleby, rodzaj, gatunek i miąższość poziomu próchnicznego oraz zawartość próchnicy, odczyn i skład chemiczny, właściwości fizyczne),
- 2) stosunki wilgotnościowe, uwarunkowane położeniem w terenie,
- 3) wysokość n.p.m.

Na podstawie tych kryteriów gleby zalicza się do odpowiednich klas bonitacyjnych. W polskim systemie bonitacji gleb wyróżnia się 8 klas gleb gruntów ornych: (I, II, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V, VI, VI_{Rz}) i 6 klas gleb użytków zielonych (I, II, III, IV, V, VI).

Na obszarze wysoczyzny morenowej dominują gleby pseudobielicowe (płowe), poprzedzielane enklawami gleb brunatnych czy bielicowych. Pozostały obszar zaliczono do kompleksu żyniego bardzo dobrego, przydatnego pod uprawę, co stało się przyczyną rozwoju rolnictwa i niewielkiej ilości lasów na Pałukach. Zalesienia dominują jedynie w północno-wschodniej części regionu, gdzie występują słabe gleby bielicowe i wydmy - należące do kompleksu żynio-tubinowego. Rozwijana od wieków kultura rolna owocuje dobrymi wynikami, mimo że region zalicza się do obszarów o najmniejszych opadach w kraju. Szczegółową klasyfikację gleb Powiatu Wągrowieckiego pod względem ich jakości bonitacyjnej prezentuje tabela 28.

Tabela 28.

Charakterystyka jakości bonitacyjnej gleb Powiatu Wągrowieckiego

Rodzaje klas bonitacyjnych gleb	Powierzchnia gleb [%]
I (gleby najlepsze)	-
II (gleby bardzo dobre)	-
III a (gleby dobre)	5
III b (gleby średnio dobre)	12
IV a (gleby średniej jakości, lepsze)	38
IV b (gleby średniej jakości, gorsze)	13
V (gleby słabe)	21
VI (gleby naj słabsze)	10
VI Rz (gleby pod zalesienia)	1

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wągrowieckiego na lata 2006-2015

Powiat Wągrowiecki charakteryzuje się w większości glebami średniej jakości, lepszymi (IVa), które stanowią 38% powierzchni analizowanego obszaru oraz glebami słabymi (V), które stanowią 21% powiatu. Ponadto dość duża ilość to gleby średniej jakości gorsze (IVb) – 13% obszaru, gleby sklasyfikowane jako gleby średnio dobre (IIIb) – 12% obszaru oraz gleby najłabsze (VI) – stanowiące około 10% analizowanego obszaru.

Gleby powiatu narażone są na procesy degradacji. Degradacja to proces prowadzący do spadku żyzności gleb wskutek niszczenia ich wierzchniej warstwy próchnicznej (np. erozji gleby, niewłaściwej uprawy, pożarów, zbyt dużego odwodnienia) zanieczyszczenia substancjami szkodliwymi (np. metalami ciężkimi) lub zmiany drzewostanów liściastych na iglaste, które powodują zakwaszenie. Degradację gleb możemy podzielić na naturalną oraz chemiczną.

Degradacja naturalna gleb może być wywołana czynnikami środowiskowymi takimi jak: klimat czy ukształtowanie terenu oraz dobór odpowiednich roślin uprawnych i ich usytuowanie do spadku terenu. Na terenie powiatu gleby narażone są na degradację naturalną związaną przede wszystkim z intensywnym użytkowaniem rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne i leśne. Istotne znaczenie ma dobór roślin uprawnych (od niego zależy osłona, jaką zapewniają glebie rośliny), a także częstotliwość orki i innych zabiegów agrotechnicznych. Rośliny wieloletnie (np. trawy, lucerna) zabezpieczają nawet przed silnym spływem powierzchniowym. Mniej chronią glebę rośliny ozime jak żyto, rzepak, jeszcze mniej zboża jare, osłaniające przed spływem letnim. Szczególne zagrożenie stwarza również uprawa roślin, które w okresie silnych opadów nie osłaniają wystarczająco gleb np. kukurydza, tytoń, buraki cukrowe, ziemniaki, przyczyniając się do znacznych spływów powierzchniowych z tych terenów.

Degradacja chemiczna gleb objawia się w postaci podwyższonej kwasowości i jest ona ważnym wskaźnikiem degradacji gleb uprawnych. Nadmierna kwasowość najczęściej jest powodowana przez naturalne czynniki klimatyczno – glebowe, w mniejszym stopniu przez zanieczyszczenia kwasotwórcze powstające przez zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne lub przez niektóre nawozy. Gleby występujące na terenie Powiatu Wągrowieckiego charakteryzują się podwyższoną kwasowością. Z dotychczasowych obserwacji wynika, że gleby zakwaszone występują lokalnie i mają charakter rozproszony. Nadmierne zakwaszenie wpływa na produktywność gleb, a przede wszystkim na pogorszenie jakości plonów. W glebach kwaśnych obniża się przyswajalność niektórych mikroelementów (Cu, Mn, Zn oraz Fe). Dla zmniejszenia kwasowości gleb niezbędne jest wprowadzenie systematycznych działań zmniejszających zakwaszenie gleb, polegające na regularnym wapnowaniu terenów użytkowanych rolniczo, na których występuje największa kwasowość. Ostatnie badania jakości gleb na terenie Powiatu Wągrowieckiego były prowadzone przez Stację Chemiczno – Rolniczą w Szczecinie w 2010 roku (okres od stycznia do października). Zbadano odczyn gleb oraz potrzebę ich wapnowania. Wyniki badań odczynu gleb przedstawia tabela 29.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 29.

Odczyn gleb użytkowanych rolniczo oraz potrzeby wapnowania
(w % powierzchni badanych gruntów i użytków)

Rodzaj użytku	ODCZYN GLEBY (pH)					POTRZEBA WAPNOWANIA				
	bardzo kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny	zasadowy	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
Grunty orne	6	22	45	22	6	7	7	14	23	50
Użytki zielone	0	0	10	80	10	0	0	0	0	100
Użytki rolne	6	21	43	24	6	6	6	14	22	52

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczna – Rolnicza w Szczecinie (badania próbek gleby w okresie od 01.01. – 14.10.2010r.)

Zgodnie z badaniami jakości gleb przeprowadzonymi w 2010 na terenie gmin Powiatu Wągrowieckiego wykazano, iż około 27% użytków rolnych charakteryzuje się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym, a około 6% charakteryzowało się odczynem zasadowych. Potrzeby przeprowadzenia procesu wapnowania użytków rolnych tylko w 12% były konieczne oraz potrzebne. Proces wapnowania jest zbędny w przypadku 52% użytków rolnych znajdujących się na terenie powiatu.

Zasoby gleby do produkcji rolnej są ograniczone i nieodnawialne, z tego właśnie powodu powinny one podlegać szczególnej ochronie. Degradacja gleb jest wynikiem gospodarczej działalności człowieka. Najwięcej zanieczyszczeń dostaje się do gleb wraz ze ściekami, pyłami oraz stałymi i płynnymi odpadami wytwarzanymi przez przemysł. Zanieczyszczeniami gleb są związki chemiczne, pierwiastki promieniotwórcze, a także mikroorganizmy, które występują w glebach w zwiększonych ilościach. Do najczęściej spotykanych zanieczyszczeń w glebach zaliczamy: związki organiczne - pestycydy, detergenty, metale ciężkie - ołów, miedź, rtęć, nikiel oraz sole - azotany, siarczany i chlorki. Do głównych przyczyn degradacji gleb zaliczamy także pożary roślinności w okresie wiosennym, osuszanie terenów podmokłych, regulację stosunków wodnych większych kompleksów, intensywne nawożenie mineralne, niewłaściwą irygację pól nawozami naturalnymi - gnojówką, gnojowicą, osadami ściekowymi itp., brak stosowania płodozmianu na glebach użytkowanych rolniczo, zmiany sposobu dotychczasowego użytkowania gruntów.

Stan zasobności gleb w przyswajalne makro i mikroelementy jest w znacznym stopniu związany ze składem geochemicznym gleby, ale równocześnie jest wskaźnikiem poziomu produkcji roślinnej i wielkości nawożenia. Znajomość zawartości tych składników w glebie jest podstawą do prowadzenia zrównoważonego nawożenia, zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej, uwzględniając jego optymalizację ekonomiczną i ekologiczną. Charakterystykę zasobności gleb Powiatu Wągrowieckiego w makroelementy na podstawie badań prowadzonych w 2010 roku przez Okręgową Stację Chemiczną – Rolniczą w Szczecinie prezentuje tabela 30.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 30.

Zasobność gleb w makroelementy na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Rodzaj użytku	Zawartość fosforu					Zawartość potasu					Zawartość magnezu				
	Bardzo niska	Lekka	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Bardzo niska	Lekka	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Bardzo niska	Lekka	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka
Grunty orne	9 3%	53 20%	70 27%	63 24%	64 25%	22 8%	70 27%	73 28%	38 15%	56 22%	10 4%	34 13%	90 35%	62 24%	63 24%
Użytki zielone	0 0%	0 0%	0 0%	4 40%	6 60%	10 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	4 40%	6 60%	0 0%	0 0%
Użytki rolne	9 3%	53 20%	70 26%	67 25%	70 26%	32 12%	70 26%	73 27%	38 14%	56 21%	10 4%	38 14%	96 36%	62 23%	63 23%

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczna – Rolnicza w Szczecinie (badania próbek gleby w okresie od 01.01. – 14.10.2010r.)

Zgodnie z powyższą tabelą 51% użytków rolnych Powiatu Wągrowieckiego wykazuje dość wysoką oraz bardzo wysoką zawartość fosforu. Natomiast lekką zawartością fosforu charakteryzuje się około 20% powierzchni użytków rolnych analizowanego obszaru. Bardzo niską i lekką zawartością potasu (K_2O) cechuje się około 38% badanych użytków, a 35% wykazuje dość wysoką i bardzo wysoką zasobność w potas. Odmiennie kształtuje się zasobność w magnez, gdzie 46% użytków rolnych wykazuje zawartość bardzo wysoką, a zawartość bardzo niską i niską posiada około 18% gleb.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyróżnia się podstawowe kierunki ochrony gruntów rolnych i leśnych:

- ochronę ilościową polegającą na ograniczaniu przeznaczenia tych gruntów na inne cele,
- ochronę jakościową polegającą na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, szkodom powstającym w wyniku działalności nierolniczej i nieleśnej, przywracaniu i poprawianiu ich wartości,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- poprawianie wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności,
- ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne można dokonać jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego. Ochronie podlegają użytki rolne o wysokiej bonitacji, tzn. klas I-III, wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego oraz użytki rolne klas IV-VI - jeśli zostały wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz lasy. W tych przypadkach zagospodarowanie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne łączy się z uzyskaniem zgody na wyłączenie ich z produkcji rolniczej i leśnej. Inwestorzy w znacznej mierze wykorzystują grunty najmniej przydatne dla rolnictwa, dla swych zamierzeń inwestycyjnych.

5.3. Powietrze atmosferyczne

O jakości powietrza na danym obszarze decyduje zawartość w nim różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziomy stężenie zanieczyszczeń w powietrzu wynikają bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych. Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego możemy podzielić na:

- a) źródła naturalne – wulkany, pożary lasów, bagna wydzielające m.in. metan, gleby i skały ulegające erozji, tereny zielone z których pochodzą pyłki roślinne, pył kosmiczny;
- b) źródła antropogeniczne – wywołane działalnością człowieka, tj.:
  - ✓ procesy energetycznego spalania paliw oraz przemysłowych procesów technologicznych, odprowadzających substancje do powietrza emitorem (kominem) w sposób zorganizowany. Są to tzw. punktowe źródła emisji,
  - ✓ emisje ze źródeł ruchomych związanych z transportem pojazdów samochodowych i paliwami, tzw. emisja liniowa,
  - ✓ emisje związane z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno – bytowym tzw. emisja powierzchniowa.

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, ocena jakości powietrza oparta jest na klasyfikacji stref w województwie. Mechanizm ten ma na celu utrzymać dotychczasową jakość powietrza na obszarach, gdzie jest ona dobra oraz pomóc w osiągnięciu standardów jakości powietrza poprzez działania techniczne i organizacyjne tam, gdzie jakość powietrza jest zła.

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, rocznej ocenie podlegają następujące substancje:

- SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, PM₁₀, Pb – dla tych związków obowiązują poziomy dopuszczalne substancji w powietrzu,
- Ozon oraz zawarte w pyłe (PM₁₀) zanieczyszczenia: As, Cd, Ni oraz B(a)P – dla tych związków obowiązują poziomy docelowe substancji w powietrzu,
- Ozon podlegający ocenie pod kątem poziomu celu długoterminowego.

Na terenie Województwa Wielkopolskiego ocenie podlegają następujące zanieczyszczenia : SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, Pb, PM₁₀, PM_{2,5}, ozon oraz zanieczyszczenia zawarte w pyłe tj. As, Cd, Ni, B(a)P. Klasyfikację stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup:

- określonych w celu ochrony zdrowia (teren całego kraju i uzdrowisk),
- określonych w celu ochrony roślin (teren całego kraju).

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z klas, tj.:

- **Klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- **Klasy B** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- **Klasy C** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomu celów długoterminowych,
- **Klasy D1** – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego,
- **Klasy D2** - jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi dopuszczalny poziom substancji w powietrzu, dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji, poziom docelowy oraz poziom celu długoterminowego. Dla strefy, w której poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub przekracza poziom dopuszczalny w przypadku gdy margines tolerancji nie został określony, wymagane jest przypisanie jej klasy C. Takowa klasyfikacja stanowi podstawę do podejmowania decyzji o potrzebie działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (opracowanie programów ochrony powietrza).

Ocenę jakości powietrza względem ochrony zdrowia prowadzi się dla zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, PM₁₀, PM_{2,5}, Pb, C₆H₆, CO, As (PM₁₀), B(a)P (PM₁₀), Cd (PM₁₀) oraz Ni (PM₁₀). Podstawą oceny dla wszystkich substancji poza pyłem PM_{2,5} jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 03 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.08.47.281). Przepisy prawa Unii Europejskiej dotyczące pyłu PM_{2,5}, zawarte w dyrektywie 2008/50/WE, w tym wartości kryterialne określone dla stężeń PM_{2,5}, nie zostały jeszcze przeniesione do prawa krajowego. Z tego powodu kryteria dla pyłu PM_{2,5} przygotowano w oparciu o zapisy ww. Dyrektywy. Dla pyłu PM_{2,5} określono margines tolerancji (20%), który będzie ulegał stopniowemu zmniejszeniu, aż do osiągnięcia 0% w dniu 1 stycznia 2015 roku. Dla ww. zanieczyszczeń ocenę jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia prowadzi się na terenie strefy „Chodziesko - Wągrowieckiej”, na której znajduje się Powiat Wągrowiecki. Strefę charakteryzuje kod o numerze PL.30.05.z.03, a jej całkowita powierzchnia wynosi 3.531 km². Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego na terenie strefy „Chodziesko - Wągrowieckiej” odniesiono do kryterium względem ochrony zdrowia przedstawia tabela 31.

Tabela 31.

Ocena zanieczyszczeń pod kątem ochrony zdrowia

Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnej strefy - ochrona zdrowia										
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	PM _{2,5}	Pb	C ₆ H ₆	CO	As (PM ₁₀)	B(a)P (PM ₁₀)	Cd (PM ₁₀)	Ni (PM ₁₀)
2008	A	A	A	-	A	A	A	A	A	A	A
2009	A	A	A	-	A	A	A	A	A	A	A
2010	A	A	C	B	A	A	A	A	C	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Wielkopolskim za rok 2008, 2009 oraz 2010, WIOŚ Poznań

Zgodnie z oceną jakości powietrza atmosferycznego, dla wszystkich powyższych zanieczyszczeń, jakość powietrza na terenie Powiatu Wągrowieckiego, który należy do strefy „Chodziesko - Wągrowieckiej” została opisana symbolem klasy A, tj. stężenia większości powyższych związków nie przekraczają poziomów dopuszczalnych oraz docelowych. Wyjątek stanowiło stężenie pyłu PM 10 oraz stężenie benzo(a)pirenu w roku 2010. Ze względu na przekraczanie poziomów dopuszczalnych stężenia pyłu PM10 strefa została zaliczona do klasy C. W obrębie strefy Chodziesko – Wągrowieckiej oraz stref pozostałych należy zidentyfikować obszary przekraczania wartości dopuszczalnych oraz zakwalifikować strefy do opracowania programów ochrony powietrza. Przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 dotyczą wyłącznie stężeń 24-godzinnych, nie są przekraczane stężenia średnie dla roku. W roku 2010 na stanowiskach pomiarowych pyłu PM10 w sezonie letnim nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu substancji. Z przebiegu rocznej serii pomiarów odczytać można wyraźną sezonową zmienność stężeń pyłu (wyższe w okresie zimnym, niższe w sezonie letnim). Można więc przypuszczać, że powodem przekroczeń w sezonie grzewczym jest niska emisja z sektora komunalno-bytowego wpływająca na wyraźne pogorszenie warunków aerosanitarnych.

W roku 2010 stwierdzono również przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu. W związku z tym oceniana strefa Chodziesko – Wągrowiecka oraz strefy pozostałe województwa wielkopolskiego zakwalifikowano do klasy C. Taki symbol wynikowy nakazuje przygotowanie programu naprawczego mającego na celu osiągnięcie poziomu docelowego substancji w powietrzu tam, gdzie jest to możliwe technicznie i uzasadnione ekonomicznie.

W przypadku ocenianego po raz pierwszy w 2010 roku stężenia pyłu PM 2,5, strefę wielkopolską zaliczono do klasy B.

Od 2010 roku w Wągrowcu, na terenie Miejskiego Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy ul. Lipowej 34 został uruchomiony nowy punkt pomiarowy pyłu PM10. Na terenie północnej Wielkopolski istnieje tylko jedna stacja pomiarowa jakości powietrza, zlokalizowana w Pile przy ul. Kusocińskiego, tak więc punkt pomiarowy w Wągrowcu jest istotnym elementem uzupełniającym system oceny jakości powietrza. Pomiar pyłu PM10 wykonywane są w sposób ciągły. Wyniki będą podsumowane po zakończeniu cyklu pomiarowego, którym jest rok kalendarzowy.

Ocenę jakości powietrza względem ochrony roślin prowadzi się dla zanieczyszczeń: SO₂ oraz NO_x. Dla zanieczyszczeń ocenę jakości powietrza pod względem ochrony roślin prowadzimy na terenie strefy „Chodziesko - Wągrowieckiej”, na której znajduje się analizowany obszar. Strefę charakteryzuje kod o numerze PL.30.05.z.03, a jej całkowita powierzchnia wynosi 3.531 km². Z badań przeprowadzonych w miejscowości Kobylec, w roku 2009 wynika, że średnioroczna wartość dwutlenku siarki wyniosła 4,8 µg/m³, a dwutlenku azotu – 15,3 µg/m³. Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego na terenie przedmiotowej strefy odniesione do kryterium pod względem ochrony roślin przedstawia tabela 32.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 32.

Ocena zanieczyszczeń pod kątem ochrony roślin

Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnej strefy - ochrona roślin	
	SO ₂	NO _x
2008	A	A
2009	A	A
2010	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Wielkopolskim za rok 2008 oraz 2009, WIOŚ Poznań

W rocznych ocenach jakości powietrza pod kątem ochrony roślin za lata 2008-2010, strefa „Chodziesko – Wągrowiecka” zarówno dla zanieczyszczenia SO₂ jak i NO_x została przypisana **klasie A**, tj. stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają poziomów dopuszczalnych.

Ocena jakości powietrza względem ochrony zdrowia i roślin dla ozonu. Poważny problem w Województwie Wielkopolskim stwarza także zanieczyszczenie ozonem, występujące w sezonie letnim przy powierzchni ziemi (ozon troposferyczny). W przeciwieństwie do ozonu stratosferycznego pełniącego funkcję „ochronną”, ozon troposferyczny stanowi substancję zanieczyszczającą powietrze. Ocenę jakości powietrza pod kątem poziomów ozonu prowadzi się pod względem dwóch kryteriów, którymi są **poziomy docelowe** (ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin) oraz **poziomy celu długoterminowego** (ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin). Ocena jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin dla zanieczyszczenia ozonem prowadzona jest dla „**Strefy Wielkopolskiej**”, na której zlokalizowany jest Powiat Wągrowiecki. W województwie wielkopolskim pomiary ozonu prowadzone są przez WIOŚ na stacjach miejskich w Poznaniu i Koninie oraz pozamiejskich w Krzyżówce i Mścigniewie. Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego pod względem zawartości ozonu, odniesione do kryterium względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin w latach 2008-2010 przedstawia tabela 33.

Tabela 33.

Ocena zanieczyszczenia ozonem pod kątem ochrony zdrowia i ochrony roślin

Rok	Pod kątem ochrony zdrowia		Pod kątem ochrony roślin	
	Poziomy docelowe	Poziomy celu długoterminowego	Poziomy docelowe	Poziomy celu długoterminowego
2008	C	C	C	C
2009	C	C	C	C
2010	A	D2	C	C

C - osiągnięcie klasy C dla poziomu celu długoterminowego – ograniczenie emisji substancji przyczyniających się do powstawania ozonu jako jeden z wojewódzkich POŚ – osiągnięcie celu długoterminowego do 2020 r.

C - osiągnięcie klasy C dla poziomu docelowego – Sejmik Województwa w terminie 15 m-cy od dnia otrzymania wyników oceny i klasyfikacji stref, określa w drodze uchwały program ochrony powietrza (POP), mający na celu osiągnięcie poziomów docelowych substancji w powietrzu.

Pomiary stężeń ozonu prowadzone w poprzednich latach, jednoznacznie wskazywały, iż stężenie ozonu systematycznie wzrasta. W przeciwieństwie do poziomów docelowych, których przekroczenie wymaga podejmowania decyzji o potrzebie działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (opracowania programów ochrony powietrza), poziom celu długoterminowego nie wymaga przygotowania POP. Wymagane jest jednak podjęcie działań związanych z ograniczeniem emisji prekursorów ozonu – tlenków azotu oraz lotnych związków organicznych. W przypadku celu długoterminowego dla ozonu w roku 2010 (najwyższa wartość stężenia 8-godzinne go spośród średnich krocących w roku kalendarzowym przekracza wartość normatywną $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$) strefę wielkopolską zaliczono do klasy D2. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu do 2020 roku powinno być jednym z celów wojewódzkich programów ochrony środowiska. Zaliczenie strefy do klasy C skutkuje koniecznością przeprowadzenia działań naprawczych, jeżeli jest to możliwe technicznie i uzasadnione ekonomicznie.

Badane średnioroczne stężenie ozonu w latach 2008-2009 przekroczyło jednak poziom docelowy pod względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin, w związku z tym „Strefę Wielkopolską” na terenie której położony jest analizowany obszar zaliczono do klasy C. Pomiary stężeń ozonu prowadzone w latach 2007 – 2009 na stanowiskach w województwie wielkopolskim wskazują, iż uśredniona z 3 lat liczba dni ze stężeniami ośmiogodzinnymi wyższymi niż $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w ostatnich latach rośnie. Na stanowisku pozamiejskim w Krzyżówce, wg oceny z 2009 roku osiągnęła wartość przekraczającą 25 dni. Dlatego też strefa wielkopolska została przypisana klasie C dla ozonu. Takowa klasyfikacja stanowi podstawę do podejmowania decyzji o potrzebie działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (opracowania programów ochrony powietrza). Termin osiągnięcia poziomu docelowego dla ozonu w powietrzu, określony jest na rok 2010.

W roku 2010 stężenie ozonu przekroczyło poziom docelowy pod względem ochrony roślin, natomiast poziom docelowy pod względem ochrony zdrowia został dotrzymany. Wskaźnikiem jakości powietrza dla ozonu jest parametr AOT40 obliczany ze stężeń 1 godzinnych jako suma różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a wartością $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$, dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godziną 800 a 2000, dla której stężenie jest większe niż $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartość docelową uznaje się za dotrzymaną, jeżeli nie przekracza jej średnia obliczona z sumy stężeń z okresów wegetacyjnych w pięciu kolejnych latach. W przypadku braku danych pomiarowych z pięciu lat dotrzymanie tej wartości sprawdza się na podstawie danych pomiarowych z co najmniej trzech lat. Na terenie województwa wielkopolskiego za podstawę oceny przyjęto pomiary automatyczne. Dane uśrednione dla stacji pomiarowych w Krzyżówce i Mścigniewie z lat 2006–2010 wynosiły odpowiednio: $21101,3 \mu\text{g}/\text{m}^3 \times \text{h}$ i $15148,5 \mu\text{g}/\text{m}^3 \times \text{h}$. Porównując otrzymane wartości z poziomem docelowym stwierdzono, że na stacji w Krzyżówce odnotowano przekroczenie. W efekcie strefa wielkopolska została zakwalifikowana do klasy C pod względem przekroczenia poziomu docelowego dla ochrony roślin.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

5.3.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji zanieczyszczających, pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. Drugim źródłem emisji substancji zanieczyszczających do powietrza jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie, gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami, występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku.

Powiat Wągrowiecki ma charakter turystyczno-rolniczy, w związku z tym na jego terenie nie występują znaczące przemysłowe źródła emisji. Zanieczyszczenie powietrza na terenie powiatu spowodowane jest głównie przez tzw. niską emisję pochodzącą z małych kotłowni osiedlowych, lokalnych kotłowni sektora usługowego oraz palenisk domowych. Obecnie na terenie gmin Powiatu Wągrowieckiego dominują indywidualne kotłownie opalane węglem lub koksem i węglowe paleniska domowe. Występują także (głównie w sektorze usługowym), kotłownie opalane olejem opałowym, gazem propan-butan oraz drewnem (zrębki).

Zakłady przemysłowe, których eksploatacja związana jest z emisją zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza winny posiadać decyzję Starosty Wągrowieckiego o dopuszczalnym poziomie emisji gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza. Wykaz wszystkich przedsiębiorstw posiadających ww. decyzje prezentuje tabela 34.

Tabela 34.

Zakłady posiadające decyzję o dopuszczalnym poziomie emisji gazów i pyłów

Prowadzący instalację	Adres prowadzącego instalację	Adres zakładu (lokalizacja instalacji)	Rodzaj instalacji
Wielobranżowa Spółdzielnia Inwalidów Zakład Pracy Chronionej	ul. Gnieźnieńska 38 62-100 Wągrowiec	ul. Gnieźnieńska 38 62-100 Wągrowiec	Produkcja drobnych wyrobów metalowych: linia spawalnicza (2 stoły)
BOWI SERWIS Adriana Wiśniewska	ul. Helikopterowa 3 62-006 Bogucin	Gołaszewo 62-290 Mieścisko	produkcja detali z tworzyw sztucznych do samochodów: lakiernia
Przedsiębiorstwo Robót Drogowych Sp. z o.o.	Ul. Ofiar Gór Morzewskich 5 64-800 Chodzież	Kaliska, 62-100 Wągrowiec	wytwórnia mas bitumicznych: otaczarka, zbiornik mączki wapiennej, wytwarzanie betonu
Mechanika Maszyn i Urządzeń Rolniczych Tomasz Pinkowski	ul. Przemysłowa 38 62-100 Wągrowiec	ul. Przemysłowa 38 62-100 Wągrowiec	produkcja części rolniczych: tokarki, stanowiska spawalnicze, malarnia
Usługi Galwaniczne K.A. Patelscy S.C.	ul. Rogozińska 35 62-100 Wągrowiec	ul. Janowieckiej 94 62-100 Wągrowiec	procesy galwaniczne - nakładania powłok ochronnych na metal (cynkowanie, chromowanie, niklowanie)

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Przedsiębiorstwa Produkcyjno - Handlowego GIPSICO sp. z o.o.	ul. Świerczewskiego 1 62-120 Wapno	ul. Świerczewskiego 1 62-120 Wapno	spawalnica, prażarka, mielenie i workowanie gipsu, suszenie piasku i mielenie grys, zbiornik piasku, zbiornik cementu, hala składowa grys
Wągrowieckie Fabryki Mebli spółka z o.o.	ul. Kcyńska 20 62-100 Wągrowiec	ul. Kcyńska 20 62-100 Wągrowiec	produkcja mebli, w tym mebli tapicerowanych
Dalia Wągrowiec Sp. z o.o.	ul. Jeżyka 52 62-100 Wągrowiec	ul. Jeżyka 52 62-100 Wągrowiec	kotłownia: 3 kotły grzewcze
Giema polska Sp. z o.o.	ul. Janowiecka 94 62-100 Wągrowiec	ul. Janowiecka 94 62-100 Wągrowiec	produkcja maszyn i podzespołów do maszyn budowlanych: spawalnica, piaskarnia, malarnia
„SKARPOL” Skarbińscy Spółka Jawna	ul. Rogozińska 21 62-100 Wągrowiec	ul. Grunwaldzka 2 62-100 Wągrowiec	produkcja mebli: maszynownia – obróbka drewna, lakiernia
TIGER SWISS Sp. z o.o.	62-100 Wągrowiec ul. Letnia 2	62-100 Wągrowiec ul. Letnia 2	produkcja obuwia domowego: klejarnia,
“MARTYNA” Sp. z o.o.	62-106 Rąbczyn gm. Wągrowiec	62-106 Rąbczyn gm. Wągrowiec	produkcja galanterii ogrodowej: obróbka drewna - frezarka
	-	Ul. Osada 6, 62-130 Gołańcz	produkcja galanterii ogrodowej: obróbka drewna
Zakładu Przemysłu Drzewnego „Lindner” przedsiębiorstwo prywatne	ul. Gnieźnieńska 67 62-100 Wągrowiec	ul. Gnieźnieńska 67 62-100 Wągrowiec	produkcja trumien: suszarnia, lakiernia
Zakład Garbarski Plesiński S.J.	ul. Rogozińska 102 62-100 Wągrowiec	ul. Rogozińska 102 62-100 Wągrowiec	renowacja i barwienie skór: lakiernia, szlifiernia
PIAST Sp. z o.o.	ul. Smolary 40 62-130 Gołańcz	ul. Smolary 40 62-130 Gołańcz	produkcja pasz: przyjęcie surowca, granulacja, zbiornik aminokwasu
Zakładu Przemysłu Drzewnego „ROMA” Sp. z o.o.	ul. Klasztorna 23 62-130 Gołańcz	ul. Klasztorna 23 62-130 Gołańcz	przerób drewna: pilarki, przyrządnicia
EUROPOL-MEBLE S.A.	ul. Łąkowa 25 64-800 Chodzież	ul. Rygielska 51, 62-100 Wągrowiec	montaż mebli: trzy kabiny klejenia
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „ROMEX” Roman Pachela	Łęgowo 37 62-100 Wągrowiec	Łęgowo 37 62-100 Wągrowiec	produkcja wędlin i mięsa: trzy komory wędzarniczo – parzelnicze
DE Heus Sp. z o.o.	99-100 Łęczycza ul. Lotnicza 21 B	ul. Pocztowa 34 62-290 Mieścisko	wytwórnia pasz: wialnia, śrutownik, suszenie, linia prestarterów
ECOR Product Sp. z o. o.	Ul. Lipowa 6 62-060 Słeszew	Drukarnia Damasławek ul. Grunwaldzka 12, 62-110 Damasławek	drukarnia: pięć maszyn drukujących, mycie rakli i komór raklowych
BGW Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Handlowe Sp. z o.o.	ul. Syrenia 9 60-960 Poznań 10	Gorzelnia w Rąbczynie 62-100 Wągrowiec	produkcja spirytusu: kotłownia o mocy Q=15 MW
HORSTMANN Budowa Urządzeń i Technika Ekologiczna Spółka z o.o.	ul. Kcyńska 100 62-100 Wągrowiec	ul. Kcyńska 100 62-100 Wągrowiec	produkcja urządzeń dla oczyszczalni ścieków oraz na potrzeby sortowania odpadów: ciecie, czyszczenie, suszenie, spawanie, malowanie,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Przedsiębiorstwu Wielobranżowemu KOMPLEXMŁYN Spółka z o.o.	ul. Gnieźnieńska 62/64 62-100 Wągrowiec	ul. Gnieźnieńska 62/64 62-100 Wągrowiec	produkcja lub przetwórstwo produktów spożywczych
Przedsiębiorstwa Wielobranżowego sp.j. „WIGROPIL” Bogusław Piechocki & Mariusz Wiórkowski	Żelice 35 62-113 Żelice	Żelice 35 62-113 Żelice	produkcja koncentratów paszowych z odpadów rybnych: suszenie, rozdrabnianie, mieszanie i pakowanie
WIELKOPOLSKIE BIOPALIWA Waldemar Chudzik, Sławomir Faustmann S.J.	ul. Taszarowo 11 62-100 Wągrowiec	ul. Taszarowo 11 62-100 Wągrowiec	produkcja brykietów i peletów: 2 suszarnie trocin
MECAPOL S.A.	ul. Grunwaldzka 74 62-100 Wągrowiec	ul. Grunwaldzka 74 62-100 Wągrowiec	produkcja sztucznej skóry: mieszalnia lakierów, lakierowanie skóry
ADM Szamotuły Sp. z o.o.	ul. Chrobrego 29, 64-500 Szamotuły	Sława Wlkp. 62-085 Skoki	suszenie i magazynowanie zboża: suszarnie nasion, czyszczarka nasion
Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe Benedykt Piasecki	oś. Michałowskie 85 62-290 Mieścisko	Zbietka 62-290 Mieścisko	lakiernia
MMH eco-pal Maciej Piotrowski i Wspólnicy Spółka Jawna	Mokronosy 37 62-110 Damastówek	Mokronosy 37 62-110 Damastówek	produkcja brykietów: suszenie surowca
„Meble Dębowe” Chudzik & Olech Sp. z o.o. Ochodza1	Ochocza 1 62-100 Wągrowiec	Ochocza 1 62-100 Wągrowiec	produkcja mebli: tartak, klejarnia, klejarnia nóg, stolarnia, stolarnia – centrum obróbcze, szlifiernia, montaż mebli, lakiernia
ZUT Wągrowiec Józef Kosiński	ul Rogozińska 90, 62-100 Wągrowiec	ul Rogozińska 90, 62-100 Wągrowiec	remont kolejowego sprzętu jezdnego (wagony, cysterny) oraz wykonywaniem węglarek.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wągrowcu (stan na listopad 2010r.)

Udział transportu w globalnym zanieczyszczaniu powietrza jest także dość znaczny. Spaliny z silników benzynowych zawierają tlenek węgla (CO) i tlenki azotu (NO_x), węglowodory (lotne związki organiczne), dwutlenek siarki (SO₂) i cząstki stałe. Ilość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu, rodzaju pojazdów oraz paliwa stosowanego do ich napędu. Średnie natężenie ruchu na poszczególnych drogach wojewódzkich w powiecie w 2005 roku prezentuje tabela 35.

Tabela 35.

Średnie natężenie ruchu (pojazdów/dobę) na drogach wojewódzkich w 2005 roku

Nazwa drogi	Osobowe	Dostawcze	Razem
Droga Wojewódzka Nr 190: WĄGROWIEC - MIEŚCISKO (9,9KM)	2.823	598	3.421
Droga Wojewódzka Nr 193: MARGONIN – GOŁAŃCZ (14,7KM)	956	260	1.216
Droga Wojewódzka Nr 194: GOŁAŃCZ – MAROKOWO (5,8KM)	765	211	976

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Droga Wojewódzka Nr 196: SKOKI – WĄGROWIEC (15,4KM)	3.613	689	4.302
Droga Wojewódzka Nr 241: MIASTO WĄGROWIEC – OBWODNICA UL. 11 LISTOPADA (6,2KM)	4.849	958	5.807
Droga Wojewódzka Nr 251: NIEMCZYN – DAMASŁAWEK (8,3KM)	2.132	516	2.648

Źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad opracowała metody obliczania prognozy ruchu na zamiejskich drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Opierając się na wskaźnikach zawartych w ww. prognozie możemy obliczyć średnie natężenie pojazdów na poszczególnych drogach wojewódzkich w 2009 roku. Wyniki obliczeń prezentuje tabela 36.

Tabela 36.

Średnie natężenie ruchu (ilość pojazdów/dobę) na poszczególnych drogach wojewódzkich

Nazwa drogi	Pojazdy ogółem	Osobowe	Dostawcze
Droga Wojewódzka Nr 190: WĄGROWIEC - MIEŚCISKO (9,9KM)	3.959	3.289	670
Droga Wojewódzka Nr 193: MARGONIN – GOŁAŃCZ (14,7KM)	1.405	1.114	291
Droga Wojewódzka Nr 194: GOŁAŃCZ – MAROKOWO(5,8KM)	1.239	891	348
Droga Wojewódzka Nr 196: SKOKI – WĄGROWIEC (15,4KM)	4.982	4.210	772
Droga Wojewódzka Nr 241: MIASTO WĄGROWIEC – OBWODNICA UL. 11 LISTOPADA (6,2KM)	6.724	5.650	1.074
Droga Wojewódzka Nr 251: NIEMCZYN – DAMASŁAWEK (8,3KM)	3.062	2.484	578

Źródło: Obliczenia własne

Na podstawie metody przedstawionej przez GDDKiA można także określić średnie natężenie pojazdów samochodowych w kolejnych latach na drogach wojewódzkich znajdujących się w granicach Powiatu Wągrowieckiego, tj. do roku 2020. Obliczenia zostały przedstawione w tabeli 37.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 37.

Średnie natężenie ruchu na poszczególnych rodzajach dróg wojewódzkich w latach 2005 - 2020

Rodzaj drogi	Rok											
	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Droga Wojewódzka Nr 190: WĄGROWIEC - MIEŚCISKO	3.421	4.107	4.233	4.363	4.497	4.636	4.779	4.912	5.049	5.190	5.334	5.483
Droga Wojewódzka Nr 193: MARGONIN – GOŁAŃCZ	1.216	1.456	1.501	1.547	1.595	1.643	1.693	1.739	1.787	1.837	1.888	1.940
Droga Wojewódzka Nr 194: GOŁAŃCZ – MAROKOWO	976	1.284	1.320	1.362	1.404	1.446	1.489	1.529	1.571	1.613	1.656	1.701
Droga Wojewódzka Nr 196: SKOKI – WĄGROWIEC	4.302	5.168	5.328	5.494	5.663	5.839	6.019	6.188	6.361	6.539	6.722	6.909
Droga Wojewódzka Nr 241: MIASTO WĄGROWIEC – OBWODNICA UL. 11 LISTOPADA	5.807	6.976	7.181	7.414	7.643	7.878	8.091	8.318	8.450	8.789	9.035	9.287
Droga Wojewódzka Nr 251: NIEMCZYN – DAMASŁAWEK	2.648	3.176	3.274	3.374	3.478	3.585	3.694	3.797	3.902	4.010	4.121	4.236

Źródło: Obliczenia własne

Wielkość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu na drogach, od rodzaju pojazdów oraz od stosowanego przez nie paliwa do ich napędu. Do obliczania szacunkowych ilości zanieczyszczeń powstających w wyniku ruchu komunikacyjnego przyjęto następujące założenia:

- samochody osobowe jako paliwa używają benzyny, średnie spalanie na 100km – 8 l benzyny (5,76kg),
- samochody ciężarowe jako paliwa używają oleju napędowego, średnie spalanie na 100km – 36 l oleju napędowego (29,52kg).

Emisja poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń powstających w wyniku spalania 1 kg oleju napędowego i benzyny przedstawia tabela 38.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 38.

Rodzaje i ilości zanieczyszczeń emitowanych przy spalaniu 1kg benzyny oraz 1kg oleju

Rodzaje zanieczyszczenia	Benzyna [g/kg paliwa]	Olej napędowy [g/kg paliwa]
Pyły	-	4,3
SO ₂	2,0	6,0
NO ₂	33,0	76,0
CO	240,0	23,0
węglowodory alifatyczne	30,0	13,0
węglowodory aromatyczne	13,0	6,0

Biorąc pod uwagę średnie natężenie ruchu na drogach wojewódzkich zlokalizowanych na terenie powiatu przedstawione w tabeli 36, możemy obliczyć wielkość emisji spalin samochodowych na poszczególnych rodzajach dróg podczas przejazdów samochodów osobowych oraz ciężarowych w 2009 roku. Wielkości obliczonej emisji prezentuje tabela 39.

Tabela 39.

Wielkość emisji spalin samochodowych na drogach wojewódzkich

Rodzaje zanieczyszczenia	Wielkość emisji z pojazdów osobowych [Mg/rok]	Wielkość emisji z pojazdów ciężarowych [Mg/rok]
Droga Wojewódzka Nr 190: WĄGROWIEC - MIEŚCISKO (9,9KM)		
Pyły	-	8,42
SO ₂	3,75	11,75
NO ₂	61,89	148,81
CO	450,12	45,04
Węglowodory alifatyczne	56,27	25,45
Węglowodory aromatyczne	24,45	11,75
Droga Wojewódzka Nr 193: MARGONIN – GOŁAŃCZ (14,7KM)		
Pyły	-	5,43
SO ₂	1,89	7,58
NO ₂	31,13	95,97
CO	226,38	29,04
Węglowodory alifatyczne	28,30	16,42
Węglowodory aromatyczne	12,26	7,58
Droga Wojewódzka Nr 194: GOŁAŃCZ – MAROKOWO(5,8KM)		
Pyły	-	2,56
SO ₂	0,60	3,57
NO ₂	9,82	45,28
CO	71,44	13,70
Węglowodory alifatyczne	8,93	7,75
Węglowodory aromatyczne	3,87	3,57
Droga Wojewódzka Nr 196: SKOKI – WĄGROWIEC (15,4KM)		
Pyły	-	15,09
SO ₂	7,47	21,06
NO ₂	123,24	266,73
CO	896,27	80,72
Węglowodory alifatyczne	112,03	45,62
Węglowodory aromatyczne	48,55	21,06

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Droga Wojewódzka Nr 241: MIASTO WĄGROWIEC – OBWODNICA UL. 11 LISTOPADA (6,2KM)		
Pyły	-	8,45
SO ₂	4,04	11,79
NO ₂	66,59	149,39
CO	484,25	45,21
Węglowodory alifatyczne	60,53	25,55
Węglowodory aromatyczne	26,23	11,79
Droga Wojewódzka Nr 251: NIEMCZYN –DAMASŁAWEK (8,3KM)		
Pyły	-	6,09
SO ₂	2,38	8,50
NO ₂	39,19	107,63
CO	285,01	32,57
Węglowodory alifatyczne	35,63	18,41
Węglowodory aromatyczne	15,44	8,50
SUMA ZANIECZYSZCZEŃ		
Pyły	-	46,04
SO ₂	20,13	64,25
NO ₂	331,86	813,81
CO	2.413,47	246,28
Węglowodory alifatyczne	301,69	139,20
Węglowodory aromatyczne	130,80	64,25

Źródło: Obliczenia własne

Poprawę jakości powietrza można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji (w tym stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji wszystkich gmin powiatu i rozwoju odnawialnych źródeł energii, likwidację lub modernizację kotłowni węglowych na gazowe lub olejowe), poprawę nawierzchni dróg oraz budowę obwodnic.

5.4. Wody podziemne

Zanieczyszczenie wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania oraz izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz od lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Najbardziej zagrożone w Powiecie Wągrowieckim, podobnie jak w całym kraju, są wody gruntowe w obrębie czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Dobre właściwości filtracyjne skał słabo izolujących poziom wodonośny stwarzają warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody wgłębne, lepiej izolowane od powierzchni, charakteryzują się dobrą jakością. Zanieczyszczenie wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny. Głównymi zagrożeniami dla jakości wód podziemnych w powiecie mogą być:

- zanieczyszczenia obszarowe, których źródłem jest rolnictwo (stosowanie gnojowicy, nawozów sztucznych, środków ochrony roślin),
- hodowla zwierząt - poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy,
- odprowadzanie ścieków do rowów, z gospodarstw nie posiadających zbiorników bezodpływowych,
- „dzikie” składowiska odpadów,
- awarie (transport substancji niebezpiecznych).

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Ochrona wód podziemnych jako głównego źródła zaopatrzenia ludności w wodę jest ważnym elementem oceny tendencji przeobrażeń środowiska przyrodniczego. W związku z tym wody te badane są z uwzględnieniem stopnia naturalnej izolacji, a zatem wrażliwości na wpływ zanieczyszczeń.

W marcu 2004 roku weszło rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. (dokument archiwalny) w sprawie klasyfikacji do prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32 poz. 284). Rozporządzenie wprowadza 5 klas jakości wód, tj.:

- Klasa I – charakteryzuje wody bardzo dobrej jakości,
- Klasa II – charakteryzuje wody dobrej jakości,
- Klasa III – charakteryzuje wody zadowalającej jakości,
- Klasa IV – charakteryzuje wody niezadowalającej jakości,
- Klasa V – charakteryzuje wody złej jakości.

Monitoring jakości wód podziemnych na poziomie krajowym prowadzony jest przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Jakość wód podziemnych na terenie Powiatu Wągrowieckiego w latach 2004-2006 badana była na terenie Gminy Gołańcz. W latach 2004-2005 jakość wód badana była w dwóch punktach, a w 2006 roku tylko w jednym. Badania prowadzone w 2007 roku przez PIG nie obejmowały punktów pomiarowych znajdujących się w granicach powiatu. Wyniki oceny jakości wód podziemnych z lat 2004 – 2006 wg Rozporządzenia z dnia 11 lutego 2004 r. dla punktów pomiarowych znajdujących się na terenie Gminy Gołańcz przedstawia tabela 40.

Tabela 40.

Jakość wód podziemnych na terenie Powiatu Wągrowieckiego

Gmina	Poziom	GZWP	Głębokość (m)	Rok badania			
				2004	2005	2006	2007
Gołańcz	Q	poza	3,5	V	V	-	-
Gołańcz	Tr	poza	20	III	III	III	-

Q – czwartorzęd, Tr – trzeciorzęd

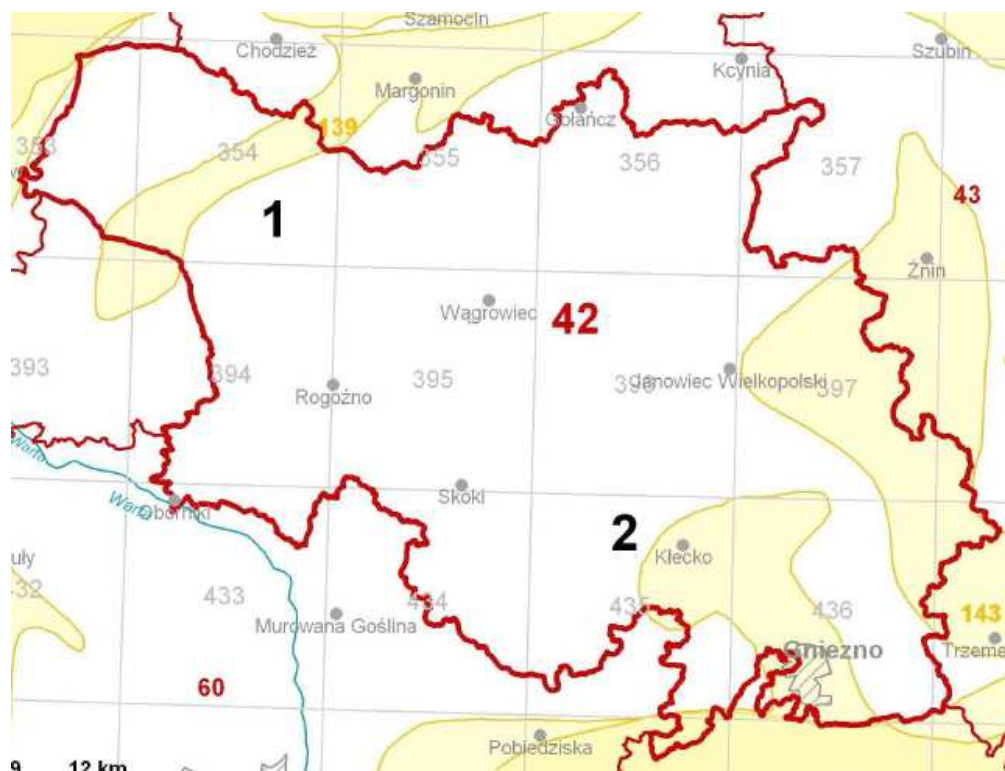
Źródło: Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim w 2006 oraz 2007 roku

W latach 2004-2006 w analizowanych punktach monitoringu krajowego, wody podziemne charakteryzowały się III oraz V klasą jakości. W warstwie wodonośnej trzeciorzędu wody odpowiadały III klasie jakości, tj. wody zadowalającej jakości, natomiast w poziomie czwartorzędu wody utrzymywały się w klasie V, tj. wody złej jakości.

Dyrektywa 2000/60/WE powszechnie nazywana Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) ustanawia ramy działań na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. Perspektywnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie do 2015 roku dobrego stanu wszystkich wód. Dla **jednolitych części wód podziemnych** określa osiągnięcie dobrego **stanu ilościowego oraz chemicznego**. Wody podziemne tak jak i wody powierzchniowe zostały podzielone na jednolite części wód, tj. na jednostki, dla których będą prowadzone analizy presji antropogenicznych i opracowywane programy wodno -

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

środowiskowe. Zasady ich wydzielenia oparte są na dokonanym podziale według typów wód oraz innych kryteriów, w tym podziale na obszary chronione. Podział ten został opracowany w celu dostosowania prawa krajowego do obowiązujących dyrektyw unijnych. Zgodnie z danymi Państwowej Służby Hydrogeologicznej na terenie województwa wielkopolskiego wyznaczono 18 jednolitych części wód podziemnych, w tym obszar Powiatu Wągrowieckiego znajduje się w granicach Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 42, który położony jest w regionie Warty. Całkowita powierzchnia JCWPd wynosi 2.633,3 km² i swoim zasięgiem obejmuje następujące powiaty: czarnkowsko – trzecieński, chodzieski, gnieźnieński, mogileński, nakielski, obornicki, pilski, poznański, wągrowiecki i żniński. Charakterystykę położenia JCWPd nr 42 prezentuje rysunek 3.

Rysunek 3. Charakterystyka położenia JCWPd Nr 42

Źródło: www.psh.gov.pl

W 2008 roku weszło nowe rozporządzenie i klasyfikację wód podziemnych przeprowadza się wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych Dz. U. Nr 143, poz. 896. Monitoring jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2009 Nr 81, poz. 685).

W latach 2008-2009 badania jakości wód podziemnych prowadzone były przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie w ramach monitoringu:

- diagnostycznego,
- operacyjnego, którym zostały objęte jednolite części wód podziemnych zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu;

oraz przez WIOŚ w Poznaniu w ramach monitoringu:

- operacyjnego pod kątem podatności wód na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Brak jest aktualnych danych wynikowych jakości wód podziemnych na terenie powiatu wg Rozporządzenia z dnia 23 lipca 2008 roku oraz 13 maja 2009 roku. Obszary wyznaczone do badań wód podziemnych nie obejmowały terenów powiatu wągrowieckiego.

5.5. Wody powierzchniowe

Na jakość wód powierzchniowych powiatu wpływają uwarunkowania naturalne, tj. warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach (tzw. zdolność samooczyszczania się wód), presje antropogeniczne. Poważnym czynnikiem mogącym wpływać na obniżenie jakości wód mogą być:

- spływy powierzchniowe z terenów wiejskich, rolniczych (nawozy sztuczne i naturalne, środki ochrony roślin),
- ścieki komunalne odprowadzane w sposób niekontrolowany,
- wody opadowe i roztopowe spływające z dróg i placów.

Ocenę jakości wód powierzchniowych w latach 2004-2007 prowadzono w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji do prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32 poz. 284). Rozporządzenie wprowadza 5 klas jakości wód, tj.:

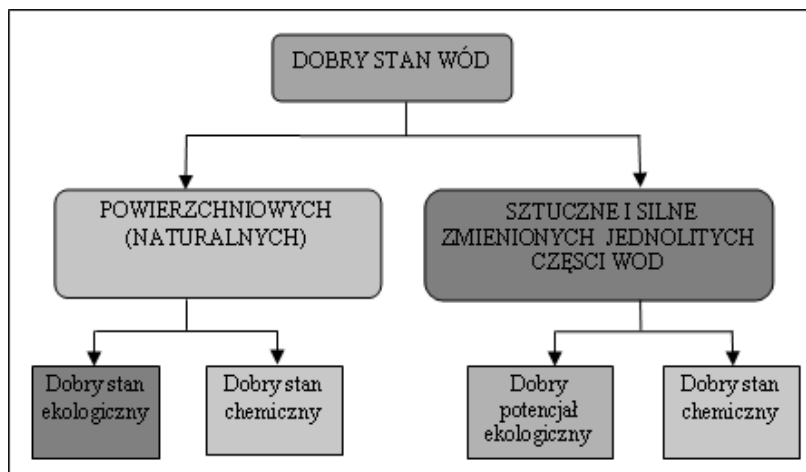
- Klasa I – charakteryzuje wody bardzo dobrej jakości,
- Klasa II – charakteryzuje wody dobrej jakości,
- Klasa III – charakteryzuje wody zadowalającej jakości,
- Klasa IV – charakteryzuje wody niezadowalającej jakości,
- Klasa V – charakteryzuje wody złej jakości.

W 2008 roku weszło nowe rozporządzenie i klasyfikację wód powierzchniowych przeprowadza się wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Monitoring jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2009 Nr 81 poz. 685).

Nadrzędnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wód na terenie całej Unii Europejskiej do roku 2015. Wody powierzchniowe, w tym silnie zmienione i sztuczne jednolite części wód, powinny do tego czasu osiągnąć dobry stan chemiczny, oraz odpowiednio, dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny, gdzie:

- stan ekologiczny obowiązuje dla wód naturalnych,
- potencjał ekologiczny dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Cele RDW w odniesieniu do jakości wód powierzchniowych najlepiej obrazuje rysunek 4.

Rysunek 4. Cele RDW w odniesieniu do jakości wód powierzchniowych

Ocena stanu wód powierzchniowych definiowana jest jako wypadkowa stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód, gdzie:

- stan ekologiczny – określany jest dla naturalnych jednolitych części wód. Stan ekologiczny może być: bardzo dobry, dobry, umiarkowany, słaby i zły.
- potencjał ekologiczny – określany jest dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Na ocenę stanu/potencjału ekologicznego składa się:

- ocena elementów biologicznych, prowadzona w zakresie klas I–V,
- ocena elementów fizyczno-chemicznych:
  - dla rzek w zakresie klas: I; II; stan poniżej dobrego,
  - dla jezior - stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena wskaźników jakości wód z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) – stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena elementów hydromorfologicznych.

Ocena elementów chemicznych prowadzona jest w zakresie substancji priorytetowych oraz wskaźników innych substancji zanieczyszczających według KOM 2006/0129(COD) – stan dobry i stan nieosiągający dobrego.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

5.5.1. Stan czystości rzek

Przepływające przez powiat ciek wodne objęte są badaniami jakości wód, które kontroluje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Istniejąca na terenie powiatu sieć rzeczna tworzy rzeka Wełna z dopływami.

W latach 2004 – 2007 wody powierzchniowe na terenie powiatu były badane zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji do prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. nr 32 poz. 284). Wyniki przeprowadzonego monitoringu prezentuje tabela 41.

Tabela 41.

Jakość wód powierzchniowych na terenie Powiatu Wągrowieckiego w latach 2004-2007

Punkt pomiarowy			Klasyfikacja wg Rozporządzenia MŚ			
Rzeka	Lokalizacja przekroju badawczego	km	2004	2005	2006	2007
Nielba	poniżej Wągrowca	0,2	IV	IV	IV	V
Struga Gołaniecka	Wągrowiec	0,3	III	IV	III	IV
Struga Gołaniecka	Kobylec	5,3	III	III	III	Ø
Wełna	powyżej Wągrowca	47,3	IV	IV	IV	Ø
Dopływ z Gruntowic	Zakrzewo	6,6	Ø	Ø	Ø	V
Wełna	Poniżej Jeziora Łęgowskiego	38,9	Ø	Ø	Ø	V

Ø - brak prowadzenia badań monitoringowych

Źródło: Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim w 2006 oraz 2007 roku

Na przestrzeni lat 2004-2007 stan wód rzecznych Powiatu Wągrowieckiego charakteryzował się III, IV oraz V klasą jakości. Stan jakości **rzeki Nielby** badany na stanowisku pomiarowym poniżej Wągrowca (0,2km) w latach 2004-2006 zaliczony był do IV klasy jakości, tj. wody niezadawalającej jakości. W 2007 roku nastąpiło pogorszenie jakości i wody rzeki otrzymały V klasę jakości, tj. wody złej jakości. Przedziałowi najniższej klasy odpowiadały azotany i fosforany. Na IV klasę natomiast wskazywały stężenia: azotu Kjeldahla, azotu ogólnego i chlorofilu 'a'. W porównaniu do poprzedniego okresu badawczego zaobserwowano poprawę jakości wody w zakresie: fosforu ogólnego, ale nieco podwyższone wskaźniki zanieczyszczeń w zakresie: azotanów, azotu ogólnego oraz chlorofilu 'a'. **Struga Gołaniecka** badana była na dwóch stanowiskach pomiarowych, jeden z nich znajduje się w samym Wągrowcu (0,3km) a drugi w miejscowości Kobylec (5,3km). Na pierwszym stanowisku pomiarowym wody rzeki w latach 2004-2006 charakteryzowały się III oraz IV klasą jakości. W 2007 roku wody w analizowanym punkcie zostały scharakteryzowane jako wody niezadawalającej jakości, co odpowiada klasie IV. Klasyfikacja ta spowodowana była stężeniami azotu Kjeldahla, ogólnego węgla organicznego i chlorofilu 'a'. W I klasie były natomiast m.in. tlen rozpuszczony, zawiesiny ogólne, fosforany, fosfor ogólny a także miedź. W porównaniu do poprzedniego okresu badawczego zaobserwowano poprawę jakości wody w zakresie: ChZT-Mn oraz ChZT-Cr, a nieco podwyższone wskaźniki w zakresie: zapachu, barwy, azotu Kjeldahla, azotanów oraz ogólnego węgla organicznego. Wody rzeki Strugi Gołanieckiej badane w punkcie

w miejscowości Kobylec (5,3km) w latach 2004-2006 charakteryzowały się III klasą jakości, tj. wody zadowalającej jakości, natomiast w roku 2007 monitoring wód w tym punkcie nie był prowadzony. Stan jakości wód **rzeki Welny** badany był na dwóch stanowiskach pomiarowych, jeden z nich znajduje się powyżej Wągrowca (47,3km) a drugi poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km). Na pierwszym stanowisku pomiarowym wody rzeki w latach 2004-2006 charakteryzowały się IV klasą jakości, tj. wody niezadowalającej jakości. W 2007 roku monitoring wód w tym punkcie nie był prowadzony. Rzeka Welna w 2007 roku została zbadana w nowym punkcie, poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km), a jakość wód oceniono na klasę V, tj. wody złej jakości. Przedziałowi najniższej klasy odpowiadały wyniki: tlenu rozpuszczonego, fosforanów i chlorofilu 'a'. Bardzo dobrze wypadły natomiast chlorki, magnez, cynk i miedź. Dodatkowo w 2007 roku przebadano także jakość wód **Dopływu z Gruntowic**. Stanowisko pomiarowe znajdowało się w miejscowości Zakrzewo (6,6km). W świetle przeprowadzonych badań oceny uzyskane w poszczególnych wskaźnikach zanieczyszczeń były zróżnicowane. Ogólnie jakość wód w tym punkcie charakteryzowała się V klasą, tj. wody złej jakości. O takie klasyfikacji zdecydowały stężenia tlenu rozpuszczonego, azotanów oraz azotu ogólnego.

W 2008 roku weszło nowe rozporządzenie i klasyfikację wód powierzchniowych przeprowadza się wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Monitoring jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2009 Nr 81 poz. 685). Obecnie przedmiotem badań monitoringowych jakości wód powierzchniowych są jednolite części wód powierzchniowych (JCW). Na terenie powiatu wyznaczono, zgodnie z typologią abiotyczną rzek, 26 jednolitych części wód (JCW), z których siedem w całości mieści się w granicach powiatu. Powiat jako obszar nizinny reprezentowany jest przez większość typów wielkościowych rzek: potoki nizinne piaszczyste (typ 17), małe i średnie rzeki będące pod wpływem procesów torfotwórczych (typ 24) oraz cieki łączące jeziora (typ 25). **Jednolite części wód rzecznych (JCW) Powiatu Wągrowieckiego:**

- Noteć od Kanału Bydgoskiego do Gwdy bez Gwdy,
- Młynówka Borowska,
- Kcynka,
- Margoninka,
- Pomorka,
- Dymnica,
- Dopływ poniżej jez. Łęgowskiego,
- Lutomnia,
- Potulicka Struga,
- Gołaniecka Struga,
- Nielba,
- Dopływ z Gruntowic,
- Dopływ z Ochodzy,
- Dopływ z Przysieczyna,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- Dopływ z jez. Starskiego,
- Dopływ z Nieświastowic,
- Dopływ z Kłodzina,
- Mała Wełna od wypływu z jez. Gorzuchowskiego do dopływu z Rejowca ze stawami hodowlanymi,
- Wełna od Lutomni do ujścia,
- Dopływ z Jaroszewa,
- Mała Wełna od dopływu z Rejowca do ujścia,
- Dopływ z Michalczy,
- Mała Wełna do wypływu z jez. Gorzuchowskiego,
- Dopływ z Rejowca,
- Dopływ z Pomorzan,
- Struga Goślińska

Program monitoringu wód powierzchniowych w roku 2009 realizowany był w ramach monitoringu operacyjnego w operacyjnych punktach monitoringu, w których jest lub było zlokalizowane źródło zanieczyszczeń o potencjalnej możliwości zrzutu substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, w szczególności substancji priorytetowych, lub dla których wyniki monitoringu diagnostycznego wskazały, że jedna z tych substancji występuje w ilości przekraczającej dopuszczalne stężenia oraz w celowych punktach monitoringu, tj. wód na obszarach Natura 2000 i wód wyznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. W latach 2009 badaniami objęto:

- JCW Nielba – poniżej Wągrowca (0,2 km),
- JCW Gołaniecka Struga – Wągrowiec (0,3 km),
- JCW Dymnica – Potulice (0,1 km),
- JCW Wełna od Lutomni do ujścia – poniżej jez. Łęgowskiego (38,9 km),
- JCW Wełna od Lutomni do ujścia – Oborniki (0,3 km),

Szczegółową ocenę wód rzecznych w 2009 roku, wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych prezentuje tabela 42 oraz 43.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 42.

Szczegółowa jakość wód powierzchniowych na terenie Powiatu Wągrowieckiego w 2009 roku

Wskaźnik jakości wody	Jednostka miary	Punktu pomiarowo-kontrolne				
		Nielba – poniżej Wągrowca (0,2km)	Gołaniecka Struga – Wągrowiec (0,3km)	Dymnica – Połulice (0,1km)	Wełna – poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km)	Wełna – Oborniki (0,3km)
		Klasa wskaźnika jakości wód	Klasa wskaźnika jakości wód	Klasa wskaźnika jakości wód	Klasa wskaźnika jakości wód	Klasa wskaźnika jakości wód
Temperatura wody	°C	I	I	I	I	I
Odczyn	pH	I	poniżej stanu dobrego	I	II	I
Tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	poniżej stanu dobrego	II	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	I
BZT ₅	mg O ₂ /l	poniżej stanu dobrego	II	II	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego
Ogólny węgiel organiczny	mg C/l	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego
Azot amonowy	mg NNH ₄ /l	I	II	poniżej stanu dobrego	II	II
Azot Kjeldahla	mg N/l	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego
Azot azotanowy	mg NNO ₃ /l	II	I	poniżej stanu dobrego	II	poniżej stanu dobrego
Azot ogólny	mg N/l	II	I	poniżej stanu dobrego	II	II
Fosfor ogólny	mg P/l	poniżej stanu dobrego	II	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego
Przewodność w 20°C	μS/cm	I	I	I	I	I
Substancje rozpuszczone	mg/l	II	II	II	II	II
Chlorofil „a”	μg/l	II	II	-	IV	III
Makrofitowy indeks rzeczny	-	II	II	II	-	

Źródło: Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim w 2009 roku

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Tabela 43.

Klasyfikacja wód powierzchniowych na terenie Powiatu Wągrowieckiego w 2009 roku

Punkt pomiarowo - kontrolny	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów biologicznych	Klasyfikacja stanu ekologicznego	
			W punkcie pomiarowo – kontrolnym	W jednolitej części wód
Nielba – poniżej Wągrowca (0,2km)	poniżej stanu dobrego	II	umiarkowany	umiarkowany
Gołaniecka Struga – Wągrowiec (0,3km)	poniżej stanu dobrego	II	umiarkowany	umiarkowany
Dymnica – Potulice (0,1km)	poniżej stanu dobrego	II	umiarkowany	umiarkowany
Wełna – poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km)	poniżej stanu dobrego	IV	slaby	umiarkowany
Wełna – Oborniki (0,3km)	poniżej stanu dobrego	III	umiarkowany	umiarkowany

Źródło: Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim w 2009 roku

Zgodnie z przeprowadzoną oceną jakości wód rzecznych 2009 roku wykazano, iż we wszystkich punktach pomiarowo kontrolnych jakość elementów fizykochemicznych została sklasyfikowana poniżej stanu dobrego. Ponadto w trzech punktach, tj. punkt Nielba – poniżej Wągrowca (0,2km), punkt Gołaniecka Struga – Wągrowiec (0,3km) oraz punkt Dymnica – Potulice (0,1km) jakość wskaźników biologicznych została zaliczona do II klasy. W punkcie Wełna – poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km)- III klasa elementów biologicznych, natomiast najniższa IV klasa występuje w punkcie Wełna – Oborniki (0,3km). W większości badanych punktów pomiarowych jak i w jednolitych częściach wód powierzchniowych, stan ekologiczny oceniono jako umiarkowany. Jedynie w punkcie Wełna – poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km) występuje stan ekologiczny słaby, może być to spowodowane dość wysokimi stężeniami wskaźników biologicznych, tj. chlorofil „a”, który wynosił 62,4 µg/l.

Przyczyną znacznego stopnia zanieczyszczenia wód powierzchniowych w powiecie mogą być niekontrolowane zrzuty ścieków komunalno - bytowych oraz wody opadowe i roztopowe, stanowiące duże zagrożenie dla środowiska wodnego. Na stan jakości ekosystemów wodnych wpływa także rozwój gospodarczy i intensyfikacja rolnictwa. Powiększenie obszarów wiejskich objętych siecią wodociągową, bez budowy równoległe systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, jest powodem znacznego wpływu terenów wiejskich na zanieczyszczenie wód powierzchniowych.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

5.5.2. Stan czystości jezior

Wody w zbiornikach wodnych są bardziej podatne na zanieczyszczenia głównie ze względu na położenie w zagłębieniach terenu. Podlegają one wpływom otaczającego obszaru związanym ze spływem wód powierzchniowych zawierających związki biogenne. Substancje zanieczyszczające mogą być trwale kumulowane w osadach dennych jezior. Ocena stanu czystości wód w jeziorach do roku 2006 była prowadzona zgodnie z programem Systemu Oceny Jakości Jezior (SOJJ) opracowanym przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie. Ocena opierała się na określeniu zasobności wód w związki mineralne i organiczne (azot ogólny i mineralny, ortofosforany, fosfor ogólny) oraz stwierdzeniu procesów eutrofizacji.

Ocenę jakości wód przeprowadzono w skali 4-stopniowej :

- Klasa I - wody bardzo czyste,
- Klasa II - wody nieznacznie zanieczyszczone i zanieczyszczone,
- Klasa III - wody silnie zanieczyszczone,
- Wody poza klasą - PK - wody jezior nie spełniające parametrów dla klasy III.

Zgodnie z ww. oceną jakości wód SOJJ, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska dokonał oceny jakości wód jeziornych Powiatu Wągrowieckiego. Klasyfikację wszystkich badań wód jeziornych w latach 1997 do roku 2006 przedstawia tabela 44.

Tabela 44.

Wykaz jezior badanych w powiecie

Nazwa jeziora	Rok badania	Klasa czystości	Kategoria podatności
Bracholińskie	2003	III	PK
Brzeźno	1997	II	PK
Budziszewskie	2003	PK	III
Czeszewskie	2006	II	III
Durowskie	2006	III	II
Grylewskie	2004	PK	III
Kaliszańskie	2003	II	II
Kobyleckie	2004	III	II
Łeknińskie	2006	PK	PK
Łęgowskie	2006	PK	PK
Maciejak	1997	PK	PK
Prusieckie	2003	III	II
Rygielskie	2003	III	III
Skockie	2006	PK	PK
Stępuchowskie	2006	II	II
Włókna	1997	III	PK

Źródło: Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim w 2006

Spośród wszystkich jezior zlokalizowanych na terenie powiatu systemem monitoringu w 2006 roku było objętych 6 jezior, tj.:

- Jezioro Czeszewskie,
- Jezioro Durowskie,
- Jezioro Łeknińskie,
- Jezioro Łęgowskie,

- Jezioro Skockie,
- Jezioro Stępuchowskie.

W oparciu o badania przeprowadzone w 2006 roku wody **Jeziora Czeszewskiego** zaliczono do II klasy czystości oraz III kategorii podatności na degradację. Duży wpływ na taką ocenę miała mała głębokość jeziora, wynosząca 3,7m. Tego typu jeziora określane są jako polimiktyczne (płytkie), z czym związana jest mała odporność na degradację. Znaczne ilości materii organicznej zbytnio skumulowane, nie podlegają biochemicznemu rozkładowi. Biogenami, które w znacznym stopniu wpłynęły na żyzność była wysoka zawartość fosforu całkowitego w warstwie naddennej, a także stężenie azotu całkowitego. Zanotowano również duże ilości soli mineralnych, co potwierdza przewodność elektrolityczna. Na podstawie wskaźników hydrologicznych wykazano dużą trofię wód badanego jeziora. Liczebność oraz różnorodność organizmów fitoplanktonowych miała odzwierciedlenie w pozaklasowym stężeniu chlorofilu "a".

Wody **Jeziora Durowskiego** zgodnie z badaniami z 2006 roku zostały zaliczone do III klasy czystości oraz II kategorii podatności na degradację. Jezioro zawierało znaczne ilości materii organicznej, o czym świadczą wartości ChZT-Cr i BZT₅. Jezioro Durowskie jest bardzo zasobne w związki azotowe. Wysokie stężenia azotu mineralnego i azotu całkowitego są charakterystyczne dla wód pozaklasowych. Jedynie azot amonowy kwalifikował jezioro do III klasy czystości. Wskaźniki hydrobiologiczne wskazywały na dużą produkcję pierwotną, gdyż sucha masa sestonu przyjmowała wartości dla II klasy, a pozostałe parametry III klasę. W okresie wiosennym dominowały okrzemki, natomiast w letnim sinice.

Według systemu oceny, w oparciu o badania przeprowadzone w 2006 roku, wody **Jeziora Łeknińskiego** były bardzo podatne na wpływ zewnętrzne (poza kategorią), a także były silnie zanieczyszczone (poza klasą). Jest to zbiornik przeżyźniony, nadmiernie obciążony materią organiczną oraz związkami azotowymi (źródłem są nawozy sztuczne). Wartości fosforu całkowitego zarówno wiosną jak i latem przekraczały dopuszczalne normy. Wykazano również duże ilości wapna, sodu i potasu mające wpływ na mineralizację. O wysokiej trofii jeziora świadczyły pozaklasowe stężenia chlorofilu „a”, a także bardzo mała przejrzystość (SD) wody. Jest to jezioro fitoplanktonowe typu sinicowego. Wiosną dominowały okrzemki, a latem sinice.

Jezioro Łęgowskie, które podlegało badaniom w 2006 roku, wykazywało bardzo dużą podatność na wpływy zewnętrzne (poza kategorią) i duże zanieczyszczenie (poza klasą). Jezioro Łęgowskie jest zbiornikiem nie w pełni stratyfikowanym o małych ilościach tlenu. Umiarkowana zawartość fosforanów wiosną w warstwie powierzchniowej wskazuje nie intensywne wykorzystanie w procesie produkcji pierwotnej. Wszystkie wskaźniki hydrobiologiczne przyjmowały wartości pozaklasowe. Z uwagi na duże zanieczyszczenie jeziora dla celów kontrolnych wykonano analizę metali ciężkich. Ołów, rtęć oraz miedź występowały poniżej wartości granicznej.

Jezioro Skockie wg obowiązującego systemu oceny, w oparciu o badania przeprowadzone w 2006 roku jest bardzo podatne na degradację (poza kategorią) o wodach silnie zanieczyszczonych (poza klasą). Wody jeziora zawierają znaczną ilość materii organicznej, o czym świadczą stężenia ChZT-Cr i BZT₅ (poza klasą). Stwierdzono ponadto wysoką zawartość biogenów. Wartości wszystkich wskaźników są pozaklasowe. Podobnie jak ze wskaźnikami hydrobiologicznymi, które również uzyskały stężenia

pozaklasowe. Jest to jezioro typowo sinicowe, zarówno wiosną jak i latem w fitoplanktonie dominowały sinice.

Wody **Jeziora Stępuchowskiego** zaliczono do II klasy czystości oraz II kategorii podatności na degradację. Stężenia fosforanów oraz azotu amonowego odpowiadają I klasie czystości, natomiast zawartość fosforu całkowitego i azotu mineralnego II klasie. Na podstawie przeprowadzonych badań można uznać, iż jezioro to jest umiarkowanie zasobne w związki fosforu a bogate w związki azotu. W okresie wegetacyjnym w fitoplanktonie dominowały zielenice i okrzemki.

Od roku 2007 wdrażana jest nowa metodyka badania jezior zgodna z zasadami Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Przy ocenie stanu wód jeziornych wiodącą rolę pełnią badania biologiczne: makrofity (roślinność wodna wynurzona i zanurzona), fitoplankton (bakterioplankton i glony) oraz fitobentos (okrzemki poroślowe). Ocena stanu jezior wg RDW będzie przedstawiana w 5-stopniowej skali, tj.: klasa I, klasa II, klasa III, klasa IV, klasa V. Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu, w 2007 roku wody jeziorne powiatu wągrowieckiego nie były objęte systemem monitoringu

W 2008 roku weszło nowe rozporządzenie i klasyfikację wód powierzchniowych przeprowadza się wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Monitoring jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2009 Nr 81 poz. 685). Obecnie przedmiotem badań monitoringowych są jednolite części wód jeziornych. Jeziora położone w powiecie wągrowieckim, o powierzchni powyżej 50ha, zaliczono do 3 typów abiotycznych: 2a - jeziora o wysokiej zawartości wapnia, stratyfikowane, o małym wpływie zlewni na jakość wód, 3a - jeziora o wysokiej zawartości wapnia, stratyfikowane, o dużym wpływie zlewni na jakość wód, 3b – są to jeziora o wysokiej zawartości wapnia, niestratyfikowane, o dużym wpływie zlewni na jakość wód. **Jednolite części wód jeziornych (JCW) Powiatu Wągrowieckiego:**

- Jezioro Bracholińskie o pow. 53,5 ha, typ abiotyczny 3b,
- Jezioro Budziszewskie o pow. 163,0 ha, typ abiotyczny 3a,
- Jezioro Czeszewskie o pow. 148,3 ha, typ abiotyczny 3b,
- Jezioro Durowskie (Durowo) o pow. 143,7 ha, typ abiotyczny 3a,
- Jezioro Grylewskie o pow. 119,1 ha, typ abiotyczny 3a,
- Jezioro Kaliszańskie o pow. 297,2 ha, typ abiotyczny 2a,
- Jezioro Kobyleckie o pow. 65,7 ha, typ abiotyczny 3a,
- Jezioro Łeknińskie o pow. 85,2 ha, typ abiotyczny 3b,
- Jezioro Łęgowskie o pow. 68,4 ha, typ abiotyczny 3a,
- Jezioro Maciejak o pow. 97,1 ha, typ abiotyczny 3b,
- Jezioro Rgielskie o pow. 147,0 ha, typ abiotyczny 3a,
- Jezioro Skockie o pow. 77,1 ha, typ abiotyczny 3b,
- Jezioro Stępuchowskie o pow. 112,9 ha, typ abiotyczny 2a,
- Jezioro Włókna o pow. 74,4 ha, typ abiotyczny 3b.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w 2008 roku wykonał po raz pierwszy ocenę stanu wód jeziornych w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które dokonuje się w zakresie swojej regulacji wdrożenia Dyrektywy 2000/60/WE (Ramowej Dyrektywy Wodnej). Rozporządzenie wymaga dokonania oceny stanu ekologicznego, elementów fizykochemicznych, stanu chemicznego i stanu jakości wód. W latach 2008-2009 cztery jeziora Powiatu Wągrowieckiego były objęte systemem monitoringowym. Ocenę wód jeziornych w latach 2008 – 2009, wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych prezentuje tabela 45.

Tabela 45.

Klasyfikacja wód jeziornych objętych monitoringiem w latach 2008-2009 (Powiat Wągrowiecki)

Nazwa	Rok badania	Typ abiotyczny	Przewodność [µS/cm]	Przeźroczystość [m]	Azot całkowity [mgN/l]	Fosfor ogólny [mgP/l]	Chlorofil „a” [µg/l]	Makrofitowy Indeks Stanu Ekologicznego	Nasylenie hipolimnionu tlenem [%]	Stan Ekologiczny
Kaliszańskie	2008	2a	481	3,9	1,43	0,017	3,5	0,847	11,80	bardzo dobry
Budziszewskie	2008	3a	574	0,6	5,18	0,150	135,9	-	1,80	zły
Rygielskie	2009	3a	737	1,3	2,075	0,0475	20,86	0,594	9,53	umiarkowany
Bracholińskie	2009	3b	784	0,78	3,9	0,10	51,23	0,473	-	umiarkowany

Źródło: Informacja o stanie środowiska w Powiecie Wągrowieckim w 2008 i w 2009 roku, www.poznan.pios.gov.pl

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami monitoringowymi, bardzo dobry stan ekologiczny wykazywały wody Jeziora Kaliszańskiego, stan ekologiczny umiarkowany wykazywały jeziora Rygielskie oraz Bracholińskie. Natomiast Jezioro Budziszewskie charakteryzowało się złym stanem ekologicznym. W Jeziorze Budziszewskim w wyniku przeprowadzonych badań można zaobserwować wzrost stężeń azotu ogólnego i chlorofilu, który miał wpływ na obniżenie jakości wód i ostateczną klasyfikację stanu ekologicznego jako zły. Jeziora Rygielskie oraz Bracholińskie charakteryzowały się umiarkowanym stanem ekologicznym, a wpływ na taką klasyfikację miało stężenie chlorofilu „a”, które zostało zaliczone do III klasy wskaźnikowej. Ponadto ocena elementów fizykochemicznych, tj. przewodność, przeźroczystość oraz azot całkowity wykazała, że parametry te charakteryzuje stan poniżej dobrego.

Oznaczane w jeziorach stężenia metali oraz innych substancji szczególnie szkodliwych w żadnym przypadku nie przekroczyły wartości granicznych ustalonych dla dobrego stanu ekologicznego. Wśród badanych substancji priorytetowych w jeziorach odnotowano podwyższoną zawartość WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne).

Eutrofizacja wpływa na obniżenie jakości wód stojących, powodując utratę właściwości użytkowych, umożliwiających wykorzystanie ich do celów rekreacyjnych, sportowych oraz rybackich. Duże zainteresowanie ludności wypoczynkiem w ośrodkach zlokalizowanych nad jeziorami oraz potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa korzystającym z kąpielisk są impulsem do podejmowania przez władze samorządowe działań rekultywacyjnych, których założeniem jest poprawa stanu czystości wód. Jednym ze zbiorników wodnych znajdujących się na analizowanym terenie jest Jezioro Durowskie, na którym prowadzone są aktualnie zabiegi rekultywacyjne oraz badania jakości wód, w ramach których próbki pobierane są na dwóch stanowiskach raz w miesiącu. Zabiegi rekultywacyjne rozpoczęto pod koniec 2008 roku. Przez cały okres prowadzenia rekultywacji Jeziora Durowskiego wykonano 5 zabiegów mobilnej i precyzyjnej inaktywacji fosforu. Zabieg ten ma za zadanie ograniczyć i zmniejszyć niepożądane zakwity fitoplanktonu w szczególności sinic. Nadmierna ilość związków biogennych w postaci fosforu i azotu jest główną przyczyną powstawania zakwitów jeziora, co stanowi bardzo niepożądany efekt z punktu rekreacyjno - wypoczynkowego. Intensywne zakwity ograniczają również dostępność światła słonecznego do głębszych warstw jeziora, co ma istotny wpływ na życie biologiczne akwenu. Mobilna i precyzyjna inaktywacja fosforu ogranicza stężenie fosforu, w taki sposób, aby to on stał się głównym czynnikiem ograniczającym produkcję fitoplanktonu. Strącanie fosforu następuje przy zastosowaniu koagulantu PIX. Ponadto w 2009 roku na jeziorze odbyło się wodowanie aeratorów pulweryzacyjnych z napędem wietrznym. Są to urządzenia, które wykorzystują energię wiatru do dotleniania wody jeziora. Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Wągrowcu aeratory będą pracowały przez okres kilku lat. Praca aeratorów ma przyczynić się do poprawy jakości wody w jeziorze. W kwietniu 2009 roku został zwodowany i uruchomiony 1 aerator pulweryzacyjny z napędem wietrznym. Aerator został zakotwiczony w pobliżu kąpieliska w miejscu gdzie głębokość jeziora wynosi ponad 10 m, co sprzyja powstawaniu i rozchodzeniu się strefy tlenowej. Aerator do natleniania wód jeziora wykorzystuje siłę wiatru i rozpoczyna swoją pracę już przy prędkości wiatru 2,8 m/s.

Rysunek 5. Aerator pulwersacyjny na Jeziorze Durowskim

Źródło: www.cee.wagrowiec.eu

W lipcu 2009 roku, w północnej części jeziora w pobliżu Durowa został zwordowany i uruchomiony drugi aerator. Podobnie jak pierwszy aerator będzie on dotleniał ok. 1000 m³ wody jeziora, uwalniając z niej wcześniej szkodliwe pokłady siarkowodoru. Głównym zadaniem obydwu aeratorów – w ramach zakrojonego na min. 3 lata programu rekultywacji Jeziora Durowskiego – jest przywrócenie naturalnej funkcji jeziora do samooczyszczania.

W ramach rekultywacji prowadzona jest również odpowiednia gospodarka zarybiania jeziora, czyli proces biomanipulacji, w którym uczestniczą także wędkarze oraz spółka MAJ. Prowadzenie odpowiedniej gospodarki rybackiej ma wspomóc ograniczenie powstawania glonów na Jeziorze Durowskim. W ramach biomanipulacji przewiduje się zarybienie jeziora Durowskiego szczupakiem i sandaczem w ilości około 600.000 szt. w okresie dwóch lat. W 2009 roku do jeziora zostało wpuszczonych 300.000 sztuk szczupaka. Będzie można go łowić po okresie dwóch, trzech lat kiedy osiągnie odpowiednie rozmiary i wówczas nie będzie już potrzebny w procesie rekultywacji. Kolejne większe zarybienia jeziora w ilości całkowitej 200.000 szt. zostanie przeprowadzone w 2010 roku. Ryby mają wspomóc proces rekultywacji powodując zmniejszenie zakwitów glonów.

Ponadto na jeziorze wykonywany jest także zabieg mobilnej aeracji, który ma się przyczynić do ograniczenia zakwitów glonów i zwiększenia przezroczystości wody.

Wszystkie wymienione zabiegi rekultywacji to szeroko zakrojone działania, które doprowadzą do poprawy jakości wody Jeziora Durowskiego oraz zagwarantują utrzymanie i poprawę jego funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej.

5.6. Klimat akustyczny

Hałasem nazywa się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, oddziałujące na organizm ludzki. Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy i lotniczy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania.

Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno-naczyniowym.

Ustawa Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi, energie, takie jak hałas czy vibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,

- poziom hałasu przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Zjawiska wpływające ujemnie na stan otaczającego środowiska, które utrudniają lub pogarszają komfort życia ludzi w wyniku negatywnego oddziaływania hałasu nazywamy **uciążliwością akustyczną**. Przekroczenie dopuszczalnych wartości parametrów, charakteryzujących stan środowiska np. dopuszczalny poziom hałasu A, stwarza zagrożenie zdrowia ludzi lub degradacji środowiska. Prawo nakłada na organy administracji państwowej i samorządowej obowiązek kontroli, ograniczania lub eliminowania uciążliwości. Podmioty gospodarcze są zobowiązane do stosowania rozwiązań technologicznych, które spełniają wymagania ochrony środowiska.

Wraz z dniem wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, na terytorium naszego kraju zaczęły obowiązywać wspólnotowe przepisy prawne. Hałas w środowisku, na który narażeni są ludzie, reguluje Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku 2002/49/WE. Powyższy dokument ma na celu wspólne dla wszystkich Państw Członkowskich unikanie, zapobieganie oraz zmniejszanie szkodliwych skutków narażenia ludzi na działanie hałasu. Dyrektywa 2002/49/WE wprowadziła ujednolicone i stosowane w krajach Unii wskaźniki oceny hałasu. Wskaźniki te będą stosowane do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem (L_N i L_{DWN}) oraz do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby (LA_{eqD} i LA_{eqN}).

Wraz z wprowadzeniem nowych wskaźników oceny hałasu zmianie uległy rozporządzenia Ministra Środowiska, w których wartości wskaźników określały dopuszczalne poziomy hałas w środowisku. Nowe kryteria oceny hałasu zróżnicowane w zależności od rodzajów terenu, rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu oraz w zależności od pory dnia lub nocy określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2007 Nr 120 poz. 826). **Wskaźnikiem oceny hałasu** jest zgodnie z ustawą równoważny poziom dźwięku [dB]. Poziom ten stanowi uśrednioną wartość w odniesieniu do pory doby (dzień od 6:00 do 22:00 lub noc od 22:00 do 6:00). Wartości dopuszczalnych długookresowych średnich poziomów dźwięku A [dB] określa tabela 46.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 46.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowane przez poszczególne grupy źródeł hałasu z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektromagnetyczne

Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
	Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	L _{DN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom roku	L _{DN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom roku
a) Strefa ochronna „A” uzdrowska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domków opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	65	55	55	45

^a Wartości określone dla dróg stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei liniowych.

^b Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją, negatywne oddziaływanie hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LA_{eq} i wynosi odpowiednio:

• małe	$LA_{eq} < 52 \text{ dB}$
• średnie	$52 \text{ dB} < LA_{eq} < 62 \text{ dB}$
• duże	$63 \text{ dB} < LA_{eq} < 70 \text{ dB}$
• bardzo duże	$LA_{eq} > 70 \text{ dB}$

Ze względu na środowisko występowania, hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas od środków transportu (komunikacyjny),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny).

Hałas przemysłowy jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Bywa on najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, często o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Na hałas przemysłowy wpływają wszelkie źródła hałasu znajdujące się na terenie zakładu przemysłowego, zarówno na otwartej przestrzeni (punktowe źródła hałasu), jak i w budynkach (wtórne źródła hałasu). Punktowymi źródłami hałasu są wentylatory, czerpnie, sprężarki itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłem hałasu wtórnego są obiekty budowlane w tym produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, strop, okna i drzwi. Ponadto prace dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi jak np. cięcie, kucie, a także obsługa zakładów przez transport kołowy stanowią dodatkowe źródło hałasu.

Na terenie powiatu działalność gospodarczą prowadzą podmioty typu: zakłady produkcyjne, rzemieślnicze i usługowe, które kształtują klimat akustyczny w bezpośrednim swoim otoczeniu. Oddziaływanie akustyczne tych zakładów ma charakter punktowy. O wpływie zakładu na klimat akustyczny środowiska decyduje jego lokalizacja. W przypadku zakładów zlokalizowanych w otoczeniu terenów, dla których rozporządzenie nie przewiduje dopuszczalnych poziomów dźwięku (tereny przemysłowe, aktywizacja gospodarcza, tereny rolne, lasy, itp.) problem hałasu nie występuje. Pojawia się on wówczas, gdy zakład sąsiaduje z obszarami zapisanymi w planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin, jako tereny wymagające ochrony przed hałasem (zabudowa mieszkaniowa, tereny oświaty, służby zdrowia, tereny rekreacyjne). Wówczas występują sytuacje, w których zakłady przekraczają obowiązujące wartości dopuszczalne poziomu równoważnego hałasu.

Ochrona przed hałasem polega na zapobieganiu przekraczania dopuszczalnych wartości poziomu równoważnego hałasu. Aktualnie zgodnie z art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska w przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu zobowiązanego do ich prowadzenia, że poza zakładem w wyniku jego działalności przekroczone są dopuszczalne poziomy hałas, organ wydaje decyzję

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

o dopuszczalnym poziomie hałasu. W przypadku zakładów, dla których obowiązek wykonania raportu jest wymagany pozwolenie wydaje Marszałek, a na terenach zamkniętych Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Ostatnie badania kontrolne podmiotów gospodarczych na terenie Powiatu Wągrowieckiego w zakresie ochrony przed hałasem były prowadzone w 2007 roku i skontrolowano wtedy 3 jednostki, tj.:

- „MYSKAL” Spółka z o.o., ul. Kcyńska 35, 62 – 100 Wągrowiec - jednostka zajmuje się produkcją urządzeń i silników okrętowych. Przeprowadzona kontrola wykazała niedotrzymywanie przez kontrolowany podmiot standardów ochrony środowiska w zakresie ochrony środowiska przed hałasem. Jednostka nie dotrzymuje wartości dopuszczalnych poziomu emisji hałasu emitowanego do środowiska określonych decyzją Starosty Wągrowieckiego. Wysokość potwierdzonego pomiarami naruszenia ochrony środowiska przed hałasem dla pory dnia ustalono w maksymalnej wysokości: 7,8 dBA. Zarządzeniem pokontrolnym przypomniano o obowiązku usunięcia stwierdzonej nieprawidłowości, nałożono na przedstawiciela jednostki grzywnę w postaci mandatu karnego oraz naliczono administracyjną karę pieniężną. Jednocześnie kontrolowany zakład obciążono kosztami związanymi z wykonaniem pomiarów poziomu hałasu,
- Przedsiębiorstwo Zbożowo – Młynarskie „DAMŁYN” Spółka z o.o., ul. Wągrowiecka, 62–110 Damasławek – Młyn w Gołańczu, ul. Margońska, 62–130 Gołańcz - działalność młyna opiera się na skupie i przetwórstwie zbóż. Przeprowadzona kontrola wykazała niedotrzymywanie przez kontrolowany podmiot standardów ochrony środowiska w zakresie ochrony przed hałasem w porze dnia w dwóch punktach pomiarowych: pkt pom. nr 1 - teren posesji zabudowy mieszkaniowej ul. Margonińskiej 1 oraz w pkt pom. nr 2 - teren posesji zabudowy mieszkaniowej ul. dr P. Kowalika 10 w wysokościach, odpowiednio: 7,0 dBA oraz 3,8 dBA (w godz. 6:00 – 22:00). W związku z powyższym podjęto stosowne działania zmierzające do wyeliminowania stwierdzonego naruszenia wymagań ochrony środowiska w zakresie ochrony przed hałasem, tj. wydano zarządzenie pokontrolne, celem podjęcia działań technicznych i organizacyjnych. Na terenie kontrolowanej jednostki, celem wytłumienia ponadnormatywnej emisji hałasu do środowiska Zarząd Przedsiębiorstwa Zbożowo – Młynarskiego „DAMŁYN” Spółka z o.o. przeprowadził następujące prace: dokonano wygłuszenia pokrywy dachowej 3 cm warstwą pianki poliuretanowej, założono tłumiki wentylatorów oraz wyłożono dodatkowo masą tłumiącą, okna na 3 i 4 piętrze młyna zostały wytłumione watą szklaną. Realizacja zadań przyniosła wymierny efekt ekologiczny w postaci zmniejszenia ponadnormatywnej emisji hałasu w porze dnia, co potwierdziła kolejna kontrola sprawdzająca - ustanie naruszenia,
- BGW Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Handlowe Spółka z o.o., ul. Syrenia 9, 60 – 960 Poznań – Gorzelnia w Rąbczynie, Rąbczyn 55, 62 – 100 Wągrowiec - przedmiotem działalności obiektu zlokalizowanego w Rąbczynie jest produkcja surówki spirytusowej z kukurydzy oraz suszu z wywaru kukurydzianego. Pomiarami kontrolnymi objęto linię technologiczną do produkcji spirytusu i pasz oraz linię technologiczną suszenia zboża – suszarnia przepływowa ziarna RIELA typ GDT 300/28/2. Kontrola w jednostce potwierdziła niedotrzymywanie warunków rozporządzenia MŚ w zakresie

wprowadzania ponadnormatywnej emisji hałasu do środowiska. Przeprowadzone pomiary wykazały przekroczenia normy akustycznej dla pory dnia oraz pory nocy. Zarządzeniem pokontrolnym przypomniano o obowiązku usunięcia stwierdzonej nieprawidłowości.

Hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego hałas generowany przez pojazdy samochodowe jest dominującym źródłem, mogącym w znaczny sposób kształtować klimat akustyczny na analizowanym obszarze. Hałas wywołany ruchem drogowym, charakteryzowany jest przez takie czynniki jak: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów oraz płynność ruchu. Ważny jest także stan nawierzchni poszczególnych dróg oraz odchylenie jezdni. Główne drogi przebiegające przez teren powiatu to droga wojewódzka nr 190, droga wojewódzka nr 193, droga wojewódzka nr 194, droga wojewódzka nr 196, droga wojewódzka nr 241 oraz droga wojewódzka nr 251.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, co 5 lat prowadzi badania dotyczące pomiaru natężenia ruchu na drogach województwa wielkopolskiego. Ostatnie pomiary natężenia ruchu prowadzone były w roku 2005 oraz 2010. Dane dotyczące natężenia ruchu i jego struktury przedstawione przez Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w 2005 roku w odniesieniu do dróg wojewódzkich powiatu wskazują, że natężenie na tych drogach kształtuje się na poziomie poniżej 5.000 pojazdów na dobę na terenach wiejskich, np. na drodze wojewódzkiej nr 193 odcinek Margonin – Gołańcz (14,7km) - średnie natężenie ruchu wynosiło 1.216 pojazdów na dobę. Natomiast natężenie ruchu w mieście Wągrowiec było znacznie większe. Przykładowo na odcinku drogi wojewódzkiej nr 241 relacji Miasto Wągrowiec – obwodnica ul. 11 Listopada (6,2km), średnie natężenie pojazdów na dobę wynosiło 5.807. W roku 2010 przeprowadzone pomiary natężenia ruchu wykazały ogólny wzrost ilości pojazdów, szczególnie w samym mieście, gdzie na odcinku drogi wojewódzkiej nr 241 relacji Miasto Wągrowiec – obwodnica ul. 11 Listopada (6,2km), średnie natężenie pojazdów na dobę wynosiło 7.139. W wyniku przeprowadzonych pomiarów można wywnioskować, iż w ostatnich 5 latach nastąpił wzrost natężenia pojazdów o około 18%. Dosyć odmienna sytuacja kształtowała się na terenach wiejskich powiatu, na odcinku Margonin – Gołańcz (14,7km) drogi wojewódzkiej nr 193, średnie natężenie ruchu pojazdów w 2010 wynosiło 1.183, a więc spadło w porównaniu do roku 2005 o około 3%. W otoczeniu dróg mogą znajdować się tereny wymagające ochrony przed hałasem, na których występują przekroczenia wartości dopuszczalnych. Ponadto dość negatywne oddziaływanie na kształtowanie się klimatu akustycznego w powiecie może mieć stan nawierzchni poszczególnych dróg. Większą część dróg w powiecie cechują niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni. Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego oraz remonty i modernizacja dróg powiatowych oraz gminnych, wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych. Miernikiem zagrożenia środowiska rozwojem motoryzacji może być wskaźnik presji motoryzacji, który jest obliczany na podstawie danych Generalnego Pomiaru Ruchu

i danych statystycznych GUS. Wskaźnik podaje średnioważone natężenie ruchu w stosunku do badanego obszaru. Zgodnie z opracowaniem „Stan klimatu akustycznego kraju w świetle badań WIOŚ w latach 2002-2006” wynika, że presja motoryzacji w województwie wielkopolskim jest dość wysoka i wynosi 3,20.

Ponadto w dokumencie pn. „Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2009”, opracowanym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu przedstawiono dane dotyczące pomiarowego rozpoznania warunków szczególnej uciążliwości hałasów komunikacyjnych w Wielkopolsce w latach 1997-2009.

Na podstawie ww. zestawienia można stwierdzić, że na terenie Powiatu Wągrowieckiego występowały przekroczenia poziomu progowego hałasu.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą przewozy kolejowe na terenie powiatu nie wykazują większego długoterminowego negatywnego oddziaływania na środowisko. Przewozy te mają charakter regionalny, służą głównie do przemieszczania osób do pracy, szkół i na uczelnie. Obecnie przewozy są ograniczone z uwagi na wysokie koszty utrzymania i remontów linii kolejowych, jak również z powodu niskiej frekwencji podróży. W związku z ich ogólną eksploatacją na analizowanym terenie mogą wystąpić krótkotrwałe niekorzystne oddziaływania hałasu ze względu na stan infrastruktury (torowiska), prędkości przejazdu, rodzaju taboru kolejowego, stanu taboru kolejowego, położenia torowiska (nasyp, wąwóz, teren płaski). W przypadku występowania przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu, właściciel linii kolejowej zobowiązany jest do zastosowania rozwiązań ograniczających hałas.

Na terenie Powiatu Wągrowieckiego mamy do czynienia z obszarami, w których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny tych terenów. Racjonalnie prowadzona polityka rozwoju przestrzennego z jej podstawowymi funkcjami winna być prowadzona i ukierunkowana na powstrzymanie degradacji oraz przywracanie walorów środowiska naturalnego, w tym na poprawę i kształtowanie klimatu akustycznego.

5.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

Podstawą prawa krajowego w zakresie ochrony środowiska przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym jest ustawa Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 121 ustawy Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotzymane.

Dopuszczalne poziomy PEM w celu ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustalone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1182 i 1183).

Wpływ promieniowania elektromagnetycznego zależy od jego wysokości natężenia oraz częstotliwości. Do głównych źródeł PEM można zaliczyć:

- elektroenergetyczne, takie jak: stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia (110kV) i więcej) oraz elektrownie,
- obiekty radiokomunikacyjne, czyli stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- obiekty radiolokacyjne (wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji).

Największy wpływ na emisję promieniowania elektromagnetycznego na terenie Powiatu Wągrowieckiego mają nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych, pracujących w paśmie 900MHz oraz 1800MHz i wyższych częstotliwościach. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny stacji w czasie jej pracy, a ich moc promieniowania jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30kHz do 300GHz. Na terenie Powiatu Wągrowieckiego zlokalizowane są 33 maszty telefonii komórkowej. W przypadku masztów telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi. Wokół budowanych stacji bazowych telefonii komórkowych, istnieje możliwość tworzenia obszarów ograniczonego użytkowania. Na terenie powiatu do tej pory nie wystąpiła potrzeba tworzenia takich obszarów.

Ponadto źródłem pól elektromagnetycznych są linie energetyczne i urządzenia elektroenergetyczne. Przez teren powiatu przebiegają linie sieci napowietrznej 15kV, o niewielkim natężeniu pól elektromagnetycznych.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne. Aby ograniczyć uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego należy podjąć niezbędne działania polegające na:

- analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne,
- zobowiązaniu inwestorów do pomiaru emitowanego promieniowania i ewentualnego ograniczenia uciążliwości.

Ostatnie zmiany w ustawie Prawo ochrony środowiska zniósł obowiązek posiadania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych, jednak wprowadzają obowiązek wykonania pomiarów pól elektromagnetycznych na prowadzących instalacje i użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne (przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko). Pomiary należy przeprowadzić bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu prowadzi pomiary poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. nr 221,

poz. 1645). Zgodnie z powyższym rozporządzeniem, monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w 135 (po 45 na rok) punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa. Pomiary poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) prowadzone były w dwóch punktach w 2008 roku, w mieście Wągrowiec na ul. Bobrownicka oraz w Gminie Gołańcz, ul. Walki Młodych. Pomiary zostały wykonane miernikiem PMM 8053A z sondą pomiarową PMM EP408 (zakres pomiarowy: 1MHz–40GHz). W żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7V/m dla zakresu częstotliwości od 3MHz do 300GHz). Celem prowadzenia pomiarów było określenie poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w miejscach dostępnych dla ludności.

W roku 2009 na terenie powiatu wykonano ponownie pomiary poziomów pól elektromagnetycznych (PEM). Pomiary prowadzono w 1 punkcie, w Rejowcu 14 (gm. Skoki). Oznaczona wartość natężenia składowej elektrycznej pola była poniżej zakresu czułości sondy pomiarowej (<0,8V/m), zatem nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego wynoszącego 7V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz. Przekroczeń nie stwierdzono na obszarze całej Wielkopolski

Z dostępnych informacji wynika, że pomimo lokalizacji masztów telefonii komórkowej oraz linii energetycznych średniego i niskiego napięcia na terenie powiatu, natężenie pól elektromagnetycznych nie przekracza dopuszczalnych norm.

5.8. Poważne awarie

Poważna awaria w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Poważną awarię przemysłową nazywamy poważną awarię, która wystąpiła w zakładzie. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię, oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska.

Prowadzący zakład, który stwarza zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji są zobowiązani do ochrony środowiska przed awariami. Każdy, kto zauważy wystąpienie awarii jest zobowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym:

- osoby znajdujące się w strefie zagrożenia,
- jednostkę organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej,
- lub jednostkę organizacyjną Policji,
- albo Starostę Powiatu Wągrowieckiego.

Na terenie powiatu wągrowieckiego znajduje się jeden zakład zaklasyfikowany do Zakładów Dużego Ryzyka - **„Naftobazy” Sp. z o. o., 00-613 Warszawa, ul. T. Chałubińskiego 8, Baza Paliw nr 4** w Rejowcu Poznańskim gm. Skoki. Substancjami decydującymi o zaliczeniu podmiotu do ZDR są produkty destylacji ropy naftowej. Ponadto na terenie powiatu znajduje się jeden zakład wchodzący w skład listy WIOŚ potencjalnych sprawców awarii - „CEPEN” Spółka z o.o. w Wągrowcu, ul. Jankowska 2, (były Zakład Produktów Naftowych). Powyższy obiekt zaklasyfikowano do zakładów stwarzających potencjalne zagrożenie z uwagi na magazynowanie i dystrybucję dużych ilości produktów naftowych.

Na terenie powiatu istnieje również szereg innych jednostek, których eksploatacja może spowodować awarię i zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego. W szczególności dotyczy to zakładów stosujących w produkcji substancje zaliczane do środków niebezpiecznych, tj. bardzo toksycznych i toksycznych, rakotwórczych i mutagennych oraz niebezpiecznych dla środowiska (Mecapol S.A. w Wągrowcu, ul. Gnieźnieńska 74, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „CID-ROL” w Wągrowcu ul. Taszarowo 11) oraz szereg stacji paliw płynnych, wybudowanych przed 1995r., których nie poddano stosownym modernizacjom, przez co nie posiadają one pełnego zabezpieczenia środowiska i nie spełniają wymagań przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki.

W 2009 roku na terenie Powiatu Wągrowieckiego wystąpiło jedno zdarzenie mające znamiona poważnej awarii. W czerwcu 2009r. w miejscowości Rejowiec (gm. Skoki) miał miejsce wypadek drogowy, w wyniku którego ciągnik z autocysterną zjechał z drogi i wywrócił się. W związku z powyższym przeprowadzono kontrolę w „ABS BONIFER POLSKA” Sp. z o.o. z Oławy, tj. właściciela zestawu transportowego (przewoźnika i sprawcę zanieczyszczenia środowiska). Jednocześnie, na podstawie wyników wstępnych czynności przeprowadzonych w miejscu zdarzenia, działając m.in. zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493 z późn. zm.), skierowano do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu informację o zdarzeniu. W trakcie kontroli ustalono, że następstwem powyższego zdarzenia było rozszczelnienie górnych włączów komór paliwowych i wyciek ok. 10.000 litrów benzyny silnikowej i oleju napędowego. Wyciek produktów ropopochodnych spowodował zanieczyszczenie gruntów ornych o powierzchni ok. 2500m². W wyniku ustaleń kontroli wydano zarządzenia pokontrolne zobowiązujące sprawcę zanieczyszczenia środowiska do przeprowadzenia badania stanu środowiska gruntowo-wodnego w celu określenia skali i zasięgu zanieczyszczenia środowiska spowodowanego wypadkiem drogowym oraz wyciekiem benzyny i oleju napędowego z autocysterny, do podjęcia działań mających na celu przywrócenie środowiska do stanu właściwego oraz do informowania Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o wynikach tych działań (zakres prac mających na celu przywrócenie środowiska do stanu właściwego i termin ich realizacji winien być uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu).

5.9. Przyroda ożywiona

5.9.1. Flora powiatu

Szata roślinna występująca na terenie powiatu spełnia następujące funkcje:

- sanitarno-higieniczną, polegającą przede wszystkim na wzbogaceniu powietrza w tlen i zmniejszeniu w atmosferze ilości dwutlenku węgla,
- ochronną - polegającą na ochronie gleb przed nadmierną erozją wietrzną, jak również stanowiącą ostoję i schronienie dla świata zwierzęcego,
- retencyjną - polegającą na retencjonowaniu zasobów wodnych (opadów atmosferycznych i wód podziemnych),
- dekoracyjną - wynikającą w dużej mierze z naturalnych cech roślinności (kształt, barwa),
- gospodarczą - polegającą na pozyskiwaniu naturalnych surowców - drewno, produkty runa leśnego.

Obszary leśne, jak również uprawy rolne poddawane są nadzwyczajnym zagrożeniom i degradacji. Najczęstszymi ich formami są:

- zanieczyszczenia pyłowe ze źródeł niskiej emisji,
- zanieczyszczenia związane z ruchem komunikacyjnym,
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- zanieczyszczenia odpadami komunalnymi (dzikie składowiska odpadów).

Obserwuje się również pozytywne zjawisko, jakie ma miejsce w ostatnich latach. Związane jest ono z zalesieniem terenów dawnych upraw lub terenów nie użytkowanych rolniczo. Jest to istotne, z uwagi na funkcję ochronną lasów. Ważnym elementem szaty roślinnej na terenach ubogich w lasy są zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, rosnące na placach, skwerach i nieruchomościach. Pieczę prawną nad utrzymaniem tej roślinności sprawują gminy. Niemal każde wycięcie drzewa i krzewów wymaga zezwolenia, a także rekompensaty dla środowiska przyrodniczego w postaci nowych nasadzeń w innych miejscach. Mimo zasady równoważenia strat w lokalnym środowisku przyrodniczym, nadal aktualna jest potrzeba zwiększenia zadrzewień i zakrzewień na terenach wiejskich oraz zakładanie zadrzewień i parków w mieście.

5.9.2. Fauna powiatu

Zasoby świata zwierzęcego na terenie powiatu można uznać za bardzo bogate. Świat zwierzęcy Powiatu Wągrowieckiego jest typowy dla równinnych obszarów kraju, tj. Wielkopolski. Dużą grupę stanowią rzadkie gatunki dziko żyjących zwierząt wodnych, płazów, gadów, ssaków, ptaków i ryb. Dla tej grupy największym zagrożeniem ich egzystencji oraz dalszego rozwoju jest:

- nieprawidłowa gospodarka wodna, np. przedostawanie się ścieków bytowo – gospodarczych do wód powierzchniowych,
- kłusownictwo - mogące przyczynić się do niekontrolowanego zmniejszenia populacji,

- zmienność i niedobory stanu wód - wysuszenie terenów podmokłych może spowodować wyginięcie bytujących tam gatunków zwierząt,
- masowy ruch turystyczny.

5.9.3. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny

Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze terenu, problemy ochrony środowiska przyrodniczego dotyczą wielu dziedzin życia gospodarczego człowieka. Do największych zagrożeń, które mogą mieć wpływ na kształtowanie środowiska przyrodniczego należą:

- niski poziom wód gruntowych i powierzchniowych,
- pogorszenie się jakości wód,
- zatrucia wód gruntowych i powierzchniowych ściekami bytowymi i gnojownicą,
- kłusownictwo,
- rosnąca liczba inwestycji w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo w sąsiedztwie jezior,
- zagrożenie drzewostanów owadami,
- występowanie grzybów pasożytniczych,
- zagrożenia pożarami.

Głównym objawem degradacji środowiska przyrodniczego może być przekształcanie ekosystemów wodnych. Jest to wynikiem systematycznego obniżania się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych na skutek zmian klimatycznych oraz niewłaściwego zmeliorowania terenu. W sytuacji obecnej najlepszym rozwiązaniem dla terenów gdzie występują wahania zwierciadła wody jest zastosowanie tak zwanej małej retencji oraz ograniczenie stosowania melioracji odwadniających w większych obszarach.

W ramach ochrony dzikich zwierząt należy zwrócić uwagę na potrzebę dokarmiania zwierząt w okresach długich i intensywnych opadów śnieżnych oraz utrzymujących się mrozów.

5.10. Krajobraz

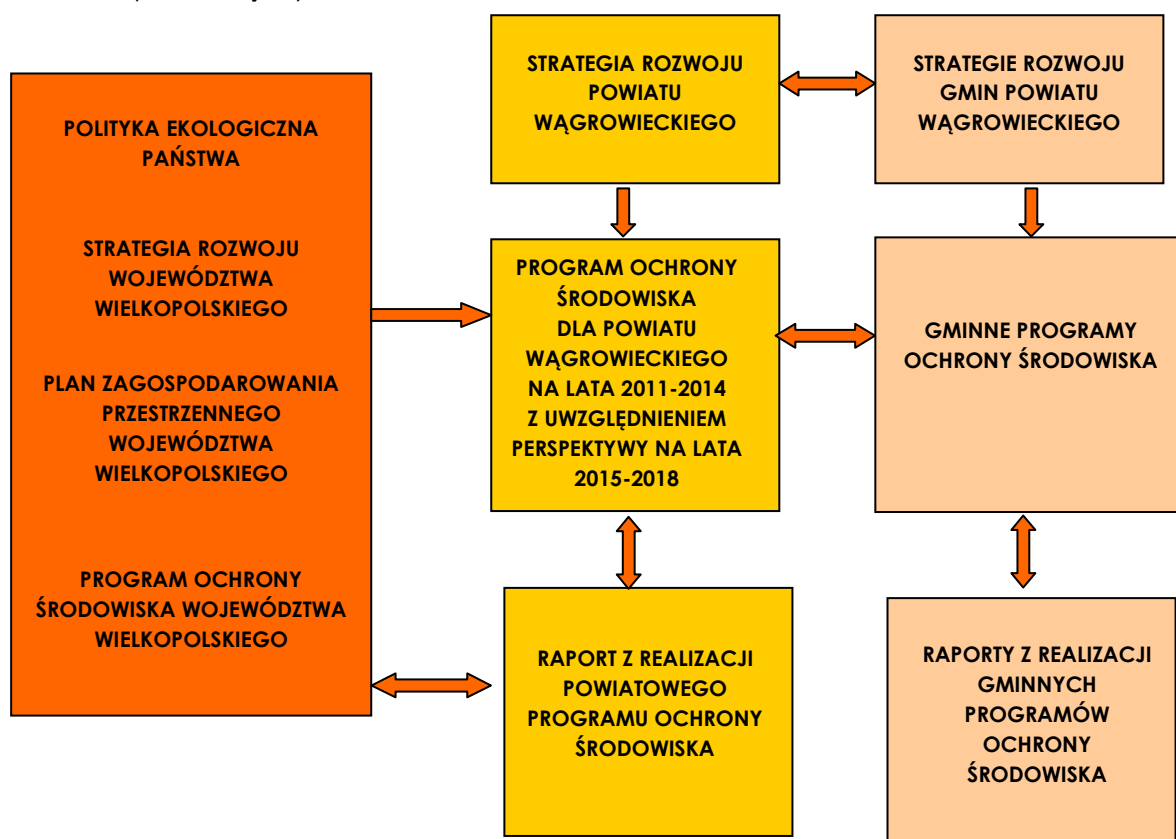
Funkcjonowanie człowieka na ziemi związane jest z korzystaniem ze środowiska i jego wpływem na walory krajobrazowe. Nie powinno ono jednak wykluczać ochrony obecnego stanu środowiska. Należy podkreślić, że rozwój gospodarczy obszaru Powiatu Wągrowieckiego i potrzeby ochrony środowiska na tych terenach powinny być ze sobą powiązane, zachowując zasadę zrównoważonego rozwoju.

Pod względem walorów krajobrazowych analizowany teren jest bardzo bogaty i zróżnicowany. Za naruszenie naturalnego krajobrazu można uznać większe obiekty kubaturowe związane z działalnością człowieka. W mniejszych jednostkach osadniczych powiatu nie obserwuje się większych obiektów kubaturowych naruszających walory krajobrazowe. Występuje zabudowa zwarta, gdzie centrum wsi stanowi najczęściej jedna ulica, otoczona obszarami pól uprawnych i kompleksów leśnych.

Na walory estetyczno - krajobrazowe oddziałują również maszty telefonii komórkowej, rozstawione na terenach gmin Powiatu Wągrowieckiego.

6. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE – POLITYKA EKOLOGICZNA

Zgodnie z art. 17 ust. 1, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm) organ wykonawczy powiatu, w celu realizacji polityki ekologicznej Państwa, a także zapisów Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska sporządza Powiatowy Program Ochrony Środowiska. Przy sporządzaniu Programu, uwzględniono **niezbędne wymagania polityki ekologicznej Państwa** określone w art. 14, ustawy Prawo ochrony środowiska. Relacje zachodzące pomiędzy Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego, a dokumentami wyższego i niższego szczebla prezentuje rysunek 6.

Rysunek 6. Relacje pomiędzy Programem Ochrony Środowiska a innymi dokumentami

Źródło: Opracowanie własne

6.1. Polityka ekologiczna Państwa

Polityka ekologiczna Państwa jest to najważniejszy dokument strategiczny, który poprzez określenie celów i priorytetów ekologicznych wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) stanowi, że wymagane jest sporządzanie polityki ekologicznej państwa na najbliższe 4 lata z perspektywą 4-letnią. W dniu 8 maja 2003 r. Sejm RP przyjął

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

dokument „Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W 2006 r. Rada Ministrów przedłożyła Sejmowi RP projekt następnej polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014, jednakże – ze względu na skrócenie kadencji – parlament nie zdążył jej uchwalić w 2007 r. Ponadto opracowany dokument był nazbyt ogólnikowy, a także zawierał wiele nieaktualnych elementów szczególnie w odniesieniu do prawodawstwa Unii Europejskiej. Konieczna była zatem jego aktualizacja, co jednak spowodowało nieuniknione opóźnienie w przygotowaniu polityki ekologicznej państwa i w konsekwencji konieczne było przyjęcie nowego horyzontu czasowego.

Dlatego też w 2008 roku opracowano nowy dokument pod nazwą „**Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016**”. Dokument jest drugim z rzędu dokumentem strategicznym, którego opracowanie jest wymagane ustawą Prawo ochrony środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art.13 stwierdza, że polityka ekologiczna Państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej Państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej Państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna Państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej Państwa jest przyjęta w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

We wdrażaniu niniejszego programu **istotne znaczenie będą miały zasady uszczegóławiające zasadę nadrzędną**, a będą nimi zasady:

- **przezorności** (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- **integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi),
- **równego dostępu do środowiska przyrodniczego**,
- **uspolecznienia**,

- **„zanieczyszczający płaci”** (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),
- **prewencji** (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- **stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),**
- **subsydiarności** (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem),
- **skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** (minimalizacja nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

6.1.1. Cele i zadania Polityki ekologicznej Państwa

Ochrona zasobów naturalnych

Poprawa oraz ochrona zasobów naturalnych ma nastąpić na skutek następujących działań:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji, na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego,
- wyznaczenie obszarów cennych przyrodniczo (HNV – high nature value), które będą odgrywać istotną rolę w monitorowaniu realizacji instrumentów polityki ochrony bioróżnorodności biologicznej na obszarach rolnych i leśnych,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, tj. maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniami,
- rozpowszechnienie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów wód podziemnych oraz otoczenie ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Główne cele polityki ekologicznej Państwa to:

w zakresie ochrony przyrody:

- zakończenie prac nad pełną inwentaryzacją i waloryzacją różnorodności Polski i ustanowienie pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000,
- przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt, grzybów,
- przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju,
- wsparcie procesu opracowywania planów ochrony dla obszarów chronionych,
- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
- ciągły nadzór nad wdrażaniem sieci obszarów Natura 2000 i jej monitorowanie,
- egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska,
- wypracowanie metod skutecznej ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz terenów zieleni miejskiej,
- kontynuacja tworzenia krajowej sieci obszarów chronionych uwzględniająca utworzenie nowych parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych oraz powstawanie form i obiektów ochrony przyrody,
- opracowanie Krajowej Strategii Postępowania z Inwazjami Gatunkami Obcymi (wynikające z Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk),
- opracowanie Krajowej Strategii Ochrony Dużych Drapieżników,
- ratyfikacja porozumienia o ochronie afrykańsko – azjatyckich wędrownych ptaków wodnych, wynikająca z Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt,
- opracowanie nowej ustawy dotyczącej dopuszczenia organizmów GMO do środowiska – Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych ,
- ścisła współpraca w zakresie ochrony przyrody z organizacjami pozarządowymi,
- prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- aktualizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości”,
- zalesienie do 2010 r. około 50 tys. ha, w tym 75% w sektorze prywatnym,
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych połączonych korytarzami ekologicznymi oraz dostosowanie gospodarki leśnej do wymogów wynikających z ochrony sieci obszarów Natura 2000,
- utrzymanie znacznej retencji wodnej i jej powiększenie poprzez przywracanie przesuszonych przez meliorację terenów wodno-błotnych,
- dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych,
- realizacja programu restytucji cisa w Polsce,
- rozbudowa funkcji leśnych banków genów,
- wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów.

w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi:

- wyodrębnienie w ramach gospodarowania wodami dwóch sektorów, tj. sektora zarządzania zasobami wodnymi oraz sektora administrowania majątkiem Skarbu Państwa,
- stopniowe wprowadzanie odpłatności przez użytkowników wód za korzystanie przez nich z zasobów wodnych, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko,
- pełne dostosowanie polskiego prawa do prawa UE,
- opracowanie i wdrożenie systemu informatycznego gospodarowania wodami spójnego z systemem informatycznym resortu „Środowisko”,
- przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która będzie wskazywała obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
- wyznaczenie obszarów zalewowych, tam gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone,
- realizacja zadań wynikających z ustawy – Prawo wodne, przez Państwową Służbę Hydrologiczno – Meteorologiczną i Państwową Służbę Hydrogeologiczną,
- realizacja projektów ze środków Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet III), mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią,
- modernizacja systemów melioracyjnych poprzez zaopatrzenie ich w urządzenia podpiętrzające wodę, umożliwiające sterowanie odpływem,
- dokończenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych,
- rozpoczęcie realizacji ochrony głównych zbiorników wód podziemnych,
- propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno – promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych).

w zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
- promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integralnego,
- waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promowanie takiej żywności,
- rozwój monitoringu gleb,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- zakończenie opracowania systemu osłony przeciwosuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi:

- ułatwienie dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo – rozpoznawcze przez uchwalenie nowego prawa geologiczno – górniczego,
- ułatwienie dostępu do map i danych geologicznych,
- uzupełnienie bazy danych geologiczno – inżynierskich dla aglomeracji miejskich,
- tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- zakończenie prac nad systemem osłony przeciwoświsiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- określenie obszarów zagrożonych naturalnymi mikrowstrząsami sejsmicznymi,
- prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii pozyskiwania energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji,
- promowanie wykorzystania metanu z pokładów węgla.

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego ma nastąpić na skutek następujących działań:

- poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia,
- zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza atmosferycznego,
- całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową poprzez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski,
- ochrona wód poprzez realizację Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- redukcja całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych o 75% poprzez zakończenie krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2.000 RLM,
- utrzymanie i osiągnięcie dobrego stanu wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Cel będzie realizowany poprzez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami oraz programu wodno – ściekowego kraju,
- prowadzenie odpowiedniej gospodarki odpadami,
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodowych i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- ocena narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
- zabezpieczenie społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- stworzenia efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami REACH.

Główne cele polityki ekologicznej Państwa to:

w zakresie środowiska a zdrowie:

- zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa,
- opracowanie zasad analizy ryzyka zdrowotnego dla procedur związanym z dopuszczeniem inwestycji do realizacji,
- poprawy funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego poprzez poprawę wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
- wspólne działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Środowiska w celu poprawy jakości wody pitnej,
- wspólne prowadzenie akcji edukacyjno – szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska,
- doposażenie Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno – ekologicznego,
- sporządzenie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

w zakresie jakości powietrza:

- dalsza redukcja emisji SO_2 , NO_x oraz pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii (zadanie jest bardzo trudne ponieważ większość procesów przemysłowych w przemyśle oparta jest na spalaniu węgla),
- uchwalenie nowej Polityki energetycznej Polski do 2030r. w której zawarte będą mechanizmy stymulujące oszczędność energii oraz te które będą promowały rozwój odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja systemu energetycznego,
- podjęcie działań w sprawie gazyfikacji węgla (w tym także gazyfikacji podziemnej) oraz podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- opracowanie i wdrożenie przez marszałka określonego województwa, programu naprawczego w 161 strefach miejskich, gdzie zanotowano przekroczenie standardów dla pyłu drobnego PM_{10} i $PM_{2,5}$ zawartych w Dyrektywie CAFE.

w zakresie ochrony wód:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15.000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnej wspierana dotacjami z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet I),
- uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodno – środowiskowym kraju,
- opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące ze wszystkich źródeł przemysłowych,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
- wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
- wyposażenie jak największej liczby gospodarstw w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,
- ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
- rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- wdrożenie praktyki najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków.

w zakresie gospodarki odpadami:

- organizacja banku danych o odpadach (do końca 2009r.),
- przeprowadzenie reformy obecnego systemu zbierania i odzysku odpadów komunalnych w gminach, dająca władzom samorządowym znacznie większe uprawnienia w zarządzaniu i kontrolowaniu systemu (do końca 2009r.),
- zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddawać procesom odzysku,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie nowych technologii w tym zakresie,
- dostosowanie składowisk do standardów UE (do końca 2009r.),
- wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu wspieranych dotacjami Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”,
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację postawiania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,
- dokończenie akcji likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne oraz akcji eliminacji PCB z transformatorów i kondensatorów (do końca 2010r.).

w zakresie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych:

- sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dróg krajowych i lotnisk, a także wynikających z nich programów ochrony przed hałasem,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- likwidacja źródeł hałasu przez tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, a także budowę ekranów akustycznych,
- wykorzystanie planowania przestrzennego dla rozdzielenia potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkalnych,
- rozwój systemu monitoringu hałasu,
- zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska oraz szkolenie specjalistów w zakresie ich pomiaru,
- opracowanie przez Ministerstwo Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych,
- zobowiązanie operatorów telefonii komórkowej do zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji stanowiących źródło promieniowania.

w zakresie substancji chemicznych w środowisku:

- przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych,
- kontynuacja programów krajowych dotyczących usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, usuwania azbestu, mogilników,
- szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

6.1.2. Limity krajowe

W dokumencie „**Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.**”, oraz w innych dokumentach krajowych zostały zawarte ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska. Najważniejsze z nich przedstawia tabela 47.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Tabela 47.

Limity krajowe

Termin osiągnięcia limitu	Limity
2012	zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 6% w stosunku do emisji tych gazów w 1988r. (zgodnie z Protokołem z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997r. w ramach Konwencji ONZ o ochronie klimatu na Ziemi) zebranie 25% zużytych baterii i akumulatorów
2013	zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów kierowanych na składowiska odpadów, w tym w szczególności doprowadzenie do sytuacji, odpady komunalne ulegające biodegradacji nie będą składowane w ilości większej niż 50% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
2014	osiągnięcie odzysku min. 60% i recyklingu 55% odpadów opakowaniowych
2015	wszystkie aglomeracje powyżej 2.000 RLM winny być wyposażone w oczyszczalnię ścieków oraz odpowiednio rozbudowaną sieć kanalizacyjną osiągnięcie przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, natomiast przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z obszaru kraju w celu ochrony wód powierzchniowych
2016	całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową poprzez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski zebranie 45% zużytych baterii i akumulatorów
2017	zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9% energii finalnej
2020	zmniejszenie łącznej emisji gazów cieplarnianych z terytorium Wspólnoty Europejskiej o 20% w porównaniu z rokiem 1990r. zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, tak aby udział tej energii wynosił nie mniej niż 14%

Źródło: Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

6.2. Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego

Równolegle z realizacją polityki ekologicznej Państwa są tworzone, aktualizowane i realizowane wojewódzkie programy ochrony środowiska określając cele i zadania realizowane w zakresie ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim. Celem strategicznym polityki ekologicznej województwa do 2019 roku przedstawionym w dokumencie pn. „Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012 - 2019” jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) oraz harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych. Celowi temu podporządkowane są cele szczegółowe, których realizacja będzie miała miejsce poprzez przypisane im kierunki działań.

Cele szczegółowe zostały ujęte w trzech blokach tematycznych, tj.:

- ochrona zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- działania systemowe.

Cel szczegółowy: Ochrona zasobów naturalnych

Cel 1. Ochrona przyrody

Cel do 2019 roku: Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Dalsze rozpoznanie obszarów o dużej różnorodności biologicznej w celu ich ochrony prawnej,
- Rozbudowa systemu obszarów chronionych w województwie wielkopolskim,
- Opracowanie planów ochrony parków krajobrazowych,
- Kontynuacja wdrażania sieci Natura 2000,
- Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków,
- Utrzymanie różnorodności gatunków, w tym opracowanie i wdrażanie planów ochrony dla gatunków zagrożonych,
- Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym,
- Intensyfikacja wdrażania i promocji programów rolno środowiskowych,
- Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych,
- Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej,
- Utrzymanie i rozwój terenów zieleni.

Cel 2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cel do 2019 roku : Zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Realizacja zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Prowadzenie zalesień gruntów rolnych,
- Ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic rolno-leśnych,
- Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów,
- Systematyczna zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów, w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenozy leśnych,
- Odbudowa zdegradowanych siedlisk leśnych,
- Kontynuacja monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób,

- Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa i inne instytucje oraz organizacje pozarządowe,
- Wdrażanie programu małej retencji na terenach leśnych,

Cel 3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Cel do 2019 roku: Zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Realizacja harmonogramu wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej w regionie wodnym Warty,
- Wdrażanie Dyrektywy Powodziowej w regionie wodnym Warty,
- Objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek,
- Przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych,
- Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych,
- Odbudowa zniszczonych obiektów hydrotechnicznych,
- Budowa obiektów małej retencji,
- Modernizacja melioracji szczegółowych,
- Budowa przepławek dla ryb,
- Ustanawianie i odpowiednie zagospodarowywanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.

Cel 4. Ochrona powierzchni ziemi

Cel do 2019 roku: Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo,
- Wdrażanie programów rolno środowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb,
- Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego,
- Ochrona gruntów ornych (przeciwdziałanie przeznaczaniu gruntów ornych na cele nierolnicze),
- Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan powierzchni ziemi,
- Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie,
- Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych.

Cel 5. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Cel do 2019 roku: Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin,
- Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,

- Ochrona złóż kopalin przed zabudową infrastrukturalną m.in. poprzez uwzględnianie złóż kopalin w opracowaniach planistycznych,
- Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin.

Cel szczegółowy: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa chemicznego

Cel 6. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

Cel do 2019 roku: Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego. Usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi,
- Budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej,
- Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne,
- Rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych,
- Realizacja programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych w obszarach regionalnych zarządków gospodarki wodnej,
- Rozbudowa sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody,
- Wzmocnienie kadrowe i aparaturowe WIOŚ w Poznaniu, pozwalające na pełną realizację zadań monitoringowych i kontrolnych na obszarach OSN.

Cel 7. Jakość powietrza

Cel do 2019 roku: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Wdrażanie programów ochrony powietrza,
- Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza,
- Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnymi źródłami energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł),
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,
- Wprowadzanie zintegrowanej gospodarki energetycznej w miastach poprzez wykorzystanie do celów komunalnych ciepła odpadowego z elektrociepłowni i kotłowni zakładowych,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia,
- Modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz ich automatyzacja,
- Wdrażanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (BAT),
- Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza zakładów wymienianych w monitoringu WIOŚ w Poznaniu jako szczególnie uciążliwych dla środowiska,
- Realizacja systemu handlu emisją dwutlenkiem węgla,
- Rozwój infrastruktury drogowej z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska (obwodnice, poprawa stanu technicznego dróg),
- Promocja i wspieranie rozwiązań w transporcie pozwalających na unikanie lub zmniejszanie wielkości emisji, m.in. poprzez: wprowadzanie pojazdów spełniających normy Euro 4 i Euro 5, zmiany organizacji ruchu na terenach miejskich, transport zbiorowy, kolej, transport wodny i rowerowy,
- Ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic,
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii oraz korzystania ze środków transportu publicznego.

Cel 8. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne

Cele główne do 2019 roku:

- Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- Gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o ponadgminne zakłady zagospodarowania odpadów,
- Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- Zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych przez składowanie,
- Zamknięcie do końca 2009 r. wszystkich składowisk odpadów niespełniających przepisów prawa.

Cele szczegółowe:

- Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, w tym zbieraniem selektywnym 100% mieszkańców województwa do końca roku 2008,
- Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie wielkopolskim w roku 1995, zgodnie z zapisami krajowego planu gospodarki odpadami (2006), dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:
  - ✓ w 2010 r. nie więcej niż 75%,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- ✓ w 2013 r. nie więcej niż 50%,
- ✓ w 2020 r. nie więcej niż 35%.
- Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 85% ilości odpadów wytwarzanych w roku 2014.

Działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów, ograniczenia ilości odpadów oraz ich negatywnego oddziaływania na środowisko:

- Intensyfikacja działań edukacyjno - informacyjnych promujących właściwe postępowanie z odpadami,
- Promowanie wykorzystywania produktów wytwarzanych z materiałów odpadowych poprzez odpowiednie działania promocyjne i edukacyjne oraz zamówienia publiczne,
- Eliminowanie uciążliwości dla środowiska związanych z eksploatacją składowisk, w tym zamykanie i rekultywacja składowisk niespełniających wymogów prawa,
- Ujmowanie kryteriów ochrony środowiska przy finansowaniu zadań ze środków publicznych.

Działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania:

- Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- Zapewnienie przepływu strumieni odpadów zgodnie z uchwalonymi planami gospodarki odpadami,
- Kontrolowanie przez gminy stanu zawieranych umów przez właścicieli nieruchomości z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych,
- Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania oraz odzyskiwanie energii elektrycznej i/lub ciepłej w procesie pozyskiwania biogazu z kwater składowania odpadów,
- Zachęcanie inwestorów publicznych i prywatnych do udziału w realizacji inwestycji strategicznych zgodnie z planami gospodarki odpadami,
- Kontrolowanie przez odpowiednie organy zgodności ustaleń zawartych w wydanych zezwoleniach podmiotom prowadzącym działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- Opracowanie programów rozwoju selektywnego zbierania odpadów komunalnych na poziomie gminnym/międzygminnym w ramach planów gospodarki odpadami,
- Zgodnie z KPGO 2010, prowadzenie selektywnego zbierania i odbierania co najmniej następujących frakcji odpadów komunalnych: odpady z pielęgnacji ogrodów i parków (tzw. odpady zielone), papier i tektura (w tym opakowania, gazety, czasopisma, itd.), odpady opakowaniowe ze szkła w podziale na szkło bezbarwne i kolorowe, tworzywa sztuczne, metale, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, przeterminowane leki, chemikalia (farby, rozpuszczalniki,

oleje odpadowe, itd.), meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane remontowe,

- Pozostałe frakcje odpadów komunalnych mogą być zbierane łącznie jako zmieszane odpady komunalne,
- Sposób zbierania odpadów musi być odpowiedni dla przyjętych w zakładach zagospodarowania odpadów technologii przekształcania odpadów, do których odpady będą kierowane,
- Transport selektywnie zebranych odpadów w sposób zapobiegający ich zmieszaniu,
- Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami odzysku i przemysłem w celu stymulowania rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne,
- Zgodnie z KPGO 2010, wydawanie pozwoleń wyłącznie na budowę instalacji realizujących założenia planów gospodarki odpadami, których celowość została potwierdzona analizą koszty – korzyści,
- Ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji poprzez promowanie kompostowania przydomowego oraz budowę linii technologicznych do przetwarzania tych odpadów, takich jak (zgodnie z KPGO 2010): kompostownie odpadów organicznych, linii mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, instalacji fermentacji odpadów (organicznych lub zmieszanych), zakładów termicznego przekształcania zmieszanych odpadów komunalnych,
- Tworzenie systemów gospodarowania odpadami uwzględniających wszystkie niezbędne elementy gospodarki dostosowane do warunków lokalnych,
- Stosowane w ZZO technologie, ich przepustowość oraz wyposażenie muszą gwarantować realizację zakładanych dla województwa wielkopolskiego celów w zakresie gospodarowania odpadami,
- Zgodnie z KPGO 2010, ZZO winny zapewniać, co najmniej następujący zakres usług: mechaniczno – biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni, składowanie odpadów pozostałych po procesach ich przetwarzania, kompostowanie odpadów z pielęgnacji terenów zielonych, sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcjonalnie), zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych (opcjonalnie), zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalnie),
- Stosowanie technologii spełniających kryteria BAT,
- Składowiska spełniające wszystkie wymogi prawa mogą funkcjonować do czasu ich wypełnienia lub obowiązywania odpowiednich zezwoleń,
- Budowa i rozbudowa składowisk odpadów jedynie w ramach planowanych do budowy i rozbudowy ZZO,
- Monitorowanie wskazanych w WPGO wskaźników wytwarzania odpadów oraz wspieranie działań związanych z badaniem charakterystyki odpadów.

Organizacja ZZO:

- W województwie wielkopolskim planuje się budowę 12 zakładów zagospodarowania odpadów,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- Do czasu wybudowania ZZO lub niezbędnej jego rozbudowy, odpady kierowane będą do zagospodarowania wg zasad aktualnie obowiązujących, przy założeniu dążenia do realizacji postawionych celów w WPGO.
- Proponowane do budowy lub rozbudowy ZZO, w uzasadnionych przypadkach składać się mogą z kilku obiektów rozmieszczonych w poszczególnych miejscowościach obsługiwanego regionu. Wynikać to musi jednak z przeprowadzenia odpowiedniej analizy w ramach opracowywanej każdorazowo koncepcji i/lub studium wykonalności zakładu. Gminni uczestnicy – partnerzy – wchodzący w skład danego ZZO ustalają zasady finansowania w zakresie inwestycji i bieżącego utrzymania ZZO. Na etapie projektowania planu, zgłoszono propozycje realizacji obiektów gospodarowania odpadami, jako elementów ZZO, poza obiektami głównymi (co nie wyklucza innych, nie zgłoszonych propozycji lokalizacji). Jednakże budowa tych obiektów, jako elementów zakładów zagospodarowania odpadów, jak wyżej powiedziano będzie uzależniona od wyników przeprowadzonej analizy,
- Wyposażenie ZZO oraz stosowane w nim technologie muszą gwarantować realizację zakładanych dla województwa wielkopolskiego celów w zakresie gospodarowania odpadami oraz spełniać kryteria najlepszej dostępnej techniki (BAT),
- System zbierania odpadów na obszarze obsługiwanym przez ZZO musi być dostosowany do zastosowanych w nim technologii,
- W uzasadnionych przypadkach, ZZO składać się powinien z odpowiedniej ilości stacji przeładunkowych, których lokalizacja wynikać będzie z potrzeb logistycznych i organizacyjnych. Stacje te, obok urządzeń do przeładunku odpadów mogą być również wyposażone w inne elementy gospodarowania odpadami, takie jak np. urządzenia do doczyszczania zebranych selektywnie odpadów, kompostownie, magazyny na surowce, odpady niebezpieczne itp.
- Na etapie projektowania WPGO, stwierdzono, że do planowanych w woj. wielkopolskim ZZO przyjmowane będą odpady również z terenów województw sąsiednich.

Odpady z grup 01 – 19 (z sektora gospodarczego)

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Wspieranie działań informacyjno – edukacyjnych dotyczących wpływu odpadów na środowisko oraz wytwarzania i gospodarowania odpadami,
- Projektowanie nowych procesów i wyrobów w taki sposób, aby w jak najmniejszym stopniu oddziaływały one na środowisko w fazie produkcji, użytkowania i po zakończeniu użytkowania,
- Dostosowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów do wymagań ochrony środowiska,
- Wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT),
- Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami,
- Minimalizacja ilości i rodzajów wytwarzanych odpadów poddawanych procesom unieszkodliwiania poprzez składowanie,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- Organizacja nowych i rozwój istniejących systemów zbierania odpadów, w tym w szczególności odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych (małe i średnie przedsiębiorstwa), z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych (gospodarstwa domowe), w oparciu o: funkcjonujące sieci zbierania poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych utworzone przez organizacje odzysku lub przedsiębiorców, funkcjonujące placówki handlowe, apteki, zakłady serwisowe oraz punkty zbierania poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych (np. przeterminowane lekarstwa, oleje odpadowe, baterie, akumulatory), stacjonarne lub mobilne punkty zbierania odpadów niebezpiecznych, regularne odbieranie odpadów niebezpiecznych od mieszkańców prowadzących ich selektywne zbieranie przez podmioty prowadzące działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Odpady niebezpieczne

Odpady zawierające PCB- kierunki działań do 2019 roku:

- sukcesywne usuwanie urządzeń zawierających PCB do końca czerwca 2010 r.,
- unieszkodliwianie/dekontaminacja odpadów zawierających PCB w kraju lub poza jego granicami,
- monitoring prawidłowego postępowania z odpadami i urządzeniami zawierającymi PCB,
- organizacja systemu gromadzenia i unieszkodliwiania urządzeń zawierających PCB, które nie podlegają inwentaryzacji.

Oleje odpadowe - kierunki działań do 2019 roku:

- rozwój istniejącego systemu zbierania olejów odpadowych, w tym ze źródeł rozproszonych,
- monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi (w pierwszej kolejności odzysk poprzez regenerację, a jeśli jest niemożliwy ze względu na stopień zanieczyszczenia poddanie olejów odpadowych innym procesom odzysku),
- kontrola wytwórców olejów odpadowych w zakresie zastosowanych sposobów zbierania, magazynowania oraz kwalifikowania do właściwego procesu odzysku lub unieszkodliwiania,
- organizacja systemu zbierania olejów odpadowych, w szczególności od mieszkańców,
- właściwe zagospodarowanie odpadów z rozlewów olejowych.

Zużyte baterie i akumulatory - kierunki działań do 2019 roku:

- udoskonalenie i rozwinięcie systemu zbierania małogabarytowych zużytych baterii i akumulatorów ze źródeł rozproszonych,
- modernizacja istniejących instalacji do zagospodarowania zużytych baterii i akumulatorów pod kątem spełnienia wymagań środowiskowych.

Odpady medyczne i weterynaryjne - kierunki działań do 2019 roku:

- monitorowanie ilości powstających odpadów w jednostkach służby zdrowia i placówkach weterynaryjnych,
- finalne unieszkodliwianie zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych metodą termicznego przekształcania,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- rozbudowa istniejących systemów zbierania przeterminowanych leków od ludności,
- modernizacja istniejących instalacji do spalania odpadów medycznych i weterynaryjnych w celu spełnienia wymagań środowiskowych.

Pojazdy wycofane z eksploatacji - kierunki działań do 2019 roku:

- uszczelnienie systemu zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- prowadzenie cyklicznych kontroli poszczególnych podmiotów (wprowadzający pojazdy,
- punkty zbierania pojazdów, stacje demontażu, prowadzący strzępiarki) w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny - kierunki działań do 2019 roku:

- rozbudowa infrastruktury technicznej w zakresie zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- organizacja wtórnego obiegu zużytego sprzętu,
- promocja działań związanych z przedłużaniem okresu użytkowania sprawnych urządzeń,
- popieranie wprowadzania systemów zapewniających zorganizowanie wtórnego obiegu przestarzałych lecz sprawnych urządzeń elektrycznych i elektronicznych.

Odpady zawierające azbest - kierunki działań do 2019 roku:

- informowanie społeczeństwa o zagrożeniu zdrowia ludzi przy samodzielnym usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- współpraca powiatowych służb ochrony środowiska ze służbami nadzoru budowlanego w zakresie inwentaryzacji i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez fundusze ochrony środowiska,
- monitoring prawidłowego postępowanie z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie wśród indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem wyrobów budowlanych zawierających azbest,
- modernizacja i/lub budowa składowisk (kwater) na odpady azbestowe oraz stosowanie innych,
- dozwolonych metod zagospodarowania odpadów zawierających azbest,
- wspieranie inicjatyw zmierzających do usuwania wyrobów budowlanych zawierających azbest.

Przeterminowane środki ochrony roślin (pestycydy)- kierunki działań do 2019 roku:

- likwidacja ostatniego mogilnika i przeprowadzenie rekultywacji skażonego terenu,
- prowadzenie monitoringu terenów zanieczyszczonych pestycydami po likwidacji mogilników,
- termiczne unieszkodliwianie przeterminowanych pestycydów oraz odpadów pestycydowych z bieżącej produkcji i stosowania w specjalistycznych spalarniach w kraju lub za granicą,
- przeprowadzenie na terenie województwa prac poszukiwawczych w celu zinwentaryzowania nierozpoznanych jeszcze mogilników,
- wspieranie inicjatyw zmierzających do rozbudowy systemu zbierania opakowań po środkach ochrony roślin.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Odpady materiałów wybuchowych - kierunki działań do 2019 roku:

- likwidacja nagromadzonych zasobów odpadowej amunicji do roku 2014,
- kontrola prawidłowości postępowania z odpadami materiałów wybuchowych.

Odpady inne niż niebezpieczne

Zużyte opony - kierunki działań do 2019 roku:

- wspieranie działań zmierzających do rozbudowy infrastruktury technicznej zbierania zużytych opon, szczególnie w zakresie odbierania od małych i średnich przedsiębiorstw,
- kontrola właściwego postępowania ze zużytymi oponami, w szczególności podmiotów zajmujących się wymianą i naprawą opon.

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej - kierunki działań do 2019 roku:

- rozbudowa infrastruktury technicznej selektywnego zbierania, przetwarzania oraz odzysku, w tym recyklingu tych odpadów, kontrola właściwego postępowania z tymi odpadami.

Komunalne osady ściekowe - kierunki działań do 2019 roku:

- uwzględnienie zagadnień właściwego zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych w trakcie eksploatacji instalacji oraz prowadzenia inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków,
- wykorzystanie właściwości energetycznych osadów ściekowych (w tym w produkcja biogazu),
- uwzględnienie możliwości wspólnego zagospodarowania osadów ściekowych wraz z odpadami ulegającymi biodegradacji,
- kontrola jakości i ilości komunalnych osadów ściekowych stosowanych na powierzchni ziemi.

Odpady opakowaniowe - kierunki działań do 2019 roku:

- wspieranie działań edukacyjnych w celu promocji produktów bez opakowań, opakowaniach wielokrotnego użytku i takich, które powodują powstawanie mniejszych ilości odpadów,
- rozbudowa infrastruktury technicznej w zakresie sortowania i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- kontrola działania i postępowania wprowadzających produkty w opakowaniach, organizacji odzysku i przedsiębiorców zajmujących się odzyskiem, w tym recyklingiem, odpadów opakowaniowych.

Cel 9. Hałas

Cel do 2019 roku: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem,
- Systematyczna aktualizacja map akustycznych i programów ochrony środowiska przed hałasem,

- Rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska,
- Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.),
- Dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu,
- Przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.

Cel 10. Pola elektromagnetyczne

Cel do 2019 roku: Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania,
- Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi,
- Opracowanie i wdrożenie systemu pomiarów i ich ewidencji (baza danych w systemie GIS) w celu monitorowania zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi,
- Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych,
- Edukacja ekologiczna pt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Cel 11. Poważne awarie przemysłowe

Cel do 2019 roku: Minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych,
- Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe,
- Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii,
- Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom.

Cel szczegółowy: Działania systemowe

Cel 12. Edukacja dla zrównoważonego rozwoju

Cel do 2019 roku: Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Prowadzenie działań związanych z edukacją dla zrównoważonego rozwoju przez jednostki samorządu terytorialnego,
- Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach, parkach krajobrazowych i narodowych oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży,
- Współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony,
- Wspieranie Parków Narodowych i Krajobrazowych, współpracujących z placówkami akademickimi i instytutami badawczymi oraz organizacjami naukowymi, instytucjami i stowarzyszeniami w zakresie prowadzonej przez te ośrodki edukacji ekologicznej wśród młodzieży szkolnej, mieszkańców województwa i turystów,
- Promowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej,
- Udział przedstawicieli administracji publicznej szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz przedstawicieli przedsiębiorstw w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku,
- Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

Cel 13. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Cel do 2019 roku: Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko,
- Popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych.

Cel 14. Aspekt ekonomiczny w planowaniu przestrzennym

Cel do 2019 roku: Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód) oraz identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi,

- Wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy,
- Uwzględnianie progów tzw. „chłonności” środowiskowej i „pojemności” przestrzennej wraz z systemem monitorowania zmian,
- Zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach.

Cel 15. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Cel do 2019 roku: Wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Analiza możliwości wprowadzenia w województwie nowych rynkowych instrumentów wspierających działania w zakresie ochrony środowiska,
- Promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem środków pomocowych UE,
- Promocja wśród mieszkańców województwa etykiet informujących o produktach ekologicznych,
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu kampanii promocyjnych etykiet ekologicznych, zrównoważonej konsumpcji oraz tworzenia „zielonych miejsc pracy”,
- Promocja polskich firm, zwłaszcza lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska.

Cel 16. Zarządzanie środowiskowe

Cel do 2019 roku: Promowanie i wsparcie wdrażania systemu EMAS w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Promowanie systemów zarządzania środowiskowego (SZŚ) a w szczególności EMAS,
- Stymulowanie organizacji do udziału w programach szkoleniowo-informacyjnych w zakresie systemu EMAS oraz do korzystania z instrumentów (organizacyjnych, technicznych i finansowych) zachęcających organizacje do wdrażania EMAS.

Cel 17. Rozwój badań i postęp techniczny

Cel do 2019 roku: Zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Integracja środowisk społeczno-gospodarczych regionu na rzecz innowacji,
- Wsparcie dla powiązań o charakterze klastrów,
- Promowanie i wspieranie przedsiębiorstw wprowadzających innowacje.

Cel 18. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Cel do 2019 roku: Wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.

Najważniejsze kierunki działań do 2019 roku:

- Udział pracowników administracji w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku,
- Wzmocnienie kadrowe i aparaturowe WIOŚ w Poznaniu, pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych.

6.3. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wągrowieckiego

Cele i kierunki działań do realizacji dla Powiatu Wągrowieckiego zostały także określone w dokumencie pn. „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wągrowieckiego na lata 2006-2015”. Nadrzędnym celem rozwoju powiatu określonym w dokumencie jest **trwały rozwój społeczno – gospodarczy zgodny z ochroną środowiska przyrodniczego, dostosowany do wyzwań cywilizacyjnych XXI wieku i wymogów Unii Europejskiej**. Cel nadrzędny powinien być osiągnięty przez realizację następujących celów strategicznych:

- Trwały rozwój lokalnego rynku pracy w sferze produkcji i usług komercyjnych oraz wspieranie działań na rzecz poprawy efektywności i konkurencyjności rolnictwa oraz wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich,
- Stała poprawa poziomu jakości świadczonych usług społecznych w sferze edukacji, opieki medycznej, pomocy socjalnej oraz stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- Zachowanie cennych zasobów i walorów środowiska przyrodniczego oraz osiągnięcie europejskich standardów jego stanu.

W ramach poszczególnych działań, proponuje się następujące działania szczegółowe:

- **Wzrost atrakcyjności powiatu dla lokalizacji inwestycji, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości jego mieszkańców:**
  - ✓ Przygotowanie terenów pod inwestycje,
  - ✓ Prowadzenie doradztwa organizacyjno-prawnego oraz szkoleń dla mieszkańców podejmujących działalność gospodarczą,
  - ✓ Integracja środowiska przedsiębiorców i współpraca z samorządem powiatowym i samorządami gminnymi,
  - ✓ Opracowanie i wdrażanie Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości,
  - ✓ Rozbudowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych,
  - ✓ Likwidacja niedoborów w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej i elektroenergetycznej,
  - ✓ Rozbudowa infrastruktury turystycznej.
- **Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich:**
  - ✓ Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności wytwórczej i usługowej ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki,
  - ✓ Poprawa warunków funkcjonowania rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.

- **Wzrost jakości świadczonych usług społecznych – edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, bezpieczeństwo publiczne:**
  - ✓ Wspieranie „praktycznego” przygotowania absolwentów przez szkoły do wykonywania zawodu,
  - ✓ Budowa sportowych obiektów przyszkolnych, modernizacja i remont budynków szkolnych,
  - ✓ Modernizacja i remont budynków placówek pomocy społecznej oraz budowa infrastruktury technicznej przy placówkach,
  - ✓ Likwidacja barier społecznych, architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
  - ✓ Stwarzanie warunków do usamodzielnienia ekonomicznego i zatrudniania oraz przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych,
  - ✓ Umożliwianie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym odpowiednio do potrzeb i zainteresowań,
  - ✓ Wspieranie niepełnosprawnych osób dorosłych i dzieci poprzez rozwój placówek i grup wsparcia dla tej grupy potrzebujących,
  - ✓ Wspieranie i pomoc osobom i rodzinom w kryzysie oraz ofiarom przemocy; rozwój instytucji i organizacji świadczących bezpłatną pomoc i wsparcie,
  - ✓ Rozwój sieci placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz wzbogacanie ofert zajęć pozalekcyjnych dla już istniejących; wspieranie rodziców w sprawach opiekuńczo wychowawczych,
  - ✓ Przygotowanie i realizacja programów na rzecz profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania patologiom społecznym,
  - ✓ Utworzenie profesjonalnych rodzin zastępczych, pogotowi rodzinnych,
  - ✓ Zwiększenie efektywności działań umożliwiających powrót dziecka do rodziny naturalnej,
  - ✓ Praca z rodziną naturalną i zastępczą,
  - ✓ Budowa mieszkań chronionych i socjalnych,
  - ✓ Modernizacja i doposażenie w wysokospecjalistyczny sprzęt medyczny Szpitala Powiatowego.
- **Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i likwidacja źródeł jego zanieczyszczenia:**
  - ✓ Modernizacja oczyszczalni ścieków i budowa sieci kanalizacyjnych, szczególnie na terenach gdzie występuje zagrożenie zanieczyszczenia lokalnych wód powierzchniowych i podziemnych oraz na terenach przeznaczonych pod inwestycje,
  - ✓ Rekultywacja nielegalnych i zamkniętych składowisk odpadów komunalnych,
  - ✓ Zmniejszanie negatywnego oddziaływania produkcji rolniczej na środowisko,
  - ✓ Doposażenie i modernizacja składowisk odpadów komunalnych,
  - ✓ Rozbudowa i przebudowa istniejącego systemu ciepłowniczego i termomodernizacji budynków,
  - ✓ Budowa sieci gazowych na terenach wiejskich,
  - ✓ Budowa sieci kanalizacyjnych na terenach wiejskich,
  - ✓ Większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii poprzez budowę np. elektrowni wiatrowych i wodnych oraz instalacja kolektorów słonecznych.

7. GŁÓWNE USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. Cele ekologiczne dla Powiatu Wągrowieckiego

W celu realizacji przyjętych założeń ustalono główne zasady polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- **szczegółowych celów ekologicznych** - celów, po osiągnięciu, których ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska, stanowiących ostateczny efekt podejmowanych działań,
- **kierunków działań** - kierunków służących do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych,
- **zadań ekologicznych** - konkretnych przedsięwzięć, prowadzących do realizacji wyznaczonych kierunków, a tym samym celów ekologicznych. Działania te mają charakter długookresowy, aż do osiągnięcia założonego celu.

Uwzględniając założenia Programu wojewódzkiego dla Powiatu Wągrowieckiego wyznaczono cele strategiczne oraz szczegółowe cele ekologiczne, których realizacja poprzez konkretne kierunki i zadania ekologiczne przyczyni się do poprawy poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego powiatu. Charakterystyka celów strategicznych i szczegółowych celów ekologicznych Powiatu Wągrowieckiego:

I. Cel strategiczny: Ochrona zasobów naturalnych:

- **Cel ekologiczny 1.** Ochrona Przyrody,
- **Cel ekologiczny 2.** Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
- **Cel ekologiczny 3.** Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
- **Cel ekologiczny 4.** Ochrona powierzchni ziemi,
- **Cel ekologiczny 5.** Gospodarowanie zasobami geologicznymi.

II. Cel strategiczny : Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- **Cel ekologiczny 6.** Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa,
- **Cel ekologiczny 7.** Jakość powietrza,
- **Cel ekologiczny 8.** Gospodarka odpadami,
- **Cel ekologiczny 9.** Hałas,
- **Cel ekologiczny 10.** Pola elektromagnetyczne,
- **Cel ekologiczny 11.** Poważne awarie.

III. Cel strategiczny: Działania systemowe:

- **Cel ekologiczny 12:** Edukacja dla zrównoważonego rozwoju

Realizacja celów będzie się odbywała poprzez kierunki działań i określone zadania ekologiczne (przedsięwzięcia) w okresach:

- krótkookresowym (lata 2011-2014),
- długoterminowym (lata 2015-2018).

7.1.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego

I. Cel strategiczny: Ochrona zasobów naturalnych

Cel ekologiczny 1. Ochrona przyrody

Zachowanie równowagi ekologicznej związane jest z ochroną wszystkich zasobów przyrodniczych powiatu. Ma to prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz ma stwarzać warunki do jak najlepszego rozwoju. W celu ochrony przyrody Powiatu Wągrowieckiego oraz zachowania równowagi ekologicznej, wyznaczono następujące kierunki działań ekologicznych, tj.

- Rozwój i ochrona obszarów chronionych,
- Ochrona flory i fauny,
- Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym.

Rozwój i ochrona obszarów chronionych

Zadania własne:

- działania pielęgnacyjne na terenach zielonych, także na obszarach rolnych.

Zadania koordynowane:

- tworzenie nowych obszarów zieleni i zadrzewień na terenach zabudowanych,
- prowadzenie prac pielęgnacyjnych pomników przyrody oraz parków,
- dalsze rozpoznanie obszarów o dużej różnorodności biologicznej i ustanawianie nowych form ochrony przyrody, tj. rezerwatów, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, pomników przyrody,
- kontynuacja wdrażania sieci Natura 2000,
- systematyczna kontrola i ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych,
- prowadzenie szkoleń i edukacji w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

Ochrona fauny i flory

Zadania koordynowane:

- wzbogacanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, tj. urządzenie wodopojów, uprawianie poletek produkcyjnych, karmowych oraz zaporowych,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej w obwodach rybackich na terenie powiatu (art. 6 ustawy o rybactwie),
- ocena wypełnienia obowiązku prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej w obwodach rybackich na terenie powiatu (art. 6 ustawy o rybactwie),
- renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych,
- utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.

Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym

Zadania koordynowane:

- uwzględnienie w opracowaniach planistycznych lokalizacji terenów o wyjątkowych wartościach przyrodniczych.

Cel ekologiczny 2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ochrona lasów oraz ich zrównoważony rozwój i zachowanie różnorodności biologicznej wciąż stanowi podstawowy problem. W celu ochrony, zrównoważonego rozwoju i racjonalnego użytkowania lasów w powiecie wyznaczono określone kierunki ekologiczne, których realizacja pomoże w osiągnięciu wyznaczonego celu, tj.

- Ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej lasów,
- Zrównoważony rozwój i racjonalne użytkowanie lasów.

Ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej lasów

Zadania koordynowane:

- działania mające na celu zróżnicowanie struktury gatunkowej lasów i poprawę struktury wiekowej drzewostanów, tj. zwiększenie bioróżnorodności w celu powiększenia odporności ekosystemu leśnego,
- prowadzenie monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób,
- ochrona i systematyczne powiększanie zasobów leśnych poprzez opracowywanie planów urządzania lasu wraz z Programami Ochrony Przyrody,
- odbudowa zdegradowanych siedlisk leśnych,
- zwiększenie możliwości retencyjnych oraz wdrażanie programu małej retencji na terenach leśnych,
- przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych,
- ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic rolno-leśnych,
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów,
- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- realizacja „Programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005 – 2015”,
- redukcijny odstrzał drapieżników.

Zrównoważony rozwój i racjonalne użytkowanie lasów

Zadania własne:

- zintensyfikowanie prac związanych z opracowaniem i aktualizowaniem operatów urzędniowych lasów niepaństwowych oraz doskonalenie nadzoru nad Realizacją tych planów.

Zadania koordynowane:

- prowadzenie zalesień gruntów rolnych,
- dostosowywanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych poprzez systematyczne opracowywanie programów udostępniania i zagospodarowywania terenów leśnych do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracja zdrowia i edukacji ekologicznej,
- realizacja zrównoważonego użytkowania zasobów leśnych zgodnie z zasadami ochrony przyrody, w tym wprowadzanie bezpiecznych technik i technologii prac leśnych.

Cel ekologiczny 3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Zarządzanie zasobami wodnymi jest jednym z podstawowych zagadnień mających wpływ na rozwój regionu i jakość życia na jego obszarze. W celu racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi powiatu wyznaczono określone kierunki ekologiczne, których realizacja pomoże w osiągnięciu wyznaczonego celu, tj.

- Prawidłowa gospodarka zasobami wodnymi,
- Ochrona przeciwpowodziowa.

Prawidłowa gospodarka zasobami wodnymi

Zadania własne:

- doskonalenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zawartych w decyzjach dotyczących ustanawiania stref ochronnych ujęć.

Zadania koordynowane:

- utrzymanie, konserwacja i modernizacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych,
- dokonywanie przeglądu nieczynnych ujęć wód podziemnych,
- optymalizacja zużycia wody poprzez minimalizację strat wody na przesyle oraz wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez użytkowników indywidualnych,
- budowa przepławek dla ryb,
- ustanawianie i odpowiednie zagospodarowywanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych,
- prowadzenie akcji edukacyjnych nawiązujących do optymalizacji zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej do celów agrarnych – podlewania),
- budowa obiektów małej retencji.

Ochrona przeciwpowodziowa

Zadania koordynowane:

- objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek,
- budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych,
  - ✓ budowa zbiornika retencyjnego Laskownica, o następujących głównych parametrach: pojemność całkowita 2.530 tys. m³, pojemność użytkowa 2.470 tys. m³, powierzchnia zbiornika 93,0 ha,
- opracowanie projektów w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. modernizacja i regulacja rzek).

Cel ekologiczny 4. Ochrona powierzchni ziemi

Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości. Uwzględniając założenia ochrony powierzchni ziemi, dla realizacji celu ekologicznego wyznaczono następujący kierunek ekologiczny, tj.:

- Ochrona gleb przed degradacją.

Ochrona gleb przed degradacją

Zadania własne:

- promowanie programów rolno-środowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji,
- wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego poprzez promowanie gospodarstw ekologicznych,
- promowanie produkcji rolnej zapewniającej zrównoważone wykorzystanie gleb.

Zadania koordynowane:

- ochrona gleb i wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, które spełniają rolę przeciwoerozyjną,
- wprowadzenie do mpzp konieczności ochrony gleb klasy I-IV i racjonalnego gospodarowania ich zasobami,
- przestrzeganie oraz promowanie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo,
- wykonywanie badań chemicznych gleb,
- rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji,
- podejmowanie działań ochronnych mających na celu przeciwdziałanie erozji gleb oraz zakwaszenia gleb,
- systematyczny rozwój systemu monitorowania gleb oraz kontrola ich jakości,
- kontrola obiektów hodowli zwierząt dużych i średnich oraz postępowania z gnojowicą.

Cel 5. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

W myśl przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, złoża kopalin podlegają ochronie, której wyrazem jest m. in. zabezpieczenie warunków do ich eksploatacji (obecnie lub w przyszłości). Aby przedsięwzięcia mające na celu ochronę, były skuteczne powinny uwzględniać specyficzne wymagania poszczególnych rodzajów metod wydobywczych. Przykładowo, jednym z czynników o istotnym znaczeniu dla wydobywania kopalin metodą odkrywkową, niekiedy wręcz przesądzającym o takiej możliwości, jest stan i sposób zagospodarowania powierzchni terenu w granicach udokumentowanego złoża. W celu ochrony złóż kopalin oraz właściwego sposobu gospodarowania zasobami geologicznymi w powiecie wyznaczono następujący kierunek działań ekologicznych, tj.:

- Ochrona złóż kopalin oraz nadzór nad ich eksploatacją.

Ochrona złóż kopalin oraz nadzór nad ich eksploatacją

Zadania własne:

- prowadzenie bieżącej kontroli w zakresie wydawanych koncesji oraz eliminacja nielegalnego ich wydobywania.

Zadania koordynowane:

- kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania nowych złóż kopalin,
- ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację poprzez wprowadzenie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i mpzp odpowiednich zapisów,
- sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin.

II. Cel strategiczny: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa chemicznego

Cel 6. Jakość wód

Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) ustalająca ramy działań w dziedzinie polityki wodnej za jeden z podstawowych celów stawia wdrożenie zintegrowanej polityki wodnej obejmującej całość wód śródlądowych oraz powiązanych z nimi ekosystemów (Dyrektywa 2000/60/WE). Operacyjnym elementem Dyrektywy jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich części wód poprzez określenie i wdrożenie koniecznych działań w ramach zintegrowanych programów działań w Państwach członkowskich do 2015 roku. W celu osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Powiatu Wągrowieckiego wyznaczono kierunek działań ekologicznych, tj.:

- Racjonalna gospodarka wodno ściekowa i ogólna poprawa jakości wód.

Racjonalna gospodarka wodno ściekowa i ogólna poprawa jakości wód

Zadania koordynowane:

- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody,
  - ✓ budowa wodociągu gminnego do Parkowa,
  - ✓ modernizacja sieci wodociągowej oraz Hydroforni (Ochodza, Łukowo, Pawłowo Żońskie, Kaliszany, Żelice, Łekno, Kobylec),
  - ✓ przyłączenie MOW w Antoniewie do gminnej sieci wodno – kanalizacyjnej,
- budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi,
  - ✓ rozbudowa oczyszczalni ścieków w Mieścisku,
  - ✓ modernizacja oczyszczalni ścieków w Potulicach,
- budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej,
  - ✓ budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Laskownica Mała, Laskownica Wielka, Podjeziorze, Morakówko,
  - ✓ budowa kanalizacji sanitarnej Potulin – Bogdanowo – Gołańcz,
  - ✓ kanalizacja sanitarna dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług – rejon ul. Św. Wojciecha,
  - ✓ budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla wsi Bartodzieje,
  - ✓ budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla wsi Ochodza,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne,
- zewidencjonowanie wszystkich zbiorników bezodpływowych na terenach gmin wraz z ich opisem technicznym oraz przeprowadzaniem kontroli częstotliwości ich opróżniania,
- rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych,
- ograniczanie odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych poprzez wspieranie oraz kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę,
- promowanie i rozpowszechnianie stosowania tzw. dobrych praktyk rolniczych, które zapewniają lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb, przy jednoczesnym

zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin,

- gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji mieszkańcom gmin powiatu na temat jakości wody przeznaczonej do picia oraz jakości wody w kąpieliskach,
- racjonalizacja produkcji zwierzęcej, która uwzględni istniejące oraz potencjalne oddziaływanie na środowisko.

Cel 7. Jakość powietrza

Mając na względzie ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska jako całości, szczególnie ważna jest walka z emisjami zanieczyszczeń u źródła oraz identyfikacja i wdrażanie na szczeblu lokalnym, krajowym i wspólnotowym najskuteczniejszych środków mających na celu redukcję emisji. Z tego względu powinno się zapobiegać lub ograniczać emisję szkodliwych zanieczyszczeń powietrza oraz ustanowić właściwe cele dotyczące jakości powietrza, z uwzględnieniem odpowiednich norm, wytycznych i programów Światowej Organizacji Zdrowia. W celu polepszenia poprawy jakości powietrza na terenie Powiatu Wągrowieckiego wyznaczono następujące kierunki działań, tj.:

- Poprawa jakości powietrza,
- Spełnienia wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.

Poprawa jakości powietrza

Zadania koordynowane:

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- redukcja zanieczyszczeń pochodzących z transportu poprzez budowę oraz modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych,
  - ✓ przebudowa drogi nr 1656P Antoniewo – Skoki o dł. 3,7km, drogi nr 1580P Wapno - Damasławek o dł. 8,7km, drogi nr 1698P Popowo Kościelne – Kuszewo – Jabłkowo – Rybno Wielkie o dł. 3,2km, drogi nr 1689P Jabłkowo - Nowiny o dł. 2,4km,
  - ✓ przebudowa ulicy Bartodziejskiej nr 1489P w Wągrowcu o dł. 1,210km,
  - ✓ odnowa nawierzchni drogi nr 1606P Łukowo – Gruntowice, w tym: powierzchniowe utrwalanie Łukowo – Wiśniewo o dł. 2,2km, odnowa nawierzchni Wiśniewo – Wiśniewko – Kołybki o dł. 2,6km, odnowa nawierzchni Niemczyn – Stępuchowo o dł. 2,6km,
  - ✓ odnowa nawierzchni drogi Nr 1556P Czesławice – Buszewo o dł. 2,2km, drogi Nr 1651P Roszkowo - Łosiniec o dł. 2,2km, drogi Nr 1562P Łekno - Rąbczyn o dł. 0,8km, drogi Nr 1600P Krzyżanki - Gołańcz o dł. 1,7km,
  - ✓ powierzchniowe utrwalenie drogi nr 1571P ulica Polna w Gołańczy o dł. 0,359km, drogi nr 1490P Rudnicze – Żelice o dł. 5,5km,
  - ✓ powierzchniowe utrwalenie drogi nr 1558P Panigródz – droga wojewódzka 241 o dł. 2,2km,
  - ✓ odnowa nawierzchni drogi nr 1555P Chojna - Potulin o dł. 1,642km, drogi nr 1653P Skoki – Rościno – Lechlin - Roszkowo o dł. 4,2km,
  - ✓ przebudowa ulicy Lipowej w Wągrowcu nr 1626P o dł. 0,687km,
  - ✓ przebudowa drogi nr 1601P droga woj. 196 – Kaliszany – Kaliszanki o dł. 4,805km,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- ✓ odnowa nawierzchni drogi nr 1590P Smuszewo – granica gm. Wapno o dł. 2,382km, drogi nr 1594P Niemczyn - Kozielsko o dł. 1,311km,
- ✓ powierzchniowe utrwalać drogi nr 1595P Międzyzysie – Dąbrowa o dł. 2,6km,
- ✓ powierzchniowe utrwalać nawierzchni drogi nr 1603P, 1591P Łekno – Turza – Piotrkowice,
- ✓ przebudowa drogi nr 1611P Jankowo – Ochodza - Sarbia o dł. 6,4km,
- ✓ powierzchniowe utrwalać drogi nr 1654P Skoki – Jaroszewo – Kłodzin,
- ✓ odnowa nawierzchni drogi nr 1697P Popowo Kościelne – Nieświatowice – Miłostawice o dł. 12,4km,
- ✓ przebudowa drogi nr 1580P Damasławek - Dąbrowa o dł. 5,2km, drogi nr 1580P Głogowiniec - Wapno o dł. 5,1km,
- ✓ odnowa nawierzchni drogi nr 1562P Łekno - Rąbczyn o dł. 5,7km, drogi nr 2032P Przysieka – Droga wojewódzka o dł. 1,5km,
- ✓ przebudowa drogi nr 1656P Antoniewo – Glinno – Jagniewice - Nowiny o dł. 6,9km, drogi nr 1602P Kamienica – Kopaszyn - Grylewo o dł. 8,3km,
- ✓ przebudowa ulicy Górniczej nr 1590P w Wapnie,
- ✓ przebudowa drogi nr 1498P Kamienica – Nowe – Bartodzieje - Wągrowiec o dł. 12,6km, osobno Bartodziejska,
- ✓ przebudowa drogi nr 1600P Pawłowo Żońskie – Rybowo - Gołańcz o dł. 10,2km, drogi nr 1560P Gołańcz - Czerlin o dł. 6,1km, drogi nr 1609P Wągrowiec – Rąbczyn - Mirkowice o dł. 13,5km, drogi nr 1610P Wągrowiec – Marcinkowo – Sienno - Czekanowo o dł. 9,6 km, drogi nr 1652P Roszkowo – Popowo Kościelne – Ruda Koźłanka o dł. 11,8km, drogi nr 1654P Skoki – Rakojady – Kakulin – Kuszewo – Jaroszewo - Kłodzin o dł. 20,4km, drogi nr 1605P Kamienica – Sarbka – Żelice – Potulice – Runowo – Jakubowo o dł. 13,6km,
- ✓ odnowa nawierzchni drogi nr 2034P Skoki – Potrzebanowo o dł. 1km,
- ✓ przebudowa drogi nr 1559P Grabowo – Rybowo o dł. 3,1km, drogi nr 1606P Łukowo – Wiśniewo – Kołymbki – Niemczyn - Stępuchowo o dł. 12,6km,
- ✓ budowa drogi gminnej nr 1563P Laskownica Wielka – Laskownica Mała,
- ✓ przebudowa drogi gminnej Oleszno – Bogdanowo,
- ✓ przebudowa ciągów komunikacyjnych na osiedlu Libelta w Gołańczy,
- ✓ budowa drogi gminnej Rybowo – Oporzyn,
- ✓ budowa drogi gminnej w Czerlinie,
- ✓ budowa nawierzchni asfaltowej na drogach gminnych nr 220526 Budziejewko Nieświatowice (2250mb), nr 220526 Podlesie Kościelne – Budziejewo (1875mb), nr 220537 Podlesie Wysokie – Łosiniec (3025mb),
- ✓ przebudowa drogi gminnej w Srebrnej Górze,
- rozwój systemu ścieżek rowerowych, wodnych i pieszych w powiecie,
- modernizacja kotłowni zlokalizowanych w gminach w celu dostosowania ich funkcjonowania do wymogów ochrony środowiska, tj.:
  - ✓ modernizacja kotłowni oraz instalacji ciepłowniczej w DPS w Srebrnej Górze,
- ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic,

- ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnymi źródłami energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł), tj.:
  - ✓ budowa solarnego systemu c.w.u. (zastosowanie kolektorów próżniowych w DPS Srebrnej Górze),
- edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii oraz korzystania ze środków transportu publicznego.

Spełnienia wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

Zadania koordynowane:

- systematyczna kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza zakładów wymienianych w monitoringu WIOŚ w Poznaniu jako szczególnie uciążliwych dla środowiska,
- modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania,
- instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia,
- modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz ich automatyzacja,
- wdrażanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (BAT),
- wzmocnienie i prowadzenie systemu monitoringu powietrza,

Cel 8. Gospodarka odpadami

Odpady stanowią jedno z najpoważniejszych zagrożeń środowiska przyrodniczego oraz stwarzają potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi. W powiecie należy zadbać o dobrze funkcjonujący system gospodarowania odpadami oraz rozwinąć selektywną zbiórkę odpadów, w szczególności zbiórkę odpadów biodegradowalnych, wielkogabarytowych i niebezpiecznych. W celu minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenia nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów w powiecie wyznaczono następujący kierunek działań, tj.:

- Poprawa systemu gospodarki odpadami,
- Zapewnienie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Poprawa systemu gospodarowania odpadami

Zadania własne:

- opracowanie dokumentu „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Wągrowieckiego do roku 2032” oraz realizacja założeń programu,

Zadania koordynowane:

- systematyczne informowanie mieszkańców o zasadach funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz o metodach które pomagają eliminować wytwarzane odpady ,
- objęcie umowami na odbiór zmieszanych odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców gmin,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- prowadzenie ciągłej kontroli wyposażenia nieruchomości w pojemniki do zbiórki zmieszanych odpadów komunalnych,
- organizacja akcji edukacyjnych związanych z segregacją odpadów,
- eliminowanie uciążliwości dla środowiska związanych z eksploatacją składowisk, w tym zamykanie i rekultywacja składowisk niespełniających wymogów prawa, tj.:
  - ✓ rekultywacja składowiska odpadów w Gołańczy,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- kontrolowanie stanu zawieranych umów przez właścicieli nieruchomości z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych,

Zapewnienie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Zadania własne:

- systematyczna kontrola przedsiębiorstw w zakresie zgodności wytwarzanych odpadów z wydanymi decyzjami,
- organizacja akcji edukacyjnych w zakresie nowoczesnych metod zagospodarowania odpadów dla mieszkańców powiatu oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych,
- współpraca z organizacjami odzysku i przemysłem w celu stymulowania rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne,

Zadania koordynowane:

- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych,
- opracowanie programów rozwoju selektywnego zbierania odpadów komunalnych na poziomie gminnym/międzygminnym w ramach planów gospodarki odpadami,
- rozwój selektywnego zbierania odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych,
- rozwój selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych,
- rozwój selektywnego zbierania odpadów biodegradowalnych ze strumienia odpadów komunalnych,
  - ✓ określenie zasad zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
  - ✓ zakup odpowiedniego sprzętu (pojemniki, worki) w celu utworzenia systemu zbierania odpadów ulegających biodegradacji,
  - ✓ organizacja systemu transportu selektywnie gromadzonych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- rozwój selektywnego zbierania odpadów budowlanych ze strumienia odpadów komunalnych,
  - ✓ określenie zasad zbiórki odpadów budowlanych oraz stworzenie możliwości ich zagospodarowania,
- rozwój działań kontrolnych nad podmiotami posiadającymi zezwolenia na zbieranie odpadów,
- rozbudowa systemu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- stworzenie systemu gospodarowania odpadami uwzględniającego wszystkie niezbędne elementy gospodarki dostosowane do warunków lokalnych,

- budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów Nowe Toniszewo – Kopaszyn na terenie międzygminnego składowiska odpadów komunalnych w rejonie miejscowości Kopaszyn – Nowe oraz gospodarowanie odpadami w oparciu o ponadgminne zakłady zagospodarowania odpadów,
- wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania oraz odzyskiwanie energii elektrycznej i/lub ciepłej w procesie pozyskiwania biogazu z kwater składowania odpadów,

Cel 9. Hałas

Dominującym źródłem hałasu na terenie powiatu jest ruch drogowy, który charakteryzuje się takimi czynnikami jak natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, płynność ruchu oraz jego organizacja. Najwyższe poziomy hałasu występują zazwyczaj przy ulicach o dużym natężeniu ruchu, o złym stanie nawierzchni, z zabudową położoną w niewielkiej odległości od jezdni.

W celu zmniejszenia zagrożenia mieszkańców ponadnormatywnym hałasem wyznaczono następujący kierunek działań ekologicznych, tj.:

- poprawa klimatu akustycznego

Poprawa klimatu akustycznego

Zadania koordynowane:

- zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdzie inne sposoby ograniczania hałasu nie dają skutecznych rezultatów,
- modernizacja i przebudowa dróg i ulic, w wyniku eksploatacji których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach podlegających ochronie akustycznej,
- dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu,
- wprowadzenie do mpzp zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem (rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji),
- wspieranie inwestycji ograniczających negatywny wpływ hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu (budowa ekranów akustycznych, tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej oraz izolacji budynków),
- systematyczna kontrola zakładów pod względem stosowania obudów dźwiękochłonnych, ekranów oraz tłumików akustycznych, stosowania maszyn i urządzeń o obniżonej emisji hałasu w przypadku przekroczeń tej emisji,
- dokonanie rozpoznania klimatu akustycznego powiatu ze wskazaniem terenów szczególnie narażonych na emisję hałasu,
- monitorowanie natężenia ruchu i poziomu hałasu wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
- wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska.

Cel 10. Pola elektromagnetyczne

Ilość źródeł promieniowania elektromagnetycznego w ostatnich latach znacznie wzrosła. Stąd, zatem będzie ograniczenie oddziaływania promieniowania poprzez odpowiednie działania techniczne oraz administracyjne. W celu zmniejszenia wystąpienia negatywnego oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców powiatu proponuje się realizować następujący kierunek ekologiczny, tj.:

- ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Zadania koordynowane:

- wprowadzenie do mpzp zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi (w tym zasad lokalizacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z uwzględnieniem walorów krajobrazowych),
- identyfikacja oraz systematyczna kontrola zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym,
- prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz prowadzenie rejestru terenów, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w środowisku,
- podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Cel 11. Poważne awarie

W brzmieniu ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150) poważną awarię nazywamy zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Na terenie powiatu wągrowieckiego znajduje się jeden zakład zaklasyfikowany do Zakładów Dużego Ryzyka - „Naftobazy” Sp. z o.o., 00-613 Warszawa, ul. T. Chałubińskiego 8, Baza Paliw nr 4 w Rejowcu Poznańskim gm. Skoki. Substancjami decydującymi o zaliczeniu podmiotu do ZDR są produkty destylacji ropy naftowej. Ponadto na terenie powiatu znajduje się jeden zakład wchodzący w skład listy WIOŚ potencjalnych sprawców awarii - „CEPEN” Spółka z o.o. w Wągrowcu, ul. Jankowska 2, (były Zakład Produktów Naftowych). Ponadto możliwość wystąpienia poważnej awarii na terenie powiatu związana jest przede wszystkim z transportem substancji szkodliwych. W celu zapobiegania występowaniu poważnych awarii wyznaczono następujący kierunek ekologiczny, tj.:

- Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii

Zadania koordynowane:

- bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe,
- wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom.
- informowanie i ostrzeganie mieszkańców o zagrożeniach,
- usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii,
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych poprzez szkolenia dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych,
- wyznaczenie optymalnych tras transportu substancji niebezpiecznych oraz stworzenie stanowisk postojowych i parkingów dla pojazdów przewożących takie substancje,
- uwzględnienie lokalizacji ZDR i ZZR w mpzp.

Cel szczegółowy: Działania systemowe

Cel 12. Edukacja dla zrównoważonego rozwoju

Koncepcja kształcenia i wychowywania mieszkańców w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego jest znaczącym punktem w zapewnieniu odpowiedniego stanu środowiska przyrodniczego. Dzięki działaniom edukacyjnym propagowane są konkretne zachowania korzystne dla środowiska naturalnego. W celu podniesienia świadomości ekologicznej oraz wzmocnienia systemu zarządzania środowiskiem, na terenie powiatu będą realizowane następujące kierunki ekologiczne, tj.:

- Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska,
- Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
- Aspekt ekonomiczny w planowaniu przestrzennym .

Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Zadania koordynowane:

- prowadzenie działań związanych z edukacją dla zrównoważonego rozwoju przez jednostki samorządu terytorialnego,
- współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony,
- zakup sprzętu edukacyjnego dla szkół i przedszkoli,
- promowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej,
- udział przedstawicieli administracji publicznej szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz przedstawicieli przedsiębiorstw w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku,

- promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska

Zadania koordynowane:

- egzekwowanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska dla podmiotów prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego,
- egzekwowanie przestrzegania przepisów ochrony środowiska i nadzór nad działalnością podmiotów gospodarczych zajmujących się zbieraniem, transportem, odzyskiem oraz unieszkodliwianiem odpadów na terenie gmin powiatu.

Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Zadania koordynowane:

- objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko,
- popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych.

Aspekt ekonomiczny w planowaniu przestrzennym

Zadania koordynowane:

- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód) oraz identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi.

7.1.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych dla Powiatu Wągrowieckiego

Wyznaczone cele ekologiczne i kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu, stanowią podstawę do realizacji konkretnych zadań w okresie do 2018 roku. Spośród szeregu zadań koniecznych do osiągnięcia wybrano zadania priorytetowe, do realizacji w okresie 2011-2014. Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów należy wymienić:

- wymogi wynikające z aktualnego prawa (ustawy: Prawo ochrony środowiska, o odpadach, Prawo wodne, o ochronie przyrody),
- priorytetowy wymiar przedsięwzięcia w skali powiatowej,
- ponad lokalny wymiar przedsięwzięcia,
- zgodność przedsięwzięcia z zapisami „Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Wągrowieckiego na lata 2006-2015”.
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
- obecne zaawansowanie inwestycji.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Przedsięwzięcia priorytetowe są działaniami krótkoterminowymi, które będą realizowane na przełomie lat 2011 – 2014. Natomiast przedsięwzięcia które mają być wykonywane w kolejnych latach zostały ujęte w przedziale czasowym 2015-2018 i są nazwane działaniami długoterminowymi. Harmonogram działań krótkoterminowych na lata 2011-2014 oraz działań długoterminowych na lata 2015–2018 jest przedstawiony w postaci planu operacyjnego dla Powiatu Wągrowieckiego, który został ujęty w tabeli 48. Spośród określonych zadań, występują zadania o charakterze ciągłym, które będą realizowane jako działania krótkookresowe (priorytetowe) oraz zadania o charakterze długoterminowym, a więc obejmą horyzont czasowy od 2011 roku do 2018.

W harmonogramie program zadaniowy ujęto z podziałem na **zadania własne** (przedsięwzięcia), zadania realizowane na terenie powiatu, które są własnymi zadaniami i będą finansowane w całości lub częściowo ze środków budżetowych powiatu, oraz **zadania koordynowane** – zadania realizowane na terenie powiatu, które są zadaniami gmin oraz innych jednostek, które powiat może wspierać lub brać w nich udział i są one finansowane z gminnych środków budżetowych, ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego.

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

Tabela 48.

Krótkoterminowy i długoterminowy harmonogram – plan operacyjny Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011 - 2014 z perspektywą na lata 2015 - 2018

Kierunek działania	Zadanie ekologiczne	Jednostka realizująca	Okres realizacji								Źródła finansowania
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
I. CEL STRATEGICZNY: OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH											
CEL EKOLOGICZNY 1: Ochrona przyrody											
Rozwój i ochrona obszarów chronionych	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Działania pielęgnacyjne na terenach zielonych, także na obszarach rolnych (pielęgnacja zieleni, zadrzewienie śródpolne)	Powiat, Gminy, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie , Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska		
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Tworzenie nowych obszarów zieleni i zadrzewień na terenach zabudowanych	Gminy	Zadanie ciągłe						Budżet Gminy		
	2. Prowadzenie prac pielęgnacyjnych pomników przyrody oraz parków	Gminy, Nadleśnictwa, Ekologiczne organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie		
	3. Dalsze rozpoznanie obszarów o dużej różnorodności biologicznej i ustanawianie nowych form ochrony przyrody, tj. rezerwatów, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, pomników przyrody	Gminy, RDOŚ, Urząd Marszałkowski	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie , Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska		

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

	4. Kontynuacja wdrażania sieci Natura 2000	RDOŚ, Gminy, Inne jednostki POE, Nadleśnictwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie , Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Sponsorzy, EkoFundusz
	5. Systematyczna kontrola i ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych	Gminy, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe								Budżety Gmin, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	6. Prowadzenie szkoleń i edukacji w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej	RDOŚ, Inne jednostki POE, Nadleśnictwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie , Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, środki UE
Ochrona fauny i flory	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>										
	1. Wzbogacanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, tj. urządzenie wodopojów, uprawianie poletek produkcyjnych, karmowych oraz zaporowych	Koła łowieckie	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej w obwodach rybackich na terenie powiatu art. (6 ustawy o rybactwie)	Użytkownicy obwodów rybackich	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Ocena wypełnienia obowiązku prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej w obwodach rybackich na terenie powiatu (art. 6 ustawy o rybactwie)	Zarząd Województwa	Raz na trzy lata								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	4. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych	RDOŚ, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	5. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków	RDOŚ, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych lokalizacji terenów o wyjątkowych wartościach przyrodniczych	Gminy	Zadanie ciągłe	Budżety Gmin
CEL EKOLOGICZNY 2: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów				
Ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej lasów	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Działania mające na celu zróżnicowanie struktury gatunkowej lasów i poprawę struktury wiekowej drzewostanów, tj. zwiększenie bioróżnorodności w celu powiększenia odporności ekosystemu leśnego	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Prowadzenie monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Ochrona i systematyczne powiększanie zasobów leśnych poprzez opracowywanie planów urządzania lasu wraz z Programami Ochrony Przyrody	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	4. Odbudowa zdegradowanych siedlisk leśnych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	5. Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz wdrażanie programu małej retencji na terenach leśnych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	6. Przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	7. Ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic rolno-leśnych	Gminy	Zadanie ciągłe								Budżety Gmin
	8. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	9. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju	Nadleśnictwa, Ekologiczne organizacje pozarządowe									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	10. Realizacja „Programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej w województwie wielkopolskim w latach 2005 – 2015”	Marszałek Województwa Wielkopolskiego, Koła łowieckie									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	11. Redukcyjny odstrzał drapieżników	Koła łowieckie, Powiat	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Powiatu

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Zrównoważony rozwój i racjonalne użytkowanie lasów	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Zintensyfikowanie prac związanych z opracowaniem i aktualizowanie operatów urzędzeniowych lasów niepaństwowych oraz doskonalenie nadzoru nad realizacją tych planów	Powiat	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Powiatu
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Prowadzenie zalesień gruntów rolnych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska	
	2. Dostosowywanie lasów do pełnienia różnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych poprzez systematyczne opracowywanie programów udostępniania i zagospodarowywania terenów leśnych do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracja zdrowia i edukacji ekologicznej	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Realizacja zrównoważonego użytkowania zasobów leśnych zgodnie z zasadami ochrony przyrody, w tym wprowadzanie bezpiecznych technik i technologii prac leśnych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
CEL EKOLOGICZNY 3: Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi											
Prawidłowa gospodarka zasobami wodnymi	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Doskonalenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zawartych w decyzjach dotyczących ustanawiania stref ochronnych ujęć	Powiat									Budżet Powiatu

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Utrzymanie, konserwacja i modernizacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych	Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Spółki wodne, właściciele gruntów rolnych niezrzeszonych w Spółkach wodnych	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Wojewoda, Marszałek, Budżet Gminy, Powiatu, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Dokonywanie przeglądu nieczynnych ujęć wód podziemnych	Zarządcy ujęć, Gminy									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżety Gmin
	3. Optymalizacja zużycia wody poprzez minimalizację strat wody na przesyle oraz wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez użytkowników indywidualnych	Gminy, Właściciele nieruchomości, Podmioty gospodarcze	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżety Gmin, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	4. Budowa przepławek dla ryb	Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	5. Ustanawianie i odpowiednie zagospodarowywanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych	RZGW Poznań									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	6. Prowadzenie akcji edukacyjnych nawiązujących do optymalizacji zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej do celów agrarnych – podlewania)	Gminy, Placówki oświatowe, Ekologiczne organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	7. Budowa obiektów małej retencji	Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
Ochrona przeciwpowodziowa	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek	Gminy	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych	Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych								Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	2.1. Budowa zbiornika retencyjnego Laskownica, o następujących głównych parametrach: pojemność całkowita 2.530 tys. m ³ , pojemność użytkowa 2.470 tys. m ³ , powierzchnia zbiornika 93,0 ha	Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych								Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	3. Opracowanie projektów w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. modernizacja i regulacja rzek)	Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Marszałek, RZGW Poznań Gminy								Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
CEL EKOLOGICZNY 4: Ochrona powierzchni ziemi										
Ochrona gleb przed degradacją	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Promowanie programów rolno- środowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji	Powiat, Gminy, ARiMR, ODR	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska,

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	2. Wsparcie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego poprzez promowanie gospodarstw ekologicznych	Powiat, Gminy, ARiMR, ODR	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska,
	3. Promowanie produkcji rolnej zapewniającej zrównoważone wykorzystanie gleb	Powiat, Gminy, ARiMR, ODR	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska,
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Ochrona gleb i wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, które spełniają rolę przeciwoerozyjną	Gminy, Powiat Indywidualni rolnicy								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	2. Wprowadzenie do mpzp konieczności ochrony gleb klasy I-IV i racjonalnego gospodarowania ich zasobami	Gminy	Zadanie ciągłe							Budżety Gmin
	3. Przestrzeganie oraz promowanie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo	Powiat, Gminy, ARiMR, ODR	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	4. Wykonywanie badań chemicznych gleb	Stacja Chemiczno - Rolnicza	Zadanie ciągłe							Budżety Gmin
	5. Rekultywacja składowisk wyłaczonych z eksploatacji	Gminy, Zarządcy składowisk	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	6. Podejmowanie działań ochronnych mających na celu przeciwdziałanie erozji gleb oraz zakwaszenia gleb	Właściciele gruntów, WIR, Stacja Chemiczno – Rolnicza, Gminy	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	7. Systematyczny rozwój systemu monitorowania gleb oraz kontrola ich jakości	Stacja Chemiczno – Rolnicza	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	8. Kontrola obiektów hodowli zwierząt dużych i średnich oraz postępowania z gnojowicą	WIOŚ Poznań	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
CEL EKOLOGICZNY 5: Gospodarowanie zasobami geologicznymi				
Ochrona złóż kopalin oraz nadzór nad ich eksploatacją	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Prowadzenie bieżącej kontroli w zakresie wydawanych koncesji oraz eliminacja nielegalnego ich wydobywania	Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki, Starostwo Powiatowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania nowych złóż kopalin	Koncesjonariusze	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację poprzez wprowadzenie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i mpzp odpowiednich zapisów	Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	3. Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalń	Koncesjonariusze	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
II. CEL STRATEGICZNY: OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH				
CEL EKOLOGICZNY 6: Jakość wód				
Racjonalna gospodarka wodno-ściekowa i ogólna poprawa jakości wód	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody	Gminy	Zadanie ciągłe	Budżety Gmin, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Środki UE
	1.1. Budowa wodociągu gminnego do Parkowa	Gmina Gołańcz		Budżet Gminy, Środki UE
	1.2. Modernizacja sieci wodociągowej oraz Hydroforni (Ochodza, Łukowo, Pawłowo Żońskie, Kaliszany, Żelice, Łekno, Kobylec)	Gmina Wągrowiec	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, Środki UE
	1.3. Przyłączenie MOW w Antoniewie do gminnej sieci wodno – kanalizacyjnej	Gmina Skoki, MOW w Antoniewie		Budżet Gminy, Środki UE
	2. Budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi	Gminy	Zadanie ciągłe	Budżety Gmin, Środki UE
	2.1. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Mieścisku	Gmina Mieścisko		Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy
	2.2. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Potulicach	Gmina Wągrowiec		Budżety Gmin, Środki UE

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	3. Budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej	Gminy	Zadanie ciągłe							Budżety Gmin, Środki UE
	3.1. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Laskownica Mała, Laskownica Wielka, Podjeziorze, Morakówko	Gmina Gołańcz								Budżety Gmin, Środki UE
	3.2. Budowa kanalizacji sanitarnej Potulin – Bogdanowo – Gołańcz	Gmina Gołańcz								Budżety Gmin, Środki UE
	3.3. Kanalizacja sanitarna dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług – rejon ul. Św. Wojciecha	Gmina Mieścisko								Budżety Gmin, Środki UE
	3.4. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla wsi Bartodzieje	Gmina Wągrowiec								Budżety Gmin, Środki UE
	3.5. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla wsi Ochodza	Gmina Wągrowiec								Budżety Gmin, Środki UE
	4. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne	Właściciele nieruchomości, Gminy	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Środki UE
	5. Zewidencjonowanie wszystkich zbiorników bezodpływowych na terenach gmin wraz z ich opisem technicznym oraz przeprowadzaniem kontroli częstotliwości ich opróżniania	Gminy	Zadanie ciągłe							Budżet Gminy

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	6. Rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych	Przedsiębiorstwa, Gminy	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE
	7. Ograniczanie odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych poprzez wspieranie oraz kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę	ARiMR	Zadanie ciągłe							Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	8. Promowanie i rozpowszechnianie stosowania tzw. dobrych praktyk rolniczych, które zapewniają lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb, przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin	Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	9. Gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji mieszkańcom gmin powiatu na temat jakości wody przeznaczonej do picia oraz jakości wody w kąpieliskach	Zarządcy ujęć, PSSE	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	10. Racjonalizacja produkcji zwierzęcej, która uwzględnia istniejące oraz potencjalne oddziaływanie na środowisko	Hodowcy								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

CEL EKOLOGICZNY 7: Jakość powietrza										
Poprawa jakości powietrza	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE
	2. Redukcja zanieczyszczeń pochodzących z transportu poprzez budowę oraz modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych	PZD w Wągrowcu, Powiat, Gminy	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2.1. Przebudowa drogi nr 1656P Antoniewo – Skoki o dł. 3,7km, drogi nr 1580P Wapno - Damasławek o dł. 8,7km, drogi nr 1698P Popowo Kościelne – Kuszewo – Jabłkowo – Rybno Wielkie o dł. 3,2km, drogi nr 1689P Jabłkowo - Nowiny o dł. 2,4km	PZD w Wągrowcu								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.2. Przebudowa ulicy Bartodziejskiej nr 1489P w Wągrowcu o dł. 1,210km	PZD w Wągrowcu								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.3. Odnowa nawierzchni drogi nr 1606P Łukowo – Gruntowice, w tym: powierzchniowe utrwalać Łukowo – Wiśniewo o dł. 2,2km, odnowa nawierzchni Wiśniewo – Wiśniewko – Kołybki o dł. 2,6km, odnowa nawierzchni Niemczyn – Stępuchowo o dł. 2,6km	PZD w Wągrowcu								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

2.4. Odnowa nawierzchni drogi Nr 1556P Czesławice – Buszewo o dł. 2,2km, drogi Nr 1651P Roszkowo – Łosiniec o dł. 2,2km, drogi Nr 1562P Łekno - Rąbczyn o dł. 0,8km, drogi Nr 1600P Krzyżanki - Gołańcz o dł. 1,7km	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.5. Powierzchniowe utwardzenie drogi nr 1571P ulica Polna w Gołańczy o dł. 0,359km, drogi nr 1490P Rudnicze – Żelice o dł. 5,5km	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.6. Powierzchniowe utwardzenie drogi nr 1558P Panigródz – droga wojewódzka 241 o dł. 2,2km	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.7. Odnowa nawierzchni drogi nr 1555P Chojna - Potulin o dł. 1,642km, drogi nr 1653P Skoki – Rościno – Lechlin - Roszkowo o dł. 4,2km	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.8. Przebudowa ulicy Lipowej w Wągrowcu nr 1626P o dł. 0,687km	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.9. Przebudowa drogi nr 1601P droga woj. 196 – Kaliszany – Kaliszanki o dł. 4,805km	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.10. Odnowa nawierzchni drogi nr 1590P Smuszewo – granica gm. Wapno o dł. 2,382km, drogi nr 1594P Niemczyn - Kozielesko o dł. 1,311km	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.11. Powierzchniowe utwardzanie drogi nr 1595P Międzyłesie – Dąbrowa o dł. 2,6km,	PZD w Wągrowcu										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	2.12. Powierzchniowe utrwalaanie nawierzchni drogi nr 1603P, 1591P Łekno – Turza – Piotrkowice	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.13. Przebudowa drogi nr 1611P Jankowo – Ochodza - Sarbia o dł. 6,4km	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.14. Powierzchniowe utrwalaanie drogi nr 1654P Skoki – Jaroszewo – Kłodzin	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.15. Odnowa nawierzchni drogi nr 1697P Popowo Kościelne – Nieświatowice – Miłosławice o dł. 12,4km	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.16. Przebudowa drogi nr 1580P Damasławek - Dąbrowa o dł. 5,2km, drogi nr 1580P Głogowiniec - Wapno o dł. 5,1km	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.17. Odnowa nawierzchni drogi nr 1562P Łekno - Rąbczyn o dł. 5,7km, drogi nr 2032P Przysieka – Droga wojewódzka o dł. 1,5km	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

2.18. Przebudowa drogi nr 1656P Antoniewo – Glinno – Jagniewice - Nowiny o dł. 6,9km, drogi nr 1602P Kamienica – Kopaszyn - Grylewo o dł. 8,3km,	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.19. Przebudowa ulicy Górniczej nr 1590P w Wapnie	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.20. Przebudowa drogi nr 1498P Kamienica – Nowe – Bartodzieje - Wągrowiec o dł. 12,6km, osobno Bartodziejska	PZD w Wągrowcu									
2.21. Przebudowa drogi nr 1600P Pawłowo Żońskie – Rybowo - Gołańcz o dł. 10,2km, drogi nr 1560P Gołańcz - Czerlin o dł. 6,1km, drogi nr 1609P Wągrowiec – Rąbczyn - Mirkowice o dł. 13,5km, drogi nr 1610P Wągrowiec – Marcinkowo – Sienno - Czekanowo o dł. 9,6 km, drogi nr 1652P Roszkowo – Popowo Kościelne – Ruda Koźlanka o dł. 11,8km, drogi nr 1654P Skoki – Rakojady – Kakulin – Kuszewo – Jaroszewo - Kłodzin o dł. 20,4km, drogi nr 1605P Kamienica – Sarbka – Żelice – Potulice – Runowo – Jakubowo o dł. 13,6km	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.22. Odnowa nawierzchni drogi nr 2034P Skoki – Potrzebanowo o dł. 1km	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
2.23. Przebudowa drogi nr 1559P Grabowo – Rybowo o dł. 3,1km, drogi nr 1606P Łukowo – Wiśniewo – Kołybki – Niemczyn - Stępuchowo o dł. 12,6km	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

	2.24. Budowa drogi gminnej nr 1563P Laskownica Wielka – Laskownica Mała	PZD w Wągrowcu									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.25. Przebudowa drogi gminnej Oleszno – Bogdanowo	Gmina Gołańcz									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.26. Przebudowa ciągów komunikacyjnych na osiedlu Libelta w Gołańczy	Gmina Gołańcz									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.27. Budowa drogi gminnej Rybowo – Oporzyn	Gmina Gołańcz									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.28. Budowa drogi gminnej w Czerlinie	Gmina Gołańcz									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.29. Budowa nawierzchni asfaltowej na drogach gminnych nr 220526 Budziejewko Nieświastowice (2250mb), nr 220526 Podlesie Kościelne – Budziejewo (1875mb), nr 220537 Podlesie Wysokie – Łosiniec (3025mb)	Gmina Mieścisko									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	2.30. Przebudowa drogi gminnej w Srebrnej Górze	Gmina Wapno									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	3. Rozwój systemu ścieżek rowerowych, wodnych i pieszych w powiecie	PZD w Wągrowcu Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	4. Modernizacja kotłowni zlokalizowanych w gminach, w celu dostosowania ich funkcjonowania do wymogów ochrony środowiska	Zarządcy kotłowni	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE
	4.1. Modernizacja kotłowni oraz instalacji ciepłowniczej w DPS w Srebrnej Górze	Powiat, DPS w Srebrnej Górze								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	5. Ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni ulic	Zarządcy Dróg, Gminy	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet JST
	6. Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnymi źródłami energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł)	Zarządcy nieruchomości, Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet JST, Środki UE
	6.1. Budowa solarnego systemu c.w.u. (zastosowanie kolektorów próżniowych w DPS Srebrnej Górze)	Powiat, DPS w Srebrnej Górze								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Budżet JST
	7. Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii oraz korzystania ze środków transportu publicznego	Urząd Marszałkowski, Powiat, Gminy, Użytkownicy Środowiska, Ekologiczne Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Budżet Państwa, NFOŚ i GW

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Spełnienia wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza zakładów wymienianych w monitoringu WIOŚ w Poznaniu jako szczególnie uciążliwych dla środowiska	WIOŚ Poznań	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Budżet Państwa
	2. Modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania	Przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia	Przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska,
	4. Modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz ich automatyzacja	Przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska,
	5. Wdrażanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (BAT)	Przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska,
	6. Wzmocnienie i prowadzenie systemu monitoringu powietrza	WIOŚ Poznań, WSSE, PSSE	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Budżet Państwa

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

CEL EKOLOGICZNY 8: Gospodarka odpadami												
Poprawa gospodarki odpadami	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Opracowanie dokumentu „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Wągrowieckiego do roku 2032” oraz realizacja założeń programu	Powiat										Budżet Powiatu
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Systematyczne informowanie mieszkańców o zasadach funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz o metodach które pomagają eliminować wytwarzane odpady	Gminy	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy	
	2. Objęcie umowami na odbiór zmieszanych odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców gmin	Gminy, Przedsiębiorstwa									Budżet Gminy, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie	
	3. Prowadzenie ciągłej kontroli wyposażenia nieruchomości w pojemniki do zbiórki zmieszanych odpadów komunalnych	Gminy, Przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie	
	4. Organizacja akcji edukacyjnych związanych z segregacją odpadów	Gminy	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy	
	5. Eliminowanie uciążliwości dla środowiska związanych z eksploatacją składowisk, w tym zamykanie i rekultywacja składowisk niespełniających wymogów prawa	Zarządca, Gminy	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska	

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	5.1. Rekultywacja składowiska odpadów w Gołańczy	Gmina Gołańcz									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	6. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów	Gminy	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy
	7. Kontrolowanie stanu zawieranych umów przez właścicieli nieruchomości z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych	Gminy	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy
Zapewnienie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów	<u>ZADANIA WŁASNE</u>										
	1. Systematyczna kontrola przedsiębiorstw w zakresie zgodności wytwarzanych odpadów z wydanymi decyzjami	Powiat	Zadanie ciągłe								Budżet Powiatu
	2. Organizacja akcji edukacyjnych w zakresie nowoczesnych metod zagospodarowania odpadów dla mieszkańców powiatu oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych	Powiat, Gminy, Urząd Marszałkowski, Użytkownicy Środowiska, Ekologiczne Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Budżet Państwa, NFOŚ i GW
	3. Współpraca z organizacjami odzysku i przemysłem w celu stymulowania rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne	Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>										
	1. Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych	Gminy	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	2. Opracowanie programów rozwoju selektywnego zbierania odpadów komunalnych na poziomie gminnym/międzygminnym w ramach planów gospodarki odpadami	Gminy, Organizacje międzygminne									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Rozwój selektywnego zbierania odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych	Gminy Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	4. Rozwój selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych	Gminy Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	5. Rozwój selektywnego zbierania odpadów biodegradowalnych ze strumienia odpadów komunalnych	Gminy, Przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	5.1. Określenie zasad zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Gminy, Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	5.2. Zakup odpowiedniego sprzętu (pojemniki, worki) w celu utworzenia systemu zbierania odpadów ulegających biodegradacji	Gminy, Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	5.3. Organizacja systemu transportu selektywnie gromadzonych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Gminy, Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	6. Rozwój selektywnego zbierania odpadów budowlanych ze strumienia odpadów komunalnych	Gminy, Przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	6.1. Określenie zasad zbiórki odpadów budowlanych oraz stworzenie możliwości ich zagospodarowania	Gminy, Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	7. Rozbudowa systemu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Gminy, Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	8. Stworzenie systemu gospodarowania odpadami uwzględniającego wszystkie niezbędne elementy gospodarki dostosowane do warunków lokalnych	Gminy, Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	9. Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów Nowe Toniszewo – Kopaszyn na terenie międzygminnego składowiska odpadów komunalnych w rejonie miejscowości Kopaszyn – Nowe oraz gospodarowanie odpadami w oparciu o ponadgminne zakłady zagospodarowania odpadów	Jednostki Samorządu Terytorialnego									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Budżet Państwa, NFOŚ i GW
	10. Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania oraz odzyskiwanie energii elektrycznej i/lub ciepłej w procesie pozyskiwania biogazu z kwater składowania odpadów	Przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

CEL EKOLOGICZNY 9: Hałas				
Poprawa klimatu akustycznego	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>			
	1. Zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdzie inne sposoby ograniczania hałasu nie dają skutecznych rezultatów	Właściciele, Zarządcy budynków, Przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki UE, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Modernizacja i przebudowa dróg i ulic, w wyniku eksploatacji których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach podlegających ochronie akustycznej	Zarządcy Dróg, Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet JST, Środki UE
	3. Dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu	WIOŚ Poznań, Przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	4. Wprowadzenie do mpzp zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem (rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji)	Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy
	5. Wspieranie inwestycji ograniczających negatywny wpływ hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu (budowa ekranów akustycznych, tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej oraz izolacji budynków)	Zarządcy Dróg	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	6. Systematyczna kontrola zakładów pod względem stosowania obudów dźwiękochłonnych, ekranów oraz tłumików akustycznych, stosowania maszyn i urządzeń o obniżonej emisji hałasu w przypadku przekroczeń tej emisji	WIOŚ Poznań	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	7. Dokonanie rozpoznania klimatu akustycznego powiatu ze wskazaniem terenów szczególnie narażonych na emisję hałasu	WIOŚ Poznań, Wojewoda Wielkopolski								Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	8. Monitorowanie natężenia ruchu i poziomu hałasu wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych	Zarządcy dróg	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	9. Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska	Gminy	Zadanie ciągłe							Budżet Gminy
CEL EKOLOGICZNY 10: Pola elektromagnetyczne										
Ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Wprowadzenie do mpzp zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi (w tym zasad lokalizacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z uwzględnieniem walorów krajobrazowych)	Gminy	Zadanie ciągłe							Budżet Gminy
	2. Identyfikacja oraz systematyczna kontrola zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym	WIOŚ Poznań	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	3. Prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz prowadzenie rejestru terenów, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w środowisku	WIOŚ Poznań	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	4. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych	WIOŚ Poznań, Wojewoda Wielkopolski, Urząd Marszałkowski, Powiat, Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
CEL EKOLOGICZNY 11: Poważne awarie				
Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe	Wojewoda Wielkopolski, Samorządy lokalne, Zarządcy Dróg	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
	2. Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom	Wojewoda Wielkopolski, Marszałek Województwa, GIOŚ, WIOŚ, PSP, Policja	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Informowanie i ostrzeganie mieszkańców o zagrożeniach	Urząd Wojewódzki, KW Policji, PSP, WIOŚ	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	4. Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii	KW Policji, PSP, WIOŚ	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	5. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych poprzez szkolenia dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych	Wojewoda Wielkopolski, WIOŚ Poznań, Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	6. Wyznaczenie optymalnych tras transportu substancji niebezpiecznych oraz stworzenie stanowisk postojowych i parkingów dla pojazdów przewożących takie substancje	GGDKIA, PZDW w Wągrowcu, WZD								Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
	7. Uwzględnienie lokalizacji ZDR i ZZR w mpzp	Gminy	Zadanie ciągłe							Budżet Gminy
III. CEL STRATEGICZNY: DZIAŁANIA SYSTEMOWE										
CEL EKOLOGICZNY 12: Edukacja dla zrównoważonego rozwoju										
Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Prowadzenie działań związanych z edukacją dla zrównoważonego rozwoju przez jednostki samorządu terytorialnego	Gminy, Powiat, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
	2. Współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	Gminy, Powiat, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	3. Zakup sprzętu edukacyjnego dla szkół i przedszkoli	Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	4. Promowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej	Gminy, Powiat	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE
	5. Udział przedstawicieli administracji publicznej szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz przedstawicieli przedsiębiorstw w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	Gminy, Powiat, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
	6. Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji	Gminy, Powiat, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski, RDOŚ	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Egzekwowanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska dla podmiotów prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego	WIOŚ Poznań, Organ wydający pozwolenie	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	2. Egzekwowanie przestrzegania przepisów ochrony środowiska i nadzór nad działalnością podmiotów gospodarczych zajmujących się zbieraniem, transportem, odzyskiem oraz unieszkodliwianiem odpadów na terenie gmin powiatu	Organ wydający pozwolenie	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko	Gminy, Powiat, Urząd Wojewódzki, RDOŚ	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych	Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski, RDOŚ	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
Aspekt ekonomiczny w planowaniu przestrzennym	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód) oraz identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi	Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy

8. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja zadań wytyczonych w Programie wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Większość instytucji, które udzielają dotacji lub korzystnie oprocentowanych kredytów na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska (gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej) wymaga, żeby inwestycja osiągnęła odpowiednio duży efekt ekologiczny i objęła swym zasięgiem możliwie największą liczbę mieszkańców. Dlatego w przypadku Powiatu Wągrowieckiego należy dążyć aby podejmowane działania obejmowały swym zasięgiem kilka gmin (np. międzygminne działania na rzecz ochrony środowiska, związkowy model gospodarki odpadami).

Wspólne działanie kilku gmin nie tylko ma wpływ na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne. Oznacza to, że przedsięwzięcie winno być realizowane wspólnie.

Należy zaznaczyć, że wszystkie instytucje udzielające pomocy finansowej w dziedzinie ochrony środowiska wymagają od inwestora nie tylko wypełnienia odpowiedniego formularza, ale również przedstawienia szeregu opracowań i dokumentacji planującej czy opisującej dane przedsięwzięcie. Są to między innymi:

- Plan zagospodarowania przestrzennego i strategię rozwoju powiatu lub gminy,
- Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, Koncepcje gospodarki wodno-ściekowej, Plan zalesiania itp.,
- projekt budowlany i wykonawczy wraz ze źródłową dokumentacją ekonomiczną, finansową i przetargową,
- Studium wykonalności (lub biznes plan w przypadku przedsięwzięć komercyjnych),
- wymagane przez prawo zezwolenia na realizację projektu.

Poniżej przedstawiono źródła pozyskiwania środków na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska.

8.1. Emisja obligacji komunalnych

Emisja obligacji komunalnych jest to jeden ze sposobów gromadzenia środków finansowych, pozwala ona na pozyskanie środków w zamian za zapłatę niższego oprocentowania. Emisje obligacji komunalnych przeznaczone są do finansowania wydatków (bieżących i inwestycyjnych) jednostek samorządu terytorialnego oraz refinansowanie spłat dotychczasowego zadłużenia. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska. W przypadku podmiotów szczególnie uciążliwych dla otoczenia obligacje mogą być odpowiednio uatrakcyjnione zobowiązaniem do radykalnego ograniczenia tej uciążliwości.

Podmiotowe obligacje mogą być nabywane z budżetu terenowego, z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz kupowane przez inne podmioty, odczuwające ekologiczne negatywne oddziaływanie emitenta. Obligacja jest wyrazem zobowiązań przedmiotu emitującego i jednocześnie praw nabywców obligacji do otrzymywania ich spłaty wraz z odsetkami i innych świadczeń o charakterze rzeczowym. Jest zatem zbliżona do transakcji kredytowej w banku.

Przez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału. Kredyt uzyskany w drodze emisji obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania. Można przewidywać, że zainteresowanie obligacjami - dotąd znikome - będzie wzrastać w miarę wykształcenia się myślenia kategoriami majątkowymi (kapitałowymi).

Emisje obligacji komunalnych niosą za sobą wiele korzyści, tj.:

- dysponowanie elastycznym źródłem finansowania wydatków - samorząd określa strukturę emisji, maksymalne terminy wykupu, okres karencji, możliwość rolowania zadłużenia.
- niskie koszty emisji i atrakcyjne oprocentowanie - konkurencyjne do kredytów bankowych.
- brak konieczności ustanawiania zabezpieczeń.
- swoboda w dysponowaniu środkami z emisji - maksymalnie uproszczone rozliczanie.
- ze środków z emisji obligacji komunalnych, jednostka samorządu terytorialnego może sfinansować realizację inwestycji współfinansowanej ze środków UE.

8.2. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasady funkcjonowania funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, tj. narodowego i wojewódzkich zostały określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Stanowią one jedno z najpoważniejszych źródeł dotacji i preferencyjnych kredytów dla pomiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Fundusze ochrony środowiska mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nie inwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: celem jego działalności jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin: ochrona powietrza, ochrona wód i gospodarka wodna, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo, geologia i górnictwo, edukacja ekologiczna, Państwowy Monitoring Środowiska, programy międzydziedzinowe, nadzwyczajne zagrożenia środowiska oraz prowadzenie ekspertyz i prac badawczych.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), administracja państwowa oraz osoby fizyczne. Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny umożliwiający im zawarcie umowy cywilno -prawnej.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

W latach 2010-2012 kluczowym celem NFOŚiGW jest wsparcie finansowe samorządów oraz przedsiębiorstw komunalnych w wypełnieniu zobowiązań akcesyjnych RP w sektorze gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami komunalnymi. W dziedzinie gospodarki komunalnej Strategia zakłada osiągnięcie następujących celów:

- 4,8 tys. km kanalizacji dla ponad 950 tys. osób,
- wzrost przepustowości oczyszczalni o około 110 tys. m³/d,
- nowe instalacje unieszkodliwiania odpadów o przepustowości ponad 550 tys. t/r.

Równie ważne będzie wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej i działań służących oszczędzaniu energii i przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Celem Funduszu jest wsparcie finansowe projektów, które przyniosą efekt w postaci:

- 800 MW(e) nowych mocy OZE, które będą produkowały około 4000 GWh/r,
- oszczędności energii (wynikającej z zadań termomodernizacyjnych) na poziomie około 480 GWh/r.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: funkcjonuje od 1993 roku. Został on powołany na podstawie przepisów ustawy z 31 stycznia 1980r. o ochronie i kształtowaniu środowiska. Od 2001 roku działalność Funduszu regulują przepisy ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 ze zm.). Zasady gospodarki finansowej WFOŚiGW w Poznaniu określa Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 230, poz. 1934) w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundusz udziela dofinansowania na realizację przedsięwzięć i zadań zgodnych z obowiązującymi w danym roku kryteriami i zasadami oraz listą przedsięwzięć priorytetowych w zależności od możliwości finansowych Funduszu. Jako priorytetowe traktuje się te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. Pomoc finansowa Funduszu może przyjmować następujące formy: pożyczki, dotacje, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, przekazania środków jednostkom budżetowym, umorzenia części udzielonej pożyczki, nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Maksymalny udział środków Funduszu w finansowaniu zadań w odniesieniu do kosztów całkowitych wynosi: do 75% - przy dofinansowaniu w formie pożyczki, za wyjątkiem zadań współfinansowanych ze środków zagranicznych, dla których wysokość dofinansowania ustala się z uwzględnieniem wymogów i zasad zawartych w odpowiednich programach i mechanizmach finansowych, do 50% - przy dofinansowaniu w formie dotacji lub przekazania środków jednostkom budżetowym.

8.3. Finansowanie ochrony środowiska z Budżetu Powiatowego i Gminnego

Zadania powiatów i gmin w zakresie ochrony środowiska zostały określone w ustawie Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150). Do zadań powiatów i gmin należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie:

- przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska,
- wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji,
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspomaganie działalności związanej z wytwarzaniem biokomponentów i biopaliw ciekłych,
- wspomaganie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzanie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- profilaktykę zdrowotną dzieci zamieszkałych na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,

- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi,
- przygotowywanie dokumentacji przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi,
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej,
- współfinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100),
- inne zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa.

Finansowanie ww. zadań określa art. 402 ust. 4-6 ustawy Prawo ochrony środowiska ((Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150), tj.:

- wpływy z tytułu opłat i kar stanowią w 20% dochód budżetu gminy, a w 10% - dochód budżetu powiatu, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6,
- wpływy z tytułu opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów stanowią w całości dochód budżetu gminy, z której terenu usunięto drzewa lub krzewy,
- wpływy z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów stanowią w 50% dochód budżetu gminy, a w 10% - dochód budżetu powiatu, na których obszarze składowane są odpady. Jeżeli składowisko odpadów jest zlokalizowane na obszarze więcej niż jednego powiatu lub więcej niż jednej gminy, dochód podlega podziałowi proporcjonalnie do powierzchni zajmowanych przez składowisko na obszarze tych powiatów i gmin.

8.4. EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Finansów, dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. ekokonwersja długu). Zadaniem Fundacji jest finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają nie tylko istotne znaczenie w skali regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych w skali europejskiej, a nawet światowej uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową.

W EkoFunduszu pięć sektorów uznanych zostało za dziedziny priorytetowe. Są nimi:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza),
- ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód),
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu),

- ochrona różnorodności biologicznej (ochrona przyrody),
- racjonalizacja gospodarki odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska, a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Środki EkoFunduszu mają charakter bezzwrotnej pomocy zagranicznej i stosują się do nich preferencje wynikające z obowiązujących przepisów. EkoFundusz nie dofinansowuje projektów dotyczących prowadzenia badań naukowych, akcji monitoringowych, konferencji i sympozjów oraz innych form działalności edukacyjnej. Wyjątkami od tej reguły są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody.

8.5. Wsparcie finansowe UE

8.5.1. Fundusze strukturalne

W latach 2007-2013, w wyniku reformy polityki spójności, liczba Funduszy strukturalnych została ograniczona do dwóch: **Europejski Fundusz Społeczny** oraz **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**. Do głównego nurtu programowania został włączony również **Fundusz Spójności**, który w latach 2007-2013 będzie podlegał podobnym zasadom, jak Fundusze strukturalne.

Fundusz Spójności jest instrumentem finansowym UE, nienależącym do Funduszy strukturalnych i wdrażany jest na poziomie wybranych państw a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę sieci transportowych oraz obiektów ochrony środowiska o znaczeniu ponadregionalnym. Fundusz Spójności wspiera dwa sektory: środowisko i transport. Od daty akcesji Polska stała się największym beneficjentem środków z Funduszu Spójności spośród wszystkich krajów członkowskich UE. Środki z Funduszu Spójności pomogą Polsce wywiązać się ze zobowiązań akcesyjnych związanych z dostosowaniem do norm UE w najtrudniejszych i wymagających największych nakładów finansowych obszarach, w których Polska uzyskała najdłuższe okresy przejściowe. Wsparcie na duże projekty inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska mogą uzyskać jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne, np. przedsiębiorstwa komunalne będące własnością gminy. Współfinansowanie z Funduszu Spójności mogą uzyskać inwestycje z takich dziedzin jak: poprawa jakości wód powierzchniowych, polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do picia, racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi, poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

8.5.2. Programy pomocowe-operacyjne

Programy pomocowe (tzw. programy operacyjne) stanowią narzędzia realizacji Narodowej Strategii Spójności. NSS jest dokumentem strategicznym, który określa priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

Celem strategicznym NSS jest **tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Regionalne programy operacyjne są zarządzane przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Infrastruktura i Środowisko – **EFRR i FS**,
- Program Innowacyjna Gospodarka – **EFRR**,
- Program Kapitał Ludzki – **EFS**,
- 16 programów regionalnych – **EFRR**,
- Program Rozwój Polski Wschodniej – **EFRR**,
- Program Pomoc Techniczna – **EFRR**,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – **EFRR**

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności wyniesie około 85,6mld euro, z tej sumy 67,3mld euro będzie pochodziło z budżetu UE. Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- Program Infrastruktura i Środowisko – 27,9mld euro,
- 16 programów regionalnych – 16,6mld euro,
- Program Kapitał Ludzki – 9,7mld euro,
- Program Innowacyjna Gospodarka – 8,3mld euro,
- Program Rozwój Polski Wschodniej – 2,3mld euro,
- Program Pomoc Techniczna - 0,5mld euro,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej - 0,7mld euro.

Pozostałe środki finansowe w ramach obu funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostaną przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania - 1,3 mld euro.

PROGRAM INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

W ramach programu realizuje się duże inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska, transportu, energetyki, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia oraz szkolnictwa wyższego. Celem programu jest przede wszystkim poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wynosi 37,6 mld euro, z czego wkład unijny to 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro. Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- transport – 19,4 mld euro,
- środowisko – 4,8 mld euro,
- energetyka – 1,7 mld euro
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro,
- kultura – 490,0 mln euro,
- zdrowie – 350,0 mln euro.

W ramach programu realizowanych jest 15 priorytetów w zakresie ochrony środowiska, tj.:

- I. Gospodarka wodno-ściekowa – 3.275,2 mln euro,
- II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1.430,3 mln euro,
- III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro,
- IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0mln euro,
- V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro,
- VI. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10.548,3 mln euro,
- VII. Transport przyjazny środowisku – 12.062,0 mln euro,
- VIII. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3.465,3 mln euro,
- IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1.403,0 mln euro,
- X. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1.693,2 mln euro ,
- XI. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro,
- XII. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro,
- XIII. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro,
- XIV. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro,
- XV. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro,

Instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Instytucjami Pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I-V),
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI-VIII),
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX-X),
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI),
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII),
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

16 PROGRAMÓW REGIONALNYCH

Każde z 16 polskich województw posiada własny regionalny program rozwoju (tzw. regionalny program operacyjny), w ramach, którego o dotacje Unii Europejskiej mogą ubiegać się podmioty z danego województwa. Regionalny Program Województwa Wielkopolskiego na lata 2007 – 2013 jest narzędziem realizacji postulatów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla okresu 2007-2013. Stanowi on dokument strategiczny, określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania środków unijnych – tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w Województwie Wielkopolskim w latach 2007 – 2013.

RPO WW określają ustanowione dla programu następujące osie priorytetowe:

- Priorytet I. Konkurencyjność przedsiębiorstw,
- Priorytet II. Infrastruktura komunikacyjna,
- Priorytet III. Środowisko przyrodnicze,
- Priorytet IV. Rewitalizacja obszarów problemowych,
- Priorytet V. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego,
- Priorytet VI. Turystyka i środowisko kulturowe,
- Priorytet VII. Pomoc techniczna.

PROGRAM KAPITAŁ LUDZKI

Celem tego programu jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, poprawę stanu zdrowia osób pracujących, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. Program będzie służył przyspieszeniu rozwoju społeczno - gospodarczego Polski, wzrostowi zatrudnienia oraz zwiększeniu spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z krajami Unii Europejskiej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów, realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym. W ramach komponentu centralnego (Priorytety I-V) wsparcie realizowane będzie głównie na rzecz zwiększenia efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego (Priorytety VI-IX), zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i poszczególnych grup społecznych. Realizacja Priorytetu X Pomoc techniczna pozwoli na sprawne wdrażanie i monitorowanie postępów realizacji Programu oraz promocję Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce.

PROGRAM INNOWACYJNA GOSPODARKA

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, zarządzany przez Ministra Rozwoju Regionalnego, ma doprowadzić do zwiększenia spójności interwencji w ramach zakresu odpowiedzialności ministrów właściwych do spraw gospodarki, nauki i informatyzacji. Dzięki temu powstanie możliwość dostosowania oferty sektora nauki

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

do potrzeb przedsiębiorstw, co przyczyni się do zwiększenia transferu nowoczesnych rozwiązań do gospodarki. W efekcie uzyskanej synergii powstanie dodatkowy impuls pozwalający przyspieszyć tempo wzrostu gospodarczego oraz stworzyć stabilne podstawy długotrwałej konkurencyjności polskiej gospodarki.

W ramach funkcjonowania Programu operacyjnego Innowacyjna Gospodarka określono następujące priorytety:

- Priorytet 1. Badania i rozwój nowoczesnych technologii,
- Priorytet 2. Infrastruktura strefy B+R,
- Priorytet 3. Kapitał dla innowacji,
- Priorytet 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia,
- Priorytet 5. Dyfuzja innowacji,
- Priorytet 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym,
- Priorytet 7. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji,
- Priorytet 8. Społeczeństwo informacyjne – zwiększenie innowacyjności,
- Priorytet 9. Pomoc techniczna.

PROGRAM EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ

W latach 2007-2013 przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

1. Współpraca transgraniczna:

- Polska (Województwo Zachodniopomorskie) - Niemcy (Meklemburgia/Pomorze Wschodnie-Brandenburgia),
- Polska (Województwo Lubuskie) - Niemcy (Brandenburgia),
- Polska (Województwo Lubuskie i Województwo Dolnośląskie) - Niemcy (Saksonia),
- Polska – Republika Czeska,
- Polska – Republika Słowacka,
- Polska – Litwa, Polska – Szwecja – Dania - Litwa - Niemcy (Południowy Bałtyk).

2. Współpraca transnarodowa:

- Region Morza Bałtyckiego - oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy (wybrane regiony), Szwecja oraz 3 państwa spoza Unii Europejskiej: Białoruś (wybrane regiony), Norwegia i Rosja (wybrane regiony),
- Europa Środkowa- oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Austria, Czechy, Niemcy (wybrane regiony), Słowacja, Słowenia, Węgry, Włochy (wybrane regiony), Ukraina (wybrane regiony).

3. Program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE

W latach 2007-2013 na rozwój współpracy terytorialnej z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych zostanie łącznie 7,75 mld euro. Polska alokacja na realizację programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej wyniesie 557,8 mln euro. Dodatkowe 173,3 mln euro zostanie przeznaczonych przez Polskę

na współpracę transgraniczną z państwami nie należącymi do Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP).

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa zastępują przedsięwzięcia realizowane w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III 2004-2006. Komponentom INTERREG-u III będą odpowiadały trzy typy programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej:

- programy współpracy transgranicznej zastępują INTERREG III A,
- programy współpracy transnarodowej zastępują INTERREG III B,
- programy współpracy międzyregionalnej (INTERREG IV C) zastępują INTERREG III C.

8.5.3. Inne instrumenty finansowe wspomagające ochronę środowiska

FUNDUSZ LIFE+

Program wnosi wkład w realizację, rozwijanie i doskonalenie wspólnotowej polityki i prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska oraz we włączanie kwestii ochrony środowiska do innych polityk UE. W ramach programu wspierane jest opracowanie nowych rozwiązań dla problemów środowiska naturalnego, w obliczu których stoi UE, oraz podejmowanie wysiłków zmierzających do realizacji polityki Wspólnoty określonej w szóstym wspólnotowym programie działań w zakresie środowiska naturalnego.

Do otrzymania dofinansowania z Programu LIFE + kwalifikują się następujące działania:

- działania operacyjne organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę i poprawę jakości środowiska na poziomie europejskim oraz w tworzenie i wdrażanie ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska unii europejskiej,
- tworzenie i utrzymywanie sieci, baz danych i systemów komputerowych związanych bezpośrednio z wdrażaniem ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska UE, w szczególności gdy działania te poprawiają publiczny dostęp do informacji o środowisku,
- analizy, badania, modelowanie i tworzenie scenariuszy,
- monitorowanie stanu siedlisk i gatunków, w tym monitorowanie lasów,
- pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego,
- szkolenia, warsztaty i spotkania, w tym szkolenia podmiotów uczestniczących w inicjatywach dotyczących zapobiegania pożarom lasów,
- platformy nawiązywania kontaktów zawodowych i wymiany najlepszych praktyk,
- działania informacyjne i komunikacyjne, w tym kampanie na rzecz zwiększania świadomości społecznej, a w szczególności kampanie zwiększające świadomość społeczną na temat pożarów lasów,
- demonstracja innowacyjnych podejść, technologii, metod i instrumentów dotyczących kierunków polityki,
- specjalnie w odniesieniu do komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”:
  - a. zarządzanie gatunkami i obszarami oraz planowanie ochrony obszarów, w tym zwiększenie ekologicznej spójności sieci Natura 2000,

- b. monitorowanie stanu ochrony, w szczególności ustalenie procedur i struktur monitorowania stanu ochrony,
- c. rozwój i realizacja planów działania na rzecz ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych,
- d. zwiększenie zasięgu sieci Natura 2000 na obszarach morskich,
- e. nabywanie gruntów pod następującymi warunkami:
  - o nabycie to przyczyniłoby się do utrzymania lub przywrócenia integralności obszarów objętych siecią Natura 2000,
  - o nabycie gruntu jest jedynym lub najbardziej efektywnym sposobem osiągnięcia pożądanego skutku w zakresie ochrony przyrody,
  - o nabywany grunt jest długookresowo przeznaczony na wykorzystanie w sposób zgodny z celami szczegółowymi komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”, oraz
  - o dane państwo członkowskie zapewnia długookresowe wyłączenie przeznaczenie takich gruntów na cele związane z ochroną przyrody.

INICJATYWA LEADER+

Inicjatywa LEADER+ stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II z lat 1994-1999. Inicjatywa ta wspomaga wdrażanie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich. Program jest finansowany przez Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

Z inicjatywy LEADER+ mogą korzystać wszystkie tereny wiejskie Unii Europejskiej. Beneficjentami pomocy są przede wszystkim „Lokalne Grupy Działania”, czyli związki partnerów publicznych i prywatnych wspólnie podejmujących innowacyjne działania związane z rozwojem obszaru wiejskiego. Aby skorzystać ze środków LEADER+, lokalna grupa działania, sformalizowane ciało odpowiedzialne za realizację konkretnego projektu, winna przedłożyć strategię dotyczącą jednego z tematów :

- Wykorzystanie nowych sposobów i nowych technologii, aby produkty i usługi stały się bardziej konkurencyjne,
- Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich; ten temat jest skoncentrowany na innowacjach związanych z dostępem do usług,
- Promocja lokalnych produktów, w szczególności wspieranie wspólnych działań; poprawa dostępu do rynku dla małych podmiotów produkcyjnych,
- Waloryzacja zasobów naturalnych i kulturalnych,
- Tworzenie i przyciąganie nowych podmiotów lokalnych i przedsiębiorstw,
- Projekty dla młodzieży lub kobiet.

INICJATYWA JASPERS

Inicjatywa JASPERS dotyczy wsparcia dużych projektów od 25 mln euro w sektorze środowiska oraz od 50 mln w sektorze transportu i innych sektorach, które kwalifikują się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności. Wsparcie nie ma charakteru finansowego, ale doradczy. Przedmiotem wsparcia

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

JASPERS jest pomoc techniczna w przygotowaniu dużych projektów inwestycyjnych w zakresie:

- weryfikacji przygotowanej dokumentacji (studium wykonalności, sposób wyliczenia poziomu dofinansowania, dokumentacja środowiskowa),
- analizy wybranych kwestii problemowych,
- doradztwa i wsparcia w rozwiązaniu kwestii istotnych dla przygotowania projektu (np. pomoc publiczna),
- wsparcia o charakterze horyzontalnym związanym z przygotowaniem dużych projektów (wytyczne dla projektów generujących dochód, programy pomocy publicznej),
- polepszenia jakości wniosków o dofinansowanie zatwierdzanych przez Komisję Europejską,
- wsparcia przy określaniu warunków dla konsultantów przygotowujących dokumentację (Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia),
- wsparcia na etapie koncepcyjnym przygotowania projektów (analiza optymalnych rozwiązań instytucjonalnych, niezależna ocena przy wyborze wariantu realizacji, weryfikacja przyjętych założeń),
- identyfikacja pominiętych lub niedostatecznie uwzględnionych elementów krytycznych, weryfikacja na wczesnym etapie kwalifikowalności.

PROGRAM INTERACT II

INTERACT II jest programem wsparcia technicznego, który ma na celu ulepszenie zarządzania i wdrażania programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Budżet tego programu na lata 2007-2013 wynosi 34 033 512 euro, w tym wkład Polski - 449 376 euro. Misją INTERACT II jest wspieranie Europejskiej Współpracy Terytorialnej, współfinansowanej przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w okresie programowania 2007–2013 w zapewnianiu usług dla grup docelowych. Usługi te mają na celu:

- zabezpieczanie i zwiększanie wydajności i efektywności programów i projektów Współpracy Terytorialnej, odnoszących się do konkretnych obszarów geograficznych lub dziedzin tematycznych,
- dążenie do poprawy jakości i know-how w wymianie transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej w Państwach Członkowskich UE i krajach stowarzyszonych Norwegii i Szwajcarii.

W programie uczestniczą wszystkie państwa Wspólnoty zaangażowane w zarządzanie i wdrażanie programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, w tym nowe kraje członkowskie: Rumunia i Bułgaria oraz państwa sąsiadujące z UE, w tym Norwegia i Szwajcaria. Program INTERACT II składa się z dwóch priorytetów:

Priorytet 1: Rozwój i dostarczanie usług

Priorytet ten dotyczy generowania treści, dostarczania i rozpowszechniania usług i produktów w oparciu o najlepsze praktyki i zwiększoną wiedzę oraz w oparciu o doświadczenia podmiotów, uczestniczących we współpracy terytorialnej.

Priorytet 2: Pomoc Techniczna

Zgodnie z artykułem 46 rozporządzenia WE 1083/06 pomoc techniczna powinna dotyczyć działań z zakresu: przygotowania, zarządzania, oceny, informacji i kontroli działalności programów operacyjnych oraz zawierać działania, które mają na celu zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania funduszy. Dostępny budżet jest ograniczony do 6% całkowitej kwoty alokowanej w ramach EFRR. W ramach tego priorytetu realizowane będą następujące kategorie działań:

- działania zarządzające,
- działania monitorujące i oceniające,
- działania informacyjne,
- audyt.

Lokalna Grupa Rybacka „7 Ryb”

Na terenie czterech powiatów: wągrowieckiego, obornickiego, chodzieskiego i pilskiego od 2009 r., funkcjonuje Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „7 Ryb” z siedzibą w Wągrowcu, które w 2010 r. złożyło w odpowiedzi na konkurs ogłoszony przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wniosek o dofinansowanie, w ramach osi 4 „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”. W miesiącu listopadzie 2010 r. podpisało umowę ramową na dofinansowanie w wysokości 21.486.256,00 zł. (w tym wkład EFR 16.114.692,00 zł. i środki krajowe 5.371.564,00 zł.)

LGR działa w oparciu o zapisy Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich, którą realizuje na terenie 7 gmin: Skoki, Wągrowiec (gm. Wiejska), Oborniki, Rogoźno, Margonin, Szamocin i Wyrzysk. Celami ogólnymi wdrażania LSROR jest:

- ✓ poprawa warunków życia na obszarze objętym LSROR,
- ✓ wzrost znaczenia sektora rybackiego w gospodarce obszaru LGR „7 Ryb”,
- ✓ rozwój turystyki i rekreacji.

Możliwe do dofinansowania przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego, m.in.:

- ✓ inwestycje melioracyjne (z wyłączeniem obiektów chowu i hodowli ryb) w tym rekultywacja, renaturyzacja, utrzymanie zbiorników wodnych, ochrona przeciwpowodziowa, regulacja możliwości retencyjnych wód przez realizację małej retencji, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i ukształtowanie trasy regulacyjnej linii brzegowej,
- ✓ budowa, odbudowa, zabezpieczenie szlaków wodnych,
- ✓ zachowanie różnorodności biologicznej chronionych gatunków ryb i innych gatunków wodnych,
- ✓ zachowanie/ zabezpieczenie obszarów objętych szczególnymi formami ochrony przyrody w tym NATURA 2000,
- ✓ renowacja zabezpieczenie i oznakowanie kąpielisk,
- ✓ zabezpieczenie i oznakowanie pomników przyrody,
- ✓ remont odbudowa budynków związanych z działalnością rybacką, zniszczonych w wyniku klęski żywiołowej,
- ✓ zabiegi związane z usuwaniem szkód powstałych w wyniku klęsk żywiołowych w wodach śródlądowych oraz odtworzenie pierwotnego stanu środowiska tych obszarów.

Źródłem finansowania zadań realizowanych przez LGR „7 Ryb” jest Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-13” (PO RYBY 2007-2013) realizowany jest przez pięć osi priorytetowych, na realizację których Unia Europejska przeznaczyła w Polsce ok. 980 mln euro. W okresie programowania 2007-13 głównym źródłem finansowania rybołówstwa w krajach członkowskich Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Rybacki (EFR).

8.6. Bank Ochrony Środowiska

Bank ochrony Środowiska udziela kredytów ze środków własnych oraz środków NFOŚiGW i WFOŚiGW z przeznaczeniem na inwestycje służące likwidacji degradacji i ochronę środowiska. Na bazie wieloletniego doświadczenia Bank realizuje zadania związane z jego proekologiczną misją, współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska, tj. Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Bank udziela na cele proekologiczne następujących instrumentów:

- 1) Kredyty z dopłatami NFOŚiGW,
- 2) Kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska,
- 3) Kredyty agroturystyczne,
- 4) Kredyty termomodernizacyjne i remontowe,
- 5) Kredyty w formule „trzeciej strony”,
- 6) Kredyty na zaopatrzenie wsi w wodę,
- 7) Kredyty we współpracy z WFOŚiGW,
- 8) Kredyty z 5 linii KfW na długoterminowe inwestycje.

9. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Niniejszy Program stworzono w oparciu o kluczowe dokumenty dotyczące ochrony środowiska, tj.:

- „Polityka ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą d roku 2016”,
- „Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019”,
- „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wągrowieckiego na lata 2006-2015”.

9.1. Koncepcja systemu zarządzania Programem ochrony środowiska

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do powiatowego Programu ochrony środowiska jednostką, na której będą spoczywały główne zadania zarządzania tym programem będzie Starostwo Powiatowe. Jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w powiecie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla powiatowego jest jeszcze szczebel wojewódzki oraz szczeble gminne, obejmujące działania podejmowane w skali województwa i gmin powiatu, a także szczebel jednostek organizacyjnych, obejmujący działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na trochę innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej choć od jakiegoś czasu uwzględniają one także głos opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonanie środowiska i egzekwowanie prawa, mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

9.1.1. Instrumenty prawne

Program realizowany będzie w oparciu o polskie prawo kompatybilne z przepisami UE. Realizacja Programu odbywać się będzie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w oparciu o kompetencje organów zarządzających środowiskiem. Składają się na nie w szczególności:

- decyzje reglamentacyjne - pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- zezwolenie na gospodarowanie odpadami,
- pozwolenia wodno-prawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
- zezwolenia - koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
- uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- cofnięcie lub ograniczenie zezwolenia lub pozwolenia na korzystanie ze środowiska,
- decyzje „naprawcze” dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,
- decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
- programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,
- decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
- decyzje o zakazie produkcji, importu, wprowadzania do obrotu,
- kontrole przestrzegania prawa ochrony środowiska i zobowiązań wynikających z decyzji.

Szczególnym instrumentem prawnym jest monitoring czyli pomiar stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych, czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

Wymienione instrumenty prawne będą stosowane przez: Wojewodę Wielkopolskiego, Marszałka Województwa Wielkopolskiego, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Starostę Wągrowieckiego oraz Burmistrzów i Wójtów Gmin Powiatu Wągrowieckiego, Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, zgodnie z kompetencjami wymienionych organów.

Bardzo istotne są przepisy prawa miejscowego ustalone w szczególności:

- przez Wojewodę Wielkopolskiego, dotyczące ochrony cennych obiektów przyrodniczych,
- przez Rady Gmin, dotyczące miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zasad utrzymania czystości i porządku w gminach, zasad zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, ochronę niektórych obiektów cennych przyrodniczo.

Na każdym stopniu samorządu terytorialnego funkcjonować będą programy ochrony środowiska, będące politykami ekologicznymi: Województwa Wielkopolskiego, Powiatu Wągrowieckiego oraz poszczególnych gmin. Będą one kompatybilne z polityką ekologiczną Państwa. Programom tym będą towarzyszyć plany gospodarki odpadami. Wówczas, kiedy będą przekraczane standardy jakości środowiska, tworzone będą programy naprawcze (programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, program działań mających na celu ograniczenie odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych).

Wymienione instrumenty prawne pomogą w terminowej realizacji Programu ochrony środowiska pod warunkiem, iż wszystkie ww. organy ochrony środowiska i podmioty korzystające ze środowiska będą wywiązywać się ze swoich zadań.

9.1.2. Instrumenty finansowe

Do zarządzania Programem konieczne są instrumenty finansowe, do których zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wód, za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, składowanie odpadów, wycięcie drzew i krzewów), realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- opłaty podwyższone - płacone wówczas, kiedy podmioty funkcjonują bez stosownych pozwoleń ekologicznych,
- administracyjne kary pieniężne wymierzane za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.

9.1.3. Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. Wiążą się one z realizacją zasady współdziałania, której służą uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne. Instrumenty społeczne są to narzędzia służące usprawnieniu współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Edukacja ekologiczna jest istotnym elementem instrumentów społecznych. Są to różnorodne działania zmierzające do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą prowadzenia prawidłowych działań edukacyjnych jest rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na tematy związane z ochroną środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych inwestycji.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy lokalnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Powinny to być relacje partnerskie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. I tak pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (np. przygotowywać plany ochrony rezerwatów i parków narodowych, opracowywać operaty ochrony przyrody dla nadleśnictw), prowadzić konstruktywne (i jak najbardziej fachowe) programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować prośrodowiskowe inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii) itp. Tradycyjną rolą organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęta swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni (np. mieszkańców przez tereny których posesji będzie przebiegać wodociąg). Nie może dojść do sytuacji, że o planowanych zamierzeniach mieszkańcy dowiedzą się z „innych” źródeł, np. z prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji. Jak uczy doświadczenie wydłuża to lub nawet czasami uniemożliwia realizację planowanych celów.

Należy jednak pamiętać, że głównym celem prowadzonej edukacji ekologicznej będzie zmiana postaw (nawyków) społeczeństwa w odniesieniu do poszczególnych dziedzin życia tak, aby były one zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na specyfikę tego zagadnienia trzeba mieć świadomość, że będzie to proces wieloletni co nie oznacza, że nie należy go prowadzić.

Działania edukacyjne powinny być realizowane w różnych dziedzinach, różnych formach oraz na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni, a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji.

W szczególności szkolenia ekologiczne powinny być organizowane dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

9.1.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem są strategie rozwoju powiatu oraz gmin, które wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokumenty te są bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

W programach ochrony środowiska uwzględniono z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczono pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska.

Ochrona środowiska na terenie Powiatu Wągrowieckiego wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki jak i codziennego życia jego mieszkańców.

10. WDROŻENIE I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

10.1. Struktura organizacyjna zarządzania Programem

Nadzór nad realizacją Programu w praktyce oznacza określenie zasad zarządzania nim wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018 jest dokumentem o charakterze strategicznym. Stanowi instrument realizacji prawa miejscowego, pozostając w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego, decyzjami o warunkach zabudowy oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych.

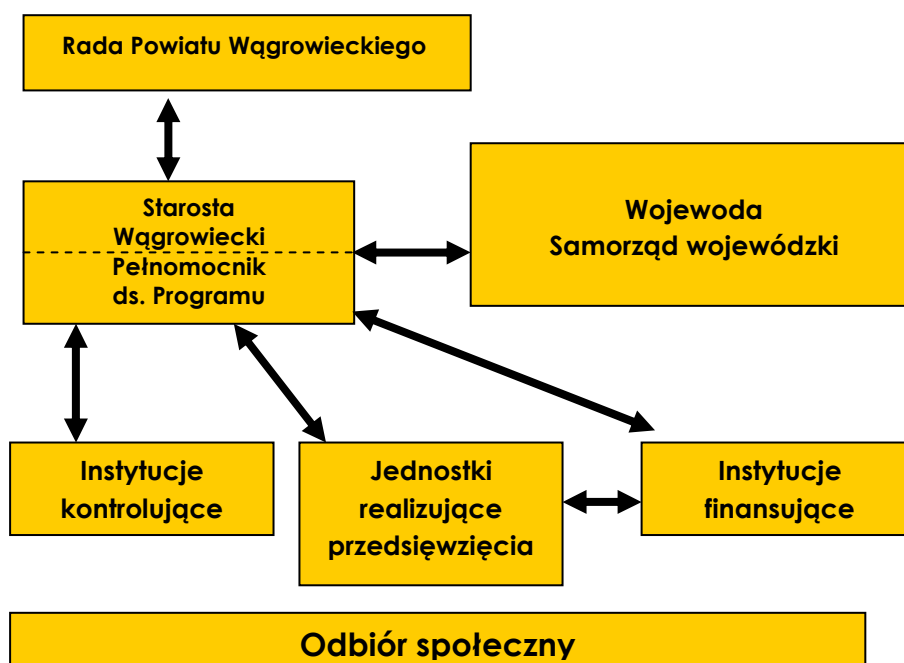
Władze samorządowe stają się świadome faktu, iż będąc kluczową stroną w działaniach dotyczących ochrony środowiska, mogą wpływać na jakość środowiska terenów przez siebie administrowanych.

Realizacja szeregu zadań wymaga udziału administracji rządowej i samorządowej, tj. szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz gminnego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji.

Ponadto Starosta Powiatu Wągrowieckiego oraz Burmistrzowie i Wójtowie Gmin powiatu współdziałają z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspekcja Sanitarna, WIOŚ w Poznaniu, WSSE w Poznaniu i Powiatowa SSE w Wągrowcu), prowadzą monitoring wód (RZGW). Realizacja Programu wymaga także udziału przedsiębiorców zakładów usługowych, podmiotów gospodarczych oraz szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 Prawa ochrony środowiska, Starosta Powiatu Wągrowieckiego jest odpowiedzialny za opracowanie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Raport z realizacji ww. dokumentu przygotowuje się raz na dwa lata i zostaje od przedstawiony Radzie Powiatu Wągrowieckiego. Zgodnie z Ustawą Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) pierwszy raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018” winien być przygotowany do 30 czerwca 2013 roku, natomiast kolejny sporządzony zostanie w 2015 roku.

Program ochrony środowiska powinien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa poprzez jego publikację i umieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej Powiatu Wągrowieckiego. Jednym z ważnych elementów procesu wdrożenia programu jest jego monitorowanie polegające na ciągłym systemie obserwacji i kontroli realizacji zadań Programu. Szczegółową strukturę organizacyjną w zarządzaniu powiatowym Programem Ochrony Środowiska przedstawia rysunek 7.

Rysunek 7. Struktura organizacyjna zarządzania Programem

Źródło: Opracowanie własne

10.2. Monitorowanie Programu ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w powiecie. Oznacza to konieczność monitorowania zachodzących zmian, poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem. Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- **monitoring środowiska** - system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych są wykonywane

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

w ramach działalności np. WIOŚ, RZGW, IMGW, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, użytków ekologicznych) znany jest instytucjom takim, jak np. Urzędy Gmin, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych.

- **monitoring programu** - najważniejszy wskaźnik monitorowania realizacji poszczególnych zadań, które powinno się odbywać np. co roku, na podstawie zestawienia planu działań przewidzianych do realizacji z postępem ich wdrożenia. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych,
- **monitoring odczuć społecznych** - jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

Harmonogram monitoringu realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011 -2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018” przedstawiono w tabeli 49.

Tabela 49.

Monitoring realizacji Programu Ochrony Środowiska

Monitoring	2012	2013	2014	2015	itd.
Monitoring stanu środowiska					
Mierniki efektywności Programu					
Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
Raporty z realizacji Programu					
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska					

obszar zaznaczony określa czas realizacji monitoringu

10.2.1. Mierniki realizacji Programu

Podstawą dobrego systemu oceny realizacji programu jest odpowiedni system sprawozdawczości oparty na miernikach (wskaźnikach) ekonomicznych, stanu środowiska i zmianach presji na środowisko, a także na wskaźniku świadomości społecznej. Proponuje się, zatem następujące wskaźniki (mierniki):

- **mierniki ekonomiczne** - związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie. Grupa mierników ekonomicznych będzie dostępna w instytucjach finansujących lub wspomagających finansowanie inwestycji związanych z ochroną środowiska. Konieczne będzie także śledzenie cen usług na rynku inwestycji oraz przegląd kosztów eksploatacji urządzeń ochrony środowiska,
- **mierniki ekologiczne** – w tej grupie znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji. Mierniki ekologiczne są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i imisji są wykonywane w ramach działalności WIOŚ, IMGW, RZGW. Przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych) znany jest instytucjom takim jak RDLP, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, organy wykonawcze gmin. Istotnym elementem jest monitoring zagospodarowania terenów przemysłowych, dla którego niezbędne będzie utworzenie katastru tych terenów oraz zestawu norm oceny terenów zanieczyszczonych i przemysłowych. Miernikami mogą być:
  - ✓ jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
  - ✓ długość sieci kanalizacyjnej,
  - ✓ wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych,
  - ✓ wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych,
  - ✓ wielkość lesistości powierzchni lasów na 1 mieszkańca,
  - ✓ powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
  - ✓ powierzchnia terenów zdegradowanych,
  - ✓ nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.
- **społeczne (świadomości społecznej)** – mierniki społecznych efektów programu są wielkościami wolnozmiennymi. Są wynikiem badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do wojewody. Mierniki społeczne to:
  - ✓ udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
  - ✓ stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

- ✓ ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup społeczności),
- ✓ ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w powiecie. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji. Wskaźniki zaproponowane dla oceny realizacji celów i działań zapisanych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011 -2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018” przedstawiono w tabeli 50.

Tabela 50.

Wskaźniki proponowane do oceny powiatowego programu ochrony środowiska

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy (2009r.)	Rok			
			2011	2012	2013	2014
CEL EKOLOGICZNY 1: Ochrona przyrody						
1.	Użytki rolne ogółem [%]	69,31				
	Grunty orne	60,12				
	Łąki	9,19				
2.	Całkowita powierzchnia obszarów prawnie chronionych [ha]	14.714,9				
3.	Parki Krajobrazowe [szt.]	1				
4.	Rezerваты przyrody [szt.]	2 w tym jeden projektowany faunistyczny				
5.	Użytki ekologiczne [szt.]	22				
6.	Pomniki przyrody [szt.]	76				
7.	Obszary chronionego krajobrazu [szt.]	2				
8.	Stanowiska dokumentacyjne [szt.]	-				
9.	Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe [szt.]	-				
10.	Obszary Natura 2000 [szt.]	3 obszary w tym jeden projektowany				
11.	Tereny zielone [ha]	117,80				
	Parki spacerowo - wypoczynkowe	24,40				
	Cmentarze	44,20				
	Zieleńce i zieleń uliczna	31,60				
	Tereny zieleni osiedlowej	17,60				
12.	Nasadzenia [szt.]	1.040,0				
	Drzewa [szt.]	560				
	Krzewy [szt.]	480				
CEL EKOLOGICZNY 2: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów						
1.	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem [ha]	20.160,9				
	Lasy ogółem [ha]	19.697,1				
	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa [ha]	17.941,8				
	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzaniu Lasów Państwowych [ha]	17.728,5				
	Grunty leśne prywatne	2.072,0				

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

2.	Lesistość [%]	18,92				
3.	Liczba zarejestrowanych pożarów [szt.]	b.d.				
4.	Zalesienia [ha]	6,1				
CEL EKOLOGICZNY 3: Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi						
1.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [tys. m³]	16.324,0				
	Przemysł	51,0				
	Rolnictwo i leśnictwo	13.639,0				
	Eksploatacja sieci wodociągowej	2.635,0				
	Gospodarstwa domowe	2.307,6				
2.	Regulacja rzek [km]	b.d.				
3.	Ochrona gruntów przed powodzią [ha]	b.d.				
4.	Budowa /remont jazów [kpl]	b.d.				
5.	Budowa przepławek [kpl]	b.d.				
CEL EKOLOGICZNY 4: Ochrona powierzchni ziemi						
1.	Klasy bonitacyjne gleb [%]	100				
	I (gleby najlepsze)	-				
	II (gleby bardzo dobre)	-				
	III a (gleby dobre)	5				
	III b (gleby średnio dobre)	12				
	IV a (gleby średniej jakości, lepsze)	38				
	IV b (gleby średniej jakości, gorsze)	13				
	V (gleby słabe)	21				
	VI (gleby najgorsze)	10				
	VI Rz (gleby pod zalesienia)	1				
2.	Odczyn gleb użytkowanych rolniczo [%]	100				
	Bardzo kwaśny, kwaśny i lekko kwaśny	70				
	Obojętny	24				
	Zasadowy	6				
3.	Potrzeba wapnowania	100				
	Konieczne, potrzebne i wskazane	26				
	Ograniczone	22				
	Zbędne	52				
4.	Powierzchnia zrekultywowanych terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem gruntów podlegających rekultywacji [ha]	b.d.				
CEL EKOLOGICZNY 5: Gospodarowanie zasobami geologicznymi						
1.	Grunty zdewastowane i zdegradowane, w tym w wyniku wydobywania kopalin [ha]	b.d.				
2.	Eksploatowane złoża surowców naturalnych [szt.]	2				
CEL EKOLOGICZNY 6: Jakość wód						
1.	Wodociągi:	-				
	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	972,3				
	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	9.996				
	Woda dostarczana gospodarstwom domowym [tys. m³]	2.307,6				
	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	64.884				
2.	Kanalizacja:	-				
	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	189,7				

Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018

	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	4.264				
	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	38.648				
3.	Komunalne oczyszczalnie ścieków [szt.]	14				
4.	Równoważna liczba mieszkańców [RLM]	67.013				
5.	Ścieki oczyszczane w komunalnych oczyszczalniach ścieków [tys. m ³]	1.470,1				
	Odprowadzanie ogółem	1.470,1				
	Oczyszczane razem	1.278				
	Oczyszczane biologicznie	478,0				
	Oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	871				
6.	Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]	-				
	Oczyszczalnie biologiczne [m ³ /dobę]	2.263				
	Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów [m ³ /dobę]	8.320				
7.	Ładunki zanieczyszczeń ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok]:	-				
	BZT ₅	9.604				
	ChZT	83.510				
	Zawiesina	13.406				
	Azot Ogólny	14.811				
	Fosfor ogólny	527				
8.	Ładunki zanieczyszczeń ściekach przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi [kg/rok]	-				
	BZT ₅	41				
	ChZT	76				
	Zawiesina	77				
	Suma jonów chlorków i siarczanów	220				
9.	Osady wytworzone [Mg]	515				
	Osady wykorzystane w rolnictwie [Mg]	392				
	Składowane razem [Mg]	121				
10.	Stan jakości wód powierzchniowych podziemnych	n.d.				
11.	Stan jakości wód powierzchniowych rzecznych	Stan ekologiczny umiarkowany i słaby				
12.	Stan jakości wód powierzchniowych jeziornych	Stan ekologiczny umiarkowany				
CEL EKOLOGICZNY 7: Jakość powietrza						
1.	Emisja zanieczyszczeń gazowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok]	5.647				
	Ogółem bez CO ₂	38,0				
	CO ₂	5.609				
	CO	1,0				
	SO ₂	1,0				
	NO _x	11,0				
2.	Ocena jakości powietrza – liczba stref w powiecie wymagających programów naprawczych naprawczych zakresie ochrony powietrza	1 – strefa wielkopolska – przekroczenie poziomu docelowego i długoterminowego				

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

		dla ozonu (ochrona ludzi oraz roślin) – wymagane opracowanie POP				
3.	Gospodarka komunalna – ciepłownictwo:	-				
	Kotłownie [szt.]	46				
	Długość sieci ciepłej przesyłowej [km]	12,6				
	Długość sieci ciepłej połączeń do budynków i innych obiektów [km]	11,8				
4.	Gospodarka komunalna – Gazownictwo:					
	Długość czynnej sieci gazowej ogółem [km]	102,890				
	Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej [km]	87,655				
	Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	2.301				
	Odbiorcy gazu	6.626				
CEL EKOLOGICZNY 8: Gospodarka odpadami						
1.	Odpady wytworzone i nagromadzone [tys. Mg /rok]	3,2				
2.	Składowiska odpadów komunalnych [szt.]	3				
3.	Odpady zmieszane [Mg]	14.317,82				
4.	Odpady zebrane w wyniku selektywnej zbiórki [Mg]	1.392,33				
	Szkło	1.030,73				
	Tworzywa sztuczne	155,94				
	Papier i tektura	205,66				
CEL EKOLOGICZNY 9: Hałas						
1.	Długość wyremontowanych dróg w km na obszarach zabudowanych	b.d.				
2.	Ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym [szt.]	b.d.				
3.	Długość wybudowanych obwodnic [km]	b.d.				
4.	Liczba przygotowanych i realizowanych programów ochrony przed hałasem	b.d.				
CEL EKOLOGICZNY 10: Pola elektromagnetyczne						
1.	Liczba miejsc dostępnych dla ludzi na których stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pól elektromagnetycznych	0				
CEL EKOLOGICZNY 11: Poważne awarie przemysłowe						
1.	Zakłady dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej [szt.]	1				
2.	Zakłady będące potencjalnym sprawcą awarii wg listy WIOŚ	1				
3.	Występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii [szt.]	1				
CEL EKOLOGICZNY 12: Edukacja dla zrównoważonego rozwoju						
1.	Liczba szkoleń w zakresie wiedzy ekologicznej	b.d.				
2.	Procentowy udział kontroli stwierdzających naruszenie przepisów prawa	b.d.				
3.	Procentowy udział kontroli inwentaryzacyjnych w ogólnej ilości kontroli	b.d.				
4.	Nakłady na środki trwałe służące ochronie	11.381,1				

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

	środowiska i i gospodarce wodnej [tys. zł]					
5.	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	980,9				
	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	3.669,6				
	Gospodarka odpadami	295,7				
	Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	186,3				
	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	30,0				

Źródło: Opracowanie własne

11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Opracowanie Powiatowego Programu Ochrony Środowiska wynika z przepisów Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.). Niniejszy Program został przygotowany zgodnie z ww. ustawą, aktualną Polityką ekologiczną Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, a także z Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019.

Powiatowy Program ochrony środowiska jest opracowaniem, które ma na celu umożliwienie kompleksowego i efektywnego zarządzania ochroną środowiska na terenie powiatu. Jego przyjęcie pozwala na rozwiązywanie zaistniałych problemów w zakresie efektywnego zarządzania ochroną środowiska, ale także wskazuje niezbędne kierunki działań mające poprawić stan środowiska przyrodniczego na terenach gmin powiatu. Program ten przeciwdziała także zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości na terenie całego powiatu.

W opracowanym programie uwzględniono zagadnienia związane z ochroną środowiska oraz dziedzinami bezpośrednio z nią powiązanymi, co może ukierunkować Powiat Wągrowiecki w obraniu właściwych działań i zadań mogących przyczynić się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Program zawiera diagnozę stanu obecnego środowiska, która obejmuje charakterystykę:

- rzeźby terenu i powierzchniowej warstwy skorupy ziemskiej,
- gleby,
- powietrza atmosferycznego,
- wód podziemnych,
- wód powierzchniowych,
- klimatu akustycznego,
- promieniowania elektromagnetycznego,
- form ochrony przyrody,
- gospodarki odpadami.

Z przeprowadzonej diagnozy środowiska wynika, że:

- jakość powietrza w powiecie jest zadowalająca, a istniejące zanieczyszczenie emitowane jest głównie przez lokalne kotłownie oraz transport drogowy,
- z dostępnych informacji wynika, że pomimo lokalizacji w powiecie masztów telefonii komórkowej oraz linii energetycznych średniego i niskiego napięcia, natężenie pól nie przekracza dopuszczalnych norm,
- hałas nie jest istotnym problemem, zaś hałas motoryzacyjny jest ponadnormatywny i kwalifikujący klimat akustyczny jako uciążliwy dla ludzi, jedynie na terenach wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
- wody podziemne na terenie powiatu charakteryzowały się III oraz V klasą jakości (badania w latach 2004-2006). W warstwie wodonośnej trzeciorzędu wody odpowiadały III klasie jakości, tj. wody zadowalającej jakości, natomiast w poziomie czwartorzędu wody utrzymywały się w klasie V, tj. wody złej jakości. Brak jest aktualnych danych wynikowych jakości wód podziemnych na terenie powiatu wg Rozporządzenia z dnia 23 lipca 2008 roku oraz 13 maja 2009 roku. Obszary wyznaczone do badań wód podziemnych nie obejmowały terenów powiatu wągrowieckiego,
- wody powierzchniowe:
  - ✓ przepływające przez powiat ciek wodny w latach 2004-2007 zostały zaliczone do III, IV oraz V klasy jakości. Ocena jakości wód rzecznych w 2009 roku wykazała, iż we wszystkich punktach pomiarowo kontrolnych jakość elementów fizykochemicznych została sklasyfikowana poniżej stanu dobrego. Ponadto w trzech punktach, tj. punkt Nielba – poniżej Wągrowca (0,2km), punkt Gołaniecka Struga – Wągrowiec (0,3km) oraz punkt Dymnica – Potulice (0,1km) jakość wskaźników biologicznych została zaliczona do II klasy. W punkcie Wełna – poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km)- III klasa elementów biologicznych, natomiast najgorsza IV klasa występuje w punkcie Wełna – Oborniki (0,3km). W większości badanych punktów pomiarowych jak i w jednolitych częściach wód powierzchniowych, stan ekologiczny oceniono jako umiarkowany. Jedynie w punkcie Wełna – poniżej Jeziora Łęgowskiego (38,9km) występuje stan ekologiczny słaby, może być to spowodowane dość wysokimi stężeniami wskaźników biologicznych, tj. chlorofil „a”, który wynosił 62,4 µg/l,
  - ✓ w latach 2008-2009 cztery jeziora Powiatu Wągrowieckiego były objęte systemem monitoringowym. Zgodnie z oceną wód jeziornych wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, bardzo dobry stan ekologiczny wykazywały wody Jeziora Kaliszańskiego, stan ekologiczny umiarkowany wykazywały jeziora Rygielskie oraz Bracholińskie. Natomiast Jezioro Budziszewskie charakteryzowało się złym stanem ekologicznym. W Jeziorze Budziszewskim w wyniku przeprowadzonych badań można zaobserwować wzrost stężeń azotu ogólnego i chlorofilu, który miał wpływ na obniżenie jakości wód i ostateczną klasyfikację stanu

**Program Ochrony Środowiska dla POWIATU WĄGROWIECKIEGO
na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015 - 2018**

---

ekologicznego jako zły. Jeziora Rygielskie oraz Bracholińskie charakteryzowały się umiarkowanym stanem ekologicznym, a wpływ na taką klasyfikację miało stężenie chlorofilu „a”, które zostało zaliczone do III klasy wskaźnikowej. Ponadto ocena elementów fizykochemicznych, tj. przewodność, przejroczystość oraz azot całkowity wykazała, że parametry te charakteryzuje stan poniżej dobrego.

Określone cele i kierunki działań proekologicznych, planowanych do realizacji w okresie krótkoterminowym obejmującym lata 2011-2014 oraz w okresie długoterminowym obejmującym lata 2015 – 2018 nazwane Planem operacyjnym dla Powiatu Wągrowieckiego przedstawia tabela 48.

W Programie zostały także określone metody finansowania realizacji poszczególnych zadań związanych z poprawą stanu środowiska, tj.:

- Środków budżetowych,
- Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Funduszy unijnych,
- Innych instrumentów finansowych,
- Instytucji finansujących (Banki).

Monitorowanie wdrażania programu odbywać się będzie przez Starostę Powiatu Wągrowieckiego przy stałej współpracy z Marszałkiem Województwa, Wojewodą Wielkopolskim, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, a także z Burmistrzami oraz Wójtami Gmin Powiatu Wągrowieckiego. Wdrażanie Programu powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania działań lub przedsięwzięć, określenia stopnia realizacji przyjętych celów, oceny rozbieżności pomiędzy przyjętym, a wykonanym programem i analizie tych rozbieżności.

Z wykonania Programu, Starosta Powiatu Wągrowieckiego sporządza, co dwa lata raporty, które przedstawia Radzie Powiatu Wągrowieckiego.

